Artă, iubire, erotism și intrigi politice
în Parisul celui de-al Doilea Imperiu

Mademoiselle Victorine

DEBRA FINERMAN

Nemira Damen
tango

DEBRA FINERMAN a absolvit UCLA (Universitatea California din Los Angeles), după care a urmat o carieră de jurnalist sub pseudonimul Debra Lewis, scriind pentru reviste populare ca *Hollywood Reporter Magazine* sau *Tube*, înainte de a-și lansa propria publicație, *Beverly Hills Magazine*. A abandonat jurnalismul pentru a-și urma o altă pasiune, istoria artei, fiind acceptată în programul de studii postuniversitare al celebrei case de licitații Christie's. A devenit din ce în ce mai atrasă de evenimentele și personalitățile Parisului din perioada impresionistă, iar o vizită la expoziția dedicată impresionismului de la Metropolitan Museum of Art din New York a adus-o în fața portretului muzei lui Manet, Victorine Meurent. Astfel s-a născut ideea romanului ei de debut *Mademoiselle Victorine*, întâmpinat cu entuziasm atât de public, cât și de critică.

A locuit în multe locuri minunate – Tokyo, nordul Californiei, Beverly Hills, New York și Greenwich –, dar atunci când a zărit pentru prima oară Parisul prin fereastra unui tren a știut că a ajuns acasă. Îi iubește pe Flaubert, Stendhal, Zola și Proust, dar autorul ei preferat rămâne Balzac, a cărui casă pariziană o vizitează cu fiecare ocazie.

Mademoiselle Victorine

DEBRA FINERMAN

Traducere din limba engleză
MARINA RADU

NEMIRA

Coperta colecției: Dana MOROIU, Corneliu ALEXANDRESCU

Credit: *Olympia*, 1863 (oil on canvas) by Manet, Edouard (1832-83)
Musée d'Orsay, Paris, France/ Giraudon/ The Bridgeman Art Library
Nationality / copyright status: French / out of copyright

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
FINERMAN, DEBRA
Mademoiselle Victorine / Debra Finerman ; trad.: Marina Radu.
București: Nemira Publishing House, 2009
ISBN 978-606-8073-14-9

I. Radu, Marina (trad.)

821.111(73)-31=135.1

Debra Finerman
MADEMOISELLE VICTORINE
© Debra Finerman, 2007
All rights reserved

© Nemira Publishing House, 2009

Redactor: Nicoleta GHEMENT
Tehnoredactor: Stelian BIGAN

Tiparul executat de Graficprint Industries

Orice reproducere, totală sau parțială, a acestei lucrări,
fără acordul scris al editorului, este strict interzisă
și se pedepsește conform Legii dreptului de autor.

ISBN 978-606-8073-14-9

La prețul de vânzare se adaugă 2% reprezentând valoarea timbrului literar ce se virează Uniunii Scriitorilor din România.

Celor doi oameni minunați din viața mea,
Bill și Alex.
Frumoasei mele familii.
Parisului, căminul meu.

Mulțumiri

Aș vrea să le mulțumesc lui Bill, Alex, Broniei, Marciei, Monicăi și lui Michael, care m-au încurajat și m-au susținut tot timpul. De asemenea, lui Kevin Callahan, viitorul director al unei edituri; lui Danielle Mollet, chintesența franțuzoaicei stilate și inteligente; lui Stratis Haviaras; și celor de la Harvard Writing Workshops pentru neprețuitele lor sugestii. Le mai adresez mulțumiri lui Doug Pirnie pentru amabilitatea sa și WICE Paris care au inițiat programe cu viața culturală și intelectuală a Parisului. Mulțumiri lui Christie's New York pentru anul de conferințe asupra istoriei artei, în special profesorilor Kenneth Silver, Carol Armstrong, Shelley Rice și Jack Flam, de la care pornește ideea acestei cărți. Mulțumiri lui Philippe de Montebello și Metropolitan Museum, deoarece portretele lui Manet cu Victorine Meurent și expoziția fotografică a impetuoasei curtezane contesa de Castiglione mi-au inspirat-o pe Mademoiselle Victorine.

De asemenea, aș vrea să-i mulțumesc minunatei și frumoasei agente literare Erin Malone pentru entuziasmul ei și pentru dragostea pe care a arătat-o acestui proiect. Îi mulțumesc editoarei mele, celebra Allison McCabe, pentru îndrumarea inteligentă și pentru sensibilitatea față de cuvântul scris; Patriciei Nelson pentru perspicacitatea sa juridică. Îți mulțumesc, Lindsey Moore, pentru ajutorul tău neprețuit. Și îi mai mulțumesc lui Heather Proulx.

Deosebite mulțumiri fiului meu, Alex Finerman, student la istorie la Harvard, care mi-a sugerat un titlu mai comic: *Târfa franco-prusacă;* l-am apreciat deosebit de mult, dar, din păcate, nu l-am folosit.

„Îl căutăm pe acel pictor modern care să extragă din viață partea sa epică și care să ne facă să vedem și să înțelegem cât suntem de bravi cu lavalierele și cu ghetele noastre lustruite."

CHARLES BAUDELAIRE, 1863

Prolog

1858

Într-o după-amiază umedă de august, înghesuită bine de cele două mătuși într-un vagon de clasa a treia, Victorine simțea cum îi curge transpirația pe coaste. Avea treisprezece ani și era prima ei călătorie cu trenul. Însă duhoarea trupurilor înghesuite și mușchii care se târau în sus pe ferestre îi mai tăiaseră din încântarea pe care i-o provocase inițial călătoria la Paris pe calea ferată. Iar pe ultimii o sută și cincizeci de kilometri, emoția se transformase în plictiseală. Ca să mai treacă timpul, îi cerceta pe ceilalți călători. O mamă tânără, cu fața ridată prematur și copleșită de griji, cu doi bebeluși în poală, și-a dat la o parte o buclă rebelă de pe față cu o mână cu pielea crăpată, de spălătoreasă. Lângă ea stătea un bătrân cu ochi urduroși și cu bube deschise, purpurii și violacee, la rădăcina nasului.

Mai văzu o fată, cam de vârsta ei, care o privea. Victorine se uită și ea la rochia apretată a fetei și își netezi cutele fustei din bumbac. Apoi își trase mânecile bluzei uzate ca să-și acopere vânătăile de pe brațe. Mătușa Evelyne avusese o criză de nervi, iar asta lăsase urme pe tot corpul lui Victorine.

Mătușile vorbeau despre ea de parcă ar fi fost surdă sau incapabilă să înțeleagă dialectul alsacian.

– Cel puțin, acum nu mai e pe mâna noastră, spuse mătușa Gerthe.

– O să-și bată alții capul cu ea, cotcodăci Evelyne.

– Unde o să locuiesc, mătușică? întrebă Victorine.

Ca de obicei, nici n-o luară în seamă, continuând să vorbească.

– Cu cine o să locuiesc?

Mătușa Evelyne o ciupi atât de tare de braț, încât țipă.

– Termină cu întrebările. Te duci acolo unde ți se spune.

– Mă gândeam că...

Încă o ciupitură.

– Ți-am dat de mâncare și am avut grijă de tine atâția ani, nu? Din ziua în care te-ai născut. Acum vei avea singură grijă de tine, așa că ai face bine să te descurci pentru că înapoi nu te mai ducem.

Victorine se uită la cealaltă fată, care urmărise discuția cu un surâs încrezut.

O să-mi găsesc eu locul în lumea asta, își spuse. O să fac tot ce trebuie și n-o să mă uit niciodată înapoi.

1

1862

„Căutăm mereu ceea ce ne este interzis
și tânjim după ceea ce ne este refuzat."
FRANÇOIS RABELAIS,
Gargantua și Pantagruel (1532–1564)

Dincolo de ferestrele boltite și înalte ale școlii de balet a Operei din Paris, vălul roz-cenușiu al amurgului cuprinsese orașul, înconjurând turnurile catedralelor și lăsându-se pe podurile de peste Sena. În sala vastă de repetiții, colegele lui Victorine Laurent exersau plié sub privirea critică a dolofanului profesor de dans, Monsieur Jules. Violonistul căsca în timp ce scârțâia o nocturnă molatică de Chopin. Mamele între două vârste ale fetelor, cu șaluri ponosite pe umeri pentru a se apăra de răcoarea serii, ședeau pe scaunele pliante și bârfeau.

În vestibulul luminat, Victorine și-a pus mâinile căuș pe ușile cu canaturi din sticlă și s-a uitat în sală după Edgar Degas. Oare să fi întârziat ea la întâlnire? Nu, uite-l acolo, în colț, unde desenează de obicei, dar nu singur. Lângă el stătea în picioare un alt domn, care privea fetele în lumina pâlpâitoare a lămpilor cu gaz. Când Degas a văzut-o, i-a făcut semn tovarășului său și i-a arătat-o cu capul. Victorine și-a netezit buclele întunecate, și-a tras doar un pic mai în jos decolteul rochiei de tafta stacojie, a inspirat adânc și a deschis dintr-o mișcare ușile duble, lăsând o dâră de lumină să pătrundă în încăpere.

În timp ce se apropia, Victorine l-a fixat cu privirea pe celălalt domn.

Degas a prezentat-o și Victorine și-a plecat capul cu drăgălășenie, așa cum repetase de o mie de ori în oglinda ei rabatabilă. Apoi și-a ridicat ochii, fixându-l cu privirea, poate un moment mai mult decât s-ar fi cuvenit. Luciul unui joben din mătase, scânteierea lanțului de aur al unui ceas și ghetele lustruite, din piele, denotau bogăție.

– Aha! Deci acesta e domnul din Marsilia despre care mi-ai vorbit atât, spuse ea zâmbind dulce și întinzându-i mâna.

A urmat un moment de derută, până când Degas și-a dat seama de greșeală.

– Nu, nu, nu e bancherul. E Edouard Manet! E artist, Victorine. Ar vrea să-i fii model.

Fata şi-a păstrat zâmbetul, a murmurat că i-a făcut plăcere de cunoştinţă şi s-a întors să plece. Edouard Manet a prins-o de mână.

– Stai o clipă. De ce nu-ţi plac artiştii? Pentru că nu-şi permit să-ţi cumpere trăsură cu doi cai?

A înţeles, deci, care-i sunt priorităţile.

– N-am auzit niciodată de dumneavoastră, domnule Manet. Aţi expus la Salon?

– Da, interveni Degas. Dar nu foarte des.

Expoziţia anuală de la Salon, sponsorizată de prestigioasa *Académie Française,* ţinea întreg Parisul cu sufletul la gură. Teoretic, era deschisă tuturor artiştilor, dar se ştia că juriul conservator era renumit pentru că respingea toate operele considerate prea iconoclaste.

– Pariez că n-ai mai văzut tablouri ca ale mele, spuse Edouard scriind o adresă pe spatele cărţii sale de vizită. Vino la atelier, fă-ţi o părere despre opera mea şi apoi hotărăşte-te. O privi atent. Îmi plătesc bine modelele.

În ochii ei se aprinse un licăr de interes.

– O să mă gândesc. Dar dacă voi accepta să pozez pentru dumneavoastră, insist ca domnul Degas să fie şi el prezent, ca însoţitor al meu.

– Te flatezi, mademoiselle, râse Edouard. Când aleg un model, o fac pentru muzica lui interioară.

Fu luată prin surprindere de poezia răspunsului.

– Şi eu am muzică? întrebă ea pe un ton blând.

– Poate.

Victorine își strânse mai bine pe umeri pelerina scurtă din stofă subțire. Era împreună cu Degas și beau *crémes* în aerul rece al dimineții. Stăteau de vorbă sub copertina verde a cafenelei ei preferate de lângă catedrala Notre-Dame-de-Lorette, din cartierul în care locuiau ea și multe alte tinere din aceeași clasă socială. Li se spunea *lorettes* – adică nu erau chiar atât de jos ca femeile de stradă, dar nici la nivelul înalt al curtezanelor nu se ridicau.

– După ce a terminat școala, Manet ar fi putut respecta dorința familiei de a deveni avocat sau de a-și găsi o slujbă la bancă ori la bursă, spuse Degas. El are însă un talent care-l va duce mai sus. Are mână de artist și pasiune de revoluționar. Iar cu pensula și pânza va schimba modul de percepere a lumii, mai adăugă el, înșirând apoi nume de artiști obscuri de care Victorine nu auzise în viața ei – Monet, Renoir, Cézanne – care vedeau în Edouard Manet un Apollo al lor. Dintre ei toți, numai Manet are inteligența calmă și analitică necesară pentru a deveni pictorul vremii sale.

Victorine își roti linguriță în cană, gândindu-se la Manet.

– Spune-i că vin mâine după-amiază, la trei.

A doua zi, la ora stabilită, Victorine bătea la ușa neagră, lăcuită a apartamentului lui Edouard Manet. S-au auzit pași apropiindu-se și Victorine s-a uitat în jos și a văzut că avea tivul rochiei stropit de noroiul maro-roșcat al șantierelor care împânzeau Parisul. Și doar era cea mai bună rochie a ei, singura făcută din

satin mătăsos. Şi botinele cu şireturi laterale erau pline de noroi. Era prea târziu pentru a mai regreta c-a venit pe jos ca să economisească şase *sous*[1] pe biletul de omnibuz.

Uşa s-a deschis şi Edouard s-a înclinat cu o eleganţă exagerată.

Victorine s-a oprit sub lumina pâlpâitoare a candelabrului din hol să-şi desfacă panglicile lila din satin ale bonetei „cabrioletă", pe care a pus-o, împreună cu umbreluţa de soare cu franjuri, pe biroul cu blat din marmură. Ştia că până şi aşa, cu modestul buget al unei *lorette,* arăta la fel de delicioasă ca o cutie de bomboane dintr-o cofetărie; părul negru, bogat era strâns la spate într-un coc sofisticat, pe care coafeza îl făcuse cu răbdare şi migală. Cerceii din imitaţii de perle şi strasuri atrăgeau privirea asupra feţei pudrate şi rujate cu mare artă, roz şi albă ca o *galante* de Fragonard, absolut perfectă. Cu o excepţie: o crudă cicatrice ovală sub obrazul stâng, pe pielea altfel fără cusur. Simţind în spate cum Edouard o priveşte cu admiraţie, îşi unduia şoldurile şi mai ispititor, astfel încât la fiecare pas o cascadă de volane lila din satin măturau podeaua plină de praf. Apropiindu-se de salon, se uita la mobilele fine tapiţate, la draperiile din damasc legate cu şnururi groase din mătase cu ciucuri, la măsuţele lucitoare din mahon, găsind deplasată existenţa acestor comori

[1] Monedă franceză de valoare foarte mică, ieşită din uz (n. tr.).

în atelierul unui tânăr pictor obscur din sordidul district Batignolles.

În salon a întâmpinat-o Degas, pe care l-a sărutat uşor pe ambii obraji, iar alţi doi domni s-au ridicat de pe divanul din pluş stacojiu. Cel mai în vârstă, cu înfăţişare distinsă, era ca o coloană corintică – o prezenţă puternică şi intimidantă. Celălalt, un tip zvelt cu trăsături vag feminine, era firav şi mai scund decât Victorine. Ce comici erau aşa, unul lângă altul.

Edouard i l-a prezentat pe cel mai tânăr, André, marchiz de Montpellier. Acesta şi-a aranjat lavaliera şi şi-a netezit o buclă rebelă din părul frumos, blond. Puful moale, de culoarea piersicii, de pe obraji şi pistruii de pe nas îi spuneau că nu poate fi mai mare decât ea, adică avea cel mult şaptesprezece, optsprezece ani. Îi spuse că strada ei comercială preferată e boulevard de Montpellier, fără îndoială numit astfel după iluştrii săi străbuni. I-a răspuns că el nu e decât un umil scriitor şi n-are nici un merit în trecutul celebru al familiei sale. Judecând după costumul uzat, Victorine şi-a dat seama că familia trebuie să se fi mutat din castelul strămoşilor în căsuţa îngrijitorului încă de acum câteva generaţii.

Domnul mai în vârstă şi-a aşteptat răbdător rândul. Edouard i l-a prezentat ca fiind Monsieur Baudelaire. Şi-a dat imediat seama că este vorba de Charles Baudelaire, poet şi artist, considerat unul dintre cei mai mari gânditori ai vremii.

– Monsieur Baudelaire, ce onoare. Sunt o mare admiratoare a operei dumneavoastră.

Nefiind el omul care să se lase atât de ușor flatat ca tânărul marchiz, Baudelaire a întrebat-o dacă a citit vreuna din „scriiturile lui umile" și, dacă da, care.

Voia să-i arate că are o bună educație, că nu era o cocotă vulgară de pe stradă.

– Mi-a plăcut foarte mult un eseu despre femei, pe care l-ați publicat recent. Chiar am memorat o frază: „Femeia este o divinitate, o stea care controlează toate ideile din mintea Bărbatului."

– Așa e, eseul din *Le Figaro* de săptămâna trecută! Părea impresionat. A întrebat cum l-a cunoscut Victorine pe Manet.

– Eu l-am rugat insistent pe Degas să mă prezinte după ce am văzut-o într-o schiță de-a lui, răspunse Edouard.

– Nu-l pot învinovăți pe Manet că este intrigat de frumusețea dumneavoastră, spuse Baudelaire zâmbindu-i lui Victorine.

– Nu e vorba numai de frumusețe, interveni Edouard. Sub această suprafață există lumină și umbră.

Cei trei bărbați au privit-o tăcuți. Victorine se simțea ca un exponat din magazinul universal Le Bon Marché.

– Ce contraste ireconciliabile în ființa umană, despre asta-i vorba în fond, nu? *Chiaroscuro*, spuse Edouard.

Victorine a întrebat ce înseamnă cuvântul acela străin.

– Lumină și umbră. E în italiană, îi explică Edouard.

– Victorine, mi-ai spus că părinții tăi au fost niște bine-cunoscuți muzicieni italieni. Nu ziceai că au făcut turnee pe Continent la Curțile regale? o întrebă Degas.

– Cred că mă confunzi. Eu m-am născut la Viena. Tata a fost maestru de scrimă la Curtea de Habsburg.

După privirile pe care domnii le-au schimbat între ei, și-a dat seama că n-o cred. În fond, știa toată lumea că fetele din corpurile de balet provin din mediul sărac al clasei muncitoare. Tinerele balerine erau amatoare alese pentru frumusețea lor, nu pentru aptitudinile de dans, ca să umple scurtele antracte dintr-un balet. Iar salariile mizere și le suplimentau devenind amantele răsfățate ale bogaților bancheri căsătoriți, ale speculanților imobiliari și ale industriașilor. Nici o minte cu adevărat rafinată nu credea că dragostea pentru Wagner sau Verdi îi aduce pe noii îmbogățiți la operă în fiecare joi: toată lumea știa că veneau numai pentru a admira picioarele lungi ale amantelor îmbrăcate în rochițele scurte de balet. Bârfele din cabină se concentrau în general asupra balerinelor care ani de zile treceau de la un protector bogat la altul, pentru a ajunge apoi prostituate de rând, pe stradă. Victorine însă n-avea de gând să urmeze această spirală descendentă. Avea șaptesprezece ani și știa că nu mai are la dispoziție decât câțiva ani. Luă brațul lui Edouard.

– Unde vă sunt capodoperele, Monsieur Manet? Dacă vreţi să pozez pentru un portret, aş vrea să văd în ce mă implic.

Edouard a condus-o în holul cu pereţii plini de pânze. Erau peisaje de ţară şi citadine, portrete de femei. Multe femei. Se uită la tablouri, unul după altul, fără să comenteze, răsucindu-şi mănuşile în timp ce examina culorile intense şi vopseaua groasă aplicată pe pânză cu spatula. Edouard era cu un pas în urma ei.

– Ei, spuse ea în sfârşit, întorcându-se, vă mulţumesc.

– Nu-ţi plac lucrările mele?

– Nu vreau să spun că sunt bune sau rele. Îşi alegea cuvintele cu aceeaşi atenţie cu care o femeie îşi încearcă pălăriile la modistă. Pot doar să spun că nu le înţeleg. Acesta. Şi arătă spre un grup de spectatori la un concert în aer liber, având drept cadru o grădină umbrită. Unele feţe din mulţime au trăsături, altele sunt înceţoşate. Şi acesta, mai spuse ea indicând portretul unui ţăran bătrân. Se spune că talentul unui artist se vede din felul în care înfăţişează mâinile. Mâinile alea arată ca nişte bucăţi de aluat. N-aş vrea să vă insult arta, dar... Şi se întoarse spre tablouri ridicând din umeri.

– Mademoiselle. Baudelaire făcu un pas în faţă. Mai gândiţi-vă o clipă. De ce vă jenaţi? Criticii nu se simt în largul lor pentru că e prea radical. Trebuie oare ca un artist modern să imite Antichitatea, să modeleze figura omenească după sculptura clasică greacă? Pe străzile Parisului purtăm togă?

– Nu... dar un artist ar trebui să picteze subiectele așa cum le vede *cu adevărat*.

– Exact asta face! Când privești, vezi lumină refractată, nu culori. Lumina e simbolul vremii noastre, iar Manet e maestrul acestei lumini.

– Baudelaire, te rog..., protestă Edouard.

Baudelaire ridică mâna pentru a-l face să tacă.

– Leonardo i-a învățat pe studenții săi *saper vedere* – să știe *cum* să vadă. Manet este Leonardo al timpurilor noastre. Într-o bună zi i se va recunoaște talentul.

Victorine se uită la tablourile înșirate pe perete și își cântări opțiunile. Ei nu știau încă, își dădeau prea puțin seama că pe ea o preocupa un singur lucru: să găsească un înlocuitor mai bogat și mai puternic pentru doctorul LeBrun, dentistul căsătorit care-i plătea momentan chiria și facturile de la croitoreasă. Se gândea că, dacă va fi asociată cu Manet și cu stilul lui ciudat de pictură, și-ar putea strica reputația. Pe de altă parte, era posibil totuși ca, având un portret expus la Salon, pe care să-l admire toată lumea, imaginea ei să fie văzută de un număr mai mare de potențiali protectori și să poată urca mai repede scara succesului. Citise despre un om din America, pe care-l chema P.T. Barnum, care folosise acest fenomen – „publicitatea" – într-un mod foarte profitabil.

– Da, o să pozez pentru dumneavoastră, Monsieur Manet.

Au băut Veuve Clicquot, un vin foarte select, iar Victorine a simțit ochii lui Edouard zăbovind încântați

pe rotunjimea umerilor ei și alunecându-i spre ceafă. I-a surprins privirea apreciindu-i nuanța pielii – cremă de ou – urmărindu-i conturul gurii – ca niște aripi de înger – și insistând pe cicatrice. Întinse mâna spre fața ei.

– De unde...

– Nu mă întrebați despre asta, îi spuse ea cu o mișcare bruscă a capului. Mâine dimineață la zece. Începem treaba.

El o prinse de mână, dar ea și-o retrase.

– Să nu vă așteptați la mai mult. Vocea îi răsună ca o ușă trântită. Nu sunteți ceea ce vreau eu.

– Ceea ce vrei?

– Cel de care am nevoie, adăugă pe un ton mai blând.

– Cum dorești. O relație strict profesională.

Îi permise s-o conducă în hol, urmăriți de privirile celorlalți și îi simți ochii ațintiți asupra ei în timp ce cobora cele patru șiruri de trepte din marmură. Voia ca el să înțeleagă de la bun început că între ei nu va fi nici o poveste de dragoste, nimic care s-o distragă de la scopul ei: siguranța financiară. Când păși pe boulevard des Batignolles, se înserase și lampagiii aprindeau felinarele cu prăjinile lor lungi. Cât de greu îi va fi să-l țină pe Manet la distanță, atâta vreme cât va poza pentru el un act atât de intim? Judecând după numeroasele portrete de femei din atelier și după felul tandru în care i-a atins fața, era obișnuit ca femeile să nu reziste farmecului său. Pe când ea era obișnuită cu chelii, cu burți de vârstă mijlocie și cu beneficiile financiare pe care i le asigura sărutul unei guri îmbătrânite.

2

„Să creeze și, creând, să trăiască."
LORD BYRON,
Pelerinajul lui Childe Harold, 1812

Victorine ciocănea de câteva minute și începea să se întrebe dacă era cineva acasă. Când s-a întors să plece, ușa s-a deschis puțin și l-a văzut pe André de Montpellier strângându-și mai bine halatul din mătase. Apoi își netezi un smoc de păr blond și fin și o pofti înăuntru, agitând în mână o sticlă maro de sirop și bolborosind ceva despre constituția lui delicată și despre un acces afurisit de dispepsie.

– Locuiți aici? întrebă Victorine, privindu-l în timp ce o urma în hol cam nesigur pe picioare.

– Am restanțe la chirie și stau la Manet până săptămâna viitoare, când e zi de plată la *Le Moniteur.*

Victorine se gândi un pic la această bârfă picantă.

– Lucrați la un ziar? întrebă ea.

– Scriu o capodoperă literară, dar mă mai ajut cu câte o cronică mondenă săptămânală pe care poate că ai văzut-o, *La Vie Parisienne*.

Bineînțeles c-o văzuse. Era o lectură indispensabilă pentru *lorettes*, cea mai importantă sursă pentru zvonurile care implicau persoanele de vază și soții care călcau strâmb. Se pregătea să-i mai pună întrebări, când a apărut și Edouard în hol, clătinându-se și strângând în jurul taliei goale o pătură.

– Am venit prea devreme? întrebă Victorine, uitându-se la ceasul din hol. Întâlnirea era la ora zece.

– Întâlnirea? întrebă Edouard, trecându-și degetele prin părul ciufulit, de parcă așa și-ar fi limpezit mintea.

– Ședința de pozat.

– Oh, pentru pozat. M-am culcat târziu aseară și...

Edouard o privea fascinat cum își descheie nasture cu nasture mănușile scurte din șevro și le scoate. Cu o încetineală calculată și-a dezlegat brandenburgurile negre ale pelerinei scurte din stofă și și-a tras-o de pe umeri. După ce și-a scos și boneta din catifea neagră, și-a aranjat volanul din bumbac al corsajului și și-a netezit crinolina gri cu alb făcută din cincisprezece metri de poplin. Aruncând o privire în oglinda lungă din hol, și-a netezit părul lins și a vârât câteva șuvițe delicate sub coc.

– Duckie? Cine-i acolo?

Edouard clipi. O fată care arăta ca un copil părăsit, cu o cunună de cârlionți blonzi și încâlciți, a ieșit

încet din cameră, căscând. Fata s-a oprit imediat când a văzut-o pe Victorine în hol și și-a tras instinctiv cămașa peste sânii mici, goi.

Victorine și-a luat mănușile, pelerina și boneta și s-a întors spre ușă.

– Se pare că deranjez, spuse ea.

– Nu, te rog să rămâi, spuse Edouard, prinzând-o de mână.

Fata cu cap de câlți a ridicat din umeri și s-a întors încet în dormitor.

– Îmi pare rău pentru..., spuse el arătând spre dormitor..., aia.

Privirea lui Victorine s-a oprit pe pătura care îi aluneca de pe șale.

– *Nu* rămân dacă rămâne și ea. Sau pleacă târfa aia mică, sau eu.

– Da. Bineînțeles. Va fi așa cum dorești.

El s-a întors în cameră și a închis ușa cu multă grijă.

Victorine a intrat în salon, lovind cu piciorul, în trecere, o pereche de pantaloni de stofă mototoliți pe podea. Se așează pe divanul din pluș roșu, gândindu-se la fata care urma să fie dată în curând afară. Acum câțiva ani, nou-venită la Paris, n-ar fi cerut așa ceva; sosise din provincie și nu era deloc pregătită pentru competiția cu fetele din oraș. Când domnii bogați au observat-o pentru prima oară în Sala Verde a baletului și au invitat-o la „cină" după spectacol, habar nu avea că celelalte fete vor flirta și vor complota să-i fure admiratorii. A învățat destul de repede;

nu trebuia să aibă încredere în alte femei. Nu va tolera nici o rivală care să-l distragă pe Edouard Manet, având în vedere cât de util puteau să-i fie el și arta lui, în viitor pentru cariera ei.

Așteptând în salonul lui Edouard, simți mirosul stătut de trabucuri care intrase în draperii și în tapetul de pe perete. Scrumierele erau pline de chiștoace, iar pe măsuțe erau sticle de vin și de whisky pe jumătate pline. Pe podea erau împrăștiate diverse obiecte de îmbrăcăminte; peste un abajur, atârna un jupon din dantelă. Privirea i se opri pe cei doi pereți acoperiți cu rafturi de cărți. Biblioteca lui Edouard era impresionantă; se aflau acolo cărți de literatură clasică, poezie, istorie, teoria artei, optică. A reapărut André, îmbrăcat, dar încă palid, ca un pasager de pe un transatlantic legănat de tangaj. I-a sugerat să meargă împreună să-l aștepte pe Edouard în atelier.

N-a făcut decât un pas și s-a trezit într-o lume fermecată, de obiecte de recuzită, de grămezi de costume cu paiete, împrăștiate pe jos ca niște dansatoare obosite, de blănuri de animale pe post de covoare, care acopereau podeaua goală din lemn, de sticle prăfuite de vin îngrămădite pe masă, nu pentru a fi băute, ci pictate. Dar, mai ales, o lume de tablouri care acopereau pereții până sus, nevăzute, nevândute și nedorite.

Victorine a căutat într-un cufăr vechi de călătorie, din lemn, și și-a ales o bonetă înflorată, de mătase. Și-a pus-o pe cap, s-a privit în oglindă și a făcut o piruetă, uitându-se la André să vadă dacă-i place.

El a clătinat din cap că nu. A înlocuit-o cu alta, mai elaborată, cu fructe artificiale și o pană albă. Dădu comic din cap, iar pana se legănă înainte și înapoi.

Voci ridicate au ajuns până la ei.

– Dar te iubesc! se miorlăia fata. Edouard i-a răspuns, dar Victorine n-a auzit exact ce. Celelalte fete m-au pus în gardă în privința ta! Și nopțile petrecute împreună... Am crezut că mă iubești!

Victorine râse auzind-o și traversă camera să se uite la câteva portrete stivuite lângă perete. Observă însă că nu era mai mult de un portret cu fiecare fată. Se întoarse spre André.

– Pictează un model o singură dată?

– De fiecare dată când Manet descoperă o femeie care-l inspiră, se îndrăgostește de ea, cea în carne și oase, dar și de cea din tablou. Și cum face dragoste cu ea în pat, tot așa și pe pânză.

– Dar de ce nu-i face decât un portret?

– Pe măsură ce vopseaua se usucă pe pânză, fata rămâne treptat în trecut, oftă André.

– Te urăsc! strigă fata.

Victorine își îndreptă din nou atenția spre oglindă și schimbă un surâs de mulțumire de sine cu propria-i imagine. Apoi ridică o diademă și un sceptru, pe care-l mișcă deasupra capului lui André, înnobilându-l. Era palid, cu oase mici, cu sexualitatea incertă. Însă îi zâmbi larg și în ochii lui citi adorație absolută. Nu era sigură dacă el voia să fie ca ea sau să se culce cu ea, dar era limpede: mai făcuse o cucerire. Băiatul s-ar

putea dovedi de folos, își zise, dacă i-ar include numele în cronica mondenă.

Ușa se deschise și fata țâșni în încăpere, făcându-i pe Victorine și pe André să tresară. Hainele îi stăteau strâmb, avea ochii umflați de lacrimi, iar când se uită la Victorine izbucni din nou în plâns. Se îndreptă spre ușă cu valiza din care atârna o pereche de pantalonași din dantelă ca un steag alb de capitulare și o trânti atât de tare, încât borcanele cu vopsea zăngăniră pe raftul de lângă capul lui André.

Victorine zâmbi și îi făcu acestuia cu ochiul.

Răsfoi un album de schițe de pe masa de lucru și se opri la un autoportret al lui Edouard, realizat în pastel cretat. Studie părul blond-nisipiu, ondulat deasupra frunții înalte, aristocratice, ochii de un albastru-cobalt, privirea incisivă, totul surprins cu intensă perspicacitate. Când a auzit pașii lui Edouard, a închis repede albumul de schițe.

Era îmbrăcat într-un costum din stofă fină, în stil englezesc, cu lavalieră din mătase; până și ghetele erau lustruite impecabil.

– Întotdeauna vă îmbrăcați așa de elegant în atelier? îl întrebă.

– Încerc să arăt cât mai bine.

Edouard se apropie și îi dădu roată. Ridică apoi creionul la nivelul feței ei, îl înclină și măsură de la vârful nasului până la colțul exterior al sprâncenei. Făcu apoi un pas înapoi și își mângâie obrazul, adâncit în gânduri. André stătea lângă el, comentând grav

cât de simetric a putut aranja natura trăsăturile de pe fața ei. Lui Victorine i-a venit o idee care avea să-i năucească pe cei doi domni serioși. Începu să-și descheie nasturii bluzei și să slăbească șnururile corsajului. Rochia alb cu gri îi alunecă de pe umeri și se strânse, ca într-o reverență, pe podea, cu crinolină cu tot. Surprins, Edouard făcu un pas înapoi, lovindu-se de André.

– Ce faci?

– Nu vreți să vedeți dacă vă convine corpul meu?

– Nu trebuie să începem cu..., spuse el, dar se opri.

Își scoase corsetul cu balene, cămașa din bumbac alb, jupoanele cu dantelă și pantalonașii lungi. Nuditatea îi era accentuată de panglicile negre din satin de la gât și de ciorapii negri din mătase, susținuți de jartiere din dantelă strânse pe coapse. Păși calmă pe lângă ei și se așeză languroasă în șezlong. André se scuză și ieși pentru a-i lăsa să lucreze.

Edouard se așeză în fața lui Victorine, pe un scăunel cu trei picioare, și își luă albumul de schițe. Uitându-se când la ea, când pe coală, degetele i se mișcau rapid în linii iuți. Îi desenă ovalul feței, ochii căprui și apoi părul bogat care-i mângâia gâtul și îi cădea pe umeri. Își plimbă privirea peste sâni, pe sfârcurile ușor ridicate, roz ca niște petale de trandafiri. Coborî apoi pe corp, până la mâna care-i acoperea zona pubiană. Lui Victorine nu-i scăpă zâmbetul lui ironic la adresa gestului ei sfios. Continuă să-i deseneze coapsele pline și gambele lungi și elegante, cu laba piciorului absurd de mică.

– Bun, bun. Ai mai făcut asta?

– Niciodată.

Vârful creionului trasa haşuri rapide pe hârtie. Victorine era fascinată de arcuirile dinamice ale braţului său drept. Nu făcea mişcări scurte din încheietură, iar trăsăturile de creion erau adevărate afirmări ale scopului urmărit. O intrigau şi mâinile lui: puternice, expresive, degete delicate. Îi simţea privirea concentrată asupra ei, percepând-o cu toate cele cinci simţuri. O vedea cu ochii, dar înţelegea şi că „ascultă muzica" din interiorul ei, la care făcuse aluzie în ziua în care se întâlniseră. L-a văzut semnând desenul cu o mişcare amplă, apoi i l-a arătat.

Victorine a aplaudat încântată. O prinsese aşa cum era, o asemănare perfectă, având însă pe cap o ornamentaţie fantastică şi brăţări elaborate la mâini şi la picioare. Chiar semăna cu o zeiţă exotică.

– E superb!

Iar când îi dădu desenul schiţat în grabă, Victorine simţi că în viaţa ei se deschide o fereastră.

În timp ce se îmbrăca, l-a auzit pe Edouard strigându-l pe André să li se alăture, apoi a dispărut în bucătăria mică şi s-a întors cu o tavă de argint pe care se aflau o sticlă de Bordeaux fin şi trei pahare de cristal. Victorine şi André stăteau unul lângă altul pe divanul din pluş roşu şi se uitau la el cum scoate dopul de la sticlă.

– E din via familiei mamei, cred c-o să-ţi placă, spuse Edouard, dându-i un pahar.

– Un castel care produce *premier cru*? întrebă ea întinzând mâna după sticla verde și uitându-se la etichetă.

– E un domeniu mic. Să nu crezi că sunt un diletant bogat care-o face pe boemul. Nu am milioane ca să te întreţin.

– Crezi că numai la asta mă gândesc?

André le întrerupse discuţia în contradictoriu.

– Victorine, s-a întâmplat ca vreuna din legăturile tale să se transforme în... Se opri și se uită prin încăpere în căutarea cuvântului potrivit. În dragoste?

– Dragoste! Aproape că scuipă cuvântul, ca pe un sâmbure de lămâie. Dragostea dispare. Un singur lucru supravieţuieşte: banii.

– Sunteţi prea sentimentală, mademoiselle, spuse Edouard. Cum de puteţi fi atât de sigură?

Ea tăcu o clipă, gândindu-se. Să spună adevărul? Doar o dată. Se lăsă pe spate, pe pernele divanului, și își aduse aminte de prima privelişte din Paris, în ziua în care sosise pentru a intra la şcoala de balet. După ce ea și mătuşile ei se strecuraseră cu greu prin mulţimea din gară, au ieşit pe uşile duble și s-au oprit pe treptele de marmură albă aflate de cealaltă parte a boulevard du Strasbourg.

– Prima mea impresie din Paris nu are nici o legătură cu magazinele elegante sau cu doamnele îmbrăcate după ultima modă. Prima persoană pe care am văzut-o a fost o cerşetoare scotocind prin lăzile de gunoi; s-a târât pe trepte și m-a prins de fustă cu mâna

jegoasă, cerându-mi o jumătate de *sou*. M-am ferit îngrozită. Nu văzusem niciodată așa ceva în sătucul meu din Alsacia.

– Ești din Alsacia? Ne-ai spus că ești din Viena, spuse André.

Ea ignoră remarca.

– Hamalul a gonit-o și ne-a spus că i se zice Regina de la Bal Mabille. Că a fost o curtezană foarte frumoasă care și-a început cariera la Bal Mabille. A ajuns faimoasă pentru că a inventat un dans sălbatic, șocant, care se numește cancan. Avea diamante, un palat și trăsuri, însă și-a ascultat inima și a luat niște decizii lipsite de înțelepciune, ruinându-se. Dragoste. Victorine clătină din cap. Nici nu există așa ceva.

– Dă-mi voie să te contrazic. Eu mă îndrăgostesc de zece ori pe zi, doar plimbându-mă pe străzi. Cine susține că nu există dragoste n-a fost niciodată îndrăgostit, spuse Edouard.

– Atunci înseamnă că dragostea nu e pentru fete ca mine. Putem să ne prefacem îndrăgostite și asta e suficient pentru bărbații pe care-i cunosc eu, spuse ea cu blândețe. Apoi luă o înghițitură de vin și-l plimbă în gură pentru a-i savura buchetul înainte de a-l înghiți. Spune-mi, Edouard, familia ta e din Bordeaux?

– O parte din familia mamei. Eu însă sunt cât se poate de parizian. Am crescut într-un apartament de pe rue Petits-Augustins, vizavi de Ecole des Beaux Arts. Însă mi-am petrecut verile copilăriei la domeniul nostru de la țară, în Gennevilliers. Proprietarii

de pământ de acolo au un obicei: își aleg ca naș al copilului un cerșetor, pentru a nu uita că săracii sunt verii și surorile noastre.

– Foarte nobil, surâse ironic Victorine.

– Sarcasm ascuțit precum balena care te înțeapă în coaste, spuse Edouard.

– Când erai copil, tot atât de nesuferit erai?

I-a spus că în primii trei ani de viață n-a vorbit deloc.

– Familia a crezut că sunt retardat sau, în cel mai fericit caz, mut. Apoi a venit la noi o servitoare tânără care mi-a schimbat viața. Într-o zi, m-a așezat și mi-a dat un caiet de desen și un creion, iar eu am început să desenez. Îmi spunea cum se numește fiecare lucru, iar eu repetam după ea. Toată familia a venit în fugă pentru că mă auzeau vorbind pentru prima dată. Cred că de-atunci am desenat întruna.

Victorine s-a ridicat și s-a apropiat de un birou din lemn pe care se afla o întreagă colecție de fotografii de familie. A luat o ramă ovală și a privit-o cu atenție.

– Cine e aici? îl întrebă ea pe Edouard.

El ezită o clipă, uitându-se la fotografia femeii blonde și dolofane, alături de care stătea un băiețel.

– E o femeie cu care am o legătură de treisprezece ani. Iar băiețelul e... fratele ei.

– Locuiește aici?

– Nu.

Victorine puse fotografia la loc și luă alta.

– Dar aici? Cine sunt?

I-a spus că sunt mama și tatăl lui.

– Şi părinţii tăi? a întrebat-o.

– Despre tata nu ştiu nimic. Mama a murit la naştere. Sau cel puţin aşa mi-au spus mătuşile mele. Nu ştiu prea multe. Îşi golise paharul şi i-l întinse ca să i-l umple din nou.

– Şi cine te-a crescut? o întrebă Edouard în timp ce-i turna vin.

– M-am crescut singură. Observă expresia nedumerită de pe feţele lor. Oare să continue? Avea o regulă după care se conducea: nu te încrede în nimeni niciodată şi cu atât mai puţin în bărbaţi. Dacă le va spune că a fost aruncată de la o mătuşă la alta ca o valiză nedorită, fascinaţia lor nu se va transforma cumva în milă? Dacă ar şti că la treisprezece ani mătuşile au vândut-o lui Monsieur Kaye? Le-a plătit şi, în schimb, ea a mers să aibă grijă de copiii lui. El promisese c-o s-o ajute să-şi continue educaţia. Amintindu-şi, buzele i se răsfrânseră într-un surâs batjocoritor. Mi-a dat educaţie, asta aşa e; m-a învăţat lucruri pe care n-ar trebui să le ştie nici o tânără fată. Atinse cu degetele cicatricea de pe faţă şi o mângâie fără să-şi dea seama.

– Cicatricea? îi întrerupse Edouard şirul gândurilor.

– Să nu mă întrebi despre ea. Asta e, nu-mi dau seama de ce m-am apucat să vorbesc despre mine. Ce plicticoasă sunt! Şi apoi, nu contează de unde vii, ci încotro te îndrepţi.

Apoi îşi întoarse privirea spre fotografia cu părinţii lui. Legănă rama în mână şi îl întrebă dacă poate s-o păstreze.

– De ce? Nici măcar nu-i cunoşti.

Nu găsea cuvintele pentru a exprima ceea ce simţea. Se uita la poza pe care-o ţinea în mâini. Oare cum ar fi fost dacă ar fi avut şi ea părinţi ca aceştia? Cât de diferită i-ar fi fost viaţa dacă ar fi fost fiica acestui bărbat îmbrăcat elegant şi a femeii cu ochi blânzi, adânciţi în orbite? Ar fi crescut-o cum se cuvine; i-ar fi asigurat un viitor în care acte sordide în cămăruţe mizere, precum cea în care a trăit, n-ar fi fost decât un coşmar grotesc, prea oribil pentru a şi-l imagina măcar.

– Nu am nici o fotografie de familie, îi zise.

Edouard i-a spus c-o poate lua, dacă vrea. Victorine o vârî în buzunar şi îşi impuse să-şi schimbe dispoziţia.

Deşi era aproape miezul nopţii, străzile erau înţesate de petrecăreţi. Ochiurile verzi de lumină sulfuroasă de la felinarele cu gaz nou instalate tremurau de-a lungul bulevardelor pline de oameni. Victorine şi „protectorul" ei, doctorul LeBrun, erau îmbrânciţi de indivizi în ale căror buzunare zornăiau câţiva franci, dar şi de aceia cu câteva milioane în conturile de la bancă. Parisul oferea o formă de distracţie, de evadare sau ceva de vânzare pentru orice buzunar.

Se îndreptau spre Grand Rue des Batignolles, la numărul 11. Café Guerbois era locul preferat al scriitorilor şi artiştilor, din inima districtului Batignolles. Victorine nu era surprinsă că LeBrun alesese Guerbois. Într-o cafenea muncitorească se putea bucura

de compania metresei sale fără riscul de a-și întâlni vreo cunoștință burgheză.

Cafeneaua răsuna de voci, de clinchetul tacâmurilor lovindu-se de farfurii și de melodii la modă din musicaluri, interpretate de acordeonistul aflat la capătul îndepărtat al sălii. Oglinzile de pe pereții gălbui reflectau agitația chelnerilor cu șorțuri lungi și albe care mișunau printre mesele ocupate, purtând în mâini, mult deasupra capetelor clienților, tăvi pline cu farfurii aburinde.

Așezată vizavi de LeBrun la o masă din lemn, cu fața spre sală, Victorine și-a scos jacheta bolero scurtă și și-a aranjat dantela albă de la *chemisette à jabot* care garnisea decolteul corsajului din muselină argintie. Și-a netezit apoi crinolina și a întins-o peste bancheta din lemn, ascunzând-o aproape în întregime sub atâția metri de poplin gri.

Aștepta răbdătoare ca LeBrun să studieze meniul, după ce-și pusese pince-nez-ul pe nasul borcănat, bătând ușor cu degetele vesta care-i acoperea abdomenul rotund. A comandat două meniuri *prix fixe* și a început apoi să-i povestească cum și-a petrecut după-amiaza extrăgând doi molari care i-au dat multă bătaie de cap. Sprâncenele stufoase și cărunte coborau și se ridicau, accentuând momentele cele mai dramatice. Deși se străduia să-l asculte, atenția lui Victorine era îndreptată spre sala luminată strălucitor, fiind atrasă de un hohot puternic de râs. A văzut un grup zgomotos de tineri

destul de neîngrijit îmbăcați, în mijlocul cărora se afla Edouard Manet.

L-a urmărit povestind ceva până când, brusc, simțindu-i privirea intensă, el s-a întors spre ea. Zărind-o, s-a ridicat și i-a făcut cu mâna. Ea a refuzat hotărâtă, clătinând din cap. Spre groaza ei, s-a apropiat de masă și i s-a prezentat calm lui LeBrun ca vărul lui Victorine, întrebându-l dacă-i dă voie o clipă ca să-i facă cunoștință cu prietenii lui. I-a simțit strânsoarea pe cot în timp ce îndepărtau de LeBrun, care spumega de furie.

– Nu-l las ca să stau cu tine și cu sărăntocii ăia, spuse ea, eliberându-și brațul din strânsoare.

– Nu-ți face griji, bunicuțul nu va păți nimic fără tine. E vorba de câteva minute.

Deși ea a continuat să protesteze, a condus-o repede la masa lui. O parte a grupului i-a fost prezentată, cu un surâs ironic, drept „dușmanul". Erau studenți la arte de la Académie française, care susțineau statu-quo-ul. Ceilalți – și arătă spre partea de masă la care stătea și el – erau compatrioții săi, artiști *avant-garde* aflați în prima linie a bătăliei pentru viitor.

Se așeză fără nici o tragere de inimă pe locul pe care i l-a indicat, între el și André.

– Ei, cum merge treaba, Edouard? întrebă unul dintre studenții de la Academie.

– Nu mă pot plânge. Pregătesc o expoziție la Galerie Lamont, împreună cu Monet, îi răspunse el arătând spre un tânăr artist cam la vreo douăzeci și cinci

de ani, cu barbă roşcată şi păr zburlit, care-şi ridică stacana pentru un toast.

– Sunteţi o adunătură de ageamii, spuse un student de la Academie, arătând cu furculiţa spre Edouard. Picturile tale sunt ca nişte accidente de tren pe pânză. Victorine observă că vârfurile degetelor grăsulii şi unghiile îi erau pătate de vopsea. Distrugi trecutul şi tot ceea ce este frumos.

– Absurd, spuse Edouard. Un adevărat artist nu abandonează niciodată Frumuseţea, adăugă el, uitându-se prin cafeneaua aglomerată. Epoca noastră e plină de ipocrizie. Uitaţi-vă la individul ăla căsătorit de acolo.

Atenţia tuturor se îndreptă asupra mâinii lui, care-l indica pe LeBrun.

– Societatea elegantă se preface că nu vede că are o metresă, deşi merge în fiecare duminică la biserică împreună cu familia şi pretinde că e un domn bine şi respectabil.

Victorine îşi apără dentistul şi legătura reciproc avantajoasă.

– Căsătoria i-a fost aranjată de părinţi. Până cu o săptămână înaintea nunţii nici n-o cunoştea pe fată...

– Asta-i povestea tristă pe care ţi-a spus-o. De câte ori ai mai auzit-o de la admiratorii tăi însuraţi? întrebă el, întorcându-se cu faţa spre masă. Această ipocrizie burgheză s-a infiltrat în toate straturile societăţii şi ajunge până la Napoleon al III-lea şi la camarila lui.

– Dar ce legătură are împăratul cu asta? se miră Victorine.

– *Le petit* Napoleon – Edouard folosea un termen batjocoritor inventat de criticii de stânga – reprezintă „omul nou", omul care s-a ridicat prin propriile-i mijloace. Îl cunosc foarte bine pentru că așa sunt majoritatea prietenilor mei de la Sorbona. Au făcut avere, și-au luat soții care cheltuie ostentativ, își cresc fiii pentru a-i face asociați în afacerile lor prospere și cumpără dragostea tinerelor curtezane, cea mai exotică marfă de vânzare în înfloritoarea noastră economie de piață.

Victorine citise zeci de editoriale care ridicau în slăvi noul spirit capitalist al Parisului. Ziarele erau pline de articole laudative la adresa tratatelor și alianțelor din războaiele napoleoniene și a schimbului de populație implicat de acestea, explicând astfel masivele prefaceri ce caracterizau acum Europa.

– Voi nu înțelegeți lumea noastră modernă, spuse Edouard arătând spre studenții de la Académie française. Lucrurile se schimbă repede. Își roti trabucul, desenând un cerc de fum albăstrui. Descoperirile științifice dau năvală peste noi. Abia asimilăm una, că ne și lovește alta.

Victorine observă o chelneriță frumoasă, excesiv rujată și cu decolteul prea adânc, apropiindu-se de masă. Se aplecă, dezvăluindu-și sânii ampli, și îl sărută pe Edouard pe obraji. Brațul lui alunecă ușor în jurul taliei fetei într-o îmbrățișare de stăpân. Toți artiștii

comandară, în afară de Monet, care își cercetă buzunarele și refuză, spunând că nu-i e foame.

– Adu-i la fel ca mie, îi spuse Edouard chelneriței.

– E a treia oară în săptămâna asta când îmi plătești masa. Nu-ți îngădui să mă întreții astfel...

Un murmur general de încurajare pentru tânărul Monet se ridică dinspre partea de masă în care se afla Manet.

– N-ați observat viteza uluitoare a trenurilor? întrebă un bărbat pe care-l chema Cézanne. Victorine îi remarcă accentul din Sud. Ăsta trebuie să fie din Provence, își spuse. Acum ne luăm după orare ca să ajungem de colo-colo. S-a schimbat până și felul de percepție a timpului!

– Ca să nu mai vorbim despre schimbările cu care se confruntă femeile, spuse un bărbat numit Pissaro.

– Pe mine mă fascinează felul în care societatea tratează femeile, spuse Edouard gânditor, lăsându-se pe spătarul scaunului și contemplând-o pe Victorine.

Ea se uita la LeBrun, adâncit în discuție cu bărbatul de la masa vecină. Știa că ar fi fost timpul să se întoarcă.

– Cred c-ar fi mai bine să plec, spuse ea dând să se ridice, dar Edouard o trase încet la loc.

– Stai și ascultă. Vei afla despre ideile din spatele picturilor noastre și vei înțelege mai bine ce te așteaptă.

Ezită. Adevărul era că schimbul rapid de idei o fascina. Acești artiști trăiau într-o lume foarte interesantă,

o lume care-i stârnea curiozitatea. Așa că se întoarse la discuțiile lor.

– Parisul lui Victor Hugo, al taților și bunicilor noștri, a dispărut. Noile străzi, cu perspectivele lor drepte ca niște căi ferate, au măturat labirintul vechilor ulițe și cartierele care dădeau dintr-unul în altul, spuse André.

Victorine îi zâmbi, iar el își ridică paharul de șampanie drept răspuns. N-o fi având el bani, dar un marchiz trebuie să cunoască oameni influenți, își zise ea.

– Vă amintiți de vremurile când îi știai doar pe cei de pe strada ta pentru că era foarte greu să ajungi la cele învecinate? Acum, ne amestecăm cu alte clase care vin cu ideile și modul lor de viață, interveni un alt artist, Bazille, căruia i se adusese încă un absint.

Victorine se uita la el cum ține în echilibru un cub de zahăr pe linguriță de argint și cum toarnă puțină apă peste băutura verde-închis. Absintul era numit „papagalul verde"; în final, afecta creierul.

– Nu suport această sfâșiere infernală a reperelor noastre familiale și nici gropile adânci care ne înconjoară pretutindeni, continuă Bazille printre înghițituri. Mi-am schimbat adresa de zece ori din cauza diavolului de Haussmann.

Baronul Haussmann era autorul masivului proiect urbanistic de refacere a Parisului; Victorine îl cunoștea în calitate de protector al fetei lângă care dansa ea pe scenă.

– Cum ne putem feri de obstacolele din viaţa noastră, dacă în fiecare zi ne confruntăm cu obstacole de mizerie şi construcţii? întrebă Edouard. Schimbarea e pretutindeni şi fie o dominăm şi-i valorificăm puterea, fie, asemenea lui Sisif, vom fi condamnaţi să ne luptăm cu ea zi de zi.

LeBrun se apropie de masă şi insistă ca Victorine să se întoarcă să mănânce cu el. Ea se ridică şi le ură noapte bună „vărului" ei şi prietenilor lui, apoi îl luă pe LeBrun de braţ. În timp ce se îndepărtau, se uită înapoi şi prinse privirea lui Manet urmărindu-i cum dispar în pâcla de fum de ţigară şi de lumină de la lămpile cu gaz.

3

„În artă nu există decât revoluționari sau plagiatori."

Cuvinte atribuite lui
JEAN-AUGUSTE-DOMINIQUE INGRES (1780–1867)

Victorine stătea lângă André pe peronul gării Saint-Lazare și se uita la locomotiva dinspre Argenteuil care se apropia greoaie, aruncându-și fumul albăstrui spre cerul vaporos.

Trebuia să o aștepte pe verișoara lui André, elevă a lui Manet, să-i ducă bagajele la Grand Hotel, unde urma să stea, vizavi de șantierul noii Opere, și apoi să ajungă la atelierul lui Edouard ca să vadă în premieră tabloul aproape terminat al lui Victorine. De vreme ce, pentru o femeie, prestigioasa Ecole des Beaux Arts ieșea din discuție, fata se înscrisese la Școala de Artă pentru Femei. Făcând schițe la Luvru, l-a văzut pe Manet lucrând în apropiere. Cunoscând reputația

tot mai solidă a acestuia, și-a luat inima în dinți și l-a întrebat dacă nu l-ar putea însoți într-o expediție în care să facă schițe. După câteva zile, i-a venit o nouă idee: să studieze cu Edouard Manet.

– De obicei nu acceptă studenți, i-a spus André, dar, după multe insistențe, inclusiv scrisori de la profesorii ei de artă de acasă, a cedat și a acceptat-o.

S-au deschis ușile și lumea a început să coboare din tren. Din vagonul de clasa întâi, a ieșit o femeie tânără și blondă care a sărit pe peron. Cu obrajii roșii de emoție, și-a agitat în aer umbreluța de soare, s-a repezit spre André, și-a aruncat brațele în jurul gâtului acestuia și a început să țipe când el a ridicat-o și s-a învârtit cu ea. După ce a așezat-o, André i-a prezentat-o pe Victorine domnișoarei Julia Stanhope-Morgan.

Victorine și-a format imediat o părere. Întreaga înfățișare a tinerei arăta că e la curent cu capriciile modei pariziene și, cel puțin la fel de important, că putea să cheltuiască oricât pentru a arăta șic. La fel ca vărul ei André, era palidă și cu oase mici, ca o figurină din porțelan de Sèvres, și atât de mititică, încât a trebuit să-și ridice bărbia pentru a întâlni privirea lui Victorine. Fața însă nu avea nimic special, fiind chiar anostă.

– Mademoiselle Laurent, v-am văzut minunatul portret și sunt foarte încântată s-o cunosc pe muza domnului Manet, a spus ea întinzând politicoasă mâna.

Între ele s-a lăsat tăcerea. Timp de câteva clipe – stânjenitoare – Victorine n-a făcut nici o mișcare.

În cele din urmă, și-a dat la o parte, cu un gest larg, pelerina și i-a întins Juliei mâna înmănușată.

– Și eu sunt bucuroasă să vă cunosc. Monsieur Manet mi-a vorbit despre îndemânarea dumneavoastră și vă apreciază talentul.

L-a auzit pe André scoțând un suspin de ușurare.

După ce au ieșit în lumina strălucitoare a Parisului, au urcat pe rue des Londres spre place de l'Europe. Cei doi veri vorbeau despre membrii familiei, mergând braț la braț, evident încântați că se află unul în compania celuilalt. Victorine nu și-a dat seama imediat că Julia Stanhope-Morgan era americancă. Accentul ei era firesc și fluent precum al unei parizience; fiecare silabă era la fel de elegantă ca rotunjimile unei *fleur-de-lys*. O trădau doar ținuta și siguranța pasului. Felul ei de a merge avea ceva liber și sănătos, o curiozitate nereținută.

Julia îi arătă lui Victorine o cutie împachetată.

– Am un mic dar din Argenteuil pentru Monsieur Manet.

– Pentru „Regele Edouard", vrei să zici? întrebă André, aruncându-le fetelor o privire jucăușă.

– Ce? întrebă Victorine.

André îi povesti cum a stat la operă în spatele a două doamne frumoase și elegante, măritate, cărora nu le-a menționat numele. Iar acestea l-au ridicat în slăvi pe *Monsieur* Edouard Manet.

– Hai, spune, ce au zis? vru să știe Julia.

– Se pare că o prietenă de-a lor, Dominique...

– Contesa Dominique de Saint-Pierre? îl întrerupse Julia.

– Nu știu, n-au spus decât Dominique. Părinții ei i-au comandat portretul, dar ședințele s-au concretizat mai mult în pat decât pe pânză.

Victorine și-a dat ochii peste cap, dar l-a îndemnat să continue.

– Și, ca de obicei, după ce i-a terminat portretul, Manet și-a pierdut imediat interesul pentru ea. Când i s-a spus că „prietenia" a încetat, fata, respinsă, a amenințat că se sinucide.

– Sfinte Dumnezeule! Biata de ea, spuse Julia.

– Bineînțeles că n-a reușit, o liniști André, pentru că nu moare nimeni dacă-și zgârie încheietura cu o pilă de unghii. A lăsat însă o scrisoare dramatică în care și-a clamat dragostea pentru el. Am auzit-o pe una dintre ele spunând că amicul nostru are și o poreclă: „Regele Edouard."

– De ce? îl întrebă Julia.

– Se pare că femeile care i-au trecut prin pat îi spun Edouard cel Mare.

Victorine izbucni în râs și văzu că Julia se înroșise de la decolteu până la rădăcina părului.

– Despre asta nu știu nimic, spuse Julia. Este un profesor minunat și îi admir talentul. Asta-i tot.

Victorine era încântată de expresia chinuită a fetei.

– După vizita la atelierul domnului Manet, mă duc la spitalul Sâlpetrière să fac o vizită caritabilă, spuse Julia.

Victorine auzise de celebrul aşezământ medical, un azil de boli mintale pentru femei, unde erau închise tot felul de scursuri şi lepădături, prostituate, cele mai sărace dintre sărace, dar şi nebunele cu acte în regulă.

– De ce trebuie să ajuţi tot timpul nebunele şi cerşetoarele? o întrebă André.

– Comitetul de binefacere mi-a repartizat o pacientă, pe Mademoiselle Marie. Nu există o hrană mai bună pentru suflet decât o faptă bună.

Victorine nu şi-a putut reţine râsul.

– Să lăsăm „faptele bune" pe seama voastră, a sfinţilor. Păcătoşii sunt mai veseli, spuse Andrè, luând-o de braţ pe Victorine.

– Andrè, femeia aceea cu băiatul din fotografia din atelierul lui Edouard. Cine e? întrebă Victorine. Julia dădu din cap, dându-i de înţeles că o cunoştea.

– Suzanne Leenhoff. Le-a dat lecţii de pian copiilor din casa Manet. A început cu ea o relaţie superficială când era tânăr student la Arte. Băiatul nu e fratele ei mai mic, ci fiul ei nelegitim. Când a rămas însărcinată, l-a convins pe Edouard, care avea atunci douăzeci de ani, că el e tatăl.

– Aşa că o întreţine din simţul datoriei? întrebă Victorine.

– Aş zice mai degrabă că din cavalerism, răspunse André. Paternitatea copilului e incertă. Dar..., ridică el din umeri. Îşi îndeplineşte obligaţiile faţă de Suzanne şi de copil, Léon, fără nici o tragere de inimă.

I-a interzis să vină la atelier dacă n-o cheamă el. Şi asta nu se întâmplă niciodată.

Când, în cele din urmă, au ajuns la ultimul etaj al noului atelier al lui Edouard, gâfâind după ce urcaseră cele patru rânduri de trepte, au intrat în vestibul unde mirosul de ulei de in, puternic şi înţepător, le-a mutat nasurile din loc.

Victorine a împins uşor uşa şi şi-a mijit ochii din cauza luminii strălucitoare din nord care năvălea în încăpere prin peretele de sticlă. Îl văzu pe Edouard care se concentra asupra unui colţ al pânzei, adăugând efecte de alb cu o pensulă cu coada lungă.

– Sper că e într-o dispoziţie bună, şopti André.

În cele două luni de când începuse să pozeze pentru el, Victorine auzise destule poveşti despre Manet care, luni de zile, era plin de farmec; apoi, fără nici un motiv anume, îl cuprindea o stare de spirit sumbră. Nu mai picta şi medita melancolic în camera lui, paralizat de îndoială, copleşit de nelinişte. André credea că aceste dispoziţii sunt influenţate de anotimpuri. Păreau să-l afecteze în martie şi în septembrie. I-a spus că Baudelaire numea această stare „spleen" şi sugera că e apanajul unei minţi geniale.

Se apropiară pe vârfuri pentru a vedea mai bine lucrarea. În primul rând, şoca dimensiunea sa uriaşă: avea proporţii epice, o mărime rezervată de obicei tablourilor istorice comandate de Stat. Subiectul era o femeie modernă, din clasele de jos, o cântăreaţă la chitară, ieşind dintr-un cabaret sărăcăcios. Victorine

și-a amintit cât de exact a pus-o Edouard să apuce chitara și un fald al rochiei din bumbac de culoarea antracitului, care se ridica puțin la poale lăsând să se vadă doar o idee din juponul alb de dantelă. Iar cu mâna cealaltă, să ducă la gură câteva cireșe. Juponul din dantelă se voia o iluzie subtilă la sexualitatea ei degajată, iar cireșele erau un mesaj cifrat al desfătării sexuale ce putea fi gustată de cei care-ar fi avut norocul s-o cunoască. Mai pictase și un bărbat care o privea lacom din umbra cabaretului. Edouard intenționa să stârnească dorințele bărbaților prin mesajul pe care-l transmiteau ochii ei. Victorine înțelesese rolul pe care l-a jucat, dar acum vedea că mai era unul, interpretat de artist și de privitor, cel al voyeurului.

– Bună ziua. Putem intra? întrebă Victorine.

Edouard era atât de absorbit în muncă, încât a părut uluit că avea spectatori. Își șterse mâinile pătate de vopsele și le făcu semn să intre. Julia s-a dus după el la chiuvetă, l-a privit frecându-și mâinile și apoi i-a întins o bucată de pânză ca să se șteargă.

– Ți-am adus un mic dar din Argenteuil, spuse ea scoțând cutia dreptunghiulară din geantă. O amintire.

– Chiar nu era nevoie.... Desfăcu încuietoarea cutiei din lemn de trandafir și o deschise încet. Apoi ridică un set de pensule scumpe, ca să le vadă Victorine și André.

– E mult prea mult. Nu pot...

– Nu, nu, te rog să le păstrezi, spuse Julia.

Victorine surprinse pe fața lui o privire nesigură. Julia încercă să detensioneze momentul, abătându-le atenția asupra tabloului.

– Portretul domnișoarei Laurent este superb.

– Vreau să-l termin până la termenul impus de Salon. Dacă lașii ăia îndrăznesc să-l accepte.

Julia menționă numele unui prieten de familie, *Monsieur* Durand-Ruel, negustor de artă care l-ar putea ajuta să-și vândă lucrarea.

– Ești foarte amabilă, dar nu intenționez să fac asta. Arta este de dragul artei. Scopul meu e să-l educ pe privitor. Să-l fac să-și deschidă ochii, dar pe rând, râse el.

Victorine era gata de plecare și l-a întrebat pe André dacă o conduce acasă. Ieșiră în boulevard de Montmartre; o ploaie ușoară de primăvară licărea pe pietrele pavajului, învăluind orașul într-o pâclă argintie. Victorine își strecură brațul înmănușat sub cotul lui și își undui seducător corpul pe lângă el.

– André, cronica aceea a ta mondenă este foarte populară printre domnii bogați. I-am văzut în cele mai elegante restaurante; e pagina la care deschid ziarul.

Își dădu seama, după privirea lui uimită, că se întreabă unde vrea să ajungă.

– Ce-ar fi să scrii despre noul și fascinantul model al lui Edouard Manet și să-mi menționezi numele în articol? Ți-aș fi foarte recunoscătoare.

Numai de-ar vrea, își zise Victorine; s-ar folosi de el ca să ajungă la o clientelă dintr-o clasă superioară.

– Dacă pot, aș fi fericit să te ajut.

– Oh, minunat, zâmbi ea, privindu-l drept în ochi. Ce-ar fi să vii astă-seară la pensiune, pe la miezul nopții, în camera mea, pentru o scurtă vizită? îl întrebă dulce.

– De ce nu? Adică nu e nevoie, se bâlbâi el.

– Oh, slavă Domnului, spuse ea și se întoarse, cântărindu-l. Asta va face ca prietenia noastră să fie perfectă. Oricum, cred că-l preferi pe Edouard.

Îl simți încordându-se și se opri. Părea încremenit. Victorine își dădea seama că e îngrijorat pentru că e atât de evident, inclusiv pentru Edouard. Îl apucă afectuoasă pe după umeri.

– Singurii bărbați care au fost vreodată drăguți cu mine sunt cei ca tine. Nu ai de ce să te simți stânjenit.

Se întoarse spre ea, îi cuprinse ambele mâini și le ridică delicat la buze. În acel moment, s-a creat între ei o legătură viscerală, cum ea nu mai simțise niciodată. Clipa a trecut, și-au desprins mâinile și și-au continuat drumul. André i-a spus c-a fost plăcut surprins de felul în care a primit-o pe verișoara lui, Julia.

– E îndrăgostită de Manet, știi?

– Nu reprezintă o amenințare pentru mine, dacă asta vrei să spui, râse ea. Nu-mi poate lua locul. Mai făcură câțiva pași, apoi se întoarse spre el. M-ar si-lui într-o clipă, dacă i-aș da ocazia, dar nu i-o voi da. Niciodată.

– De ce?

– Dacă ar face dragoste cu mine, ar dispărea tensiunea pe care și-o canalizează spre pictură.

– Hm. Ca Samson după ce i-a fost tăiat părul, spuse André.

– Cam așa ceva.

– Chiar atât de mult te preocupă el și arta lui?

– Nu mă preocupă deloc nici el, nici arta lui. Ci persoana mea.

Pentru a mai destinde atmosfera, îl conduse spre ușa unui magazin.

– Hai să intrăm și să căutăm un evantai frumos. Am nevoie de el diseară, când vom merge împreună la operă.

Îl auzi oftând resemnat. André știa cine plătește; compania ei avea întotdeauna un preț.

Câteva săptămâni mai târziu, Victorine se plimba printre tarabele cu flori de la Les Halles. Florile erau o extravaganță pe care nu și-o prea permitea, dar și-a jurat că va veni o vreme când va primi în fiecare dimineață flori proaspete la *hôtel particulier* – care va fi al ei. Când va fi o mare doamnă, va avea câte un buchet în fiecare cameră. Deocamdată, venea aici în fiecare sâmbătă și suporta privirile suspicioase ale vânzătorilor de flori care știau că le admiră marfa, dar nu cumpără nimic.

Soarele pătrundea prin acoperișul de sticlă și metal, făcând să-i strălucească panglicile grena din satin ale bonetei. Se aplecă să miroasă un buchet de bujori pus într-o găleată, dar sări speriată simțindu-se bătută pe

umăr. Când s-a întors, l-a văzut în spatele ei pe Edouard Manet, zâmbind.

– Oh! M-ai speriat! Râse ea, ducându-şi mâna la inimă pentru a mima surpriza.

– Pentru dumneavoastră, *Mademoiselle* Victorine, spuse el folosind numele de alint pe care i-l dăduse în ultima vreme. Ochii lui, de un albastru-cobalt, păreau că râd când a scos de la spate un buchet de gardenii albe.

– Flori! Întinse mâna şi inhală mirosul dumnezeiesc.

– Te-am văzut trecând de la tarabă la tarabă ca un bondar.

Au râs amândoi şi Victorine i-a spus că merge spre rue de Turbigo, unde urma să se întâlnească cu André, ca să ia împreună masa de prânz. Nu vrea şi el să vină? Nu, el era ocupat, dar o va însoţi o bucată de drum pentru că mergea în aceeaşi direcţie.

Îl privea pe furiş în timp ce treceau pe lângă biserica Saint-Eustache. Edouard Manet avea o ţinută foarte elegantă şi atingea trotuarul cu bastonul la fiecare pas. Avea o graţie masculină, rar întâlnită la alţi bărbaţi. În timp ce vorbea, mâinile lui frumoase şi mari despicau aerul, exprimând mai multă emoţie decât ar fi reuşit alţii printr-un torent de cuvinte. O altă fată s-ar putea lăsa vrăjită de felul în care părul i se bucla atât de drăgălaş în jurul gulerului. Din fericire, toate acestea nu însemnau nimic pentru ea. Au ajuns la boulevard Sébastopol, unde urma să se despartă. Ea

i-a spus „la revedere", a ridicat buchetul de gardenii în dreptul feței și i-a mulțumit din nou pentru flori.

Ce bine că nu se simțea deloc atrasă de Edouard Manet!

Victorine și André au mâncat împreună la o masă de lângă fereastră, din Café Tortoni; a venit și Baudelaire.

– Așa deci, tânără doamnă. Acum, că pozezi pentru Manet, cum ți se pare?

I-a mărturisit că îi place foarte mult. În timp ce pozează se amuză cu anecdotele și poveștile despre aventurile lui prin porturile exotice în care acosta când era tânăr ofițer în marina comercială.

– Și cum reziști să stai în aceeași poziție atât de mult timp? Sincer, dacă mi-ar fi cerut mie să fac asta, l-aș fi refuzat.

– Sunt obișnuită să stau foarte liniștită și să nu vorbesc, răspunse Victorine. I-a povestit lui Baudelaire că, atunci când era mică, mătușa ei era spălătoreasă la surorile dominicane de la o școală cu internat. Mătușa Evelyne o lua adesea pe Victorine la muncă în zilele în care prietenul ei dormea ca să-și revină după beție. Mătușa o ascundea în spălătorie, sub o masă, și-i spunea să stea „cuminte ca un șoricel", ca să nu fie descoperită de maica stareță.

– Adică, vrei să-mi spui că trebuia să taci toată ziua? întrebă Baudelaire. Draga mea, asta nu-i una din

născocirile tale? Nu e cazul să ridici asemenea ziduri de apărare împotriva mea. Nu am motive ascunse.

Îi simți mâna mare cuprinzând-o pe-a ei și căldura sinceră pe care i-o transmitea.

– E adevărat, Monsieur Baudelaire. Am găsit acolo un abecedar și am învățat să citesc singură, sub masa pliantă de călcat.

O privi neîncrezător.

– Dar ai fost la școală, nu?

Sesiză tonul aproape părintesc.

– Da, într-o zi m-a găsit maica stareță. Până la urmă s-a dovedit a fi fost cu noroc, pentru că a făcut un act caritabil și m-a acceptat la cursuri fără să plătesc taxă. Am mers la școală șapte ani minunați până când... Se opri. Scuzați-mă că vorbesc numai despre mine. Vă plictisesc.

– Nu cred că poți să plictisești vreun bărbat, râse el. Dar fii atentă, pentru că parizienii sunt niște lupi, mademoiselle.

– Nu sunt naivă. Îi înțeleg foarte bine pe bărbați. Îmi cunosc țelurile și am de gând să cuceresc Parisul.

– Bine, atunci îmi fac și mai multe griji pentru dumneata. Nici nu știu ce-i mai rău: să-ți realizezi visul sau nu.

Edouard a terminat portretul lui Victorine. A fost acceptat pentru expoziția Salonului din mai, împreună cu o altă bijuterie de-a lui: o superbă natură moartă, cu bujori într-o vază.

În ziua vernisajului, Victorine, Baudelaire și André străbăteau Champs-Elysées împreună cu Edouard în trăsura închisă a acestuia, îndreptându-se spre expoziția de la Palais de l'Industrie. Se uita la André care stătea lângă ea, foindu-se pe banchetă. Se umpluse de urticarie, anticipând controversa legată de tablou. Ceilalți doi discutau banalități, de parcă în ziua respectivă nu urma să se întâmple nimic ieșit din comun.

– E nevoie de trei sau patru amanți ca să susțină stilul de viață al contesei de Castiglione. Nici un bărbat nu are o avere de cinci sute de mii de franci-aur ca să plătească pentru palatele, bijuteriile și servitorii ei, spuse Baudelaire, lăsându-se pe spătarul acoperit cu piele al trăsurii. Am mai auzit că Madame de Jeumont a cerut două sute de mii pentru a-și însoți un admirator la bal! A ridicat prețul pentru că împăratul i-a dat o sută de mii de franci-aur pentru o noapte de plăcere, râse el. Și asta chiar săptămâna trecută.

Lui Victorine îi plăceau la nebunie aceste povești despre celebrele *grandes horizontales*.

– Prietena mea, prințesa Isabelle, are aceeași croitoreasă ca și Madame de Jeumont. Mi-a spus că își cumpără trei sute șaizeci și cinci de perechi de mănuși și își pune câte una în fiecare zi, spuse Edouard, potrivindu-și gardenia la butonieră.

– André, dragul meu, ce e cu tine? întrebă Baudelaire îndreptând spre el bastonul cu măciulie de aur. Te scarpini de parc-ai avea purici.

– Nu înțeleg cum de poți glumi și râde într-o astfel de zi, îi răspunse acesta.

– Ce zi? întrebă Baudelaire, întorcându-se spre Victorine. Nu poți să ți-i imaginezi chiar în clipa asta pe hapsânii critici de artă, cu ochelarii agățați pe nas, dând târcoale ca niște vulturi tablourilor lui Edouard, mâzgălind insulte iscusite în carnețele și cotcodăcind între ei ca niște hoaște? Niște băbuțe în haine bărbătești.

André plescăi din limbă și le spuse că, dacă ar avea un pic de bun-simț, ar fi și ei îngrijorați. În fond – și le-a făcut semn cu degetul – Edouard a fost respins de atâtea ori, încât n-a mai expus de ani de zile la Salon.

– Cum îndrăznește nebunul ăla de Manet, începu Edouard să-i imite cu o voce tărăgănată, să picteze pe o pânză având grandioasa dimensiune a unei teme istorice un subiect atât de comun precum o banală cântăreață de cabaret? Și evident că ea are o moralitate îndoielnică, judecând după aluziile vizuale din tablou. Radicalism nerușinat aruncat în fața augustilor academicieni!

Victorine râdea.

– N-ai decât să-i ridiculizezi, Manet, dar nu degeaba își fac griji în privința ta, spuse Baudelaire. Răul făcut de tușa pensulei tale e mai mare decât cel provocat de pana mea. În fond, proza se adresează intelectului, iar arta, emoțiilor; nu e asta oare arma cea mai puternică?

Vizitiul fluieră și trase frâiele, îndreptând cei patru cai spre Rond Point, pentru a intra pe aleea prundiuta ce ducea la Palais de l'Industrie. S-au apropiat

de locaţia Salonului, construcţie masivă, neoclasică, din piatră, cu trei etaje, cu o boltă din fier şi sticlă care acoperea toată clădirea.

Aşteptând la coada lungă de trăsuri negre care abia se mişcau spre intrarea principală, Victorine simţi o emoţie puternică gândindu-se că-şi va vedea portretul expus pentru prima dată în public. Nu mai fusese niciodată la vernisajul Salonului – un eveniment social major cu biletele rezervate care costau foarte mult. Parizienii bogaţi îl considerau ocazia ideală pentru a participa la spectacolul al cărui teatralism îl adorau: domnii se îmbrăcau la patru ace, punându-şi cele mai fine fracuri şi jobene, iar femeile îşi etalau ultimele toalete, luate direct de la croitorese. Victorine îşi studie hainele, o rochie simplă albastru-deschis din serj şi o eşarfă albă din dantelă. Ar fi vrut să aibă şi ea o rochie nouă şi frumoasă ca să marcheze evenimentul, dar doctorul LeBrun fusese zgârcit în ultima vreme, iar ea fusese nevoită să se descurce cu ce avea.

Edouard o pregătea pentru atacul cel mare.

– Pentru ei, spuse arătând înspre cei care urcau scara, arta e doar fundalul societăţii care se etalează aici. Nu e decât o diversiune, la fel ca teatrul, cursele de cai, balurile nesfârşite şi legăturile adultere ce-i ajută să scape de imensul lor gol interior.

Trăsura se opri. Victorine aşteptă ca Edouard să coboare şi să se întoarcă să-i ofere mâna. Citea în privirea lui un calm liniştitor; oare neliniştea ei era chiar

atât de evidentă? Dar în același timp jubila. Simțea un amestec de bucurie și spaimă, de dulce și acru.

Edouard o conduse pe treptele de marmură ale palatului spre intrarea principală, care imita un arc de triumf. Uitându-se în sus, Victorine văzu de o parte și de alta câte un înger în basorelief, cu o trompetă la gură. În spațiul dintre curbura bolții, pe arhitravă, erau dăltuite cuvintele PALAIS DE L'INDUSTRIE. Iar deasupra lor, se afla o statuie a Franței, încununată cu o aură de stele, cu câte o ghirlandă a victoriei în fiecare mână. Trecând pe dedesubt, i s-a părut că statuia se uita la ea, cântărind-o din ochi în timp ce intra în clădire.

Edouard a condus-o prin ușile imense spre sala centrală, flancată de două rânduri de galerii de expoziție. I-a spus că mai întâi are de gând să găsească portretul lui Victorine, apoi celălalt tablou, natura moartă, și să se întâlnească după aceea cu un amic, un avid iubitor de artă care cu siguranță era acolo în ziua vernisajului.

– Manet, aici, bătrâne!

Victorine văzu un domn îndesat și musculos care se repezea spre ei, făcându-și loc prin mulțime. Era îmbrăcat impecabil, într-un frac din stofă fină, și ținea în mână un joben din mătase neagră. Era foarte scund, dar ținuta rigidă compensa asta, dându-i un aer de ofițer din armată. I se păru că e un bărbat bine; după felul cum i-a salutat pe fiecare cu câte un zâmbet, părea să aibă o fire jovială.

Edouard i l-a prezentat, dar lui Victorine i-a atras atenţia un incident din apropiere. Un paznic scotea afară de guler un vagabond, un parazit care se furişase înăuntru fără bilet. Tânăra s-a întors apoi spre prietenul lui Edouard.

– Deci ea e muza ta? Sunt foarte încântat să vă cunosc, spuse el ridicând mâna înmănuşată a lui Victorine şi ducând-o uşor la buze. Mulţimea e imposibilă, i se adresă el apoi lui Manet. Am încercat să-ţi găsesc tablourile, dar... Şi ridică din umeri, conducându-i prin foaierul înţesat de oameni.

Le-a spus că nu a moştenit doar o imensă avere de la tatăl lui decedat, ci şi un ochi de cunoscător. A menţionat că el colecţionează opere ale vechilor maeştri şi mobilier european din secolul al XVIII-lea. Pe măsură ce vorbea, Victorine se tot apropia de el şi îi atinse uşor mâneca fracului cu mâna acum fără mănuşă. Este oare din caşmir? se întrebă ea. Iar când a început să vorbească despre ferma de cai pursânge englezi, Thoroughbred, de lângă Deauville, şi-a pus în valoare întreaga strălucire a farmecului său.

– E oare posibil să ne mai fi întâlnit undeva? întrebă el cu toată seriozitatea.

Politicoasă, ea s-a prefăcut că nu observă clişeul.

– Poate la operă. Sunt balerină.

– Balerină! Îmi imaginez că aveţi foarte mulţi admiratori.

– Nici unul în mod special.

Dentistul ei, LeBrun, era un nimeni pe lângă un cunoscător de artă, proprietarul unei ferme cu cai de rasă în Deauville! Victorine l-a văzut pe Edouard aplecându-se spre Baudelaire și șoptindu-i ceva. Fără îndoială că cei doi puneau ceva la cale. Ar fi vrut să audă ce-și spun, dar îi era imposibil din cauza rumorii neîntrerupte. Au traversat câteva săli aglomerate, încercând să găsească galeria în care se afla portretul pictat de Edouard. Se uita la pereții înțesați de la podea până în tavan cu șiruri-șiruri de tablouri, două mii în total, înghesuite unele în altele ca pasagerii din omnibuzul de la ora cinci. În cele din urmă, luptându-se cu numeroși vizitatori dintr-o sală în alta, au ajuns într-o sălița dosnică, unde Edouard a scos un țipăt și a arătat spre *Cântăreața străzii*. Tabloul era agățat sus de tot, imediat sub vârful de boltă în relief. Chiar și dintr-o astfel de perspectivă bizară atrăgea atenția.

– Dumnezeule, e minunat! exclamă Baudelaire. Privirea acestei femei. Cât de seducător își duce cireșele la buze. Este fascinantă.

– Nu prea se vede de aici, de jos, spuse Edouard.

– Ce frumusețe încântătoare, șopti celălalt gentleman și se întoarse spre Victorine pentru a o compara cu portretul. O asemănare plină de măiestrie, Manet.

Ce zici de pictură? Făcând abstracție de fată, spuse Edouard dând din cap spre Victorine.

Domnul contemplă tabloul, mângâindu-şi barba aspră; intensitatea concentrării sale era aproape palpabilă.

– Edouard, ştii care e idealul meu: maeştrii Renaşterii. Stilul modern e, pentru mine, impenetrabil. Şi totuşi... tabloul ăsta are ceva hipnotic. Ceva ce nu pot să explic.

În timp ce discutau despre tablou, Victorine observă că oamenii se adună în jurul ei, privind-o fix. Câţiva au început să şuşotească, să arate spre ea, apoi spre portret. Tot mai multă lume se aduna în galerie pentru că se răspândise vestea că pictorul Edouard Manet şi modelul său erau în sala în care era expusă controversata operă.

– Voi, pictorii moderni, distrugeţi marea artă franceză, strigă cineva.

– Monstruozitatea aia de acolo de sus e o glumă? urlă un altul.

– Hai să ieşim de aici până nu ne agaţă şi pe noi în perete, spuse Edouard, apucând-o pe Victorine de braţ şi conducând-o spre ieşire.

André şi Baudelaire îi urmau îndeaproape; prietenul lui Edouard rămăsese blocat în mulţime. Şi-au continuat raita prin expoziţie, lăsând în urmă subiecte siropoase – copii adorabili cu ochii ca porumbele; Venusuri voluptuoase ieşind din mare; eroi militari pe armăsari albi cabraţi – în căutarea celuilalt tablou. Au găsit în cele din urmă natura moartă şi, în timp ce-o studiau, lui Victorine i s-a prezentat

un bărbat: Maxime du Camp. André i-a șoptit că era critic de artă conservator pentru *La Revue des Deux Mondes*.

– Manet, am văzut uriașul portret al chitaristei. Spune-mi, ce-ar trebui să reprezinte mai exact? întrebă el.

– Sfârșitul lumii tale, Maxime, și începutul alteia noi, îi răspunse Edouard.

În săptămâna care a urmat, tabloul lui Edouard Manet a fost subiectul predilect de discuție în toate straturile sociale, de la elegantele saloane până la tarabele cu legume din Les Halles. Oameni străini o recunoșteau pe Victorine pe stradă și în magazine și o tratau ca pe o mică celebritate.

A fost deopotrivă șocată și încântată când a deschis *Le Moniteur* și a citit un editorial în care era menționată ca arhetipul „femeii noi", o femeie care nu se rușinează de senzualitatea ei. Un jurnalist de la *L'Artiste* aflase de numele de alint pe care i-l dăduse Edouard, Mademoiselle Victorine, și-l tipărise ca să-l citească întregul Paris. Dintr-un hebdomadar de modă, Victorine a aflat că un creator de modă, inspirat de gestul subtil, dar ademenitor al lui Victorine, care-și ridica ușor fusta în tablou, a creat o tunică pe care a numit-o *Cântăreața străzii* – o fustă ușor ridicată de o crinolină bufantă pentru a lăsa vederii o idee de jupon de dantelă. Toate croitoresele din Paris erau aplecate acum asupra noii invenții – „mașina de cusut" – executând modele cu ultimul capriciu al momentului.

Edouard i-a invitat pe Victorine, pe André și câțiva prieteni la atelier. Era încântat și aranja un teanc de recenzii. Victorine se cocoțase pe divanul din pluș roșu, între Claude Monet și Camille Pissaro, care flirtau cu ea înnebuniți, încercând s-o convingă să pozeze pentru ei. André se instalase pe podea, la picioarele ei. Erau acolo și Baudelaire, și ceilalți tineri artiști de la cafenea – Auguste Renoir, Paul Cézanne și Frédéric Bazille. Văzu și două figuri noi, iar André i-a spus că erau Georges Bizet, compozitorul, și soția lui, Geneviève.

– Ascultați, le spuse Edouard, citând dintr-un editorial al lui Maxime du Camp. „Tabloul domnului Manet este deopotrivă trist și grotesc. E unul dintre cele mai bizare exponate. Oamenii vin la expoziție și râd ca în fața unei farse. Să sperăm că juriul ne va scuti de a mai vedea astfel de lucruri lamentabile în viitor."

– Aici e alta, pe care Edouard e prea modest să ne-o citească, interveni Frédéric Bazille. E din rubrica săptămânală a lui Zacharie Astruc. „Trebuie să ai putere cât doi ca să reziști *potopului* de nebuni cu zâmbete stupide care dau năvală acolo cu *miile* să-și bată joc de Manet, una dintre personalitățile marcante ale timpului nostru."

Au răsunat aplauze. Era cât se poate de evident că Edouard era încântat că tabloul său îi stârnise pe critici.

– Idioții nu-l înțeleg pe Edouard, spuse Baudelaire, ridicându-se în picioare. Există un fel de detașare în legăturile personale pe care Edouard știe s-o surprindă

pe pânză. Relaţiile sociale s-au schimbat în lumea noastră modernă. Uitaţi-vă numai la producţia de bunuri de larg consum! Nu mai avem un meseriaş care să facă o mobilă sau o pereche de pantofi, ci apar produse identice scoase în cantităţi mari de maşinăriile care zbârnâie în fabrici. Am devenit cu toţii mărfuri de larg consum.

– Am citit un nou tratat pe această temă, scris de neamţul ăla, Karl Marx, spuse Edouard luând un volum din bibliotecă.

Numele fu întâmpinat cu un murmur general de recunoaştere.

– E manifestul lui Marx, comandat de o grupare socialistă. E scris în germană şi trebuie să-l dau la tradus.

– Eu citesc în germană, interveni Victorine, făcându-i semn lui Edouard să-i dea cartea.

– Cum aşa? întrebă el.

– Alsacia a fost când la francezi, când la germani, aşa că noi suntem bilingvi. Deschise la primul capitol şi citi câteva fraze cu voce tare, într-o germană perfectă.

– Victorine, îl mai ştii pe domnul pe care l-ai întâlnit, cel căruia nu i-a plăcut tabloul, dar a admirat modelul. Îţi aduci aminte?

– Da, răspunse ea, cuprinzându-şi genunchii cu braţele. Fusta ei alb cu negru, cu crinolină, o acoperea aproape cu totul.

– Ştii cine e? Baronul Robert de Rothschild.

– E un Rothschild? Şi ce-a zis despre mine?

– Că ţi-ar cumpăra tot ce vrei; în fond, nici Dumnezeu nu-l întrece în bogăţie.

– Şi când îmi aranjezi asta?

– Poate că după vacanţa din Alpi. Ţi-am spus că familia mea are o cabană lângă Moutiers? Se numeşte Le Refuge. În fiecare vară fac drumeţii montane şi...

– Nici să nu te gândeşti să aştepţi atâta.

– Bine, atunci săptămâna viitoare. Am propus să ne întâlnim cu toţii la Guerbois şi ştii ce mi-a răspuns? „La Guerbois? Spelunca aia? Nu fi ridicol. O fată ca asta trebuie dusă la Café Anglais." Asta e. Vă invit la un supeu. O să vină şi el, iar restul depinde numai de tine.

– Café Anglais? Am citit despre ea în rubricile mondene, dar niciodată... Oh, Edouard!

Pozându-i, se ivise această ocazie uluitoare, exact aşa cum îşi dorise.

– Victorine, ce crezi despre Rothschild? întrebă el frecând un băţ de chibrit de tocul pantofului pentru a-şi aprinde o ţigară; suflă fumul în sus, deasupra capului.

– Oh, e un prostănac încrezut. Da' să vezi cum o să-l vrăjesc.

– De asta sunt absolut sigur, râse el. Brusc, starea de spirit i se schimbă. Victorine, eşti hotărâtă să fii o femeie întreţinută, iar Rothschild va fi bun cu tine. Nu e genul care să se folosească de o fată şi apoi s-o dea deoparte ca s-o ia pe următoarea, spuse el privind

printre gene fumul albăstrui de ţigară care se încolăcea într-un arabesc în faţa lui.

Ea îl cântări din priviri, încercând să aprecieze această grijă fățișă față de bunăstarea ei. Nu putea fi reală. Un crai ca el? Ce idee ridicolă! Dar se prefăcu serioasă.

– Mă tem că există o problemă, spuse ea. Actuala lui amantă, contesa Calli. Din câte am citit în rubrica lui André, e o italiancă aprigă şi e considerată una dintre cele mai frumoase femei din Paris. Zâmbi ironic. Dar nu-mi fac griji, Edouard, e destul de bătrână: are treizeci de ani, poate şi mai mulţi. Nu reprezintă o ameninţare.

– Eşti una la un milion, draga mea Mademoiselle Victorine, spuse el printre hohote de râs. Ai dreptate: pentru cineva ca tine nu e o ameninţare.

4

„Aproape toate nenorocirile apar
pentru că n-ai rămas în camera ta."
BLAISE PASCAL, *Pensées,* 1670

Café Anglais de pe rue Marivaux avea reputația unei femei răsfățate, dar încântătoare. Clienții veneau aici pentru a fi umiliți. De personalul necivilizat, de grandoare, de complicata schemă de repartizare a locurilor, de sosurile indigeste cu smântână, de vânat... Și plăteau sume obscene, numai pentru a spune a doua zi dimineață, „Aseară, la Café Anglais, am...".

Victorine a sosit la supeul lui Edouard fix la miezul nopții, la brațul lui André. În timp ce-l urma pe *maître d'hôtel* printr-unul din numeroasele coridoare cu lambriuri din mahon, flancate de banchete tapițate cu piele roșie, își simțea inima bătându-i cu putere în pieptul strâns în corsaj; se simțea mică și chiar mai lipsită de importanță decât tapetul de hârtie. Domni

cu părul argintiu, îmbrăcați de seară, așezați la mese alături de doamne de vârstă medie, pline de bijuterii, o apreciau cu priviri de cunoscători în timp ce trecea pe lângă ei. Știa că atunci când își va aminti această seară va găsi aici fie începutul ascensiunii ei pe scara socială, fie sfârșitul visurilor sale. Se străduia să arate că e în elementul ei în acest loc, că poate să-i respire aerul rarefiat.

Arăta de-a dreptul încântătoare; știa că ambalajul contează. O convinsese pe una din coafezele de la operă să-i netezească buclele lungi și să-i facă un coc în care îi împletise mici perle, așa cum le pieptăna pe prim-balerine. Rochia din catifea de un albastru adânc, cu aplicații din dantelă cu fir de aur și argint, a luat-o de la garderobieră, mituind-o cu o sticlă de parfum scump, primită cadou de Crăciunul trecut de la doctorul LeBrun. Și-a pipăit intimidată colierul, simțindu-se la fel de falsă ca și strasurile acestuia.

André i-a sesizat neliniștea și i-a șoptit la ureche că invidia celorlalți clienți crește cu fiecare pas pe care-l face ea spre încăperea numărul șaisprezece, cel mai exclusivist salon particular din restaurant, rezervat pentru cei puțini și aleși. I-a mai spus, ca ziarist bârfitor ce era, că sub fețele acelea de masă scrobite s-au comis mai multe acte deocheate decât în orice bordel din Montmartre.

Au intrat într-o încăpere stacojie ca o bijuterie Fabergé, scăldată în strălucirea aurie a becurilor cu gaz. *Maître d'hôtel* i-a condus la masa lui Edouard, trecând

pe lângă fiul unui pașă turc care avea obiceiul să poarte rubine în valoare de cel puțin trei sute de mii de franci la lavaliera de la gât. André i l-a arătat pe ducele de Brunswick, la masa lui obișnuită din colț. În fiecare seară cina cu o altă tânără actriță, cu excepția zilelor de sâmbătă, când își aducea soția.

Când s-au apropiat de masă, Edouard s-a ridicat pentru a o prezenta celor șase oaspeți și a așezat-o lângă baronul de Rothschild. Victorine i-a zâmbit dulce acestuia, el i-a sărutat mâna, iar ea a văzut cum iubita lui, contesa Calli, se încruntă. După ce chelnerul a luat comanda, Victorine a golit un pahar de *Veuve Clicquot* din 1845, simțindu-se acum pregătită să ia cu asalt formidabila casă de Rothschild.

La început, chelnerii le-au adus *pâté de foie gras*, în tăvi cu marginile din aur. Conversația se anima repede între cei opt oaspeți.

– Și, domnișoară Laurent, sunteți pariziancă prin naștere? întrebă baronul de Rothschild, sprijinindu-și coatele de fața de masă albă din damasc, cu ochii la corsajul ei.

– Oh, nu. M-am născut la Sankt Petersburg, spuse ea luând o înghițitură din cel de-al treilea pahar de *Château Lafite*. Nu se uita la Edouard, dar a simțit cum aceasta o fulgeră cu privirea.

– Și cum de-ați venit să locuiți la Paris? întrebă baronul.

– Am fugit să fac balet, împotriva voinței părinților mei. Am venit pentru a-mi urma visul.

O deranja că Edouard își ascunsese cu mâna un hohot de râs.

– Ce viață plină de culoare trebuie să fi dus!

– Înălțimea Sa nu vrea să ne spună câteva cuvinte în limba maternă? întrebă Edouard. Ador femeile care mă pot încânta și în alte limbi.

– *Kak ve paşaviatii? Ia te liublu.*

Victorine trânti repede singurele două expresii pe care le știa, savurând expresia șocată a lui Edouard. Unul dintre admiratorii ei era funcționar, atașat la ambasada rusă, și de la el învățase să spună „Ce mai faci?" și „Te iubesc.".

Când au fost ridicate capacele de pe vasele ce conțineau felul principal, fazan glasat aburind, contesa a observat mâna lui Victorine pe sub masă, masând în zona coapsei eul baronului de Rothschild. Când a trecut un picolo cu căruciorul cu brânzeturi, prezentând fiecare tip de brânză și regiunea din care provine, contesa Calli l-a întrerupt, anunțând că nu se simte bine și l-a rugat pe baron s-o ducă imediat acasă. El nu s-a clintit însă când ea și-a aruncat șervetul și s-a îndreptat spre ieșire. Amorezatul baron de Rothschild nu s-a deranjat nici măcar s-o însoțească până la trăsură. La sfârșitul mesei, când a fost adus desertul de cireșe flambate, baronul i-a șoptit lui Victorine că e foarte fericit că a cunoscut-o și că abia așteaptă s-o mai vadă.

După ce a petrecut câteva seri foarte plăcute în camera modestă de pensiune a lui Victorine, Rothschild

și-a dorit-o mai aproape de casa lui, o vilă în noul cartier Parc Monceau, în zona elegantă, vestică. A găsit locul perfect, pe boulevard Malesherbes la numărul 90, o clădire șic din piatră gălbuie de Loara, cu balcoane din fier forjat, exact cu cinci etaje, conform regulilor stricte ale baronului Haussmann.

Agentul imobiliar i-a însoțit când au pășit pe porțile înalte din lemn, în curtea pavată, și au urcat împreună cele patru șiruri de trepte, deschizând ușa apartamentului cu un gest larg. Lui Victorine aproape că i s-a oprit respirația la vederea salonului cu lambriuri din lemn de culoare verde-gri, decorate cu frunze de aur. Tocurile pantofilor au răsunat pe parchetul strălucitor de Versailles când s-a îndreptat spre ușa unui budoar foarte bogat decorat. Iar dormitorul avea o ușă dublă, cu geamuri, suficient de înaltă pentru a scălda încăperea în lumină, și care se deschidea spre un balcon ce dădea exact spre clădirea de vizavi.

– Îți place, dragostea mea? întrebă Rothschild. Își pusese jobenul și bastonul pe podea și stăteau în dormitorul gol. Agentul aștepta discret în hol.

– Numai dacă vei veni la mine în fiecare seară, îi răspunse, atingându-i în treacăt urechea cu buzele.

Privirea ei rătăcea prin cameră, chiar în timp ce-i mușca ușor urechea. Nu-i venea să creadă că va locui aici! Evenimentele se derulau mult mai repede decât își imaginase. Brațele lui îi cuprinseră talia și îi simți barba gâdilând-o pe obraz. În timp ce-o strângea tot mai tare lângă el, a privit peste umărul lui. De cealaltă

parte a bulevardului a văzut o servitoare, la etajul trei, chiar vizavi, care aranja niște trandafiri roșii într-o vază. Exact ca mine, își spuse, cum îmi aranjez și eu lucrurile în buchetul vieții.

– Domnule baron, îl auzi pe agent.

În timp ce ei discutau detaliile financiare, Victorine s-a uitat, de la etajul trei, la strada pustie de jos. Și-a lipit nasul de fereastră, întrebându-se într-o doară cât de departe se afla de apartamentul lui Edouard. Oare ce crede el despre noua ei casă? Și-o imagina mobilată și aranjată.

Foarte curând a aflat toată lumea că Victorine Laurent era noua amantă a lui Rothschild și că o înlocuise pe contesa italiană. Victorine stârnea valuri ori de câte ori se afla în loja lui la operă sau ieșea cu el la plimbare prin Bois de Boulogne, în noua trăsură deschisă pe care i-o cumpărase. Iar când intra la brațul lui în Théâtre Français, lumea se ridica efectiv în picioare ca să-i vadă.

În cercul de prieteni ai lui Rothschild, a ajuns să mai aibă doi admiratori, un prinț rus și un negustor bogat de armament. Oficial, era acum curtezană și primea în apartamentul ei câțiva domni care îi trimiteau cadouri scumpe, dar baronul de Rothschild rămânea principalul ei protector.

Pentru a face față noului statut, Victorine a angajat-o pe garderobiera de la baletul operei să-i croiască rochiile. Insista ca acestea să fie de bun-gust, deși

decolteul era puțin mai adânc decât se obișnuia, pentru a-i pune mai bine în valoare umerii și pieptul. Materialele erau mătăsuri și taftale somptuoase, iar capele și jachetele erau bordate cu blană. Notele de plată, ca de altfel toate cheltuielile, erau trimise la banca Rothschild și rezolvate de președintele însuși, șeful Casei de Rothschild.

Baronul o răsfăța cu lucruri la care doar visase când era cu LeBrun. Pe lângă apartamentul superb, a insistat să aibă o cameristă, așa cum se cuvenea să aibă orice doamnă de la Paris. Așa că, într-o după-amiază ploioasă, Victorine se chinuia să stea de vorbă cu candidatele, în timp ce André asista amuzat. Îi ceruse ajutorul pentru că auzise că el a crescut în *hôtel particulier* al familiei sale, deservit de un personal format din douăzeci de servitori. I-a explicat însă trist că au rămas doar patru după ce palatul a fost vândut ca să fie achitate datoriile. S-a desfășurat o paradă monotonă de servitoare, până când a dat buzna pe ușă o tânără femeie, cu fustă oranj din muselină și cu toată strălucirea soarelui din Caraibe pe față. A spus c-o cheamă Toinette.

– Referințele? a întrebat Victorine, urmând instrucțiunile lui Rothschild.

– Am lucrat la reședința guvernatorului din Martinica, *ma'm'selle,* ca ajutor de cofetar. Știu să fac galete și tarte de vă lasă gura apă, spuse ea și-i dădu lui Victorine o scrisoare de recomandare.

– Te pricepi la curățenie, să deretici, să faci paturile? citi Victorine din lista pregătită de Rothschild.

– Nu prea. Dar vă promit că, dacă mă angajați, nici n-o să vă mai pese dacă sunt făcute paturile sau dacă e lustruită argintăria, pentru că o să cântați toată ziua după ce mâncați din madlenele delicioase pe care vi le voi face.

Ea a fost cea aleasă.

După câteva săptămâni, apartamentul era gata pentru a-i fi prezentat oficial lui Edouard. Victorine se învârtea prin salon fără astâmpăr, mai înfoia pernele de pe fotoliile tapițate cu brocart, aranja și rearanja obsesiv figurinele de Sèvres așezate la vedere pe masa din lemn de trandafir cu intarsii, Ludovic al XVI-lea. S-a uitat împrejur pentru inspecția finală și a zâmbit satisfăcută în fața mobilei de secol XVIII din lemn și bronz aurit, a draperiilor din damasc mătăsos strânse de cordoane cu ciucuri grei, a colecției de volume de Balzac, George Sand și Stendhal, legate în piele verde și aliniate perfect pe raft ca niște soldați în poziție de drepți.

A auzit o bătaie în ușa de la intrare și a aruncat o privire rapidă în oglinda mare, rabatabilă, verificându-și ținuta. Își pusese o rochie de dimineață din mătase cu ape, corai, și o robă Watteau brodată opulent cu aplicații florale în jurul decolteului, care lăsa să se vadă noul colier de coral primit cadou de la Rothschild. Pantofii de mătase, de asemenea roșu-coral, și ciorapii de aceeași culoare întregeau ansamblul.

Toinette a anunțat-o că a venit un gentleman și i-a făcut cu ochiul stăpânei sale. În trecere, privirea lui Edouard a mângâiat apreciativ chipul servitoarei, insistând asupra minunatei structuri osoase. Victorine a surprins alarmată privirea seducătoare a lui Toinette înainte de a face o reverență scurtă și a se retrage în grabă.

Edouard i-a dat un buchet de gardenii albe și a pus un pachet dreptunghiular pe podea, în spatele lui.

– Ei? întrebă Victorine făcând un gest larg cu mâna, spre salon.

– Minunat, Victorine. Văd că Rothschild nu s-a zgârcit.

– Ador canapeluța Ludovic al XVI-lea din colț. Ce zici? Iar acolo, pe polița căminului, un *cachepot* de Sèvres din secolul al XVIII-lea; acela îmi place cel mai mult.

– Văd că tu și Ludovic al XVI-lea vă cunoașteți foarte bine. Iar de porțelanul de Sèvres sunt chiar *foarte* impresionat, zâmbi el.

Victorine deschise o cutie acoperită cu pluș și scoase de acolo o pereche de mănuși din piele de vițel, pe care și le puse cu o mișcare studiată.

– Știi ce sunt astea? îl întrebă ea desfăcând mâinile și mișcându-și degetele.

– Mănuși de mânat cai, bineînțeles, răspunse Edouard.

– Da, și cine are o trăsură cu doi cai? Eu. Și am de gând să apuc eu însămi hățurile și să te plimb prin Bois de Boulogne. Și toate femeile or să mă invidieze când mă vor vedea mânând chiar eu caii.

– Am cunoscut o fată simplă, provincială, pe care o chema Victorine. Acum văd că i-a luat locul o mare doamnă.

– Și ce ai cu obiectele astea frumoase? Pe mine mă fac fericită. Ce e?

– Sunt unii oameni cărora le plac lucrurile mai trainice. Prietenia sau dragostea, de exemplu, spuse el, privind-o atent.

– Rothschild mă adoră. Și îmi cumpără cadouri scumpe ca să-mi demonstreze asta.

– Dragostea are un preț?

– Bineînțeles.

Edouard oftă și își îndreptă atenția spre noua ei casă. Privirea îi căzu asupra unui obiect care-l făcu să izbucnească în râs. Acolo, la loc de onoare, era fotografia cu părinții lui, pe care-o luase din atelier la prima ei vizită.

– Mama și tata! Le spui oamenilor că sunt părinții tăi?

Victorine își puse mâinile în șolduri pentru a răspunde cum se cuvine unei asemenea calomnii, dar se opri. De ce să-și mai bată capul? Doar o cunoștea foarte bine. Așa că zâmbi și schimbă subiectul.

– Ce ascunzi la spate?

– Ți-am adus un cadou de casă nouă.

Și-a dat imediat seama că e un tablou și a rupt nerăbdătoare ambalajul. Era natura moartă cu bujori în vază, care nu fusese vândută după expoziția de la Salon.

– E minunat, Edouard. Privi tabloul cu drag și se uită imediat să-i găsească locul perfect. Îl puse deasupra șemineului, apoi îl așeză pe peretele opus să vadă dacă nu e mai bine să-l agațe deasupra pianului. Aici sau aici? îl întrebă.

Când se întoarse spre el, văzu că o privește insistent.

– Ce e?

– Vino și întinde-te pe divan.

Tonul lui a luat-o prin surprindere, dar l-a ascultat și s-a întins, lăsându-l să-i așeze brațul sub cap și să-i pună una peste alta gleznele.

– Așa, exact așa. Superb!

În clipa aceea a intrat Toinette aducând o tavă pe care erau un serviciu de ceai din argint masiv și o farfurie cu madlene proaspăt coapte care au umplut toată camera cu aromă de lămâie și vanilie. Fata a pus tava pe masă și i-a zâmbit larg lui Edouard.

– Poți să pleci, Toinette, îi porunci Victorine.

– Nu, stai o clipă. Vino aici, spuse Edouard, prinzând-o pe Toinette de umeri și ducând-o în spatele canapelei.

Apoi a luat un buchet de flori dintr-o vază și i l-a pus în mână.

– Edouard, ce înseamnă toate astea? întrebă Victorine.

– Toinette, poți pleca acum. Mulțumesc, îi spuse el și așteptă să iasă. Mă tot gândesc la următorul Salon, caut surse de inspirație și m-am trezit oprindu-mă la *Venus din Urbino*. Dacă aș picta o Venus

din zilele noastre? Adică, nu o alegorie sau o zeiță, ci portretul nud al unei femei moderne. N-a mai făcut nimeni așa ceva.

– Ce vrei să spui?

– Mi te imaginez stând culcată pe spate, pe o canapea. Nu, mai bine pe pat. Iar frumoasa servitoare africană stă în spatele tău și ține în mâini un buchet de flori trimis de un iubit. Îl privești cu îndrăzneală pe spectator. Goală.

– Și care-i alegoria?

– Victorine, nu mă asculți; e *o femeie modernă*, nu o alegorie. Mândră de sexualitatea și de goliciunea ei. Iar privirea îi transmite ipocritului: „Hai, condamnă-mă, deși mă dorești."

Între ei se așternu o tăcere apăsătoare.

– Și, mai exact, pe cine consideri ipocrit? îl întrebă ea.

– Pe toți, de la împărat până la bancherul burghez.

– Un bancher ca Rothschild?

– Victorine, vrei să fii lângă mine împotriva lor sau nu ești decât o cocotă oarecare?

– Sunt amanta unui baron și a unui Rothschild și nu vreau să fac nimic de care să-mi fie rușine.

– Singurul lucru de care trebuie să-ți fie rușine este să te rușinezi.

Când se ridică să plece, Victorine își stăpâni dorința arzătoare de a-l ruga să mai stea.

După ce s-a închis ușa în urma lui, s-a uitat la tabloul aflat în cealaltă parte a camerei și a observat o

mică modificare față de expoziția de la Salon. Lângă buchet fusese pictată o carte de vizită. Când s-a apropiat, a văzut că erau niște versuri pe care le-a citit cu voce tare.

Pentru Mademoiselle Victorine:

În a ei privire, un foc și-o sclipire,
În ochii ei, cerul Parisului.

Edouard Manet

5

„Dragostea de sine e o parte din dragoste, așa cum interesul personal e o parte din prietenie."

GEORGE SAND, *Marguerite*, 1852

Victorine trecea grăbită pe lângă magazinele de bijuterii de pe rue de la Paix. Fusese invitată la ceai de Julia Stanhope-Morgan la noua cafenea la modă Le Chouchou. Băutul ceaiului era o distracție șic, importată de la englezi. Trebuia să fii văzut la ceai exact între orele trei și patru și jumătate, după care urma plimbarea de la cinci cu trăsura în jurul lacului din Bois de Boulogne.

Se întreba de ce voia s-o cunoască mai bine pe Julia. Îi aducea aminte de cineva; dar de cine? Victorine nu avea prietene, se baza numai pe bărbați, însă Julia semăna cu cineva din trecutul ei. Tânăra intră în ceainăria aglomerată într-un vacarm de voci. Le Chouchou era amenajată după ultima modă, cu

pereţii lăcuiţi în roz-pal. Aceeaşi nuanţă acoperea toate suprafeţele vizibile, de la pernuţele roz de pe scaunele din fier forjat la uniformele cu dungi roz ale chelneriţelor, inclusiv şorţurile roz apretate. Victorine o zări pe Julia stând pe o banchetă roz, angajată într-o discuţie cu două doamne din înalta societate, mai în vârstă, elegante, de la masa vecină. S-a grăbit spre ea, apoi s-a oprit brusc.

– Şi rochia ei! Corsajul era atât de transparent, încât se vedea totul prin dantelă, se înverşuna una dintre ele.

– A dispărut cu baronul de Rothschild o oră de la petrecere. Soţiei lui nu i-a prea convenit.

– Cred că sunteţi geloase. Era vocea Juliei.

– Nu e decât o simplă prostituată care-şi pune în valoare marfa. Uitaţi-vă la portretul ei de la Salon. Scandalos. Victorine Laurent este o târfă ridicată în slăvi. A pus mâna pe un bărbat ca să capete bijuterii, blănuri şi...

– Şi de ce e atât de diferită de dumneavoastră? Doar v-aţi căsătorit pentru a primi aceleaşi lucruri.

Victorine auzise destul. A ieşit din umbră şi s-a apropiat.

Julia i-a oferit obrazul şi a fost foarte surprinsă când Victorine a îmbrăţişat-o cu atâta căldură, încât era să-i dea pălăria pe jos.

– Scumpa de tine, cum m-ai apărat, îi spuse Victorine.

Le-a întrerupt chelneriţa care s-a apropiat cu o tavă din argint cu prăjituri vieneze. Julia s-a repezit imediat la dulciuri. Manierele îi erau perfecte, dar entuziasmul ei a părut ciudat, având în vedere obiceiul francezilor de a fi reţinuţi.

– Julia, seara trecută la baronul de Rothschild, am vorbit cu o doamnă fascinantă care mi-a spus că fostul ei soţ era un Stanhope-Morgan. S-a prezentat ca Madame Jeanette McMillan. E rudă cu tine?

Julia avea gura plină, aşa că doar a dat din cap. Apoi şi-a şters firimiturile de pe buze şi i-a spus lui Victorine că Madame McMillan le-a supravieţuit celor trei soţi ai ei, un Bonaparte, fratelui bunicului Juliei Stanhope-Morgan şi ultimului soţ, un latifundiar scoţian.

– Ei, şi ea mi-a spus un lucru foarte ciudat, continuă Victorine. M-a sfătuit să mă apăr serios de bârfe şi de trădare. Că farmecul parizian te orbeşte cu strălucirea lui şi în acelaşi timp îţi înfige cuţitul în spate.

Cele două fete se întoarseră să se uite la masa vecină.

– Parizienii pot să fie foarte cruzi.

– Mai ales faţă de cei care nu sunt parizieni, întări Julia.

– De exemplu, faţă de alsacieni, ca mine.

– Sau de americani, ca mine, oftă Julia. Mereu am vrut să plec de la Boston ca să studiez aici artele. Familia mea ştie că am o voinţă puternică. M-au tachinat tot timpul pentru că eram altfel. Nu voiam decât să desenez şi să fiu lăsată în pace. Când aveam nouă ani, m-am hotărât să fiu o mare artistă. Şi chiar vreau să fiu.

– Aşadar, am venit amândouă la Paris pentru a scăpa de trecutul nostru, spuse Victorine. Semănăm mai mult decât aş fi crezut.

– Şi îl mai avem în comun şi pe Edouard.

Victorine îşi zise că ea nu împărţea niciodată un bărbat cu altcineva. Au rămas tăcute câteva clipe.

– Edouard m-a rugat să pozez pentru un alt portret, dar am refuzat pentru că ar putea da naştere la controverse: un nud.

– O să fie desăvârşit.

– Dar nu e o alegorie. E o femeie modernă; o provocare la adresa ipocriziei societăţii.

– Sunt valori pe care eu le resping. De aceea ador stilul modern de pictură al lui Edouard. Te sfătuiesc să pozezi pentru portretul nud, Victorine.

– Ai dreptate. Aşa o să fac. Şi eu le *urăsc*, adăugă ea dând din cap spre masa vecină.

– Nu, draga mea, spuse Julia, punându-şi mâna peste a lui Victorine. Nu trebuie să-ţi urăşti duşmanii, ci să-i iubeşti. E esenţial.

Victorine o privi, nevenindu-i să creadă. O străfulgeră o amintire. Această remarcă i-a adus-o în memorie pe Mimi, o fetiţă pe care o cunoscuse cu mulţi ani în urmă. Se jucaseră împreună şi fuseseră prietene foarte puţin timp, înainte ca fetiţa să se mute în altă parte. Cu ea semăna Julia.

– Pot să te-ntreb ceva ce nu înţeleg? De ce faci voluntariat la spitalul Sâlpetrière şi o ajuţi pe femeia aia nebună? întrebă Victorine.

– Am grijă de Mademoiselle Marie pentru că sper ca într-o zi cineva să facă acelaşi lucru şi pentru mine.

– Dar ce *câştigi* de aici? Asta nu înţelegea Victorine.

– Ajut pe cineva care are mai puţin noroc decât mine, râse Julia. Asta-i tot.

– N-am să uit niciodată felul în care m-ai apărat în faţa lor, spuse încet Victorine, uitându-se înspre matroanele din înalta societate.

– Doar sunt prietena ta. E normal, îi răspunse Julia.

Nu ştiu dacă eşti, îşi zise Victorine.

Victorine era nerăbdătoare să-i împărtăşească lui Edouard decizia pe care o luase. Urcând scara spre atelierul lui, i-a auzit vocea. S-a aplecat peste balustradă, s-a uitat în sus şi l-a văzut sărutând o femeie în pragul uşii.

– Nu pleca, iubito.

– Dar, Edouard, soţul meu...

– Stendhal a spus că „frumuseţea nu e decât promisiunea fericirii". Promite-mi fericirea şi rămâi. Vocea lui era ca o mângâiere.

Victorine simţi ghimpele geloziei. Se trase înapoi să vadă cine coboară. Probabil că vreuna din chelneriţele lui sau vreo vânzătoare de la magazinul de unde-şi cumpăra materiale pentru pictură. Pe scară, Victorine se uită direct în ochii exotici, migdalaţi, ai prinţesei de Bourbon-Parma, care avea cincizeci de ani, „La Chinoise". Cariera ei de curtezană culminase printr-o cerere în căsătorie regală, ceea ce nu

era chiar neobişnuit în Parisul imperial. Mai multe generaţii de familii aristocratice se mândreau cu câte o curtezană – o floare decorativă în arborele lor genealogic. Cele două femei s-au recunoscut imediat, s-au salutat stânjenite cu câte o înclinare scurtă a capului şi şi-a văzut fiecare de drum.

Victorine s-a repezit în sus pe scară, sărind câte două trepte odată şi a bătut la uşa lui Edouard cu umbreluţa de soare. Când i-a deschis, a trecut pe lângă el şi a intrat în apartament, uitându-se de jur împrejur. Abia îşi stăpânea mânia şi simţea parcă palpabil plăcerea care impregnase camerele înainte de sosirea ei.

– Aha, acum o regulezi pe prinţesa Isabelle.

– Ce-i asta? Să fie monstrul cu ochii verzi? întrebă el laconic.

– Ce a făcut aici? Victorine era îngrozită de cuvintele care-i ieşeau din gură şi îşi detesta tonul piţigăiat, dar nu era capabilă să se controleze.

Edouard se uită la pânza acoperită. Victorine trecu pe lângă el ca fulgerul şi ridică bucata de muselină. Rămase cu gura căscată. Era un portret nud, încă neterminat, al frumoasei Isabelle care abia ieşise din cameră.

– Mi-a comandat un portret privat. Avem o relaţie profesională.

– Mă înlocuieşti cu ea? întrebă Victorine furioasă.

El rămase tăcut, cu o părere de zâmbet pe buze. Clipele treceau şi ea se simţea derutată. De ce a făcut asta? Îşi dădea perfect seama de atracţia pe care o

exercita asupra femeilor, de încărcătura sexualității sale; putea să aibă orice femeie și-ar fi dorit.

– Nu mă interesează cu cine te culci. Dar numai eu sunt modelul tău și nu vreau să intru în competiție cu nimeni.

El tăcea în continuare. Exasperată, lovi cu umbreluța brațul fotoliului.

– N-ai de gând să-mi răspunzi?

În cele din urmă, el se ridică în picioare, se îndreptă spre ea, îi ridică fața și se uită fix în ochii ei.

– Nimeni, spuse el blând, nimeni nu te-ar putea înlocui vreodată, Mademoiselle Victorine.

Îi cuprinse mâinile cu tandrețe, o conduse până la ușa dormitorului și se dădu la o parte. Când a intrat în cameră, Victorine a scos un mic strigăt de surpriză. Pereții erau efectiv acoperiți de *études* cu ea, studii cu elemente compoziționale individuale, prinse cu piuneze peste tot. O desenase din profil și din față, studii în cărbune ale mâinilor, posteriorul, picioarele delicate, vederi din spate, din față. Mai erau schițe care o prezentau în posturi exotice, în costum de matador spaniol, pozând erotic, nud în baie și în alte roluri imaginare.

– Crezi că m-ar mai putea inspira cineva să fac așa ceva? întrebă el arătând cu mâna prin încăpere. Pot să-ți fac o schiță cu ochii închiși. Te cunosc centimetru cu centimetru.

– Îmi pare rău. M-am purtat ca o proastă, spuse ea, cuprinzându-i talia cu brațele și îmbrățișându-l.

Îi auzi bătăile inimii lângă ureche şi se simţi dintr-odată apărată şi liniştită. Am venit să-ţi spun că accept să pozez nud pentru Venus.

– Nu am de gând să-i spun *Venus*, ci *Mademoiselle Victorine*.

6

Un tablou necesită la fel de multă înşelătorie, răutate şi viciu ca şi comiterea unei crime.
EDGAR DEGAS (1834–1917)

Victorine şi-a scos corsetul, iar Edouard şi-a pus halatul de pictor. Când şi-a dat jos pantalonaşii, el îşi înmuia pensula în borcanele cu vopsele. Victorine s-a aplecat să-şi deschidă nasturii de la botinele până la gleznă, iar el s-a întins să fixeze pânza protectoare. Ea a prins închizătoarea şiragului de perle şi el a desfăcut dopul sticlei cu terebentină. Ea s-a lăsat, complet goală, pe *chaise longue*, şi-a arcuit spatele şi şi-a verificat poziţia în oglinda mare, unde l-a surprins pe Edouard privind-o o clipă înainte de a se uita din nou la pensule şi la paletă.

După ce şi-a potrivit taburetul, s-a aşezat şi el. S-a ridicat însă imediat şi s-a apropiat de *chaise longue*, pentru a aranja cutele cearşafului, apoi s-a întors la şevalet.

A privit-o o clipă, s-a apropiat din nou și a întors canapeaua cu patruzeci și cinci de grade, spre lumină. Bătea cu vârful cizmei un ritm staccato în podea.

– Acest portret va schimba direcția artei pentru totdeauna, începu el după câteva momente.

L-a întrebat dacă asta-i bine.

– Pentru artă, da. Pentru tine, nu știu. Se uita la pânză. Acest tablou va fi în cărțile de istoria artei, alături de numele tău. Imortalizare... ești pregătită pentru așa ceva?

Îl tachină pentru că prea era serios.

– Controversa nu e bună pentru afaceri? îl întrebă, însă expresia lui gravă o speria. Cât de cumplit poate fi acest tablou? Îi cunoștea obiceiul foarte strict: nu le arăta niciodată modelelor o lucrare neterminată pentru ca opiniile lor subiective să nu-i influențeze viziunea creatoare.

– O să te învinuiască pentru tot felul de lucruri rele, de exemplu, că distrugi valorile burgheze și decența, că atentezi inclusiv la steagul Franței. Identitatea ta va fi permanent legată de acest portret.

– Eu n-am avut identitate până când nu mi-ai dat tu una.

– Eu nu fac decât să pictez femeia pe care o văd.

– Nu, eu am devenit femeia pe care o pictezi.

Se uită la ea, de pe taburet. Și-a dat seama că își deschisese inima în fața lui. A fost o scăpare: nu intenționase să facă așa ceva.

– Aşadar, Mademoiselle Victorine, hai să răsturnăm lumea cu susul în jos.

Peste două luni, expunerea scandalosului portret nud al lui Manet a provocat un adevărat seism social care a zguduit toate straturile societăţii pariziene, începând de la joben până la lenjeria de corp din dantelă, exact aşa cum anticipase Edouard. În afară de faptul că a pictat sexul unei femei contemporane, a produs şi şocul maxim de a o înfăţişa pe Victorine întinsă la nivelul ochiului privitorului, uitându-se îndrăzneaţă la acesta. Aluzii sexuale amuzante erau inserate în tablou, ca într-un joc de-a v-aţi ascunselea: o pisicuţă neagră ghemuită în colţul patului sugera termenul vulgar pentru organul sexual femeiesc; cearşafurile erau astfel răvăşite, încât să semene cu intrarea în vagin. Mâinile lui Victorine acopereau cu prefăcută modestie zona intimă, în timp ce privitorul era confruntat cu referiri ostentative la sexul ei. Totul urmărea să sublinieze ipocrizia valorilor celui de-al Doilea Imperiu.

Bineînţeles că acest lucru n-a fost înţeles de criticii care susţineau că Manet a înnebunit de tot; i-au pus la îndoială judecata pentru că a pictat un nud feminin într-un context contemporan. În mod evident, ea nu era o zeiţă clasică şi nici o nimfă alegorică a pădurii, iar acest lucru reprezenta o rebeliune făţişă faţă de canonul elitist al Academiei. Publicul larg a reacţionat visceral şi a etichetat tabloul drept o insultă la adresa moralei. Clerul şi politicienii conservatori şi-au folosit

amvoanele pentru a atrage atenţia asupra pericolului ideilor moderne şi a declinului valorilor civilizaţiei franceze, întruchipate de această tânără femeie din tablou, de această *Mademoiselle* Victorine.

La o săptămână după vernisajul de la Salon, André a trecut pe la Victorine care l-a întâmpinat în camera ei cu lacrimi în ochi.

– André, sunt ruinată, îi spuse ea, tamponându-şi genele cu o batistă şi mânjindu-şi obrajii cu rimel negru.

Îi dădu un bilet de la Rothschild. „Baroana de Rothschild îmi cere să încetez imediat relaţiile nelegitime cu tine, pentru că altfel va iniţia procedurile de divorţ din cauza umilirii publice la care sunt supuşi ea şi copiii", repetă Victorine din memorie în timp ce André citea biletul. Iar scrisoarea anexată de la avocat o prevenea să nu-l contacteze pe baron nici la bancă şi nici acasă, cerându-i ca până la sfârşitul lunii să elibereze frumosul apartament. Se gândise că acest lucru *s-ar putea* întâmpla, însă conceptul abstract şi şocul realităţii erau două lucruri total diferite.

André s-a lăsat lângă ea pe divanul galben din mătase.

– Şi ceilalţi admiratori ai tăi? Prinţul rus care e înnebunit după tine? Sau ministrul care-ţi trimite flori exotice? întrebă André arătând spre un aranjament de crini de seră într-o vază de cristal.

– *Nimeni* n-o să mă mai vrea după asta.

– Nu-ţi face griji, Victorine. Te întreţin eu.

Ea izbucni în râs printre lacrimi. Nu acesta era răspunsul pe care l-ar fi meritat gestul lui brav, dar era atât de caraghios.

– Cu ce? îl întrebă.

– Cu indemnizaţia mea şi cu ceea ce câştig de la ziar.

– Eşti foarte dulce, André, spuse ea clătinând din cap şi luându-i cu tandreţe mâna. Dar mă tem că indemnizaţia şi câştigul tău... Vocea i se stinse.

– Atunci Edouard. El e destul de bogat ca să-ţi acopere cheltuielile.

– Dacă mă culc cu el, atunci aş fi ca toate celelalte. N-aş însemna pentru el mai mult decât atât... Îşi trase degetele din mâna lui. Îşi dădea seama după privirea lui uimită că nu înţelegea nimic. El nu cunoştea sexul aşa ca ea...

– Şi atunci ce faci? Nu ai economii!

– Uite cine vorbeşte de economii.

– Eu am datorii de joc, ridică el din umeri. Dacă i-ai da voie, Edouard ar...

– Nu! Nici nu vreau să mai aud de aşa ceva.

André îi spuse ce se bârfea la redacţie: că cercul împărătesei Eugenie şi mai ales draga ei prietenă, baroana de Rothschild, sărbătoreau căderea lui Victorine. Şi încurajau ziarele de scandal să publice editoriale defăimătoare la adresa tabloului – un avertisment dat celorlalte *lorettes* ambiţioase care ar fi pus ochii pe soţii lor.

Toinette avea în mână un teanc de facturi: de la florar, de la negustorul de textile, de la cel de cărbune

și o scrisoare de revenire pentru scadența plății la grajdul de închiriat cai. Victorine ar fi trebuit să plece din casă dacă n-ar fi intervenit Edouard să-i plătească o vreme chiria, iar Baudelaire nu i-ar fi „împrumutat" două mii de franci.

Toinette a făcut o plecăciune, lăsând-o pe Victorine să se gândească la perioada în care apelase la Madame Goulue ca să mai câștige niște bani în plus. A fost un pas radical; până atunci, Victorine fusese, pe rând, amanta a trei domni parizieni, fiind întreținută discret de generozitatea lor, însă fiecare își găsise altă fată, iar ea se văzuse nevoită să bată la ușa stabilimentului lui Madame Goulue. Madame îi verificase dinții și ținuta și își băgase mâna pe sub pantalonașii ei. Când Victorine s-a tras înapoi, Madame Goulue i-a explicat că nu e decât o măsură de precauție pentru a-i descoperi pe bărbații care se prostituează îmbrăcați în haine femeiești. „Nu servesc o *astfel* de clientelă", îi spusese ea atunci. Victorine se uită curioasă la teancul de corespondență de pe birou. Una părea o invitație. Ce putea fi? Invitațiile încetaseră brusc să mai vină după vernisajul de la Salon.

Rupse sigiliul plicului ecru și scoase o carte de vizită cu un scris caligrafic prin care era invitată la Madame Jeanette McMillan cu ocazia împlinirii a șaptezeci și cinci de ani. Privirea i se opri la sfârșitul invitației. Gazda balului era ducele de Lyon. Cine era ăsta? Nu-și amintea să fi cunoscut vreun duce de Lyon.

– Cine e ducele de Lyon? îl întrebă Victorine pe André, arătându-i invitația.

– Ducele? E membru al consiliului privat al împăratului Ludovic-Napoleon și se spune că e fiul nelegitim al contelui de Gabbay, brav erou militar în prima *Grande Armée* a lui Napoleon.

– Am citit în ziare despre Philippe de Lyon. Nu e politician?

– De Lyon a fost în fruntea loviturii de stat care l-a adus pe tron pe împăratul Ludovic-Napoleon din 1851. Ca răsplată pentru loialitatea sa a fost numit vicepreședinte al corpului legislativ.

– Deci e politician, spuse ea dezamăgită.

– Este însă și unul dintre primii investitori în căile ferate și proprietarul liniei Paris–Bordeaux, care îi aduce un profit uriaș; tot a lui este și gara. Mai are fabrici de zahăr, ziare și afaceri imobiliare, îi spuse André.

Victorine se mai însenină auzind toate acestea.

– De Lyon are câțiva dușmani, continuă André, însă cea mai puternică este împărăteasa Eugenie. Se luptă pe viață și pe moarte pentru favorurile împăratului.

Victorine se uita la invitația din mâna ei.

– De ce mi-a trimis-o? Nici măcar nu-l cunosc.

André i-a spus c-o să încerce să afle și o să se întoarcă.

Un adevărat jurnalist monden nu poate reuși fără niște surse „anonime". André s-a întors peste puțin timp cu toată povestea. Potrivit martorilor, ducele de Lyon îl însoțise pe împăratul Ludovic-Napoleon la avanpremiera vernisajului Salonului, organizată

pentru familia imperială. S-a oprit în galerie în faţa portretului şocant, captivat şi nepăsător la zumzetul dezaprobator al curtenilor şi al celorlalţi invitaţi. Şi, fără să ţină seama de dispreţul împărătesei Eugenie, al baroanei de Rothschild şi al celor din anturajul lor, i-a trimis lui Victorine invitaţia.

Vestea despre gestul ducelui s-a răspândit. În curând, Victorine şi-a dat seama că interdicţia la adresa ei fusese ridicată. Foştii admiratori au început să-i trimită buchete de flori, invitaţiile la evenimente sociale se adunau vrafuri pe poliţa căminului din salonul ei, şi până şi Rothschild i-a trimis o scrisoare de scuze, propunându-i din nou să o susţină financiar.

În timp ce întreg Parisul se amuza pe seama imensului scandal provocat de interesul ducelui pentru Victorine, Monsieur Boucheron, bijutierul lumii bune, i-a trimis o scrisoare de felicitare în care a menţionat cât a fost de încântat că singurul lucru care o acoperă pe Mademoiselle Victorine în infamul tablou este una din creaţiile lui, un colier din trei şiraguri de perle şi diamante. Boucheron se oferea să-i împrumute lui Victorine orice diamante va dori ea să poarte la balul mascat care urma să aibă loc în palatul ducelui de Lyon. Tânăra i-a rugat pe Baudelaire şi pe André s-o însoţească, pentru a beneficia de sfaturile lor bune şi de gustul desăvârşit.

Treceau toţi trei pe lângă magazinele de bijuterii din place Vendôme şi Baudelaire i-a oferit braţul.

Victorine se uita la imaginea lor reflectată în vitrinele magazinelor și a observat că Baudelaire era înalt și avea o grație masculină, fiind perechea perfectă, răsfrântă ca-n oglindă, a feminității ei. Se opri sub cupola magazinului de bijuterii al lui Boucheron.

– Uite-o, ea e! o înghionti o vânzătoare pe colega ei.

– Și ăla-i baronul de Rothschild?

– Nu fi proastă. Ăla-i Charles Baudelaire, scriitorul. Ești tare ignorantă, mai spuse ea. I-l arătă pe André. Și ăla micu', cu ei, e servitorul.

– Și tu de unde știi toate astea?

– Din ziare, prostuțo.

Victorine se uită la cele două fete care șușoteau, cu capetele plecate, în timp ce ea se îndrepta spre tejghea.

– Bună dimineața, *Ma'm'selle* Laurent, strigară ele la unison.

Boucheron se repezi spre ea și îi sărută mâna.

– Mademoiselle Laurent! Sunteți mai frumoasă și mai încântătoare ca oricând! Domnule marchiz, se înclină el politicos în fața lui André. Domnule Baudelaire, încântat ca de obicei, spuse el, înclinându-se încă o dată, arătând cu mâna spre biroul lui particular.

Asistentul său se grăbi să aducă trei scaune la biroul care era o reproducere Ludovic al XIV-lea.

– Uitați-vă la aceste seturi magnifice. Diamante și smaralde. Sau preferați rubine și perle?

– Sunteți foarte amabil că aveți încredere în mine și-mi încredințați ceva atât de extravagant, Monsieur Boucheron. Cu doar două luni în urmă, poruncise

fără să se gândească la bani. Astăzi, depindea de generozitatea lui.

– Ați fost o clientă loială, spuse el ridicând din umeri. Sunt foarte bucuros să vă fac o atât de mică favoare, mademoiselle. Își suflecă manșetele de dantelă ale cămășii și îi prezentă o cutie din pluș din care scoase un colier splendid cu diamante și smaralde; alături erau o brățară și cerceii din set. Este exact ceea ce vă va pune în valoare frumusețea la balul mascat al ducelui de Lyon, spuse Boucheron. Sărbătorirea acestei zile de naștere va fi evenimentul anului! *Toată lumea* o să fie acolo.

– „Purtând brățări la glezne și la încheieturi, prea tare te străduiești să fii minunată", cită Baudelaire.

Boucheron nu auzise de Longinus, retorul grec din secolul I d.Hr., și mormăi că zicerile acestui individ nu-i ajută pe bancheri în afacerile lor. Apoi se lăsă în genunchi și puse impresionantul colier cu diamante și smaralde la gâtul lui Victorine. După părerea lui, curtezanele semănau, în mare, una cu cealaltă. Apoi îi prinse brățara cu diamante și smaralde la încheietură și îi ridică brațul. Însă niciodată, cel puțin din câte își aducea el aminte, nu mai avusese de-a face cu un fenomen precum tânăra Mademoiselle Laurent. Era pe ultimul loc în cursă, prezise bijutierul, dar era un cal sigur, pe care ar fi pariat. Iar dacă ea va avea succes, acesta se va răsfrânge și asupra lui, Roland Boucheron din place Vendôme.

Auziră agitație în fața magazinului și înăuntru năvăli un asistent.

– Vine Maiestatea Sa, împărăteasa. A sosit mai devreme, Monsieur Boucheron!

Se repeziră la fereastră. Se apropia un alai imperial; Victorine a rămas cu gura căscată la vederea călăreților îmbrăcați în verde și auriu care precedau o caleașcă deschisă, mânată de surugii cu peruci pudrate și tricornuri. Un escadron de gărzi de la palat, în pas de galop, încheia procesiunea. Împărăteasa era flancată de doi valeți chipeși și de câteva doamne îmbrăcate superb. Privitorii de pe trotuar și-au scos pălăriile și aclamau ca răspuns la fluturarea mâinii regale spre gloată. Deși mică de statură, a descins din trăsură cu o gravitate care demonstra că a interpretat această scenă familiară întreaga viață, de când păși în lumea adulților.

– O, Doamne! O, Doamne! Boucheron tremura. Alerga cu pași mărunți prin magazin, dând ordine și mângâindu-și nervos începutul de chelie.

– Nu te uita, Victorine; e Meduza în carne și oase, spuse Baudelaire, întorcându-se de la fereastră.

– De ce, Baudelaire, ce vrei să spui?

– Nu-ți aduci aminte poveștile veninoase publicate de ziarele de scandal pe seama ta după Salon? Ăsta-i diavolul, Victorine. Crede-mă pe cuvânt.

Victorine și-a amintit că citise odată cum împărăteasa Eugenie dădea de obicei o mie cinci sute de franci pe o rochie, în timp ce mătușa ei, a lui Victorine, câștiga doi franci pe zi ca spălătoreasă.

La intrare, Eugenie a zâmbit și a făcut cu mâna personalului din magazin. Personalul din anturaj, doamnele de onoare și gărzile au înconjurat-o imediat. Boucheron se îndreptă spre ea, înclinându-se servil în timp ce o conducea spre sala privată de vizionare. Când au ajuns la ușă, bijutierul s-a lovit brusc peste gură, îngrozit. Prea târziu. Eugenie o privea fix pe Victorine, cu un dispreț total.

– Scuzați-mă, Maiestate, se bâlbâi Boucheron. Îi cunoașteți pe marchizul de Montpellier și pe Monsieur Baudelaire... și dați-mi voie să v-o prezint pe tânăra doamnă.

– Știu cine e această *doamnă*. Am auzit despre ea de la baroana de Rothschild și i-am văzut portretul la Expoziție. Cred că am văzut-o și așa prea mult pe această *doamnă*, mai spuse ea, întorcându-se pe călcâiu-i regal. Întreg alaiul a părăsit zgomotos magazinul, urmat până afară de Boucheron care nu mai prididea să-și ceară scuze.

Victorine era încremenită. Lacrimi de umilință îi înțepau ochii, dar se lupta cu ele, hotărâtă să nu-și arate sentimentele în public. A acceptat brațul lui Baudelaire și au ieșit toți trei pe ușa din spate.

În seara balului mascat de la ducele de Lyon, Victorine începuse ritualul îmbrăcării în camera de toaletă. Urma s-o însoțească Baudelaire. Când acesta a intrat în încăpere, l-a salutat din oglindă cu un zâmbet afectuos. Era foarte elegant în hainele de seară cu

croială fină – o apariție remarcabilă, de la vârful jobenului de mătase până la pantofii de seară din lac. Într-o mână avea un baston cu măciulie din aur, iar în cealaltă o mască fistichie, cu nas de Punchinello[1].

– De ce soseşti întotdeauna prea devreme? Nu ştii că nu e politicos? îl tachină ea.

Privirea lui alunecă încet peste formele moi ale feţei lui Victorine, amintindu-şi versurile poeziei sale în care compara gâturile graţioase şi lungi ale parizienelor cu acela al unei păsări frumoase, sortite pieirii.

– De ce spui că sunt nepoliticos, dragostea mea? o întrebă.

– Nu vreau ca însoţitorul meu să-mi vadă tertipurile, micile secrete cu care corectez natura, râse ea.

El îi răspunse însă foarte serios, neluând în seamă tonul ei jovial.

– Natura? Ce urâtă şi animalistă e natura. Natura ne face să ne urmărim doar interesele personale. Nu are nimic de-a face cu frumuseţea sau cu bunătatea. Şi îi sărută uşor obrajii când ea îşi ridică faţa spre el, apoi se aşează pe canapeluţa din faţa mesei de toaletă.

Victorine luă borcănelul cu roşu de obraji şi îl învârti în mâini. Halatul ei oriental se deschise puţin, dezvelindu-i plinătatea sânilor.

– Dar frumuseţea naturală e apreciată de toate culturile, cu excepţia sălbaticilor, spuse ea.

[1] Personaj comic din teatrul de păpuşi italian (n. tr.).

– Ba nicidecum. Acum făcea pe oratorul. Sălbaticii se împodobesc cu pene şi cârpe şi au mai multă profunzime în suflete decât toţi filozofii noştri la un loc. Femeile ar trebui să ne uimească şi să ne farmece. Când folosesc farduri, corsete şi alte tertipuri, se ridică deasupra naturii, pentru a cuceri mai sigur inimile şi a atrage atenţia.

– Baudelaire, îl strigă ea din spatele paravanului din lemn exotic. N-am întâlnit niciodată un bărbat care să adore femeile mai mult ca tine, dar să le dispreţuiască, totuşi, puterea pe care o au asupra bărbaţilor.

Baudelaire îşi pierduse tatăl la o vârstă fragedă. Fusese cocoloşit de tânăra sa mamă, pe care a adorat-o până când l-a „înşelat" şi s-a recăsătorit. De atunci, avea cu ea o relaţie de dragoste-ură, proiectându-şi aceste sentimente asupra tuturor femeilor. Nu făcea sex decât cu prostituate; acestea nu cereau plăcere şi nici nu-şi făceau iluzii de periculoase legături de durată.

– Femei? Toate sunt creaturi diabolice, simbolul Parisului modern. Pe una singură o ador, pe Victorine Laurent, spuse el.

Aruncând în joacă cu un ciorap de mătase spre Baudelaire, l-a lovit drept în faţă pe André care intra în budoar. Acesta îl ridică şi-l sărută.

– Ah, îl voi păstra mereu, spuse el, vârându-l în buzunarul de la piept în locul batistei de mătase.

– André, spune-mi mai multe despre ducele de Lyon, îl somă ea.

– E, pur și simplu, cel mai bogat om din Paris. Poate chiar din toată Franța. E un adevărat leu, Victorine, membru fondator al Jockey Club. Ce contrast față de împărat, de gălușca aia cheală și îndesată. Cucoanele spun că de Lyon e un adevărat Don Juan, o informă André.

– Doamnele? E un amant celebru?

– Chiar că e! De Lyon publică sonete sub pseudonim și scrie pentru teatru. Ai auzit de Jacques Offenbach, compozitorul? E unul din artiștii care-i sunt prieteni. Uneori colaborează, montând diverse producții în teatrul particular deschis în palatul său, pentru a-și distra amicii. E un colecționar de artă avid și are o colecție de tablouri de Rembrandt atât de celebră, încât în fiecare lună organizează vizionări publice acasă la el.

A sosit coaforul, un tânăr spaniol pe care-l chema Raoul, și a început să-și pregătească uneltele. Avea o geantă ca de medic, din care a scos perii, piepteni și un fier de ondulat părul. Victorine s-a așezat în fața oglinzii și a continuat conversația.

– Noaptea aceasta va fi foarte importantă, spuse ea solemnă. Mângâie magnificul colier cu diamante și smaralde care i se odihnea la gât și se întoarse cu fața spre Baudelaire și spre André, făcându-l pe coafor să ofteze nemulțumit.

– Trebuie să ne ținem capul drept, Mademoiselle Laurent, spuse el aplecându-se să-i împletească, meticulos, strasuri în părul bogat.

Victorine căută privirea lui Baudelaire. Deşi născut în bogăţie şi puf, îl adora pentru puterea lui de a înţelege.

– Ducele de Lyon merită mai mult decât toţi ceilalţi la un loc.

– Ai grijă, draga mea. Omul acesta poate fi primul care să-ţi frângă inima.

– Ce inimă? râse ea.

– Fii, totuşi, atentă, Victorine, continuă Baudelaire. Te aventurezi într-o lume complet diferită. Îmi fac griji pentru tine.

Victorine încercă să-i schimbe dispoziţia.

– Pot să am grijă de mine. Am avut şi voi avea întotdeauna grijă de mine.

Era gata să-şi pună rochia de bal şi o chemă pe Toinette. În timp ce domnii aşteptau în hol, negresa îşi ajută stăpâna să-şi pună pantalonaşii lungi cu garnitură de dantelă.

– La mine pe insulă, spuse Toinette, când o femeie vrea să prindă un bărbat, poartă un medalion cu fire din blana unui animal vânat. Am şi eu aşa un talisman.

– Ai tras cu urechea? întrebă Victorine ridicând o sprânceană.

– Nu fac eu aşa ceva!

Toinette deschise dulapul cu uşă dublă să aleagă ceea ce avea să poarte Victorine pe dedesubt: un corset cu panglici lungi, o fustă din stofă rigidă, o a doua fustă cu turnură de la genunchi în jos, un jupon cu trei volane din dantelă de Alençon şi o cămaşă din muselină.

Servitoarea le-a așezat pe toate cu grijă pe o banchetă cu ciucuri de mătase și a ajutat-o să le îmbrace, pe rând, până la rochia de bal. Victorine s-a aplecat și și-a întins brațele, pentru ca Toinette să-i tragă peste cap corsajul; apoi, negresa s-a lăsat în genunchi să-i netezească fusta voluminoasă. Victorine s-a uitat în oglinda mare rabatabilă și și-a aranjat eșarfa din catifea bleu în jurul umerilor, lăsând-o să alunece peste sânii deveniți celebri. Rochia era făcută din zece metri de catifea de mătase bleu-ciel cu dungi albe din satin de mătase și cu garoafe din brocart roz aplicate pe corsaj, continuându-se apoi în ghirlande, pe fustă. Rochia se prelungea cu un volan bordat cu dantelă albă de Chantilly, care cădea în falduri delicate de podea.

Toinette i-a mai dat stăpânei sale o pereche de mănuși albe de seară, lungi până la cot, și o mască lucrată manual din mătase moarată bleu, care avea pe margini pene albe de struț.

– Sunteți o zeiță, *ma'm'selle*, spuse Toinette, prinzând-o de mână. Dau o fugă până în cameră s-aduc talismanul.

Baudelaire și André priveau din prag. André scoase un fluierat lung, văzând-o.

– Sfinte Dumnezeule! Ești întruchiparea frumuseții, spuse Baudelaire.

– Mulțumesc, dragul meu. Îi zâmbi și îi dădu pelerina să i-o așeze pe umeri.

Apăru Toinette, care puse o mică bijuterie în mâna lui Victorine. Îi mai dădu și un săculeț cu ceva uscat și sfărâmicios.

– Puneți-vă brățara pe mână. Este gravată cu pecetea lunii, care le e de mare folos îndrăgostiților. Săculețul e plin cu boboci uscați de trandafir. Băgați-l în sân, *ma'm'selle,* și primul bărbat pe care-l întâlniți o să fie iubitul și soțul dumneavoastră.

Victorine i-a zâmbit, iar Toinette l-a lăsat pe Baudelaire să-i prindă brățara. Din cauza fustei prea largi, scriitorul nu a putut să iasă pe ușă odată cu ea, așa că a pornit, împreună cu André, în urma ei ca un servitor supus.

7

„Plăcerea și Durerea sunt reprezentate ca gemene,
pentru că nu pot exista una fără cealaltă."
LEONARDO DA VINCI (1452–1519)

Trăsura înainta la pas prin cumplitul ambuteiaj de pe Champs-Elysées spre palatul ducelui de Lyon – cunoscut sub numele de *le petit coin d'amour*, colțișorul dragostei – sub ploaia care răpăia pe acoperișul metalic ca salvele de artilerie. Victorine stătea lângă André, față în față cu Baudelaire, în trăsura căptușită cu piele a celui din urmă. Își agita evantaiul și îl înghiontea pe André ori de câte ori își aranja faldurile voluminoasei rochii.

– Și m-a întrebat dacă am fost amantul doamnei George Sand. I-am răspuns: „Bineînțeles, doar toți au fost", râse Baudelaire de propria-i glumă.

– De ce ne târâm așa? țipă Victorine, întrerupându-l în mijlocul monologului. Nu auzise nici un cuvânt;

în minte i se răsucea un singur lucru: cum să orchestreze prima întâlnire cu Philippe de Lyon. Baudelaire, am nevoie de sfatul tău. Spune-mi ce să fac ca să-l prind.

– E ca și cum l-aș sfătui pe Manet cum să picteze.

André îi spuse că ducele de Lyon era cel mai râvnit bărbat din Paris.

– Ducele are cele mai fascinante femei, de la aristocrate la actrițe. Toate îl urmăresc necontenit.

Baudelaire își împreună vârfurile degetelor, imaginând o mică piramidă.

– Folosește tactica lui Napoleon: organizează o ambuscadă și prinde-l în cursă. Sedu-l și respinge-l pentru a-l intriga, exact opusul a ceea ce se așteaptă el.

– Vechea manevră de „du-te-n-colo, vino-ncoace", spuse André, înghiontind-o în joacă, dar ea n-a râs.

– Încearcă să pari cât mai indiferentă la puterea și bogăția sa. În seara aceasta va trebui să fii o bună actriță, draga mea, îi spuse Baudelaire.

Ea se uită pe fereastră la ploaia care cădea ca o perdea, lovind în becurile sfârâitoare de gaz ale felinarelor stradale.

– Uitați-vă la toată mulțimea asta! Toți se îndreaptă spre palatul ducelui, comentă André.

– Nobilii cei mai nobili și bogătașii cei mai arivișți se află pe lista invitaților, spuse Baudelaire.

– De ce sunt finanțiștii și speculanții imobiliari invitați la masă la duce? întrebă Victorine.

– Pentru că are nevoie de capitalul lor. Întotdeauna finanțiștii au fost intermediari între burghezie,

din rândurile căreia provin, și marea nobilime, spre care aspiră. Împrumută bani coroanei sau statului și își căsătoresc odraslele cu cele ale aristocrației de cel mai înalt rang, ștergând astfel, pentru generațiile viitoare, stigmatul unei nașteri umile. Astfel, în capitalul clasei dominante circulă sânge proaspăt și idei noi.

Au ajuns în cele din urmă la fațada înaltă a palatului orientat spre bulevard. Trăsura s-a strecurat cu greu prin porțile din fier forjat și a intrat pe aleea circulară care ducea în curtea principală. Victorine s-a aplecat și s-a uitat la clădirea construită pe o terasă înălțată. Toate ferestrele erau luminate, iar prin ușile din față, deschise deși afară ploua, se revărsa muzica. Servitori în livrele, fracuri în stilul secolului al XVIII-lea, cu pantaloni până la genunchi și ciorapi de mătase, țineau umbrelele deasupra capetelor elegant coafate ale oaspeților ce urcau grăbiți treptele albe din marmură. Când trăsura s-a oprit și s-au deschis ușile, Victorine a simțit cum i se pune un nod în stomac.

După ce au intrat, l-a apucat pe Baudelaire de braț și a respirat adânc. Era copleșită, dar a făcut un efort să-și țină firea. Fostă reședință oficială a unuia din prinții de Orleans, palatul era cea mai opulentă locuință particulară pe care o văzuse vreodată. Și-a ridicat privirea spre tavanul pictat de Boucher, pictorul de Curte al lui Madame de Pompadour, înfățișând un cer azuriu și amorași ce se jucau printre nori roz. O somptuoasă scară dublă de marmură se arcuia spre un hol larg, cu candelabre strălucitoare din cristal și

oglinzi cu rame aurite, unde servitorii îi îndrumau pe oaspeți spre Marele Salon.

Au intrat prin ușile duble într-o încăpere semicirculară înconjurată de jumătăți de coloane și volute florale rococo. Victorine și-a lăsat în jos masca din mătase moarată bleu-ciel și s-a uitat la sutele de lumânări subțiri care străluceau și pâlpâiau deasupra mulțimii de bărbați și femei, de nerecunoscut în spatele măștilor cu pene, paiete și bănuți. Siluetele lor întunecate, reflectate în oglinzile fumurii din secolul al XVIII-lea, creau o atmosferă la fel de misterioasă ca și gravurile văzute de ea, reprezentând carnavalul de la Veneția. Ritmul de vals plutea din sala de bal, punctat de câte un râset sau de cei care fredonau melodia în timp ce pașii lor pluteau pe podea. Rochiile de bal ale doamnelor – albastru de lapislazuli, rubiniu și galben-canar – străluceau lângă fracurile negre ale bărbaților sau lângă decorații militare.

– Uite-o pe prințesa Rimsky-Korsakov, îi spuse André, făcându-i semn cu cotul.

Pe lângă ei a trecut o femeie care purta o rochie rusească de gală, brodată cu rubine și diamante scumpe dispuse în ghirlande. Îi mai arătă o prințesă anglo-indiană, îmbrăcată într-un veșmânt acoperit cu pene, însoțită de un prinț oriental într-o tunică din satin roz, care avea un colier din pietre prețioase atât de greu, că îi îngreuna mersul. O altă femeie se deghizase în Zâna Pădurii, într-o rochie pe care erau aplicate

ramuri verzi din smaralde, iar de cordon îi atârna o imitație din blană de veveriță.

Când a sosit sărbătorita, a fost salutată cu un ropot de aplauze. Madame McMillan a intrat pe ușile duble însoțită de doi tineri, câte unul de fiecare braț. A zâmbit și a făcut veselă cu mâna. În timp ce străbătea încăperea cu pasul ușor și cochet, saluta oaspeții, mulțumindu-le că au venit s-o sărbătorească. Când a zărit-o pe Victorine, i-a făcut semn să se apropie.

– La mulți ani, doamnă, cu ocazia împlinirii a șaptezeci și cinci de ani, îi spuse Victorine.

– Ești încântătoare în seara asta, fată dragă! Se sărutară ușor pe obraji și doamna își deschise apoi evantaiul. L-ai cunoscut pe nepotul meu, ducele de Lyon? o întrebă.

– Încă nu, doamnă.

– Prevăd c-o să se îndrăgostească nebunește de dumneata.

În sufragerie, pe câteva mese mari, îi aștepta un supeu gen bufet: abundența era uluitoare. André și-a frecat mâinile și s-a dus direct spre mese.

– După cum bine știu nenorociții de jurnaliști din toate epocile, nimic nu e mai palpitant decât o masă gratis. Și lăcustele mi-ar invidia priceperea la care am ajuns, spuse el.

Victorine și Baudelaire se uitară uimiți cum roiește de colo colo, cu o farfurie în mână, pe care-și construia un turn din *pâté de fois gras, salade des légumes truffés,*

galantine de gibier, poulet à la glace, struguri și piersici proaspete, plus o cupă de cristal cu șampanie.

– Ești primul pe lista mea de dans, André, dar crezi că te vei mai putea mișca după ce vei înghiți toate alea? îl întrebă Victorine râzând.

El îi dădu farfuria lui Baudelaire.

– Prefer să dansez cu tine decât să beau chiar și nectarul zeilor, îi răspunse el, înclinându-se.

Ea îi acceptă brațul, iar el își trase masca pe față.

Când au trecut în sala de bal, cea alăturată, s-au întors toate capetele spre ei. Bărbații au întrerupt discuțiile ca s-o admire, iar femeile au schimbat priviri dezaprobatoare.

Victorine adoptase poziția perfectă, exersată îndelung la bară. Cu umerii trași în spate, ținuta dreaptă impecabilă, șoldurile împinse ușor în față, trecea prin mulțime ca o lebădă maiestuoasă pe lacul ei silvestru.

– Cine e tânăra aceea? E ducesă? o auzi Victorine pe o doamnă întrebându-și însoțitorul.

Cercetând sala în căutarea lui de Lyon, îl zări pe Edouard cu masca pe față. Fără îndoială că arăta foarte bine în fracul negru, cu vestă și papion alb, cu mănuși albe de dans. Flirta cu o fată de vreo douăzeci de ani, după cum îi părea lui Victorine, cu părul negru creț și o rochie cu decolteu indecent. În timp ce îl privea, el s-a aplecat mai tare, și-a lipit buzele de urechea ei și i-a șoptit ceva care a stârnit un râs ca de trompetă.

– André, cine e prada lui Edouard? întrebă ea, arătând cu evantaiul deschis înspre cei doi.

André şi-a mijit ochii să vadă mai bine şi i-a spus că nu ştie. Apoi a apucat-o de cot pe lady Smith-Adams, o bârfitoare celebră, şi s-a interesat de identitatea tinerei de lângă Manet. Bătrâna şi-a scos masca, s-a uitat prin lornietă şi l-a anunţat că e o tânără actriţă, Sarah Bernhardt, care joacă în prezent la *Comédie Française*.

Victorine şi André au ridicat din umeri. Nu auziseră niciodată de ea.

– Vrei să dansăm? Victorine îl trase pe André pe ringul de dans.

– Dirijorul, îi spuse André întinzând bărbia înspre orchestră... E Johann Strauss, compozitorul acestor valsuri minunate. Iar aceea, îi arătă el din cap o femeie îmbrăcată în culori foarte vii, cu păr roşu artificial, e prinţesa Mathilde Bonaparte. E verişoară cu împăratul Ludovic-Napoleon. În seara asta măcar dansează cu un bărbat. E şi aşa, şi aşa, dacă înţelegi ce vreau să zic.

Victorine sesiză un roi de şoapte zburând dinspre buze spre urechi. La uşa camerei sălii de bal apăruseră Rothschild şi banala lui soţie. Acesta era categoric punctul culminant al serii, esenţa momentului parizian. Întreaga atenţie se îndreptase asupra lor, însă Victorine îşi impuse să-şi concentreze privirea numai asupra lui André, care dansa cu ea în extaz, neremarcând opera bufă ce se desfăşura în spatele lui. Baroana de Rothschild, îmbrăcată într-o rochie superbă de bal şi împovărată de bijuterii, şi-a salutat prietenele şi le-a făcut cu mâna unor persoane din încăpere. Toţi

actorii amatori, crema societății, și-au jucat și ei rolul, prefăcându-se că nu observă că baronul de Rothschild și soția lui stăteau la doar câțiva pași de femeia al cărei portret nud fusese pricina celei mai mari dintre problemele lui maritale.

După mai multe dansuri, Edouard a bătut-o pe umăr pe Victorine, pentru că-i venise rândul pe listă.

O prinse în brațe și începură să valseze în jurul sălii, trupurile lor plutind perfect în ritmul muzicii. Nu putea să nu-l admire în costumul de seară impecabil croit, întruchiparea desăvârșită a eleganței masculine. Nu-și dădea seama că mâna ei înmănușată în alb îi mângâia ceafa și nici că brațul lui îi înconjurase strâns talia.

– Uită-te cine încearcă să te recâștige, îi spuse el, arătându-i-l din cap pe Rothschild, care-și călca soția pe trenă în încercarea de a dansa cât mai aproape de Victorine.

Ea ridică din umeri.

– Edouard, ai mai văzut vreodată o asemenea opulență? îl întrebă, rotindu-și privirea prin încăpere.

– Nu există nici un lucru aici care să nu fie vulgar sau din cale afară de ostentativ. Nu te lăsa orbită, Victorine, Philippe de Lyon are farmecul șarpelui care se strecoară prin iarbă, așa că încearcă să nu te transformi în mica pasăre pe care o va înghiți în seara asta.

– Madame McMillan mi-a spus cu totul altceva. O văzuse pe bătrâna doamnă la locul ei de onoare pe un podium, bătând ritmul muzicii cu evantaiul.

– E puternic și foarte calculat, un om care știe să manipuleze pe oricine pentru a obține ceea ce-și dorește, îi spuse Edouard.

– Și de unde știi tu toate astea?

– L-am văzut acționând. Îl cunosc de la Jockey Club și am prieteni care fac afaceri cu el. Joacă doar atunci când știe că va câștiga. Nu pariază decât pe caii lui de rasă, speculează în afaceri guvernamentale dubioase cu terenuri și este adevăratul creier din spatele tronului.

– Și ce e rău că un om are o asemenea putere?

– Contează cum o folosește.

– Ce înseamnă asta mai exact?

– Permite-mi să-ți prezint una din tacticile lui. În ajunul loviturii de stat a împăratului, de Lyon a fost văzut la operă stând între Victor Hugo și șeful corpului legislativ, Adolphe Thiers. A doua zi dimineață, în zori, cei doi domni au fost ridicați din paturile lor în cămăși de noapte și scoși în stradă de polițiști, din ordinul lui de Lyon care-i voia arestați pe toți cei ce se opuseseră loviturii de stat.

Victorine era foarte intrigată.

Când s-a terminat valsul, Rothschild i-a prins privirea și i-a făcut un semn. După câteva clipe, un servitor i-a strecurat un bilețel de la el în care o implora să-i acorde o întâlnire în salonul de muzică. Încuviință printr-o înclinare discretă a capului, apoi traversă holul imens acoperit cu marmură strălucitoare negru cu alb. Acum trebuia să-și dea seama care din numeroasele

uşi din palatul labirintic ducea spre salonul de muzică. Şi-a continuat drumul şi a trecut printr-un alt hol flancat de coloane de marmură, până s-a trezit într-o aripă tăcută a palatului. Tocurile ei ridicau ecouri prin coridoare şi s-a oprit să arunce o privire după următoarea uşă; a rămas cu gura căscată. A intrat într-o galerie privată de artă, plină de capodopere. Era celebra colecţie personală a ducelui, tablouri de Rembrandt.

Brusc, uşa s-a închis în spatele ei. Victorine s-a întors cu o piruetă.

– N-aş fi o gazdă desăvârşită, dacă nu m-aş prezenta. Sunt Philippe de Lyon. Timbrul adânc şi cald al vocii rezona.

– Sunt onorată să vă cunosc, *monsieur le duc*. Îşi scoase masca. Mă numesc...

– Mademoiselle Victorine. Da, ştiu. Privirea lui îi mângâie faţa şi apoi tot corpul.

Lui Victorine îi bătea inima atât de tare, încât era convinsă că se aude.

– Trebuie să plec, mă aşteaptă cineva...

– Te rog să rămâi. Aş vrea să-ţi arăt ceva. Nu durează decât o clipă.

Muzica se auzea tot mai încet pe măsură ce se îndepărtau, trecând pe lângă tablouri; intrară pe un coridor îngust ce ducea spre apartamentele private. S-au apropiat de o uşă grea din mahon care dădea într-un birou mic cu lambriuri din lemn, luminat de focul ce trosnea în cămin. Într-un dulap de curiozităţi, din abanos, aflat în cealaltă parte a încăperii, era o colecţie

de antichități din aur. Philippe mări flacăra din globurile aplicelor de pe pereți.

– Napoleon le-a adus din Alexandria ca mărturii ale dragostei lui pentru împărăteasa Josefina, pradă de război din Egipt, îi spuse. Aceste coliere și cercei au peste trei mii de ani vechime. Se uită atent la pâlpâirile flăcărilor care jucau pe fața lui Victorine. Sunt obiecte de adorație ale faraonului pentru amanta sa. Ei au murit de multe sute de ani, dar devoțiunea lui trăiește prin această frumusețe.

Ea îi zâmbi, iar el îi răspunse tot printr-un zâmbet; văzu însă în privirea lui și altceva, care-o înspăimânta și-o fermeca deopotrivă.

– Frumusețea operelor de artă, ca și frumusețea sufletului, este nemuritoare. La Salon este expusă o splendidă Venus pe care vreau s-o am.

– Tablourile lui Manet nu sunt de vânzare.

– Am spus c-o vreau pe Venus, nu tabloul.

A fost luată prin surprindere de cuvintele lui.

– Și ce ați da ca s-o aveți?

– Depinde. Sunt un om pragmatic; aș face orice pentru ea atât timp cât o am să profit de pe urma investiției.

– Cum? Nici un cuvânt despre dragoste, flori și aventură romantică? îl întrebă zâmbind.

– Foarte bine, Mademoiselle Laurent. Dumneata nu te încurci cu stupidele idei romantice care le țin în frâu pe majoritatea tinerelor noastre frumuseți. Tonul i se schimbă și deveni serios. Dar vei fi numai a mea. Nu te voi împărți nici cu Rothschild, nici cu Manet, cu nimeni.

– N-am nici o legătură romantică cu Edouard, a spus ea.

Tăcerea lui exprima scepticism.

– Nu am, insistă Victorine.

– Dacă devii amanta mea, îți dau tot ce-i mai bun și te răsfăț așa cum meriți. Dar n-o să fiu un încornorat. N-am nici un chef ca toți clevetitorii să râdă de mine pe la spate.

Ce curios! Ducele de Lyon, unul dintre cei mai puternici oameni din Franța, își făcea griji pentru flecăreala de salon.

– Ce importanță are ce cred minții mici?

Chipul ducelui a înțepenit brusc.

– Când te naști fără un nume, îți petreci toată viața protejându-l.

Nu-i venea să creadă. În ciuda tuturor realizărilor, de Lyon era încă marcat de rușinea nașterii sale dintr-o relație nelegitimă.

– Nu știu... Se prefăcu dezinteresată, așa cum o învățase Baudelaire.

De Lyon se apropie și își scoase masca. Era mai frumos decât se așteptase. Îi luă mâinile într-ale lui și îi întoarse palmele în sus. Le ridică încet spre buze și îi sărută încheieturile, exact unde se simțea pulsul. Simți un fior de pasiune care-i era necunoscut. Apoi, el îi ridică bărbia cu o mână și își coborî încet gura spre buzele ei. Se sprijini de trupul lui și-i simți dorința fizică. Focul trosnea în spatele lor, iar ploaia bătea

în geamurile înalte. Își impuse să se oprească imediat. Se trase înapoi atât de brusc, încât el tresări.

– Trebuie să plec. Încercă să se întoarcă, dar el o ținea de încheietură.

– Mademoiselle Laurent, eu obțin întotdeauna ceea ce vreau.

Privirile li se întâlniră, iar el îi eliberă mâna.

– Și eu.

Întorcându-se grăbită spre sala de bal, zâmbetul i se transformă într-un râs încântat. O dorea, exact așa cum sperase. Îi zări pe Julia și pe André, îmbujorați de la dans. Julia era îmbrăcată superb, într-o rochie de dantelă bogată și era fardată ca pentru o asemenea ocazie. Chiar și așa, fața ei amintea de dealurile domoale din Noua Anglie, de casele albe din lemn și de loturile agricole ordonate. Pudra și rujul nu-i puteau acoperi niciodată fața sănătoasă.

În timp ce se apropia de ei, Rothschild se grăbi s-o ajungă din urmă.

– Ce s-a întâmplat? N-ai venit, șopti el precipitat.

– M-am... m-am rătăcit. Îmi pare rău! minți.

Își surprinse soția privindu-l urât și se îndepărtă imediat.

Ea luă un pahar de șampanie de pe tava unui chelner care tocmai trecea.

– Victorine Laurent? Tu ești? auzi ea o voce cunoscută și dădu, surprinsă, cu ochii de Anne Arlette. Anne făcu un adevărat spectacol, sărutând-o și îmbrățișând-o cu efuziune. Scumpa mea Victorine! Ce bine-mi pare

să te văd. Mirosul apei de colonie ieftine plutea în jurul ei ca un nor de ţânţari.

– Şi mie-mi pare bine să te văd, Anne. Eşti tot la balet? o întrebă Victorine.

– O, nu, m-am retras, răspunse fata dând nepăsătoare din mână. Acum am un protector. E foarte generos şi nu mai vrea să lucrez. Şi arătă spre un octogenar cu o meşă prost pusă. Îl cheamă LeCochon şi are un rol important la Curte: e consilierul împărătesei Eugenie. Vrea să te cunoască, Victorine. Vrei să-l saluţi?

Anne făcu cu mâna şi piticul cel diform şonticăi nerăbdător spre ele.

– Încântat, Mademoiselle Laurent. Se înclină comic. Frumuseţea de pe pânză nu e egalată decât de frumuseţea dumneavoastră reală, se lansă el, înclinându-se din nou. Când se îndreptă, Victorine simţi un uşor disconfort, dar nu-i dădu importanţă. După ce au vorbit puţin, cei doi au plecat.

Restul serii a trecut ca un vârtej pentru Victorine. A dansat cu diverşi parteneri, schimbând tot timpul priviri cu ducele de Lyon, care nu dansa, ci discuta cu invitaţii.

Pe la trei dimineaţă, s-a cântat ultimul vals şi musafirii şi-au luat rămas-bun.

Nu spusese nimănui că în acea zi împlinea nouăsprezece ani.

A doua zi dimineaţa, Victorine se trezi cu o durere de cap care-i sfredelea tâmplele şi cu o presimţire de

rău-augur care-o seca în capul pieptului. Toinette îi bătu încet în ușă.

– V-ați trezit, *ma'm'selle?* Tocmai a sosit ăsta pentru dumneavoastră; l-a adus un curier, spuse ea, dându-i un pachețel. Când Victorine s-a aplecat asupra cartolinei atașate, Toinette și-a întins și ea gâtul ca să vadă mai bine blazonul expeditorului.

Vreau doar să știi că... încă zâmbesc.
Cu dragoste și devotament,
P. de L.

Citi de două ori textul și desfăcu panglica. Rămase cu gura căscată. În cutia îmbrăcată în catifea neagră, se afla una din neprețuitele podoabe egiptene pe care le admirase cu o seară în urmă. Și-o puse pe mână și constată încântată că i se potrivește perfect, de parcă ar fi fost făcută pentru ea. Închise ochii și se imagină purtând o rochie frumoasă, legănând ușor o umbreluță de soare cu franjuri din mătase, încărcată de bijuterii, și plimbându-se prin Grădinile Tuileries la brațul ducelui de Lyon. Nu-și va uita prietenii: pe André, Edouard, Julia. Vor fi bine-veniți în salonul ei, laolaltă cu prinți europeni și crema societății pariziene. Apoi sări și începu să caute printre cearșafuri, scuturând ambalajul de hârtie și panglicile.

Dacă voia să vină, unde era cartea de vizită?

8

„Când e vorba de inimă, nimic nu e adevărat,
cu excepţia improbabilului.
MADAME DE STAËL (1766–1817)

Între Anul Nou şi Postul Mare, parizienii petreceau şase săptămâni de orgii bahice care culminau cu Mardi Gras. Era „sezonul seducţiei simţurilor". Erau paisprezece baluri mascate la operă, care începeau la miezul nopţii şi durau până în zori, desfrâuri de tot felul pentru a satisface orice apetit, cohorte de micuţe *lorettes* care defilau pe străzi, gloate de cheflii, paiaţe şi scamatori, coriste şi prostituate.

Carneţelul lui Victorine era plin de invitaţii: Rothschild, dar şi o mulţime de alţi admiratori o însoţeau la baluri mascate, serate şi la evenimente sociale pline de strălucire. În fiecare seară de miercuri, Victorine primea în salonul ei. Vedeta principală era Baudelaire, care le citea poezii din scandalosul său volum *Florile*

răului unor scriitori ilustri precum Victor Hugo sau unor tineri necunoscuți ca Emile Zola. Pe măsură ce creștea reputația de gazdă a lui Victorine, creștea și cea de cofetar a lui Toinette. Victorine le servea *macarons* cu ciocolată caldă și o conversație sclipitoare prințului Dmitri, un emigrant rus, dar și numeroșilor ambasadori, artiști și mari industriași, care așteptau cu nerăbdare să se întâlnească în salonul ei galben-lămâie pentru seri muzicale, lecturi literare și pentru a discuta evenimentele curente. Distracțiile erau numeroase și minunate, însă Philippe de Lyon nu-i ieșea din minte și asta-i strica tot cheful. Într-o seară, în timp ce se afla în trăsura sa capitonată cu mătase violet, împreună cu Julia, această stare de melancolie deveni evidentă.

– Te deranjează ceva, îi spuse Julia.

– Ba deloc, tresări Victorine, adresându-i un zâmbet neconvingător.

– Te rog să-mi spui.

Victorine oftă resemnată, ridică mâna și îi arătă brățara de aur pe care o purta tot timpul.

– Philippe de Lyon.

– Nu-l uita pe fratele meu. E înnebunit după tine, râse Julia.

Angus Stanhope-Morgan corespundea cerințelor lui Victorine, fiind multimilionar, dar el voia să se însoare. Îi mărturisise Juliei că prin credința lui creștină ar putea îmblânzi natura independentă a lui Victorine; că era exact omul potrivit pentru a face din

ea o soție și o mamă devotată, asta dacă ar reuși s-o ducă împreună cu el la Beacon Hill.

Trăsura ieși de pe Pont des Invalides și intră pe rue de l'Université. Nu departe de Sena era *hôtel particulier* al lui Madame McMillan. Victorine coborî din trăsură, își impuse obișnuita *joie de vivre* și se pregăti să intre.

André, cu pelerina de seară din stofă pe braț, le aștepta la intrarea în vechiul imobil. Le însoți sus pe scara largă din piatră și le dezvălui senzația serii. Însuși Hector Berlioz acceptase să vină să dirijeze fragmente din a sa *Simfonie fantastică*. Și le mai șopti că se spune că bătrânul compozitor fusese iubitul lui Madame McMillan cu o jumătate de secol în urmă.

Un valet i-a condus în sala de muzică, unde un candelabru din cristal de stâncă și torțe uriașe din bronz scăldau încăperea într-o lumină pâlpâitoare. Șiruri de scaune aurite, cu spătarele curbate, erau așezate în fața unei scene mici. Un cvartet de muzicanți mai în vârstă își acordau instrumentele, iar invitații acopereau cu murmurul conversației tremolourile în do major și sol minor. Din cauza luminii slabe i-a fost destul de greu să-l găsească pe Baudelaire, însă Madame McMillan interzicea luminatul cu gaz în casa ei, convinsă fiind că în spatele tuturor noilor descoperiri științifice pândesc pericole ascunse. Victorine îl zări în cele din urmă. Acesta flutură un program și îi arătă trei locuri lângă el, la câteva rânduri în spatele gazdei.

Madame McMillan era strălucitoare, într-o rochie de tafta roşu-purpurie, având la gât un colier asortat din rubine şi diamante, îngropat în pliurile pielii. De pe locul ei din primul rând îşi plimba mulţumită privirea prin încăpere, trecând în revistă rochiile luxoase şi ţinutele elegante. Se ridică şi făcu entuziasmată cu mâna unei nou-sosite.

– A venit Mathilde! Aici, draga mea, strigă ea, învârtindu-şi evantaiul desfăcut deasupra capului.

– Oh, uite-o pe frumoasa „boemă aristocrată", spuse Baudelaire.

– Oare ce fel de fiară i-o fi atacat coafura? întrebă André, înghiontind-o uşor pe Victorine. Avea părul vopsit într-o nuanţă nepământeană de portocaliu-ars şi aranjat ca un cuib de cioară. Coafura femeii atrase privirile întregii audienţe.

Victorine o văzu făcând cu mâna mai multor persoane din încăpere.

– E prinţesa Mathilde Bonaparte, îi şopti André la ureche.

Ziarele de scandal o numeau „prinţesa boemă" şi era zeiţa de necontestat din panteonul gazdelor. Se considera mai educată şi mai potrivită pentru a domni asupra tărâmului artei şi intelectului decât oricine altcineva din Paris, inclusiv împărăteasa.

– Mathilde şi-a păstrat un loc special în inima lui Ludovic-Napoleon încă de când era pretendent la tron, în exil. Ba chiar a fost considerată o posibilă partidă pentru el, pe când aveau amândoi vreo douăzeci şi

ceva de ani. Însă familia Bonaparte nu se aştepta ca el să ajungă atât de sus şi au măritat-o cu un prinţ rus cu patruzeci de ani mai vârstnic decât ea.

Prinţesa şi-a dispreţuit soţul bădăran şi beţiv şi a început o legătură cu chipeşul conte Alfred-Emilien Nieuwerkerke. Faptul că Mathilde şi Nieuwerkerke erau amanţi era cunoscut de toată lumea şi trecut cu vederea de perechea fiecăruia, pentru că era mai comod aşa. André îşi amintea că auzise despre un diplomat englez, un adevărat domn victorian, care i-ar fi reproşat prinţesei Mathilde că familia imperială franceză etalează în mod public adulterul. Iar ea i-ar fi răspuns: „Vai, dragul meu, dar sexul în înalta societate nu e ceva vulgar!"

Victorine i-a făcut semn lui André să înceteze cu bârfa, pentru că Mathilde şi Madame McMillan se apropiau. Mathilde l-a sărutat pe André şi a dat mâna cu Baudelaire.

– N-ai cunoscut-o încă pe prietena mea dragă, Mademoiselle Victorine Laurent, spuse Madame McMillan. Este zeiţa frumuseţii despre care ai auzit, Mathilde. Nu-i aşa că-i divină?

Mathilde o sărută pe Victorine pe obraji cu căldură, aproape lasciv, aprobatoare, cântărindu-i din priviri formele.

– Mademoiselle Laurent, mi s-a povestit despre salonul dumneavoastră. Mi-ar plăcea să veniţi la una din adunările *mele* literare. Promiteţi-mi că-l aduceţi şi pe deliciosul de Edouard Manet cu dumneavoastră! Luni, la opt?

– E seara când vine acasă dragul de Philippe, spuse Madame McMillan.

Victorine încercă să nu trădeze nici un interes deosebit la auzul numelui.

– Oh, mătușă Jeanette, uitasem. Sper că femeia aia, Romanoff, nu vine cu el la Paris. Se spune – și Mathilde se aplecă spre mătușa ei – că trăiește numai cu țigări, absint și flecăreală. Eu susțin că aventuriera asta e răzbunarea rușilor pentru Napoleon. Ai auzit..., șopti ea în urechea lui Madame McMillan. Bătrâna izbucni în râs.

Victorine încercă să-și aducă aminte unde mai auzise numele Romanoff. Da, i se păru că și-l amintește dintr-un roman nou pe care i-l recomandase Baudelaire: *Război și pace*. Ar fi vrut s-o audă pe Mathilde, însă zgomotul și râsul din jur făceau acest lucru imposibil. Publicul a început să aplaude când maestrul în vârstă a urcat greoi pe scenă și și-a luat bagheta.

Victorine n-a auzit nici măcar o notă din muzica magnifică, din cauza vârtejului care-i cuprinsese mintea. Deci *asta* l-a împiedicat pe el să comunice atâtea luni. Se uită în jur. Rothschild reintrase în viața ei cu banii lui cu tot și mai erau o mulțime de bărbați bogați și puternici de fermecat, chiar în această încăpere. Iată un prinț de Luxemburg, chiar acolo. Și acela, care se uită la ea de pe celălalt rând de scaune, nu e un bine-cunoscut magnat american? Îi zâmbi seducător, apoi se lăsă mulțumită pe spătarul scaunului. Dacă ducele de Lyon nu era fascinat de ea, erau mulți alții din Paris.

Își deschise evantaiul cu un gest mândru.

În fond, ea era celebra Mademoiselle Victorine.

Între Victorine și Edouard se dezvoltase o relație profesională atât de perfectă, încât ea rareori mai avea nevoie de îndrumări. Găsise o modalitate de a sugera favoruri erotice din priviri, din felul în care își arcuia spatele, din buzele ușor întredeschise. De obicei pleca de la atelier pe la prânz și se întâlnea pe scară cu Julia care venea la lecții. Uneori, ședințele se suprapuneau, atunci când Edouard o prelungea pe a ei. Într-o astfel de zi, Victorine își schimba costumul într-o încăpere alăturată, când sosi Julia care își instală șevaletul. S-a uitat și l-a văzut pe Edouard privind-o pe Julia cum își dezleagă panglicile bonetei și cum își aruncă ușor pelerina pe divan.

– Nu-i așa că e foarte grațioasă pentru o fată atât de micuță? o întrebase el pe Victorine cu doar o zi în urmă.

Victorine știa că francezii admiră femeile talentate și inteligente, scriitoare ca Madame de Staël și pictorițe ca Elizabeth Vigée-Lebrun. Julia îi spusese lui Victorine că americanilor li se părea ciudat că ea își exprimă ideile și se implică în discuții intelectuale. I-a mărturisit că-și dă perfect seama că e cât se poate de banală, dar nu era de acord cu tatăl său care spunea că bărbații nu pot fi atrași de mintea ei. Ei, bine, își spuse Victorine privind-o, poate să fie ea sofisticată în sfera intelectuală, însă pe tărâm sexual e ca o pribeagă fără hartă.

– Julia, aș vrea să-ți arăt ceva, o strigă Edouard în timp ce scotea un teanc de hârtii din sertarul biroului. Prima lecție pe ziua de azi: cum să privești. Uite o fotografie de Nadar. Ce vezi?

– Nu înțeleg ce vrei, replică ea.

Victorine zâmbi; știa răspunsul. Era vorba despre absența clarobscurului.

– Există *chiaroscuro,* vreo nuanță subtilă? o întrebă.

Victorine știa că Edouard evita să folosească tradiția academică a clarobscurului, care domina pictura în ulei încă din Renaștere. Îi spusese că era creat în mod artificial de o singură sursă de lumină care provenea dintr-o fereastră înaltă, orientată spre nord, și că lumina nordică era rece și statică, decupând umbre adânci pe corp. Când Edouard a pus-o pe Victorine să pozeze, a folosit lumina naturală care intra printr-un întreg perete de sticlă și îi cădea toată pe față, exact tehnica folosită în fotografie.

– Acum uită-te la aceste imagini ale unor xilogravuri japoneze, îi spuse el, arătându-i câteva ilustrații cu muntele Fuji.

– Ce vezi?

– Suprafață plată. Desen îndrăzneț și simplu, răspunse Julia mecanic. Victorine văzu că se uita la buzele lui Edouard, nu la imagini.

– Foarte bine. Și aceasta seamănă cu...

Ea tăcu.

– Seamănă cu fotografia, spuse el. Julia, nu te baza doar pe ochiul tău fizic. Trebuie să ai încredere în

ochiul artistic. Nu uita ce ţi-am spus: Arta proastă e proastă pentru că e anonimă. Artistul nu trebuie să semene cu nici o persoană pe care a întâlnit-o vreodată; ba mai mult, nici măcar cu cineva care a existat vreodată.

Julia se uită la el şi nu zise nimic.

– Bine. Gata cu teoria. Dacă vrei să prezinţi juriului Salonului portretul surorii tale Edma, nu ai prea mult timp la dispoziţie să-l termini, încheie el şi se întoarse la tabloul pe care-l picta.

Victorine a ieşit din camera în care s-a schimbat şi le-a spus că trebuie să plece la Le Bon Marché ca să-şi cumpere mănuşi. Când să urce în trăsură, şi-a dat seama că-şi uitase umbreluţa de soare. Nu prea-i venea să se întoarcă şi să urce încă o dată scările. Însă era umbrela ei preferată, aşa că a decis s-o recupereze înainte de a se amesteca printre obiectele de recuzită. Când a deschis uşa, s-a oprit înainte de a apuca să zică ceva. Discuţia dintre Edouard şi Julia o ţintui locului.

– Nu-ţi place? întrebă Julia pe un ton trist.

– Vreau să-ţi dezvolţi propria semnătură, Julia, să foloseşti trăsături de penel individualizate de propria-ţi mână. Trebuie să rezonezi la viteza şi la aglomeraţia vieţii moderne.

– Dar am muncit mult la el. Am stat şi până la două dimineaţa. Părea epuizată şi nervoasă.

– Stai şi până la trei! Nu te mulţumi cu mediocritatea. Ăsta nu-i decât un clişeu, o mizerie de artă studenţească. Îndreaptă-l.

– Cum?

Victorine auzi suspine. Nefiind în stare să reziste, simţindu-se ca o intrusă curioasă, s-a aplecat uşor în faţă şi a aruncat o privire iscoditoare dincolo de arcadă. Edouard îi spusese Juliei să se dea deoparte şi se aşezase pe taburetul ei. Înmuie o cârpă în ulei de in şi dădu cu ea peste o parte din pânza tabloului pentru a şterge vopseaua.

– Stai! strigă ea, smulgându-i cârpa din mână. Îl distrugi!

– Prea multă dragoste de sine şi prea puţină umilinţă, spuse el.

Julia traversă încăperea şi se aşeză pe divan. Apoi îi spuse că n-a urât niciodată pe cineva aşa cum îl disprețuieşte pe el.

Fără s-o bage în seamă, Edouard luă o pensulă şi începu să picteze vesel peste zona mâzgălită, dezvăluind o imagine frumoasă. Julia stătea şi se uita. El mai adăugă câte o tuşă ici-colo, aplicând un efect de alb pe păr, pe fustă şi unde simţea că e nevoie. Îşi lua atâtea libertăţi cu lucrarea ei pur şi simplu pentru că el era maestrul, iar ea ucenica. După o vreme s-a întors spre ea.

– Vezi? Vezi diferenţa?

Ea îşi încrucişă mâinile la piept şi refuză să răspundă.

– Ce fel de profesor aş fi, dacă nu te-aş corecta?

Ea mai rămase tăcută câteva clipe, apoi se apropie de tablou. Era mai bine, desigur, îi răspunse, dar nu mai era al ei şi nu putea să-l ierte pentru asta.

– Îmi pare rău că ți-am rănit mândria. Crezi că un coniac te-ar înveseli?

Victorine văzuse destul și se retrase spre ieșire pe vârfuri. Se opri însă când auzi tonul vocii Juliei. Suna aproape – *aproape* – cochet.

– Edouard, nu-mi poți recâștiga bunăvoința decât într-un singur fel.

– Și anume?

Victorine se întoarse din nou să spioneze.

– Portretul tău de la următorul Salon; vreau să mă pictezi pe mine în locul ei.

Victorine își duse mâna la gură ca să oprească exclamația de surprindere.

– Fii serioasă.

– *Sunt* serioasă, îi răspunse, apropiindu-se de el. Mă voi dărui ție în *întregime*.

Îi luă ambele mâini și și le duse la piept.

– Julia, îi spuse blând, Julia, nu sunt pentru tine. Te rog să mă crezi.

– Dar, Edouard, o să am mare grijă de tine. Te pot face fericit.

– Ultimul lucru pe care mi-l doresc e să aibă cineva grijă de mine. Eu vreau pe cineva care să mă înnebunească de-a binelea.

– Te iubesc, Edouard, și n-am ce să fac.

Victorine era ametită. Cum se poate Julia umili astfel, aruncându-se pur și simplu asupra lui Edouard? Și cum *îndrăznește* ea să încerce să-i uzurpe poziția de model?

– Julia, hai să uităm ce s-a întâmplat azi, bine?

– Cum vrei. O să-mi mai fii profesor? Victorine îi citi dorința din privire și își dădu seama că nu s-a isprăvit cu această poveste.

– Da, o să-ți mai fiu profesor.

Se retrase și închise ușa fără zgomot. Până și Julia, persoana cea mai drăguță și cu cele mai multe principii pe care o cunoștea, voia să-i fure ceea ce-i aparținea.

În prima săptămână a lui martie, Rothschild a cumpărat o iapă murgă de stirpe excelentă de la licitațiile hipice și a angajat un tânăr instructor de la una din cele mai bune școli de echitație ca s-o învețe pe Victorine să călărească. Într-o zi, profesorul cel robust a complimentat-o în prezența lui Rothschild pentru excelenta ei „ședere" și i-a privit admirativ glezna strânsă în cizmă în timp ce se pregătea să încalece. A fost imediat dat afară și înlocuit cu un fost ofițer de cavalerie burtos și cu început de chelie.

Într-o dimineață de aprilie, după o plimbare înviorătoare cu calul, Victorine și Rothschild s-au întors în apartamentul ei, unde i-a întâmpinat aroma de *brioches au sucre* proaspăt coapte. Tocmai se pregătea să-i servească lui Rothschild cafeaua, când Toinette i-a făcut agitată semn să iasă în hol. Acolo a scos un plic din buzunarul șorțului.

– Tocmai a sosit printr-un curier în livrea, îi spuse țopăind de pe un picior pe celălalt, neputându-și stăpâni emoția.

Victorine a luat plicul ecru gros, l-a întors să vadă sigiliul și a rămas cu gura căscată. Era gravat cu blazonul ducelui de Lyon. Schimbă o privire cu Toinette.

– Îl deschid mai târziu, spuse ea arătând spre Rotschild care aștepta răbdător în sufragerie.

– Curierul insistă să primească imediat răspuns.

Toinette s-a uitat peste umărul ei în timp ce a rupt sigiliul din ceară și a citit cartolina frumos caligrafiată. Era o invitație la o petrecere pentru deschiderea salonului de vânătoare, prin care se solicita „plăcerea companiei lui *Mademoiselle* Laurent" timp de două săptămâni în castelul de la țară al ducelui de Lyon, de la Anjou. Fu copleșită de o mare fericire. Apoi, bucuria i se transformă în sobrietate. De ce ar accepta? Victorine reflectă asupra celor opt luni de absență. Cu cât se gândea mai mult, cu atât se supăra mai tare. O tratase inacceptabil. Aruncă nepăsătoare plicul peste un teanc de invitații refuzate. Toinette clătină din cap, bodogănind.

După câteva zile, Victorine și André erau invitați de Baudelaire la dejun la clubul său de la țară, Racing Club de Paris, situat în Bois de Boulogne. Străbăteau aleea pavată care șerpuia printre pajiștile îngrijite; rochia de muselină albă a lui Victorine era umflată de vânt, iar André trebuia să-și țină cu mâna pălăria de pai. Fetei îi plăcea foarte mult acest parc, creat de împăratul Ludovic-Napoleon. Ziarele scriau că era o „minune a ingeniozității Erei Industriale" și a mândriei

imperiale. Ludovic-Napoleon, exilat la Londra după căderea lui Napoleon I, s-a îndrăgostit de Hyde Park și când a revenit la Paris s-a hotărât să transforme o pădure încălcită de la marginea Parisului, fost domeniu regal de vânătoare, într-un parc demn de „capitala Europei". Detractorii susțineau că parizienii iubesc atât de mult prefăcătoria, încât preferă această imitație naturii nepângărite. Lui Victorine îi plăcea însă fiecare colțișor al parcului, de la patinoarul amenajat iarna, până la chioșcuri, estradele pentru orchestră și restaurantele în aer liber din timpul verii. Când înconjura cu faetonul ei sport cele două lacuri, n-o deranja absolut deloc că aveau pereții din ciment, că apa venea prin conducte din Passy și că, drept decor, erau stânci artificiale, vopsite astfel încât să pară autentice. Mai era și hipodromul, Longchamp, construit de un consorțiu condus de ducele de Lyon. Victorine aflase de la André că de Lyon se folosise de poziția de consilier de încredere pe care o avea pe lângă Ludovic-Napoleon pentru a obliga cinci sponsori comerciali să acopere jumătate din cheltuieli cu banii de premii de la Grand Prix, ademenind în același timp orașul Paris să pună restul. Se spunea că a obținut un profit frumușel din această afacere. Însă, pentru parizienii de rând, pădurea nu reprezenta o investiție financiară calculată, ci doar un teren de joacă pentru clasa emancipată.

L-au salutat pe Baudelaire, care ședea la masa lui obișnuită de pe terasa acoperită ce dădea spre terenul

de *pétanque*[1], unde jucau amical câțiva domni mai în vârstă. Nu departe, pe un teren cu iarbă, două doamne erau antrenate într-un meci de tenis foarte calm.

– Nu poți refuza această ocazie formidabilă, Victorine, îi spuse André. Să participi la un eveniment social ca acesta...

– Stai departe de el, interveni Baudelaire.

– Dar Victorine numai pentru asta a muncit, răspunse André.

– E adevărat? După ce te-am prevenit, tot îl vrei? întrebă Baudelaire.

Ea dădu din cap.

– Atunci fă ce vrei, se strâmbă el.

Ea schimbă subiectul și se bucurară împreună de prânzul în aer liber. După masă, și-au luat rămas-bun de la Baudelaire. În drum spre casă, în trăsură, André i-a sugerat să le mai ceară și altora sfatul.

– De ce să nu te consulți cu Madame McMillan? În fond, este nepotul ei. Ea ce crede?

– Mă văd după-amiază cu Julia, dar nu ca să discutăm asta. Avem de rezolvat altă treabă.

Victorine și Julia se plimbau pe sub arcadele de pe rue de Rivoli, răsucindu-și la unison umbrelușele de soare. Artera importantă care trecea prin fața Luvrului și a palatului Tuileries era plină de trăsuri, iar pietonii se loveau unii de alții cu ochii la vitrinele magazinelor.

[1] Joc cu bile mari din lemn (n. tr.).

– Cum progresezi cu ultimul tablou? întrebă Victorine.

– Edouard m-a supărat foarte tare. L-a șters și l-a pictat din nou. Tabloul e mai bun așa, dar nu avea dreptul să facă asta.

Victorine nu știa cum să procedeze. Nu era obișnuită să-și arate adevăratele sentimente.

– Când e vorba de perfecționism, e un tiran, spuse ea. Uneori, când îi pozez, aproape că trebuie să fac contorsionism.

– Și mă obligă să lucrez la un tablou până mă doare spatele. Uneori nici nu înțeleg ce vrea.

– Eu știu întotdeauna ce vrea. Mi-a spus că de-asta sunt muza lui, spuse ea, privind-o pe Julia. Nimeni n-are dreptul să mă dea la o parte, să nu mai fiu modelul lui. Nimeni.

Julia se opri și se holbă la ea.

– De unde știi că l-am rugat asta? Victorine ignoră întrebarea. Pentru tine, nu e decât mijlocul de a-ți continua cariera. Eu îl iubesc, spuse Julia.

– O femeie nu poate obliga un bărbat s-o iubească. Și cu atât mai puțin pe Edouard.

– Nu-ți aparține. Eu l-am cunoscut înaintea ta, replică ea și-și strânse hotărâtă buzele. Îl vrem pentru lucruri diferite. Nu sunt o amenințare pentru tine.

Aici are dreptate, își zise Victorine. Edouard nu se va mulțumi niciodată cu Julia cât timp era încă fascinat de ea, singura femeie care nu-l va avea.

– Hai să nu lăsăm asta să intervină între noi, spuse Julia, luând-o de braţ. Am nevoie de sfatul tău pentru ceva important. Vino cu mine în magazinul ăsta ca să mă ajuţi să-mi aleg o bonetă nouă.

Victorine a ascultat sfatul lui André şi a invitat-o pe Madame McMillan la ceai la Le Chouchou.

– Ascultă-mă, draga mea. Văduva îşi îndreptă degetul spre ea, zăngănindu-şi cele trei brăţări de aur cu medalioane în care ţinea fotografiile celor trei foşti soţi. Doar n-o să-mi refuzi nepotul. Ce idee prostească, zâmbi ea răutăcios. Deşi nu-şi dă seama, tu eşti vânătorul, iar el e cerbul. Du-te la croitoreasa mea şi comandă-ţi câteva haine care să-l dea gata. Oh, eşti versiunea mea mai tânără şi să ştii că nu cunosc alt compliment mai frumos.

A doua zi dimineaţă, Victorine şi Toinette au revăzut împreună socotelile gospodăreşti săptămânale. Victorine a pus nişte gardenii albe abia sosite, florile ei preferate, pe pian, iar negresa s-a aşezat pe divan cu registrul de socoteli în poală.

– *Ma'm'selle*, măcelarul ne înşală, spuse ea, uitându-se în registru şi adunând repede cifrele. Zece franci, săptămâna asta.

– Toinette, ce contează? Zece franci nu înseamnă nimic.

– S-ar putea, dar nu vreau să mă las înşelată. Nici chiar cu zece franci.

– Bine. Şi ce să facem? Închise ochii şi inspiră parfumul gardeniilor.

– Eu zic să mergem în altă parte. Poate la măcelarul ăla englez de pe boulevard Haussmann.

– Foarte bine, acceptă Victorine şi trecură la alt subiect.

– Acum trebuie să discutăm taxele de găzduire a cailor la grajduri, spuse Toinette deschizând alt registru.

Victorine suspină şi îşi încrucişă mâinile. Absolut pe neaşteptate, a bătut cineva la uşă.

– Oare cine să fie dimineaţa, la ora asta, fără să fi trimis înainte o carte de vizită?

– Mă duc să văd. Toinette ieşi din hol, ţinând la piept preţioasele-i registre.

– *Mademoiselle* Laurent, e adevărat? În cameră năvăli prinţesa Mathilde. Philippe de Lyon te-a invitat la o partidă de vânătoare la castelul lui?

– Da, e adevărat. O să fiţi şi dumneavoastră acolo?

– Doamne sfinte, nu. N-aş rezista paisprezece zile cu snobii ăia stupizi de care s-a înconjurat, spuse ea dând din mână pentru a împrăştia parcă un miros neplăcut. Mathilde îşi scoase o ţigară din portţigaretul de argint cu monogramă, o aprinse şi suflă fumul exact deasupra capului. Stătea pe divan, lângă Victorine. Trebuie să-mi spui, *chérie*, te-ai culcat deja cu el?

– Păi... nu, îi răspunse ea.

– Nici nu-ţi dai seama ce important e să reuşeşti cu el!

– Cum să reuşesc? Nu înţeleg...

– Să reuşeşti să devii amanta lui, îi răspunse Mathilde. Oh, scumpă Victorine – pot să-ţi spun aşa? Ar da-o gata. O să moară de ciudă. O să se facă atât de mică, încât o să se topească pur şi simplu în aer. Gesticula sălbatic, iar fumul i se încolăcea în arabescuri deasupra capului.

Lui Victorine i se părea că asistă la tirada unei nebune.

– Cine?

– Împărăteasa Eugenie, bineînţeles, îi răspunse Mathilde de parcă ar fi fost cel mai de la sine înţeles lucru din lume.

Victorine era uluită, amintindu-şi de întâlnirea umilitoare cu suverana la magazinul de bijuterii al lui Boucheron. De ce naiba s-o intereseze aşa ceva pe Eugenie?

Mathilde stătea pe marginea divanului şi mângâia mâna lui Victorine.

– Draga mea, soţiile unor bărbaţi precum baronul de Rothschild te cunosc şi te urăsc. Iar tonul îl dă soţia negustorului spaniol de peşte căreia suntem siliţi să-i spunem „Maiestatea Voastră". Chiar a fost auzită blestemându-ţi numele.

– Dar de ce pe mine? Doar la Paris sunt curtezane mai celebre şi cu mai mult succes!

– Femeile alea vin şi pleacă, spuse ea, privind-o pe Victorine în ochi. De tine îşi va aduce lumea aminte veşnic, mult timp după ce vor fi uitate celelalte. Încă o sută de ani vor vorbi despre tine în şoaptă şi cu veneraţie, când vor sta în faţa portretului din vreo sală

impresionantă. Frumusețea nu este unică în cercul nostru. Dar tu evoci Sublimul. Știi ce înseamnă asta? Sublimul?

Victorine clătină din cap.

– Sublimul nu poate fi atins decât prin suferința care precede Frumusețea. Tu ai suferit; se vede. Manet o vede. De asta ești idealul lui. Se opri și se uită pe peretele din fața ei, la natura moartă a lui Edouard.

– Talentul lui Manet este apreciat de intelectuali. E doar o chestiune de timp ca să ajungă la mase, spuse ea suspinând și se întoarse spre Victorine. Nu vreau să-ți umplu mintea cu prea multe intrigi deodată. Dar te rog să mă crezi, draga mea. Puterea lui Philippe de Lyon se răsfrânge și asupra metresei lui. Dacă Philippe te alege pe tine, poți s-o înfrunți pe Eugenie. Iar noi îți vom fi aliați.

– Nu înțeleg.

– Știi cum se spune: „Dușmanul dușmanului meu mi-e prieten."

Victorine își dădea seama că prințesa Mathilde era confidentă apropiată a împăratului și toată lumea știa că îl adora pe Ludovic-Napoleon la fel de mult pe cât o detesta pe soția lui. Împărăteasa Eugenie, născută Eugenie de Montijo, era fiica unui mărunt nobil spaniol și nepoata unui negustor scoțian de alcool, lucru trecut cu vederea de întreaga societate civilizată, dar niciodată de prințesa Mathilde. Eugenie era detestată de toată familia Bonaparte, însă de nici unul din membrii săi atât de mult ca de Mathilde. În cele mai

bune saloane se şoptea că în sălile palatului Tuileries cele două femei se insultau constant în gura mare.

Văzând cât e ceasul, Mathilde zbură spre uşă într-un vârtej de păr portocaliu, tafta de culoarea smaraldului şi parfum Guerlain.

– Am lecţie de haiku cu maestrul meu japonez şi nu pot să întârzii. Are un temperament diavolesc, deşi e călugăr budist. La revedere, scumpa mea. La revedere.

În aceeaşi după-amiază, a venit André în vizită şi a găsit-o pe Victorine în salon, citind ediţia de dimineaţă a *Le Figaro*.

– André, ascultă această relatare despre un bal mascat dat de La Païva în al ei *hôtel particulier*. Şi bătu uşurel cu palma pe divan ca să-i facă semn să vină lângă ea. „Fosta Thérèse Lachmann..."

– După părerea mea, e cea mai vulgară curtezană, spuse André, aşezându-se. Băile din palatul ei de pe Champs-Elysées au pereţii din marmură de Carrara, iar căzile de baie şi ligheanele sunt din onix.

– O fi ea vulgară, dar e şi cea mai bogată. Protectorul ei are trei milioane pe an pe care să le împartă cu ea, spuse Victorine şi continuă să citească: „Zeiţele din Olimp au fost reprezentate de *la garde*, reginele profesiei lor. La Païva a apărut ca Junona. Comoara de diamante, perle şi pietre preţioase care-i acoperea tunica strălucitoare a fost evaluată la 1 250 000 de franci." Victorine lăsă la o parte ziarul. E fiica unui ţesător sărac din Moscova. Uite cât de departe a ajuns!

– Eu o cunosc pe fiica unui maestru de scrimă austriac care o va întrece. Sau ești fiica unui muzician italian de la Curte? zâmbi André.

– Ia mai termină cu asta, râse și ea cu el.

– Victorine, vin de la atelierul lui Edouard. Am văzut ultimul portret al tău ca matador într-o coridă spaniolă.

Victorine îi mărturisi că fusese derutată de costum.

– Pot să-ți explic. Edouard mi-a spus că l-a inspirat prima luptă cu tauri pe care a văzut-o la Madrid. Matadorul ești tu, iar taurul cel nobil e el. Luptătorul îl ațâță cu capa lui roșie, apoi îi distrage atenția și în cele din urmă îi implântă sabia în coloana vertebrală.

– Ce capă roșie? E o metaforă pentru sex? îl întrebă.

André confirmă că aceasta era intenția lui Edouard.

– Mi-a spus că pentru un artist sau scriitor, onestitatea e critică; iar teama, fatală. Apoi mi-a pus o întrebare care m-a lăsat cu gura căscată: De ce am scris despre viața altor oameni, dar mă tem s-o trăiesc pe a mea?

– Pentru că n-ai avut încă ocazia, spuse Victorine.

– Categoric. Nu mi-am dat seama că sunt atras de cineva, dar mi-e teamă să-i mărturisesc.

– Te-a întrebat de cine?

– I-am spus că uneori te iubesc pe tine, Victorine, iar alteori, pe el, oftă André. Mi-a zis că e flatat, dar că nu se poate. Mi-a spus să trăiesc pasiunea și atunci voi avea despre ce să scriu. Când am plecat de la atelier, m-am simțit foarte abătut. Pe drum însă, am devenit mai ușor, mai liber. Mi-am dat seama că *sunt* liber.

9

„Drumul spre Iad e uşor."
VIRGILIU, *Eneida*, circa 30 î.Hr.

După trei săptămâni, Victorine a pornit în călătorie pentru a petrece două săptămâni la castelul de la ţară al ducelui de Lyon.

S-a instalat în compartimentul de clasa întâi şi a început să se gândească. La ce se putea aştepta văzându-l pe ducele de Lyon după o absenţă atât de lungă? Ce reacţie va avea faţă de ea? Se simţea la fel de emoţionată ca în ziua în care îl întâlnise pe Edouard Manet în sala de repetiţie de la balet, când aştepta de fapt un magnat bogat, nu un artist. Când trenul ieşea din Paris, a adormit şi a avut un vis agitat cu o altă călătorie cu trenul pe care o făcuse cu câţiva ani în urmă, din satul ei din Alsacia. S-a tot trezit şi a aţipit până când s-a deşteptat de tot, la o oprire. S-a uitat pe

fereastră și a văzut o tăbliță legănându-se în bătaia vântului deasupra unei gări mititele: BEAUVOIS.

A coborât din tren și i-a ieșit în întâmpinare un servitor slugarnic, care s-a prezentat ca fiind Ariel, valetul-șef al reședinței ducelui de Lyon.

– Du bagajele în landoul care ne așteaptă în față, îi ceru Ariel nefericitului hamal care se lupta cu două cufere de călătorie făcute special pentru Mademoiselle Laurent de Casa Vuitton. Hai, omule, urcă-le odată!

În timp ce se agitau în gară, Ariel s-a încruntat la niște muncitori care o priveau lasciv pe Victorine și a înghiontit câțiva țărani să-i facă loc să treacă. Se purta de parcă el ar fi fost șambelanul oficial al unei Curți imperiale, iar ea, ducesă.

Trăsura străbătu greoaie cătunul; Ariel stătea pe capră și striga la vizitiu să meargă mai încet ca să nu deranjeze prețioasa încărcătură dinăuntru. Victorine simțea cum îi tresaltă stomacul în timp ce atelajul cobora drumul denivelat și plin de hârtoape spre sat, îndreptându-se hurducăind spre castelul lui de Lyon. În cele din urmă, roțile scrâșniră pe o alee prunduită și trecură pe lângă două santinele sculptate în piatră care marcau intrarea. Victorine se uită pe fereastră și rămase cu gura căscată. Două rânduri de platani bătrâni de două sute de ani flancau aleea cu pietriș alb, ramurile lor alcătuind o boltă de frunze deasupra drumului lung. Mirosul fânului proaspăt strâns o învălui în timp ce străbăteau parcă nesfârșitele pajiști verzi care coborau lin spre un lac ornamental. În

stânga, era o pantă terasată, cu chiparoşi; în dreapta, se vedeau grădini de merişor turcesc disciplinat geometric în garduri vii. În depărtare se distingeau mai multe acareturi: o seră, cuştile câinilor, grajdurile impunătoare, proiectate astfel încât să semene cu un *château*. Un zid scund din piatră neprelucrată, ridicat pe vremea romanilor, străjuia întreg perimetrul domeniului. Landoul a încetinit când a cotit spre palatul seniorial construit din calcar. Sub poarta mare, servitorii se zoreau să descarce burdufurile trăsurilor şi să urce pe trepte bagajele oaspeţilor.

Trăsura a oprit şi Ariel a sărit de pe capră pentru a-i deschide uşa lui Victorine; a coborât şi s-a uitat la casă.

– Sunt optzeci şi şase de camere în total, spuse Ariel. *Monsieur le duc* l-a cumpărat acum zece ani de la familia Vazoulay într-o stare deplorabilă. E de-a dreptul ruşinos că l-au deţinut timp de cinci sute de ani şi l-au lăsat să ajungă o ruină. Îl urma prin foaierul înalt de două etaje. Castelul de Beauvois a fost construit ca fortăreaţă în secolul al XII-lea, continuă el, conducând-o pe lângă bagajele aliniate ordonat pe pardoseală şi printre oaspeţii vorbăreţi, spre scara dublă din marmură. În timpul Renaşterii, fortăreaţa a fost dărâmată şi reconstruită ca un *château* mai elegant. În 1780, a fost adăugat şi palatul seniorial. Familia şi-a pierdut averea după Revoluţie, iar clădirea a decăzut timp de câteva generaţii, până când a fost cumpărată de stăpânul meu. A refăcut-o şi nu s-a zgârcit deloc,

supraveghind personal toate îmbunătățirile aduse. Dintre toate casele lui, aceasta e bijuteria coroanei.

Au ajuns la etajul al doilea și treceau acum fără zgomot printr-un hol acoperit cu un covor stacojiu; pe fiecare ușă aflată de-a lungul lui era câte o plăcuță din alamă cu un nume pe ea.

– Musafirii amețiți se rătăcesc pe coridoarele astea la orele mici ale dimineții. Câte o ușă deschisă într-un moment nepotrivit a provocat de multe ori scandaluri pe aici.

Au cotit și s-au oprit în fața unei uși izolate, sub o boltă.

– Stăpânul meu mi-a spus să vă anticipez orice dorință, Mademoiselle Laurent. Veți avea parte de tot confortul, spuse el, deschizând ușa și făcându-i loc să intre.

În același moment au sosit și bagajele aduse de un tânăr servitor foarte slab, care abia mai răsufla sub greutatea lor. Ariel îl expedie rapid și începu să-i despacheteze lucrurile, împăturindu-i expert hainele și agățându-le în garderobul lambrisat cu cedru. I-a spus că baia i-a fost pregătită de cameristă și arătă spre celălalt capăt al încăperii unde era o cameră specială.

– Puteți merge, domnișoară, vă asigur că n-o să vă stingheresc intimitatea. Puteți suna când aveți nevoie de ceva. Camerista care vi s-a repartizat pentru a răspunde nevoilor dumneavoastră va veni imediat ce veți trage de acest cordon.

Ea a făcut întocmai, dar n-a apărut nimeni. S-a dezbrăcat și după câteva momente s-a așezat în cada

din marmură, suspinând încântată. După praful și mizeria din timpul călătoriei, era minunat să se scufunde în apa caldă, parfumată cu flori de lămâi. Se uita la mozaicul marocan care-o înconjura. Închise ochii și simți cum se risipește toată tensiunea din umeri. Nu se poate să fiu vreodată mai aproape de paradis decât acum, își zise ea, plutind ca un copilaș în pântecele cald al luxului.

Seara, Victorine și-a pregătit toaleta cu ajutorul țărăncii care-i servea drept cameristă. Fata s-a încurcat în părul ei lung și des, incapabilă să i-l strângă într-un coc. N-a știut să-i aranjeze delicat cârlionții rămași neprinși și nici să-i pună ornamentele cu diamante pentru păr. Victorine și-a pierdut răbdarea și a trimis-o la plimbare. După ce s-a îmbrăcat singură cu o oarecare dificultate, cel mai greu descurcându-se cu șireturile de la spate ale corsetului, s-a uitat în oglindă să vadă cum arată. Rochia pe care și-o alesese pentru această seară avea un model revoluționar: era o singură piesă, ultimul răcnet la Paris. Și-a netezit cu mâna corsajul din satin galben-crizantemă, garnisit cu dantelă neagră și mărgele, tot negre, din jais. Cu o privire aruncată peste umăr, Victorine s-a asigurat de efectul fustei strâmte din catifea adunată într-o turnură până la pământ, care se termina cu o trenă scurtă. Și-a mai ales un colier de diamante și topaze fumurii, exact de nuanța ochilor ei. Perfect, își zise, prinzându-i închizătoarea.

O bătaie în uşă l-a anunţat pe Ariel care venise s-o însoţească în Marele Salon. Au coborât scările din marmură albă, trecând pe lângă tapiserii cu scene de vânătoare de Rubens şi printr-un labirint de coridoare. Peste tot se auzeau acordurile dulci ale *Anotimpurilor* lui Vivaldi.

Victorine s-a oprit la intrarea în Marele Salon şi s-a uitat la plafonul chesonat al uriaşei încăperi. Galeria de coloane de marmură care străjuia sala despărţea jumătatea superioară, decorată cu tapiserii de Aubusson, de partea de jos, unde se aflau tablouri pictate de marii maeştri ai Renaşterii. Un şemineu din marmură albă cu ornamentaţii din bronz aurit domina peretele opus. Mobilele din acest salon monumental erau o combinaţie de stil Ludovic al XIV-lea şi Empire care, împreună cu covoarele de Savonnerie, alcătuiau un tot destul de armonios. Când a intrat, i-a zărit pe Jacques Offenbach şi pe prinţul Dmitri, amândoi făcând parte dintre cei care o vizitau frecvent în apartamentul de pe boulevard Malesherbes. Au înconjurat-o imediat şi au început să flirteze cu ea; Victorine îl căuta în jur pe Philippe. Cum o va saluta? se întrebă. Timp de opt luni fuseseră ca doi străini; oare o mai doreşte? O străbăteau valuri-valuri de nelinişte. Prinse câteva frânturi de conversaţie între două matroane care bârfeau în spatele evantaielor.

– Oh, draga mea, Victorine Laurent e *aici*, şopti una dintre ele, plină de bijuterii, la urechea prietenei ei septuagenare.

– Cine e Victorine Laurent? întrebă cam tare cealaltă. N-am auzit de ea.

– Nu se poate să nu fi auzit. E cea din tabloul artistului ăluia, cel care a provocat scandal.

– Edouard Manet, îi veni în ajutor soțul ei, șoptindu-i numele pe sub mustața în furculiță. Dar credeam că e cocota lui Rothschild. Ce face aici singură?

Privirea lui Victorine alunecă spre alt grup din apropiere, niște vrăjitoare de-ale împărătesei Eugenie. Le auzea destul de bine.

– N-are pic de rușine. Uitați-vă: poartă o rochie făcută de Monsieur Worth. Cum îndrăznește oare să comande la croitorul Maiestății Sale?

– Cel puțin e îmbrăcată. Nu-mi pot imagina ce vede Rothschild la o femeie de o speță atât de joasă.

Victorine se întoarse. Snobii invidioși de care își bătea joc Edouard. Îi părea rău că nu e și Manet acolo s-o liniștească. Întreaga sală începu să se agite și se auziră glasuri bărbătești salutând, urmate de un crescendo de strigăte feminine încântate; apoi, un braț îi cuprinse talia. Se întoarse tresărind și se trezi uitându-se direct în adâncul unor ochi albaștri. Philippe de Lyon o sărută fără ceremonie pe obraji. Îi răspunse cu răceală, oglindind astfel stăpânirea de sine a bărbatului, însă obrajii i se îmbujorară puțin. Arăta atât de bine, de prosper și periculos de frumos.

– Ia să vedem; au trecut șase, șapte luni de când nu ne-am văzut, spuse el.

– Nu-mi amintesc. Tonul ei sugera un căscat, un nume uitat, o mănușă pierdută.

Se plimbă cu Victorine la braț, printre invitați, spunându-i vorbe galante. O prezentă unui bărbat cu chelie, foarte scund, cu pince-nez care-i aluneca pe nas. I-a spus că era profesorul Louis Pasteur, în al cărui laborator se făceau niște experimente uluitoare. Philippe mărturisi că nu pretinde că ar înțelege ceva, dar că e încântat să fie unul dintre principalii investitori. S-au apropiat apoi de un bărbat înalt, înconjurat de mulți admiratori. Trăsătura lui cea mai evidentă era părul incredibil de negru, cu o singură șuviță albă care-i cădea ca o buclă pe frunte. Era îmbrăcat excentric într-un frac galben-canar și avea un baston din lemn de abanos sculptat. Victorine îl recunoscu imediat pe James McNeil Whistler din gravurile pe care le văzuse în jurnale. La ultimul Salon, tabloul său *Fata albă* provocase un adevărat scandal. Când Philippe i l-a prezentat, Whistler s-a înclinat grațios.

– Mademoiselle Victorine.

Mergând mai departe, au salutat o femeie masivă, cu părul negru, de cincizeci și cinci de ani. Philippe i-a prezentat-o pe Madame Dudevant, celebră sub pseudonimul de George Sand. Nu era frumoasă, însă ochii negri, luminoși erau hipnotici. Nici nu e de mirare că Chopin s-a îndrăgostit de ea, își zise Victorine.

– Mademoiselle Laurent, sunt o mare admiratoare a lui Edouard Manet. Tablourile sale sunt niște oglinzi în care ne vedem pe noi înșine, îi spuse ea.

Victorine trecea printre oameni la braţul lui de Lyon şi parcă se privea pe ea într-un vis. Când valetul a bătut gongul pentru cină, Victorine şi Philippe au condus procesiunea oaspeţilor într-o sală medievală de banchet luminată de luminile roz-galbene de gaz şi de focul strălucitor din şemineu. Victorine nu mai văzuse până atunci o masă pusă pentru un număr atât de mare de persoane. Fructierele din argint, cupele din cristal şi vesela din porţelan luceau în lumina gălbuie a candelabrelor. Pe mesele de servit din colţ se aflau vase de argint aburinde. Pe toată lungimea mesei erau ghirlande de crini proaspeţi şi zambile. Murmurul invitaţilor care-şi citeau numele pe cărţile de vizită se contopea cu foşnetul mătăsii şi al satinului rochiilor doamnelor care se aşezau pe scaunele trase pentru ele. În cele din urmă, toată lumea îşi ocupă locurile. Victorine îl văzu pe Ariel în ţinuta de gală de valet, ţinându-i scaunul la locul de onoare, în dreapta gazdei.

Cina începu cu un toast.

Philippe ridică paharul de cristal şi îi trecu în revistă pe toţi.

– Vă mulţumesc că aţi venit. Beau în cinstea voastră, pentru o vânătoare plină de succes, mâine. Apoi se uită la Victorine. Şi mai beau pentru tot ceea ce e frumos şi plăcut în viaţă.

Atenţia generală se îndreptă în aceeaşi direcţie ca şi a lui şi cincizeci şi opt de perechi de ochi se întoarseră s-o privească pe Victorine.

Cina somptuoasă a fost servită de valeți tăcuți, dar eficienți, care stăteau câte unul în spatele fiecărui scaun, atenți la nevoile musafirilor. La fiecare fel de mâncare, majordomul umplea paharele, murmurând numele fiecărui vin și anul în care a fost produs.

Baronul Haussmann și prințul Dmitri se întreceau s-o impresioneze, încercând fiecare să-i atragă atenția prin anecdote caraghioase.

Baronul n-a recunoscut-o de la sala de repetiții a școlii de balet, dar ea și l-a amintit, el fiind la un moment dat protectorul micuței balerine care dansa lângă ea pe scenă.

– Ieri am văzut o trăsură mecanică pe Champs-Elysées, care mergea singură; toată lumea era stupefiată. Vă puteți imagina? întrebă prințul Dmitri.

– Să fi fost vreo șmecherie? se miră Haussmann. Și caii unde erau?

Prințul ridică din umeri.

– Înăuntru erau trei oameni și vreo trei sute alergau pe trotuar, în urma ei.

Baronul Haussmann nu voia să se lase mai prejos.

– Sunt obligat să plec din această casă încântătoare cu câteva zile mai devreme. M-a invitat Felix Nadar să zbor cu balonul lui cu aer cald, duminica viitoare. Pornim de pe Champs-de-Mars și navigăm pe cer să fotografiem din înalt bulevardele și pădurea.

Prințul Dmitri nu avea ceva mai tare decât asta. Haussmann zâmbi triumfător, deși Victorine nu prea îi băga în seamă. Philippe de Lyon îi captiva toată

atenția. Îl observă fermecând-o pe Madame McMillan, flirtând cu ea de parcă ar fi fost o tinerică. Își întreținea vecinii de masă cu o serie de povestioare, fiind însă atent tot timpul la nevoile oaspeților săi.

Un domn care ședea lângă Victorine spunea că pivnița ducelui era atât de mare și de plină de vinuri de calitate, încât compania Lloyd's de la Londra a refuzat să i-o asigure. Un musafir american a spus că e uimit că francezii pot să bea atât de mult alcool fără să se îmbete niciodată, în timp ce în țara lui, atât bărbații, cât și femeile spun numai prostii după ce beau un singur pahar de vin. Un altul comenta că bucătarul ducelui rivalizează cu maestrul bucătar de la palatul Tuileries.

Ariel se uita sceptic la fiecare farfurie pe care i-o înlocuia, văzând că Victorine a ciugulit doar din cele șase feluri. Când i-a luat farfuria de desert, s-a aplecat lângă urechea ei.

– Nu vă place mâncarea, domnișoară, sau sunteți prea emoționată?

După cină, s-au mutat toți în bibliotecă, pentru jocurile de societate și pentru a discuta. Câțiva invitați au organizat un concurs de șarade, iar alții au jucat table și cărți. Philippe stătea în fața șemineului, sprijinindu-se cu brațul de poliță, înconjurat de un grup de femei guralive. El se uita însă la Victorine, care era în cealaltă parte a camerei, privind-o intens cum e prinsă într-un joc de cărți. Brusc, s-a apropiat și i-a cerut voie să-i vorbească în particular, pe balcon.

Când au păşit pragul uşilor duble şi au ieşit în aerul răcoros al nopţii, Victorine şi-a strâns mai bine şalul de caşmir în jurul umerilor. Şi-a ridicat spre el faţa în lumina lunii; chipul lui era pe jumătate în întuneric.

– În sfârşit, suntem singuri. Ce uşurare, după zgomotul dinăuntru. Rămase tăcut câteva clipe, îmbătându-se cu prezenţa ei. Poate că te întrebi de ce am plecat de la Paris fără să-mi iau rămas-bun.

– Sunteţi liber să veniţi şi să plecaţi când vă place... Înainte însă de a apuca să-şi sfârşească fraza, de Lyon îşi puse un deget pe buzele ei, silind-o să tacă.

– Şşş. Nu-ţi pierde vremea cu prefăcătorii. Eu spun numai ce gândesc şi cu mine vei şti tot timpul unde te afli. Aveam nevoie de distanţă fizică pentru a şti ce să fac cu tine.

– Cu mine...

– Ţi-am spus că întotdeauna obţin ceea ce vreau. Nu vreau să par egotist. Şi nici nu sunt norocos ori binecuvântat, râse el amar. Dimpotrivă. Obţin ceea ce vreau pentru că îmi planific bine acţiunile, bazându-mă pe logică.

Îşi ridică privirea spre el.

– Deci, în timp ce eraţi la Sankt Petersburg, prinţesa Romanoff v-a ajutat să..., făcu o pauză. ...să ajungeţi la concluzii raţionale în ceea ce mă priveşte?

Râse la gluma ei timidă, recunoscând că are dreptate. Apoi tonul îi redeveni serios.

– M-am hotărât, Victorine. Te doresc. Îţi dau tot, nu-ţi refuz nimic. Însă aştept acelaşi lucru în schimb. Îmi dai totul şi nu-mi refuzi nimic.

Momentul crucial. Iată bărbatul căruia îi sunt ascultate toate ordinele, care conduce barca statului cu degetul cel mic. Îşi aminti de cuvintele lui Baudelaire: Bărbatul înconjurat de putere va fi intrigat de femeia care nu se lasă impresionată de el.

– Acum, mă voi hotărî *eu* ce trebuie să fac cu *tine*..., spuse ea şi, întorcându-se, îl lăsă singur pe terasă.

Ajunsă în cameră, Victorine îşi desfăcu rochia şi tot ce mai avea pe dedesubt, lăsându-le să alunece grămadă pe podea. Îşi scoase corsetul simţindu-se liberă, relaxată, fără balene. Straturi-straturi de jupoane din dantelă şi alte articole de lenjerie din satin zăceau împrăştiate unde le lăsase. Îşi puse halatul şi se aşeză în faţa mesei de toaletă. Zgomotul unui ivăr o făcu să tresară. Se întoarse şi, spre groaza ei, dădu cu ochii de Philippe, a cărui siluetă o recunoscu în uşă.

– Ce...? Se uită în spatele lui şi îşi dădu seama că odaia ei era lângă a lui.

Rânjea ca un şcolar obraznic căruia i-a reuşit o farsă bună.

– Se pare că ni s-au repartizat camere alăturate, spuse el ieşind din semiîntuneric şi îndreptându-se spre ea.

– Nu. Pleacă de aici, Philippe, spuse ea, arătându-i uşa cu peria de păr.

N-o ascultă și continuă să se apropie. Îi prinse umerii cu ambele mâini și o sărută pe gât, într-un loc care-i trimise fiori de-a lungul șirei spinării. Niciodată, niciodată, niciodată să nu-ți pierzi capul, își impuse.

– Noapte bună, îi spuse ea.

Se uita la imaginea ei în oglindă, își plimba privirea peste întreg corpul ei, vrând parcă să-și asculte gândul care-l îndemna să ia ceea ce vrea.

Ea îi arătă ușa. Se întoarse să iasă, cu umeri căzuți. Se opri însă brusc în prag.

– N-o să mai joc multă vreme jocul ăsta, Victorine, o avertiză și trânti ușa cu atâta forță, încât ea simți că-i piere curajul.

Se uită în oglindă și se privi adânc în suflet. Niciodată în viața și în cariera ei nu mai fusese atât de fascinată de un bărbat.

Deși era frântă de oboseală, după ce și-a tras învelitoarea de mătase până la bărbie și s-a cuibărit în patul de puf, somnul refuza să vină. Forme ciudate se profilau în întuneric. Ticăitul ceasului de pe polița căminului suna ca toba dintr-un marș funebru. Și când, în sfârșit, a adormit, i-a revenit visul pe care-l avusese mai devreme, în tren. Se văzu pe ea la treisprezece ani, într-un vagon de tren de clasa a treia, îmbrăcată într-o rochie elegantă de tafta roșie, ținând în poală o ramă aurită, goală. Se uita la o siluetă de pe peron, Victorine adolescentă, tremurând într-o haină uzată de stofă, cu o valiză de carton și făcând cu mâna un semn de „la revedere". Când trenul ieșea

din gară, Victorine cea din vagon s-a uitat pe fereastră la Victorine cea rămasă pe peron, care s-a făcut din ce în ce mai mică, până când a dispărut cu totul.

10

„Doamne Dumnezeule, dacă există,
ai grijă de sufletul meu; dacă am."
STENDHAL (1783–1842)

Când Victorine trase draperiile de damasc, sub fereastra ei era mare agitație. Își sprijini coatele de pervaz și bărbia în mâini și se uită la gonacii și la rândașii care-l înconjuraseră pe ducele de Lyon și primeau ordine pentru ziua respectivă cu capetele plecate, concentrați, ca niște vasali loiali adunați în jurul seniorului feudal.

La ora șapte fix, personalul a servit micul dejun pentru invitații care plecau la vânătoare. Tăvi din argint încălzite ofereau ouă umplute cu Brie, croasanți abia scoși din cuptor, felii de șuncă și cafea aburindă, la discreție. Victorine îl zări pe Philippe în foaierul cel mare, chiar când cobora scara, îmbrăcată în

costumul bleu de călărie, din catifea, cu o pălărie tricorn așezată cochet pe părul drept.

– Ești încântătoare și sper că ai dormit bine, îi spuse, luându-i mâna și abia atingând-o cu buzele.

– Perfect, minți ea.

– Eu nu pot spune același lucru, îi mărturisi, aplecându-se spre ea, ținând-o încă de mână. Aproape că n-am dormit și asta din cauza ta, Mademoiselle Laurent.

– Am mai auzit asta de la domni. Dar niciodată, până acum, ca pe o plângere.

N-a fost deloc surprinsă că în sufragerie erau prezente prea puține femei, având în vedere excepționala dibăcie și rezistență de care era nevoie pentru a călări la vânătoare. Victorine îl văzu pe baronul Haussmann care-i făcu semn spre un scaun liber de lângă el, la masa lungă de mahon.

– Bună dimineața, Mademoiselle Laurent, îi spuse el, ridicându-se pe jumătate și trăgându-i scaunul să se așeze. Mi s-a spus că e prima dumitale vânătoare de cerbi. Crezi că vei putea ține pasul cu noi?

– Întrebarea e, domnule baron, dacă veți putea voi ține pasul cu mine.

Victorine știa că „sportul regilor", vechi de secole, era un privilegiu al coroanei și se desfășura pe mii de hectare în toată Franța. Latifundiarii bogați din aceeași clasă socială cu de Lyon au adoptat vânătoarea de cerbi ca simbol al statutului lor, perpetuând, în emulația lor constantă, acest ritual august al vechiului regim.

Pe măsură ce soseau alți vânători care se salutau între ei, lovindu-se peste spate și bârfind jovial cunoștințele comune, creștea și zgomotul din încăpere. Tacâmurile de argint loveau farfuriile în timp ce mesenii înfulecau lacomi mâncarea, uitându-se nerăbdători la ceasul de pe polița căminului în așteptarea orei opt și jumătate. În jurul ei, Victorine auzea frânturi de discuții despre temperamentul ogarilor, despre cum se pricepeau gonacii să hăituiască cerbul și despre calitatea vânătorii de cerbi comparativ cu cea de vulpi la englezi; Haussmann îi vorbea despre tradițiile mai puțin cunoscute care ar fi putut să intre în confruntare. După micul dejun, s-au adunat cu toții în sala de biliard. Haussmann îi spusese că una dintre cele mai vechi tradiții de la partidele de vânătoare ale lui Philippe era un joc de noroc: fiecare vânător trăgea un „pachet surpriză" pentru a vedea ce cal urma să încalece. Victorine stătea mai la o parte în sala de biliard cât o peșteră și se uita la ceilalți oaspeți; bărbații se lăudau în gura mare cu succesul lor la ultimele partide de vânătoare. Îmbrăcați în costume superbe sport, ei era o personificare a ceea ce se cheamă *galanterie:* pantaloni bleu de catifea, veste bleu cu brandenburguri subțiri și nasturi gravați; aveau tunici roșu-burgund sau negre, bordate cu auriu. Îi era clar că erau nerăbdători, dar se și temeau de ceea ce-i aștepta: lupta de orgolii, pericolul vitezei, imprevizibilitatea cailor pursânge englezi.

La un moment dat, a intrat un servitor cu un bol georgian din argint, din care fiecare musafir a luat

un bileţel cu numele calului. Nişte copii zvăpăiaţi n-ar fi fost mai nerăbdători decât aceşti domni sofisticaţi care-şi arătau unii altora bileţelele. Şi-au pus mănuşile, şi-au îndreptat tunicile, iar bărbaţii şi-au luat pălăriile: era timpul să plece.

Doar două femei s-au încumetat să-i însoţească şi Victorine a fost încântată să vadă că cea de-a doua era Madame McMillan. Celelalte doamne au preferat să rămână la *château* ca să bârfească sau să joace cărţi.

– Bună dimineaţa, draga mea, îi strigă Madame McMillan, stând elegantă pe un buştean, aşteptându-şi calul.

– Credeţi c-o s-avem o partidă frumoasă? o întrebă Victorine.

– Nepotul meu organizează întotdeauna partide frumoase pentru musafirii lui. Iar aceasta e cea de-a două mii cincizeci şi şasea mea partidă de vânătoare de cerbi. Sunt hotărâtă să mor în şa; într-un fel sau în altul!

Chiar atunci a venit un rândaş călare pe un cal negru superb, rasa Thoroughbred, a sărit jos şi i l-a dus de dârlogi lui Victorine. A rămas în extaz văzând pătura strălucitoare de pe cal şi coama elegantă. Maiestuosul animal a privit-o precaut, radiind o energie nervoasă. Victorine a început să-i gângurească vorbe liniştitoare şi atunci s-a apropiat Philippe, privind-o îngrijorat.

– Arnaud – se întoarse el spre grăjdar – nu pe acesta. Îl iau eu. Pentru *mademoiselle* pune şaua pe Lulu.

– Nu, îl vreau eu. Se întoarse spre cal. Cum te cheamă?

– Îl cheamă Furie. Nu-ţi ajunge? E prea mare pentru tine, Victorine. Şi cam sălbatic. Imprevizibil.

Ea luă frâiele în mâna stângă.

– Exact cum îmi place mie, spuse ea. Îşi puse piciorul stâng pe scara şeii şi se săltă sus. Calul se dădu înapoi şi îşi clamă independenţa trăgând de căpăstru, dar Victorine îl ţinu strâns.

Atenţia generală se îndreptă spre gonaciul care dădea semnalul din trompetă. În câteva minute erau gata cu toţii şi grupul vesel de treizeci şi cinci de călăreţi porni spre cuştile câinilor. Victorine observă o mare varietate de stiluri de călărie şi, de asemenea, de felurite rase de cai. Erau Thoroughbred – pursânge englezi – nervoşi, arăbeşti lucioşi, normanzi liniştiţi şi greoi de vânătoare şi, în sfârşit, cai cu picioare scurte, blânzi şi robuşti, perfecţi pentru participanţii la partida de vânătoare mai bătrâni şi mai puţin agili.

Aerul se umplu de clinchetul zăbalelor şi de scârţâitul pieii de calitate. Călăreţilor le ieşeau din gură norişori alburii în timp ce vorbeau, iar caii scoteau pe nări adevărate jeturi de aburi. Lumina gălbuie se filtra printre copaci şi topea peticele îngheţate de pe pajişti. Victorine îşi duse mâna streaşină la ochi ca să se ferească de soare şi se uită spre orizont, unde o ceaţă albăstruie plutea peste dealurile ce se înălţau dincolo de domeniu.

Când au ajuns în câmp deschis, maestrul de la cuşti a sfâşiat aerul cu o lovitură de bici şi ogarii au luat-o la goană lătrând, urmaţi îndeaproape de călăreţi.

Victorine era impresionată de puterea animalului de sub ea, care galopă mărunt pe o pajiște, iar apoi sări peste un mic pârâu. Calul ei era un atlet superb, cu echilibrul excelent și sincronizarea aproape stranie a unui campion la alergarea cu obstacole. Stătu dreaptă, apoi se lăsă în față când trecură peste un zid scund din piatră și aterizară perfect pe partea cealaltă. Era înalt, avea cam un metru șaptezeci, aprecie ea, și trăgea s-o ia la fugă. Slăbi strânsoarea frâielor și îl lăsă în voie. Cal și călăreață inspirau însuflețiți libertatea pură.

La un moment dat, câinii pierdură urma și ritmul încetini. Philippe, pe armăsarul lui arab alb, se opri lângă Victorine și cei doi cai se învârtiră unul în jurul celuilalt, cu urechile și nările contractate.

– Te simți bine pe fiara asta? întrebă el.

Ca la un semnal, calul ei se repezi înainte să-l muște pe cel arab. Ea apucă frâiele și trase ca să-i arate cine e stăpânul. Simțind smucitura puternică a zăbalei, animalul se opri și se liniști.

– Mă descurc foarte bine, mulțumesc. Sunt sigură că mai bine decât tine, îi răspunse.

– Oh? Așa crezi?

– Absolut.

– Punem pariu?

– Hai să ne întrecem până la copacul cel mare de acolo, îi spuse ea arătând spre pajiște, unde se vedea un pâlc de stejari. Pe o sută de franci că eu câștig.

– Mai bine pe cinci sute. Hai! strigă el, înfigându-și pintenii în burta armăsarului.

Caii zburau ca fulgerul unul lângă altul, cu coamele în vânt. Lui Victorine îi bătea inima să-i spargă pieptul. Respira sacadat, cu părut biciuit de vânt; peisajul din jur își pierduse contururile. Au ajuns la stejari, dar nu s-a oprit nici unul. La linia de sosire erau la egalitate, dar au depășit-o și au continuat prin pădure, aplecându-se ca să evite ramurile joase și zburând peste trunchiurile copacilor căzuți, unul lângă altul. Calul lui Victorine, lucind de transpirație, o luă înaintea armăsarului lui Philippe.

– Fugi! Fugi! țipa ea. Avea avans un cap de cal și savura victoria.

Pădurea se îndesea și ei se adânceau tot mai mult. Ramurile încurcate și frunzele alunecoase, umede încă de rouă, i-au obligat să încetinească. Au tras amândoi de frâie și s-au oprit când au ajuns la o poiană și la un mic lac. Victorine a coborât de pe cal.

– Am câștigat! Am câștigat!

– Nu-i adevărat. Am fost la egalitate, spuse el gâfâind în timp ce descăleca.

Se întoarse spre Victorine. Încă nu-și recăpătase răsuflarea. Pălăria îi alunecase, părul i se desprinsese, ațâțător și sălbatic. Gâtul și pieptul îi luceau de transpirație. Ochii îi erau febrili de efort și de exaltarea întrecerii.

– Ai trișat, îi spuse el.

– Am câștigat cinstit o întrecere.

– Ai trișat. O trase spre el și o înconjură cu brațele. Încercă să se elibereze, dar o ținea strâns.

– Lasă-mă, râse ea, încercând să-l împingă.

Îi puse piedică. Ea se agăţă de el, dar îşi pierdură amândoi echilibrul din cauza frunzelor ude şi se prăbuşiră pe pământul noroios al pădurii. Se luară la trântă ca nişte copii şi se rostogoliră unul peste celălalt, râzând isteric.

– Dă-te jos de pe mine, îi spuse ea simţind umezeala frunzelor pătrunzându-i până la piele prin rochia mototolită.

El o ţintui însă pe pământ între coapse, prinzând-o de încheieturi. Încerca să scape din strânsoare, dar râdea atât de tare, că abia mai respira.

Îşi dădu brusc seama că el nu mai râde.

O privea, excitat de luptă. Ezită un moment, apoi îşi apăsă buzele pe ale ei. Nu opuse nici un fel de rezistenţă. Buzele lui îi explorară gâtul, dosul urechii, sărutându-i pielea. Îi auzi vocea gravă răsunându-i în ureche.

Te ador.

Şi apoi îi şopti alte cuvinte, deocheate. Ei i se păreau ca o poezie. O posedă cu mai multă pasiune brutală decât orice alt bărbat. Ea nu simţi nimic. În cele din urmă, el îşi înălţă capul.

– Îmi pare rău...

– Să nu-ţi pară.

– De obicei... adică... mi-am pierdut capul şi n-am... Oratorul desăvârşit nu-şi mai găsea cuvintele. Părea că vrea să-i evite privirea.

Ea îşi reţinu un chicot. O scuză? Până acum nu mai primise aşa ceva.

– Pot să mă revanşez faţă de tine? Diseară? o întrebă.

– Da, diseară, spuse ea dulce.

Încet, foarte încet şi-au venit în fire. Victorine şi-a dat seama că era murdară, stropită toată de noroi. Costumul ei elegant din catifea era distrus. Încercă să-şi scoată bucăţelele de frunze care i se încurcaseră printre bucle şi căută în zadar pe jos pieptănul cu perle şi diamante care îi ţinea părul. Se apropiară de caii care păşteau mulţumiţi la câţiva paşi mai încolo. După ce le-au strâns frâiele şi hamurile, au încălecat şi au găsit drumul de întoarcere spre pajişte, luându-se după sunetele vânătorii. Felul în care arătau a provocat ridicări din sprâncene, dar grupul era prea prins cu altele ca să-i mai întrebe ceva. Vânătorii se chinuiau să-şi ţină liniştiţi caii nervoşi care simţeau pieirea altui animal. Câinii agitaţi lătrau şi săreau la cerbul încolţit. Superbul animal şi-a dat seama că e învins, şi-a plecat capul şi s-a lăsat în genunchi; s-a predat.

Gonaciul a dus trompeta la gură şi a dat semnalul de atac pentru câini. Erau învăţaţi să nu muşte la cap sau la gât, aşa că i-au sfâşiat fericiţi pieptul, sărind şi lătrându-şi victoria. Victorine ar fi vrut să închidă ochii, dar era fascinată şi nu putea să-şi ia privirea de acolo. Ceilalţi vânători chiuiau sălbatic, în timp ce ea-şi înghiţea gustul de fiere care i se urca în gâtlej.

Philippe se apropie de ea călare.

– Astă-seară va avea loc cina tradiţională de vânătoare, dar gazda nu va fi prezentă. Se va scuza cât se poate de solemn şi îşi va îndemna oaspeţii să se bucure,

asistați de valetul său și de personal. Apoi va invita o doamnă foarte frumoasă, cea mai frumoasă dintre oaspeții săi, să ia împreună o cină în doi. Va accepta?

– Da.

– Va veni la el în cameră la ora nouă?

– La nouă, îi răspunse în șoaptă.

Companionul ei bătu la ușă exact la ora nouă. Deschise ușa dintre camerele lor și-l văzu pe Philippe într-un smoching de catifea neagră, cu cămașă albă și pantaloni negri. Era încălțat în papuci pe care era brodat cu fir de aur blazonul de Beauvois.

Când o văzu, inspiră adânc. Părul îi era prins lejer, iar la urechi avea diamante, dar unica bijuterie în afara cerceilor era brățara egipteană din aur, pe care i-o dăruise pentru a marca noaptea în care s-au cunoscut. Halatul roz din mătase o acoperea ușor, scoțându-i în evidență formele suple.

De Lyon se dădu la o parte ca ea să intre în salonul oval, scăldat în strălucirea lumânărilor. Lângă șemineul din fața camerei de culcare a ducelui fusese pusă masa. Fără îndoială că servitorii s-au străduit să urmeze ordine precise privind fața de masă și șervetele, vesela, argintăria și aranjamentele florale. Meniul era diferit de numeroasele feluri grele de mâncare servite jos. Era o cină ușoară cu stridii așezate pe jumătate de scoică și caviar cu blinii. Pe platouri de argint așteptau căpșuni cu sos de ciocolată și cu frișcă aromată cu vanilie. Servitorii aprinseseră un foc ce ardea zdravăn în cămin,

apoi se retrăseseră supuși, după ce li se spusese probabil să nu revină decât dacă sunt chemați. Victorine auzi acordurile familiare ale unui vals de Waldteufel și se uită mirată. În loc de explicație, Philippe îi arătă un paravan din lemn exotic. Se uită iute în spatele lui și descoperi un trio care cânta un concert pentru un public format din două persoane.

Îi indică locul ei la masă și turnă șampanie în două pahare.

– Un toast, spuse el ridicând paharul. Pentru vânătoare și pentru prinderea vânatului care-ți alunecă printre degete.

A înțeles imediat și a ridicat paharul.

– Hai să ne rugăm pentru vânatul lipsit de apărare.

– Călărești superb, Victorine, râse el. De unde ai învățat să te ții așa pe cal?

– De la Rothschild. Am luat lecții de călărie în Bois de Boulogne.

– Grația pe care o ai în șa nu se învață. La tine e firească.

– Îmi amintesc vag că am călărit fără șa în copilărie.

– Unde?

– În Alsacia. Pentru mine asta e în altă viață. Se uită la foc, simțind o tristețe adâncă.

– Înțeleg. Și eu prefer să nu-mi amintesc de copilărie.

– Tu? Tatăl tău a fost erou militar. Mama, o aristocrată distinsă...

– Sunt fiul nelegitim al contelui de Gabbay. Și nu pot spune cu certitudine al cui fiu natural sunt.

Aici chiar că semănăm, își zise ea.

– Dar ai și sânge regesc, spuse ea, cercetându-i chipul. Și ai un titlu, *monsieur le duc.*

– Ducele de Lyon. Un titlu inventat pentru mine de Ludovic-Napoleon. Tot ceea ce am, tot ceea ce am construit sau mijlocit am făcut singur. Își goli paharul și-și mai turnă. Eu ar fi trebuit să fiu împărat, Victorine. Riscurile și planurile mele, strategia mea l-au adus pe tron pe Ludovic-Napoleon. Și de ce sunt eu doar umbra? Pentru că sunt fiul nerecunoscut al unui erou militar recunoscut.

– Toată lumea știe că gloria Franței și toate succesele ei ți se datorează. Chiar și Edouard mi-a spus...

– Manet, pufni el disprețuitor. Vreau ca Manet să dispară din viața ta.

Nu e momentul să ne certăm acum asupra acestui lucru, își zise ea și se ridică să aducă o tavă cu căpșuni de pe bufet pe masă.

– Spune-le muzicienilor să plece.

S-a executat și cei trei s-au strecurat discret afară.

– Îmi plac foarte mult, spuse ea luând o căpșună și înmuind-o în castronelul cu sos cald de ciocolată, apoi în frișcă. Privindu-l drept în ochi, ridică fructul la buze și-l linse ușor.

– Astă-seară, vei gusta mai întâi desertul, îi spuse.

Stăteau amândoi întinși, epuizați.

– Ești minunată, Mademoiselle Victorine.

Auzindu-şi numele de alint, îi apăru brusc în minte Edouard şi o cuprinse dorul de el.

– O să-ţi cumpăr o casă nouă, mai potrivită pentru tine.

Gândul la Edouard dispăru instantaneu.

– Îmi cumperi o casă? Nu-i venea să creadă ceea ce auzise.

– Doar n-am să te las să stai în apartamentul lui Rothschild, nu? Nu ar fi confortabil să ne înghesuim toţi trei acolo, spuse el, privind-o concentrat. Şi ce mai vrei?

– Păi..., spuse ea încet, abia şoptit, nu vreau decât siguranţă.

– Siguranţă! Cum să-ţi ofer eu siguranţă? O să fac un fond fiduciar şi o să-l pun pe bancherul meu să ţi-l administreze. Vei avea un venit confortabil garantat pe viaţă. În schimb, însă, insist să întrerupi orice legătură cu Rothschild şi cu...

– Bineînţeles că sunt a ta, Philippe. Îşi dădu seama că pot avea discuţia acum, pentru că totul era deja hotărât. Am câţiva protectori care-mi plac foarte mult, dar o să le spun „la revedere" tuturor; şi lui Rothschild. Cât despre Edouard...

– Nu tolerez asta. S-a terminat.

– Nu e nimic de terminat. Te rog să mă crezi. Nu sunt amanta lui.

– Atunci ce-i eşti?

– Muză.

– Mi-e foarte greu să te cred. Ce, e eunuc? E homosexual? Se ridică și se duse la masă. Scoase o țigară dintr-o tabacheră de argint, o aprinse și suflă fumul. Era atentă doar la trupul lui gol. Atât de suplu, numai mușchi. Îi răsăriră în minte protectorii precedenți, pieile boțite la care nici nu putea să se uite. Iată fizicul unui bărbat aflat în deplinătatea puterilor.

– E îndrăgostit de tine?

– Iubește femeia pe care o creează pe pânză. Poți fi liniștit, nu e eunuc și are destule femei care-l adoră.

– Deci nu simte nimic pentru tine? Dar tu ce simți pentru el?

Deschise gura să vorbească, dar își dădu seama că nu știe ce să răspundă la această întrebare. Îi zâmbi, în schimb, seducător.

– Mi-e iar foarte foame. Mi-e poftă de căpșuni și de frișcă, spuse ea și luă una de pe tavă.

El stinse țigara într-o scrumieră și se duse la ea, îngenunche și o ridică în brațe. Victorine își puse brațul pe după gâtul lui și se lăsă purtată în dormitor. Întinzându-se pe pat, luă inițiativa și îl trată cu câteva trucuri exotice învățate de la legendara Madame Goulue.

Victorine se trezi în patul regal destinat reginei Anne a Angliei. Se uită la baldachinul flamand care se sprijinea pe patru stâlpi din mahon. Cercetă tapiseria *mille-fleurs* de pe peretele opus, un unicorn alb pe un câmp cu flori înconjurat de un grup de femei

care-l admirau. Privirea îi rătăci apoi pe tavanul cu stucaturi, înnegrit de fum, susținut de bârne solide făcute din stejarii tăiați probabil din pădurile care înconjurau domeniul. Își trase învelitoarea din puf de gâscă până sub bărbie, tremurând în aerul umed al dimineții care se strecura prin ferestrele chituite cu plumb.

Se întoarse și-l văzu pe Philippe dormind buștean, cu spatele spre ea. Îi promisese un cămin și un fond fiduciar. Toată munca ei o adusese aici, în acest dormitor, din acest *château*. Pentru asta își refuzase fleacurile dragostei romantice, pentru asta se străduise să nu-și piardă capul prostește, lucruri atât de firești pentru fetele de vârsta ei; se concentrase asupra unicului ei obiectiv. În cele din urmă, acesta era aici, lângă ea, rezultatul tangibil al ascensiunii dificile, hotărâte, spre culmile profesiunii ei.

Îi ascultă respirația liniștită și se uită la părul lui ciufulit. Privirea îi coborî spre umărul musculos care se ridica și cobora în ritmul respirației. Antebrațul acoperit cu păr blond se odihnea greu peste ea, de parcă ar fi vrut să-și păzească bunul în timp ce dormea. E nobil ca un prinț de sânge, își zise. Doamne Dumnezeule, printr-un joc al sorții ar fi putut fi împărat. Gloria Franței, poziția ei strălucită în lume i se datorau lui; acum înțelegea acest lucru. Îi mângâie cu tandrețe părul. La atingerea mâinii, el se mișcă și deschise ochii.

– Bună dimineața, îi șopti.

Pe fața lui apăru un zâmbet poznaș. Se ridică în capul oaselor și, sprijinindu-se pe perne, desfăcu brațele și cântă cu voce profundă, baritonală:

– Victorine e în patul meu! Victorine, Victorine, Victorine.

11

„Inima are raţiunile ei, pe care raţiunea
nu le cunoaşte."
BLAISE PASCAL, *Pensées*, 1670

Vestea că Victorine era favorita recunoscută a ducelui de Lyon se răspândi, şoptită din om în om, în întreg castelul. Noul ei statut impuse un respect politicos până şi din partea celor mai arogante matroane din societate. Dacă treceau pe lângă ea pe coridoare, dădeau din cap şi murmurau saluturi pline de deferenţă. Dimineaţa devenise un obicei ca Victorine să călărească alături de Philippe în împrejurimi, apoi luau împreună prânzul pe terasa lui. După-amiezile şi le petreceau făcând dragoste, plini de pasiune, după care el insista să stea lângă el în birou, cât lucrează. Într-o după-amiază, Victorine era în biroul lui Philippe încercând să brodeze ceva; el îşi aprinsese o ţigară şi se uita la un teanc de documente.

– S-a întâmplat ceva? întrebă ea.

– Mexic, spuse el, lovind hârtiile și împrăștiindu-le pe birou.

I-a spus că Mexicul devenise o adevărată bătaie de cap pentru el, că, încă din 1861, investitorii francezi începuseră să piardă mulți bani acolo din cauza condițiilor politice instabile din acea țară.

– Un idiot, Juárez, a anulat pur și simplu întreaga datorie externă. Am pierdut milioane. Am vrut să stabilizez Mexicul, trimițând acolo trupe franceze care să-l dea jos pe președintele Juárez. Din păcate, împărăteasa Eugenie l-a convins pe Ludovic-Napoleon să trimită un incompetent, un arhiduce de Austria, bun catolic, să domnească în Mexic. Aceste depeșe diplomatice, spuse el arătând spre hârtiile de pe birou, au sosit de dimineață prin curier. Se pare că Războiul Civil din America s-a încheiat, cu excepția clauzelor de predare. N-am susținut pe cine trebuia; Confederația a fost învinsă. Statele Unite nu văd cu ochi buni imperialismul francez la granițele sale, iar Juárez și trupele lui atacă din nou, amenințând regimul arhiducelui Maximilian. Exact lucrul de care are nevoie gloata de stânga pentru a produce agitație împotriva noastră la alegerile de la anul, încheie el, mângâindu-și cuta care-i apăruse la rădăcina sprâncenelor.

Victorine se ridică și își aruncă brațele în jurul gâtului său.

– O să găsești tu ceva genial, sunt sigură de asta, îi șopti la ureche.

La apusul soarelui, musafirii se întâlneau de obicei în bibliotecă pentru aperitivele de dinaintea cinei. Grupuri-grupuri discutau sau jucau *bezique*[1] la mesele de joc, aşteptând gongul pentru masă. Victorine şi Philippe preferau să se izoleze de ceilalţi, stând de vorbă pe mica sofa din colţul încăperii. În acea seară, valetul s-a apropiat şi i-a şoptit precipitat ceva ducelui la ureche. Philippe a apucat-o pe Victorine de mână şi au ieşit împreună pe uşa dublă. L-au urmat pe majordom până în birou, unde o parte dintre cei care participaseră la vânătoare se adunaseră pentru o şedinţă urgentă. Toţi erau miniştri, plus doi membri ai cabinetului împăratului.

– Ce s-a întâmplat? întrebă Philippe.

S-au uitat toţi la Victorine, au tuşit şi şi-au dres vocile.

– Puteţi spune tot ce aveţi de spus în prezenţa domnişoarei Laurent.

– Dar e vorba de treburi de stat, *monsieur le duc*, spuse ministrul Blanc, înclinându-se adânc în faţa lui Victorine. Îmi pare rău, *mademoiselle.* Vă rog să nu credeţi că sunt nepoliticos.

Philippe o conduse pe Victorine spre un fotoliu şi o ajută să se aşeze, apoi se întoarse spre domnii care priveau uluiţi.

– Am spus că rămâne. Ei, ce s-a întâmplat?

---

[1] Joc în care se folosesc cele mai mari şaizeci şi patru de cărţi din două pachete (n. tr.).

Un văl de tăcere se aşternu peste încăpere, întrerupt doar de râsetele îndepărtate ale oaspeţilor din holul de la parter.

– Ei? N-am timp de pierdut, spuse Philippe, aşezându-se la biroul de mahon.

– Foarte bine. Ministrul Leclerc şi-a potrivit ochelarii şi şi-a aranjat vesta. Vrem să discutăm un comunicat urgent referitor la situaţia din Mexic, spuse el luând un document. Îşi mută privirea de la Victorine la Philippe şi înapoi. Împăratul Maximilian ne roagă să-i mai trimitem trupe şi bani pentru a putea face faţă forţelor lui Juárez. Se apropie şi nu are suficienţi oameni ca să-i determine să se retragă.

– Îmi dau seama. Aşadar? întrebă Philippe.

– Aventura mexicană s-a transformat într-un eşec penibil. Am făcut avere din obligaţiuni. Cred că e momentul să ne retragem, spuse ministrul Blanc.

LeCochon, purtătorul de cuvânt al suveranei, îl întrerupse.

– Şi să-l părăsim pe împăratul Maximilian? Împărăteasa nu va accepta aşa ceva.

– Nu împărăteasa face politică aici, spuse Philippe, privindu-l pe LeCochon. Această aventură mexicană a avut un singur scop: recuperarea banilor pe care ni-i datora guvernul Juárez. Am făcut asta. Restul – generalii în uniforme, bravele aventuri coloniale pe ţărmuri îndepărtate – e rahat. Victorine tresări când pumnul lui Philippe izbi biroul. Eu zic să ne retragem chiar acum.

– Dar i-am garantat lui Maximilian protecţia noastră, se văicări LeCochon.

– I-o retragem, îi răspunse ministrul Blanc.

Încăperea se umplu de murmure şi de fum de ţigări aprinse.

– Maiestatea Sa regina are un interes special în Mexic. În calitate de contesă catolică...

LeCochon fu întrerupt de ministrul Blanc.

– E contesa c..., dar, amintindu-şi că Victorine asista la discuţie, se opri.

– Haideţi să votăm, domnilor, spuse Philippe. Cine e în favoarea retragerii din Mexic? Toţi ridicară mâna. Cu o singură excepţie. Încăpăţânat, LeCochon votă împotrivă, încrucişându-şi apoi mâinile la piept.

– Vom pleca din Mexic. Şedinţa se suspendă. Philippe îi oferi braţul lui Victorine. Ea îşi îndoi genunchii, îşi ridică trena şi le spuse domnilor „noapte bună".

Trecând pe lângă aceste eminenţe cenuşii în foşnetul fustei de mătase, simţi ura lui LeCochon şi susţinu privirile ostile ale celorlalţi miniştri şi membri ai cabinetului. Victorine visase la bogăţie şi faimă, dar nu şi-a imaginat niciodată c-o s-ajungă să aibă şi putere. Ce ciudat i se părea să participe în acest joc al ambiţiei şi rivalităţii, sportul sângeros al Parisului imperial.

La sfârşitul săptămânii, Victorine era înapoi la Paris. Era în trăsură, pe boulevard de la Reine, şi privea platanii care-l străjuiau, bine-cunoscutele imobile cu apartamente şi clădirile din spatele lor. Ce dor îi

fusese de lumina soarelui de dimineață ce tremura pe Domul Invalizilor, de huruitul căruțelor cu cărbune pe pavajul străzilor, de duduitul șlepurilor de gunoi coborând greoaie pe Sena, până și de putoarea bălegarului cailor care treceau la trap prin răscruci.

Trăsura s-a oprit în fața apartamentului pentru a-i fi descărcate bagajele. Fără să piardă nici un moment, i-a poruncit vizitiului s-o ducă direct la noul atelier al lui Edouard, de pe rue Guyot. S-au întâmplat atâtea și abia aștepta să se laude, să-i spună toate noile bârfe despre cei din înalta societate pe care-i detestau amândoi. A sosit în același timp cu André și au urcat împreună scările. El și-a exprimat uimirea că o vacanță la țară poate face asemenea minuni pentru o femeie și așa frumoasă.

– Edouard, ai musafiri, îl anunță ea cântat.

– Vin imediat, strigă el din atelier. Ai un cadou de bun venit. E pe masă.

Rupse ambalajul lucitor și descoperi înăuntru o casetă de bijuterii de la Boucheron. Schimbă o privire cu André și deschise capacul: pe catifeaua neagră se odihnea un inel cu safir bleu-intens, înconjurat de diamante albe strălucitoare. Și-l strecură pe deget. Se aștepta la asemenea dar de la vreunul din protectorii ei, dar de la Edouard?

– E superb, strigă ea, admirându-și mâna. Dar de ce?

– Ai fost plecată prea mult timp... Ieși din atelier ștergându-și cu un șervet din pânză vopseaua de pe mâini, dar se opri brusc. Ce-i cu tine? o întrebă.

– Ce vrei să spui?

– E ceva diferit, spuse el, prinzând-o de bărbie și ridicându-i capul. Te-ai îndrăgostit de el, nu-i așa?

– Nu fi absurd, îi răspunse, ferindu-și capul într-o parte. Nu există dragoste.

– Te-am prevenit. Ți-am spus să nu te duci.

– Asta nu te privește.

André își trânti pălăria pe cap, vrând să evite explozia.

– Cred că eu o să plec...

– André, stai, îi ceru Edouard. Ia te uită la tine, spuse el, prinzând-o pe Victorine de umeri și întorcând-o spre oglinda mare, rabatabilă. Ea își privi imaginea reflectată, apoi pe a lui, în spate. Te-am pierdut, îi șopti Edouard.

Ca o piatră prețioasă, frumoasă, dar rece la atingere, trăsăturile ei nu trădau nici o emoție.

– Nu sunt proprietatea ta. Sunt liberă să fac ce îmi place.

– Trupul ți-a fost cumpărat de legiuni întregi, dar nu știam că și inima ți-e de vânzare.

Îl pălmui cu atâta forță, încât el făcu un pas în înapoi. Urma palmei se aprinse stacojie pe obrazul lui.

– Ai încălcat legea curvelor, Victorine: Nu te îndrăgosti niciodată de un client!

– Cum îndrăznești? Era lividă și tremura de furie. Dacă ar fi fost bărbat, l-ar fi lovit sub centură. Așa, i-a mai dat o palmă. N-o să mai pozez niciodată pentru tablourile tale blestemate. NICIODATĂ.

– Parisul e plin de fete frumoase. Nu am nevoie de tine.

– Te urăsc. Nu vreau să te mai văd! strigă ea.

– Bine. Nici eu nu vreau să te mai văd! urlă și el.

Când alerga în jos pe scări, ochii i se umplură de lacrimi, care începură să-i curgă pe obraji. Cum îndrăznește să-i vorbească astfel? Arogant, arogant... Își aduse atunci aminte de inelul de pe deget. Se întoarse, urcă din nou scările, deschise cu putere ușa și se opri ca trăsnită. Edouard luase un cuțit-paletă și se îndrepta spre un portret de-al ei.

– Nu, stai! André se repezise spre el, dar l-a dat cu ușurință la o parte. Împlântă cuțitul în fața și în pieptul ei, gemând ca un nebun.

Lama tăia adânc pânza și fiecare lovitură lăsa în urmă fâșii care se desprindeau precum carnea de trup.

– Cățea! Curvă! urla el de fiecare dată.

– Ce faci? țipă ea.

– Asta mi-e răsplata pentru că am făcut din curvă o zeiță, striga el, neputându-și controla furia, hăcuind în continuare pânza tabloului. Am terminat-o cu tine. Vocea îi devenise o șoaptă aspră. Cățea perfidă! André, să stai departe de femei, că uite ce-ți fac. Își înălță capul și se uită la Victorine. Pleacă de aici! îi strigă.

Ea se duse la masă și lăsă inelul acolo.

– Mă gândeam că poate-l vrei înapoi. Se trânti o ușă și în vestibul se auziră pași.

– Bună ziua! cântă vocea Juliei din hol. Am venit devreme să... Doamne sfinte, ce s-a întâmplat?

Se uită la Victorine, apoi la Edouard care-şi ţinea capul în mâini. Se îndreptă spre el, se lăsă în genunchi şi-l cuprinse cu braţele.

Victorine se uita cum Julia îi mângâie cu blândeţe părul şi-l îmbrăţişează într-un fel care nu era deloc platonic. Apoi începu să-l sărute pe obraji. La început a împins-o şi şi-a întors faţa. Ea însă s-a dus de cealaltă parte şi a continuat să-i sărute pleoapele, obrajii, bărbia. Apoi l-a sărutat apăsat pe gură. Îşi lipea corpul de al lui, vrând s-o sărute şi el. Ceea ce a şi făcut, în semn de răzbunare.

Victorine simţea că i se face rău. Merse câţiva paşi în spate, apoi se întoarse ca să scape cât mai repede. Ieşi în seara cenuşie, traversă strada şi-i porunci vizitiului să plece; era agitată şi prefera să meargă pe jos. Se uită înapoi şi văzu luminându-se fereastra de la dormitorul lui Edouard. O trăsură apăru de după colţ şi trecu printr-o băltoacă, dar Victorine reuşi să sară înapoi pe trotuar înainte de a fi stropită. Un vânt rece din nord bătea dinspre Sena, pătrunzându-i prin pelerină. Îşi strânse haina mai bine pe lângă corp şi îşi lăsă capul în jos, luând-o înspre casă.

12

Tes yeux sont la citerne où boivent mes ennuis.[1]
CHARLES BAUDELAIRE, „Sed Non Satiata",
din *Florile răului*, 1857

– Nu sunt îngrijorat de dispoziția melancolică a lui Manet, spuse Baudelaire. Și eu mă confrunt din când în când cu așa ceva. Nebunia și creativitatea merg mână în mână de secole întregi. Platon a fost cel care-a recunoscut că profeții și poeții comunică cu Dumnezeu prin nebunie inspirată.

– Ieri am trecut pe la Edouard și l-am găsit lucrând la un tablou imens. Căldura din atelier era înăbușitoare și, totuși, erau închise toate ferestrele. Era gol până la brâu și avea niște pantaloni muncitorești,

[1] „Ochii îți sunt fântâna din care se adapă plictiseala mea", în limba franceză, în original (n. tr.).

pătați de vopsea. Nu se bărbierise de două zile și avea o țigară în colțul gurii, spuse André.

– Nu mai vreau s-aud, îl opri Victorine.

– Îmi pare rău, Victorine, dar sunt îngrijorat. La ora zece dimineața bea dintr-o sticlă de Bordeaux, o mai informă André.

– Cel puțin e bine că s-a apucat de lucru. Că atunci când e în toane proaste, dragul de el nici nu pune mâna pe pensulă, spuse Baudelaire.

– Subiectul e foarte curios, Hristos înainte de Înălțare și îngerii din jurul lui. Are toate elementele stilului său: lumina plată, distribuirea culorii negre, folosirea neconvențională a spațiului pictural...

– Dar e o crucificare tradițională?! se miră Baudelaire.

– Și eu i-am pus aceeași întrebare. Mi-a răspuns că și-a dorit mereu să picteze așa ceva. Mi-a zis așa: „Hristos ca simbol! Eroismul sau Dragostea ca subiect de pictură nu înseamnă nimic în comparație cu Durerea. Durerea e rădăcina întregii umanități și a poeziei."

– Nu mai vreau să aud! spuse Victorine, acoperindu-și urechile.

– Dar partea cea mai interesantă este că Hristos are fața lui Manet.

– Eu plec. Nu mai suport să aud nici un cuvânt despre Edouard Manet.

Victorine opri o trăsură de piață și își lăsă prietenii pe trotuarul aglomerat de pe boulevard Haussmann, uitându-se uluiți după birja care se îndepărta.

Când a intrat Julia, Victorine era înconjurată de eşantioane de materiale împrăştiate pe divanul de culoarea lămâii.

– Am venit să-ţi spun ceva important, spuse Julia. E vorba despre Edouard.

– Care Edouard? Nu mai cunosc nici un Edouard.

– M-am culcat cu el. Vocea Juliei era suficient de tăioasă ca să facă ferfeniţă o prietenie. Şi sunt fericită c-am făcut-o.

– Dar îţi dai seama că încearcă să mă rănească pe mine purtându-se astfel, îi spuse Victorine.

– Victorine! Cum poţi să fii atât de egoistă? Sunt îndrăgostită de el şi am şi eu dreptul la fericire.

– Fericire? Cu un bărbat care nu poate respecta sau îndrăgi nici o femeie?

– Ba iubeşte şi îndrăgeşte, dar... Julia se opri înainte de a-i scăpa „pe tine". Luă un eşantion şi-l mângâie în poală. I-am propus să fiu modelul lui şi a acceptat.

– Julia, Baudelaire mi-a explicat odată cum e Edouard, îi răspunse Victorine, privind-o în ochi. Mi-a spus că există un dans interior între bărbat şi artist. Aceştia sunt demonii lui. De câte ori descoperă un model nou, se îndrăgosteşte de femeia respectivă, în carne şi oase, dar şi de cea de pe pânză. În pat, face dragoste cu trupul, pe pânză, face dragoste cu sufletul acesteia. Actul în sine îi aţâţă inspiraţia. Dar, după ce termină tabloul, fascinaţia dispare. Pe măsură ce se usucă vopseaua, fata rămâne treptat în trecut.

– De asta tu n-ai...

Victorine dădu din cap.

– O să-l schimb.

Victorine simți cum o înțeapă ghimpele trădării.

– Nu e al tău ca să-l schimbi! țipă ea.

Julia se retrase, înspăimântată de agresivitatea lui Victorine.

– Tu ești obișnuită cu privilegiile. Ți-ai apărat vreodată puținul de cei ce-au vrut să pună mâna pe el? Ai stat vreodată la masă înfulecând mâncarea și păzind farfuria cu mâna? Nu-mi fură nimeni ce-i al meu!

– Nici nu vreau să fur ceva. Sunt îndrăgostită de el.

– Îndrăgostită? Eu nu pot înțelege acest sentiment, spuse ea încet.

– Știu că niciodată nu mă va plăcea așa cum te place pe tine. Însă mă voi mulțumi cu cât primesc. Julia luă mâna lui Victorine. Tu ești unică. Eu nu pot spera să fiu așa.

– O să-ți sfâșie inima și-o să ți-o smulgă din piept când se plictisește de tine. Victorine zâmbi. Să nu uiți că te-am prevenit.

– O să risc, totuși. Mai ești supărată pe mine?

– Bineînțeles că nu. Ești cea mai bună prietenă a mea. Nimic nu poate sta între noi.

13

„Toți vor câte o amantă, așa cum toți
vor să vâneze, să frecventeze
stațiunile la modă și să fie văzuți
la premierele teatrale."
MAXIME DU CAMP (1822–1894)

Expoziția Universală din 1867 trebuia să se deschidă în aprilie viitor, când urma să vină la Paris turiști din toată lumea. Împăratul Ludovic-Napoleon, un neabătut susținător al comerțului și artelor, intenționa ca expoziția să scoată în evidență Franța și întreaga ei glorie, un tribut adus propriului său regim. Vânzarea spațiului din pavilionul expoziției era una din afacerile lui Philippe, care a invitat-o pe Victorine la un supeu la selecta Café Riche pentru a-i încuraja cu farmecul și entuziasmul ei pe potențialii expozanți britanici și americani.

Victorine le asculta politicoasă poveștile, uitându-se în jur, prin salonul alb și auriu, după figuri cunoscute. Café Riche era un loc unde venea toată lumea – scriitori, bancheri, speculanți imobiliari, actori; oricine își permitea prețurile nerușinate ale mâncărurilor păcătos de delicioase era văzut acolo de dimineața devreme până la miezul nopții. *Maître d'hôtel* era celebru pentru tehnica sa de a turna sosul peste un filet sau *barbue au vin rouge*. Mișcarea era atât de senzuală, încât se spunea că mesenii se opreau în mijlocul unei fraze ca să privească, exact ca niște *voyeur*-i.

Victorine ridică privirea spre oglinda cu ramă aurită care îmbrăca pereții și-l zări pe Edouard care tocmai intra în restaurant cu un mic grup. Trecuseră trei luni de când își spuseseră adio pentru totdeauna. Era foarte frumos, dar părea slab, iar trupul înalt, mai puțin robust decât și-l amintea. Probabil că s-a oprit după operă să ia o cină târzie, pentru că era îmbrăcat în haine elegante de seară, cu o eșarfă de mătase albă în jurul gâtului și o pereche de mănuși tot albe, care-i ieșeau din buzunarul de la piept. La rever avea o gardenie albă. Se aplecă puțin să-i vadă pe cei care-l însoțeau. Îi zări pe André și pe Degas și încă doi domni pe care nu-i cunoștea. Deși *maître d'hôtel* i-a așezat chiar în spatele ei, n-au observat-o. Ea îi vedea dintr-un anumit unghi al oglinzii și auzea destul de bine și ce vorbeau.

– Adu-mi un absint! îi ceru Edouard chelnerului care apăru cu șervetul alb pe braț. Ceilalți au râs destul

de tare și au comandat același lucru. Victorine și-a dat seama că erau beți.

– Pentru toate femeile frumoase din Paris, toastă Edouard ridicând paharul. O să ne invidieze toate țările când or să le descopere pe cochetele franțuzoaice.

– La naiba cu expozițiile! Sunt omagiul adus capitalismului printr-un evident cult al ostentației, spuse tânărul pe care nu-l cunoștea. Ați văzut monstruozitatea aia pe care a construit-o împăratul pe Champs-de-Mars? I-a spus „sală de expoziție".

– Ar fi trebuit să ridice o structură care să reflecte frumusețea artei noastre, interveni Degas.

– La fel ca picturile lui Manet care manifestă eleganță pură, fu de părere celălalt necunoscut.

– Rochefort, nu mă mai lăuda, că de data asta nu fac eu cinste, strigă Edouard aruncând cu șervetul mototolit în prietenul său. Am auzit astăzi că s-ar putea ca Salonul să-mi accepte câteva tablouri la expoziție. Am primit oferte de la negustori care abia s-au uitat la operele mele. Și prietenii Juliei din America. Vin la atelier atât de deschiși și dornici să-mi aprecieze arta, încât...

– Și le vinzi?

– Tablourile sunt de privit, nu de vândut, îi răspunse Edouard, dând pe gât băutura dintr-o singură înghițitură.

– Cunosc un artist care pictează cu contract pentru Durand-Ruel, spuse Degas, referindu-se la negustorul de artă. Acum e robul ipotecii. Nesăbuitul și-a

cumpărat o casă nouă, foarte scumpă în districtul Parc Monceau și produce tablouri ca pe niște scrumiere în serie scoase de fabrică. Ce păcat! Și chiar era talentat.

Edouard se ridică pe jumătate de pe scaun și Victorine îl auzi strigând, „Aici, draga mea". În local tocmai intrase o tânără însoțită de două prietene. Avea cam șaptesprezece ani și părul șaten-roșcat, care-i încadra ochii triști. Când trecură, câteva capete se întoarseră să le privească. Îl salută pe Edouard cu un sărut prelung și se așeză la masa lor. Ea și prietenele ei se aplecară spre el, flirtând și chicotind. Edouard era în elementul său. După câteva clipe, se ridică și-i oferi galant brațul. Îndreptându-se spre ieșire, el se întoarse și le făcu prietenilor semnul succesului, cu degetul mare ridicat. Atunci o văzu pe Victorine care se uita la el în oglindă. Timp de o fracțiune de secundă li se întâlniră privirile, apoi ea se uită în altă parte. Îl văzu cu coada ochiului rămânând nemișcat, deși fata îl trăgea de braț. Victorine nu mai privi direct la el. Bău tot vinul din pahar ca să se calmeze și se uită din nou în oglindă. Plecase.

În ziua în care Philippe a condus-o să-și vadă noua casă – o vilă nouă, un *hôtel particulier*, pe rue Van Dyck, care mărginea elegantul Parc Monceau – i-a poruncit vizitiului să vină să-i ia din apartamentul ei și să-i ducă pe boulevard Malesherbes până la districtul elegant din jurul parcului. Când trăsura a încetinit, i-a acoperit ochii cu mâinile și nu a lăsat-o să

vadă nimic până când Victorine n-a auzit porțile deschizându-se și sunetul apei clipocind într-o fântână arteziană. Apoi trăsura a oprit.

– Mademoiselle Laurent, spuse el, luându-și mâna de pe ochii ei. Noua ta casă.

Își plimbă privirea de la poarta mare cu două canaturi și de la aleea pietruită la fântâna arteziană din mijlocul curții, ornamentată cu marmură, în sus la fațada de piatră cenușie a vilei, de la ușile duble franțuzești de la parter care dădeau spre grădină spre ferestrele cu balcoane de la etajul doi, mai sus, la etajul trei și în cele din urmă la mansarda acoperită cu țigle roșii și la cele patru hornuri care străpungeau cerul albastru, fără nori. Alergă înăuntru, trăgându-l după ea peste tot, în sus și în jos pe scări, prin toate cele treizeci și două de camere. El a rugat-o să se oprească, dar l-a gâdilat la coaste și a fugit mai departe, țipetele ei de încântare stârnind ecouri în încăperile goale. El a rămas pe loc și râdea auzind-o deschizând și închizând ușile în urma ei.

Se minună de candelabrele de cristal care scânteiau în fiecare cameră, de șemineurile de marmură, de balustrada curbată a scării monumentale, de bucătăria modernă cu două chiuvete, de grajdurile din spate. Și, mai ales, stătu pe terasă și se uită la șirul de copaci care-i mărgineau proprietatea și la gazonul verde al încântătorului Parc Monceau care se întindea în spate.

Pentru Victorine, ziua mutării a fost deopotrivă dramatică și veselă. A închis cu tandrețe, pentru ultima

oară, uşile micului apartament şi şi-a sprijinit fruntea de uşă. Nu se aşteptase s-o învăluie atâta tristeţe la vederea camerelor goale şi tăcute.

– Vii? o întrebă Philippe de pe palier.

– Îmi iau doar „la revedere".

Mângâie uşa şi ciocănelul mat din alamă. Primul ei cămin, gol acum şi plin de ghemotoace de praf. Primul ei iubit aristocrat, Rothschild, îndepărtat fără ceremonie de ducele de Lyon. Edouard? Mai bine să nu se gândească la el. Îşi îndreptă umerii. Asta ţi-ai dorit întotdeauna, îşi spuse ea. N-are rost să-ţi pierzi vremea cu nostalgii. O aştepta o vilă cu trei etaje, iar un bărbat a cărui generozitate nu avea limite bătea impacientat cu bastonul în pardoseala de marmură.

Kaiserul Wilhelm al Prusiei urma să sosească într-o vizită oficială de stat. În calitatea sa de vicepreşedinte al corpului legislativ, Philippe organizase o recepţie de bun venit în Bois de Boulogne, în aer liber. Trebuia să fie un strălucitor spectacol imperial pentru toţi cei patru sute de *gratin*[1] din Paris şi marca începutul săptămânii Grand Prix-ului, cursa de cai de la Longchamp.

Victorine îşi bea cafeaua şi ciugulea dintr-un croasant în budoarul ei luxos, aşteptându-l pe Philippe.

[1] *Gratin* (fam.) – „elită", „crema societăţii", în limba franceză, în original (n. tr.).

– Bună ziua, dragostea mea, spuse el intrând uşor în cameră şi luând-o în braţe. Ziua de azi o să fie extraordinară, simt asta.

Învăţase în scurt timp să-şi dea seama în ce ape se scaldă. Astăzi, era foarte bine dispus. În timp ce-şi aranjă lavaliera în oglindă fredonă o melodie, apoi îşi îndreptă atenţia spre dulapul ei de haine. Sosea întotdeauna devreme ca s-o ajute să-şi aleagă cu ce să se îmbrace. Insista să asiste la probe şi îi dădea sfaturi asupra unor amănunte despre care cei mai mulţi bărbaţi nu ştiau nimic şi nici nu le păsa.

– Monsieur Worth, nu vreau să mă amestec în geniala dumneavoastră concepţie, începea el, apoi lua un caiet şi îi arăta celebrului designer, cu o trăsătură de condei, cum ar trebui să arate o anumită rochie.

Philippe voia întotdeauna mai multe panglici, mai multă dantelă şi mai multe garnituri pe rochii. Era clar că nu admitea să fie contrazis. Ordinele lui erau respectate cu sfinţenie. Designerul, al cărui temperament era bine cunoscut, trebuia să-şi mascheze furia, dădea din cap că e de acord şi-şi redesena creaţiile după indicaţiile ducelui.

Philippe se uită la ceasul de buzunar.

– Recepţia e la ora două. Nu trebuie să vină coaforul?

Ea îi arătă cu mâna părul.

– A fost deja, Philippe. Nu-ţi place?

O studie cu o mină serioasă, trase în jos două–trei şuviţe şi mai slăbi câteva bucle pentru a-i încadra faţa.

– Acum e mai bine. Contele von Bismarck e oaspetele meu de onoare și vreau să-l dai gata, Victorine. Vorbești germana, ceea ce-o să-l surprindă și-o să-l farmece. Vreau să-i câștigi încrederea. Asta-mi va fi de mare folos.

Victorine îl privi curioasă. Ce înțelegea oare prin „de mare folos"? Simți o urmă de neliniște.

– Am citit despre el în ziare. Ministrul de Externe al Prusiei pare un om formidabil și greu de abordat, spuse ea.

– Prostii. Apreciază femeile frumoase și deștepte. Atrage-l într-o conversație despre operă. Trecutul tău la baletul operei e un atu. O să fie încântat, spuse el și scoase din buzunarul de la piept o cutie din catifea neagră și o deschise să-i arate o broșă în formă de potcoavă, cu diamante și safire albastru-intens.

– Uite un mic talisman pentru tine. Să-ți aducă noroc.

Victorine o privi și admiră lucrătura perfectă a Casei de Boucheron.

O trase lângă el și o mușcă ușor de lobul urechii.

– Ești totul pentru mine, Victorine. Te rog să mă crezi că așa e. Ei, și acum, cu ce te îmbraci?

Pe Champs-Elysées, în impunătoarea trăsură deschisă a lui Philippe, Victorine, îmbrăcată într-o rochie din satin lila cu alb, cu umbreluță asortată, se simțea strălucitoare. Se lăsase pe pernele de mătase și privea mulțimea.

Oamenii prea mărunți pentru a participa la serbarea imperială își puseseră scaune pliante pe trotuare ca să privească parada grangurilor care se îndreptau spre Bois de Boulogne. Nu trecu neobservată o prințesă într-o cabrioletă trasă de opt cai lucioși și nici un scriitor cu joben de mătase, călare. Lumea chiar aplaudă un echipaj deosebit de elegant. Spectacolul continuă pe *boulevard de l'Imperatrice*, trecu pe lângă hipodrom, până la intrarea în Bois de Boulogne.

Victorine fusese părtașă la planurile lui Philippe pentru recepția de gală și știa la ce trebuie să se aștepte. O mie de spectatori, oameni de rând, care își permiseseră cei douăzeci de franci pentru bilet, au fost lăsați să intre și să privească festivitățile de pe peluză. Acestora aveau să li se dea bere și cârnați de la chioșcurile amplasate în zona debarcaderului. Cei patru sute de invitați, un grup mai select, intrau în incinta propriu-zisă a centrului de distracții Pré Catalan. Însă doar elita din Faubourg Saint-Germain și Parc Monceau era admisă în zona privată imperială, păzită de cordoane de soldați. Acolo, secțiunea cea mai exclusivistă era podiumul împăratului Ludovic-Napoleon, cu turnulețe, baldachin și scaune roșii.

Atmosfera de carnaval prezentă printre spectatorii de pe Champs-Elysées se reflecta și în buna dispoziție a celor din trăsura lui Philippe. În afară de Victorine, mai erau acolo prințesa Mathilde, iubitul ei însurat, Alfred-Emilien Nieuwerkerke și prietenul

lor Maxime Du Camp, scriitorul reacționar pe care-l întâlnise la Salon.

– Ieri am fost la o expoziție a nebunilor de artiști avangardiști conduși de Edouard Manet! Împăratul ar trebui să-i interzică pe anarhiștii ăștia, mormăi Du Camp. Alfred-Emilien, tu ești ministrul Artelor Frumoase, nu poți să faci ceva?

– Dar, domnule Du Camp, interveni Victorine, sunt sigură că vă dați seama că tablourile lui Edouard Manet sunt o combinație de eleganță și acuratețe. Prezintă lucruri din viața cotidiană pe care le transformă apoi în poezie.

– Poezie! Asta numești dumneata o femeie care iese dintr-o cârciumă, cu o chitară în mână, privind în gol? Se referea, evident, la primul portret al lui Victorine pictat de Manet. Philippe o avertiză din priviri.

– Maxime, ești tare plicticos, spuse Mathilde, atingându-i în joacă cracul pantalonilor cu vârful pantofului de mătase. Eu îi ador pe pictorii moderni. Mai ales pe cei frumoși, adăugă ea, făcându-i cu ochiul lui Victorine.

– Niciodată vulgul n-a reflectat înalta societate ca acum, spuse Du Camp îndreptând spre Victorine un deget artritic. Prostituata e om de afaceri, iar omul de afaceri – prostituată. Această decadență va duce țara pe un drum greșit. Ia aminte ce-ți spun, nu sunt vremuri normale; creierul și inima țării sunt prea afectate, îți spun precis. Societatea va exploda, încheie el, neluându-și ochii de la Victorine.

Victorine privi spre Philippe, așteptând să-i ia apărarea, dar el se uita în altă parte, la mulțimea de pe stradă.

– De unde ești, tânără doamnă? Mă tem că nu-ți cunoaștem familia, întrebă Nieuwerkerke, aplecându-se spre ea.

– Da, povestește-ne despre familia dumitale, rânji Du Camp.

– Nu vreau să discut despre trecut. Cred doar în viitor.

Cei doi bărbați schimbară priviri mulțumite.

– Gata cu asta, Victorine, interveni tăios Philippe. Hai să vorbim despre ceva plăcut, cum ar fi cursele de cai. Spre sfârșitul săptămânii aștept niște britanici în loja mea de la Longchamp. Cât mi-ar plăcea să le arăt cum îi bate un cal francez pe mânjii lor.

Victorine își îndreptă atenția spre priveliștea din jur, consumându-și în tăcere furia. Du Camp nu merita nici măcar să pronunțe numele „Edouard Manet". Și nici celălalt. Era exact genul de snob de care îi plăcea lui Edouard să râdă. Ar fi preferat să fie oriunde altundeva, dar nu în această trăsură, într-o companie atât de nesuferită.

– Nu-l băga în seamă pe Maxime. E un țap bătrân și acru. Îi lipsește viața amoroasă. Asta-i problema lui, îi șopti Mathilde.

Victorine râse, în ciuda supărării.

– *Scumpo*, țese-ți vraja în jurul prusacului. Asta-l va face fericit pe Philippe, iar tu îi vei face țării un mare serviciu, îi spuse Mathilde.

– Cum adică să-mi servesc țara? Ce vrei să spui?

Mathilde își ridică degetul arătător la buzele lui Victorine pentru a o face să tacă.

– Ai încredere în mine, o liniști ea, luându-i brațul și întorcându-se să se uite la mulțimea care-i privea.

Trăsura a intrat în Bois pe Porte Maillot. Au trecut pe lângă chioșcurile care vindeau lucruri pentru picnic, pe lângă cascadă și au oprit apoi la intrarea în grădina Pré Catalan. Valetul în livrea a sărit de la locul său și i-a ținut ușa lui Philippe, care a coborât și s-a întors apoi să le ofere mâna lui Victorine și lui Mathilde. Sub cerul fără nori, desprins parcă din tablourile lui Fragonard, Victorine s-a oprit să se uite la mulțimea nesfârșită, îmbrăcată elegant.

Protejate de umbra corturilor albe înălțate pe stâlpi, doamnele se plimbau; erau îmbrăcate în rochii elegante, iar pe cap aveau bonete ale căror panglici colorate le cădeau pe spate. Domnii se învârteau încoace și încolo pe gazon. Purtau jobene negre din mătase, la gât le atârna câte un binoclu, fără îndoială ca să-i vadă mai bine pe kaizerul prusac și pe împărat când apăreau pe podium. Chelnerii treceau cu pahare cu șampanie, iar mesele acoperite cu damasc alb gemeau de delicatese care să alimenteze energia necesară ascensiunii sociale. Aroma de *crêpes suzette* sfârâind în unt și mirosul sosului de ciocolată caldă bolborosind în oale pluteau în aer dinspre corturile unde se gătea. În pavilionul orchestrei se cântau valsuri de

Strauss, iar pe pajiște, lângă Lac Inférieur, țipau gâște sălbatice. Ca de obicei, Philippe făcuse în așa fel încât totul să fie perfect. Victorine bănuia că a aranjat până și vremea superbă, caldă, cu o ușoară briză.

Philippe își juca rolul de gazdă oficială a festivităților, salutându-i pe emisarii diplomatici ai multor națiuni, având-o permanent alături pe Victorine. A cunoscut ambasadori și atașați culturali. A întâlnit siamezi, americani, suedezi și numeroși alți străini, discutând foarte degajată cu toți. Philippe a prezentat-o unui grup de britanici, entuziaști participanți la curse. Englezii vorbeau despre apropiatele curse de cai de la Ascot într-o franceză impecabilă, ceea ce a impresionat-o profund.

– Iepele noastre nu sunt nici atât de frumoase, nici atât de iuți precum cele franceze, spuse un englez tânăr, care se aplecase peste Philippe pentru a flirta cu ea.

– Iuți și sălbatice, glumi prietenul său.

– Mi-ar plăcea un călărit sălbatic, spuse sugestiv cel mai chipeș dintre ei.

– Sunteți foarte obraznici, le răspunse Victorine, amenințându-i cu degetul.

– La Paris nu e frumos să fii obraznic?

Lui de Lyon nu-i plăcu însă tonul acestei conversații și le îndreptă atenția spre alaiul imperial, care tocmai sosise. Împăratul Ludovic-Napoleon și împărăteasa Eugenie și-au făcut intrarea urmați de curteni lingușitori și de doamne de onoare. Cineva a remarcat că împăratul arată bine după cura de ape de la

Vichy, unde fusese să-şi trateze vezica biliară. Un altul a şoptit că „terapia" a constat din tratamentele la miez de noapte aplicate de actuala sa amantă, pieptoasa şi frumoasa contesă de Castiglione.

Îndreptându-se spre estrada regală, Eugenie l-a strigat pe Philippe, spunându-i că se roagă din toată inima să aibă noroc la cursele de la Longchamp.

– Mai bine ţine-ţi pentru tine ipocrizia machiavelică! sâsâi Mathilde.

– Şşt, Mathilde, te aude, îi spuse Victorine.

– Şi ce? Nu-i adevărat? Femeia aia e un drac alb.

Victorine o întrebă ce vrea să spună.

– Ipocrizia unui drac alb acoperă un cazan clocotind de minciună. Eu şi Philippe o cunoaştem bine.

Victorine îl zări pe André în mulţime. Îi spusese să se uite după el şi după unchiul lui, Willie, care venise în vizită. William, duce de Alsopp, era membru al bogatei ramuri engleze a familiei lui André. Traversase marea Mânecii ca să-şi vadă calul care alerga în cursa de la Longchamp. André îi spusese că, deşi unchiul Willie era un burlac bătrân şi convins, îl implorase să i-o prezinte pe Mademoiselle Laurent, frumuseţea internaţională despre care vorbea toată societatea din Mayfair.

De fapt, se formase un adevărat pelerinaj de soţi care părăseau estrada imperială şi se strecurau prin mulţime ca să schimbe câteva vorbe cu Victorine.

– Bună ziua, Mademoiselle Laurent! o salutau soţii de la Curtea imperială, trăgându-şi mustăţile date

cu ceară și bombându-și piepturile slabe. Încântat, Mademoiselle Laurent. Și își duceau mâna la pălăriile de mătase.

– Sunt încântată să vă văd, le răspundea ea, legănându-și umbrelușa de soare.

– Ia uită-te la tine, ești magnifică, îi spuse André scoțându-și melonul și sărutând-o pe obraji. Te-ai îmbrăcat în culorile grajdurilor lui de Lyon?

– Oh, André, vino aici să mai stăm puțin de vorbă. Mi-a fost foarte dor de tine.

– Ai fost așa de ocupată, că nu te-a mai văzut nimeni de câteva săptămâni.

– Ce mai face Baudelaire? Și Julia? Și... restul?

– Oh, *restul* n-a reușit să-și găsească un model care să-i convină.

Unchiul Willie îl înghionti pe André în coaste ca să-i atragă atenția.

– Oh, unde-mi sunt bunele maniere? Victorine, dă-mi voie să ți-l prezint pe unchiul meu, ducele de Alsopp.

Victorine flirtă fără rușine, făcându-l pe duce să se îmbujoreze ca un școlar.

– Victorine, o strigă Philippe. Aș vrea să-l cunoști pe distinsul meu prieten contele Otto von Bismarck, îi spuse el, întinzându-i mâna. Dați-mi voie să v-o prezint pe *Fräulein* Laurent.

Bismarck se înclină, expunându-și capul chel, rozaliu precum harta Prusiei, străbătut de râulețe de vene albăstrui.

– Herr von Bismarck, e o plăcere să vă cunosc, îi spuse în limba lui maternă.

Încântat de germana ei perfectă, o monopoliză pe Victorine într-o discuție animată, în timp ce Philippe stătea alături, debordând de mândrie. Bismarck a fost așa de fermecat, încât nici nu s-a mai prezentat în fața lui Eugenie, care stătea pe estrada imperială. Sosirea kaizerului Wilhelm de Prusia a fost anunțată prin sunet de trompetă. Unul câte unul, grangurii l-au lăsat pe Philippe și s-au dus la locurile lor de pe podiumul imperial. Maxime Du Camp și-a luat rămas-bun de la Philippe cu mare pompă. A plecat și ministrul Artelor Frumoase. Victorine a constatat cu tristețe că îi părăsește până și Mathilde. Philippe era obligat să rămână acolo deoarece curtezanelor le era cu desăvârșire interzis să intre în „țarcul" imperial. Își dădu seama că e mânios, urmărindu-și cu privirea prietenii care se grăbeau spre zona exclusivistă.

– Philippe, mi-ar plăcea să fiu și eu cu prietenii tăi pe estrada imperială, îi spuse ea, strecurându-și brațul pe sub al său.

O privi de parcă i-ar fi cerut să oprească pământul în loc.

– Scumpa mea, doar știi că, dacă ar fi fost posibil, te-aș fi dus, îi răspunse și se uită la pavilionul regal și la fețele arogante de pe estradă.

– Philippe, tu poți face orice. Știu că poți. Te rog? Nu ți-e rușine cu mine, nu? întrebă ea după un moment de tăcere.

– Bineînțeles că nu, dar astea sunt regulile, dragostea mea.

– E foarte amuzant să nesocotești regulile.

Cu fiecare pas spre zona privată încercuită, lui Victorine îi creștea moralul. Când s-au apropiat de intrare, când a înțeles ce vor, servitorului aproape că i-au ieșit ochii din cap. Cu mult aplomb, Philippe i-a dat invitația. Ușierul, pragmatic, s-a gândit mai bine și a decis că ducele de Lyon, consilierul de încredere al împăratului, vicepreședintele corpului legislativ, proprietarul mai multor cai care aveau să participe la cursa de la Longchamp, poate merge unde vrea. I-a zâmbit politicos lui Victorine și i-a lăsat să treacă.

Nu a auzit efectiv șoaptele de indignare, dar i-a văzut abătându-și privirile de la fața lui Philippe, în timp ce treceau printre rândurile de titluri imperiale, atât din Primul, cât și din cel de-al Doilea Imperiu. Victorine pășea cu gravitatea împărătesei Josefina în absida de la Notre-Dame în ziua încoronării, iar Philippe ca un om îndreptându-se spre ghilotină.

Când Philippe a întâlnit privirea uluită a lui Eugenie, s-a oprit. Însă a început să sune trompeta și nu s-a mai auzit ce vrea să spună. Sosise marele moment al intrării kaizerului. Mulțimea fremăta de emoție și toată lumea încerca să vadă mai bine. Philippe a tras-o pe Victorine de încheietură, înapoi, spre bariera de la intrare. A împins-o afară și s-au îndepărtat.

Orchestra a atacat un marș impunător când kaizerul, urmat de suita sa, s-a îndreptat spre împărat și

spre împărătească. Publicul se străduia să-l vadă pe bărbatul bondoc şi chel peste mulţimea de jobene, însă nu se zărea decât un panaş alb care se deplasa, legănându-se în vânt, prins de coiful ascuţit. În ciuda marşului militar vioi cântat de orchestră, kaizerul păşea cu oarecare dificultate, sprijinindu-se de braţul fidelului ministru de Externe, von Bismarck, pentru a ajunge la gazda sa imperială de pe podium. Publicului i-a plăcut acest bunicuţ cu înfăţişare jovială, cu pieptul plin de cocarde şi de medalii militare care străluceau în lumina soarelui. Nu arăta a războinic teuton, ci mai degrabă a cozonac de Crăciun.

Victorine se uita în altă parte, cu lacrimi de ruşine în ochi. Întreaga Curte imperială fusese martoră la absoluta ei umilire. Începuse spectacolul organizat pentru distinşii oaspeţi. Philippe îl angajase pe Jacques Offenbach să pună în scenă o piesă care să evidenţieze minunile Franţei moderne: Ştiinţa şi Industria erau reprezentate de actriţe voluptuoase şi de acrobaţi care făceau tumbe; Artele prin *tableaux vivantes* – actori şi actriţe îmbrăcaţi precum *galantes* ai lui Fragonard, pe un leagăn, şi ca supravieţuitorii naufragiaţi din *Pluta Meduzei* de Géricault. Victorine era copleşită de nefericirea ei, când îşi dădu seama că mulţimea îi scandează numele.

„Mademoiselle Victorine! Mademoiselle Victorine!"

A tresărit văzând pe scenă o actriţă într-un maiou de culoarea pielii, întinsă seducător pe un şezlong. În spatele ei stătea o frumuseţe africană care ţinea în

mână un buchet de flori. Scena imita până în cele mai mici detalii tabloul lui Edouard. Philippe o prinse pe Victorine de ambele braţe şi o sili să se urce în picioare pe scaun.

– Fă-le cu mâna, insista el. Dă-le ceea ce vor, scumpa mea.

O susţinu când Victorine îşi flutură spre public mâna dreaptă. Mulţimea aplauda cu strigăte de aprobare care stârneau ecouri peste pajişte. Nu mai trăise niciodată o asemenea experienţă. Restul după-amiezii s-a scurs ca în ceaţă. Era înconjurată de figuri, braţe se întindeau s-o atingă. Oameni complet străini îi strângeau mâna de parcă ar fi cunoscut-o. Se agăţă de Philippe, simţindu-se în pericol.

În drum spre casă, ducele povestea entuziasmat cât de tare l-a vrăjit ea pe Bismarck. Era aproape în delir vorbind despre Victorine, cum i-a scandat mulţimea numele, cum au ţipat când le-a făcut cu mâna.

– Nieuwerkerke. Ai mai auzit aşa ceva? Au ovaţionat-o ca pe un erou. Nu ţi-ar plăcea să fii astfel adulat măcar o dată în nefericita, trista ta carieră politică? Victorine nu-l mai văzuse niciodată atât de euforic. Mathilde, ai văzut-o pe Victorine cu Bismarck? A fost total cucerit. Cârnatul ăla teutonic. Îl prăjim şi-l mâncăm cu ouă la micul dejun.

În sanctuarul garderobului ei ca o peşteră, Victorine se lăsă să cadă pe un taburet tapiţat cu mătase în dungi. Privirea îi rătăci prin încăpere, peste oglinzile

înalte, peste mobila cu margini aurite, candelabrele și sfeșnicele din cristal, draperiile grele din brocart legate cu șnururi, tapiseriile Aubusson, covorașul de sub picioare, frescele imitație Boucher de pe pereți și își dădu seama cât de tare o dor umerii. O dureau coastele de la corset; o durea capul de la zgomotul mulțimii.

Își încrucișă brațele pe măsuța de toaletă cu oglindă și își lăsă capul în jos, nemaiputându-și stăpâni lacrimile.

Toinette îi mângâie părul lung și îi murmură răbdătoare cuvinte de încurajare pe care însă Victorine nu le auzea din cauza suspinelor care reverberau în dormitor, pe holuri și până în adâncuri, la temelia vilei.

14

„Înțelepții nu pot egala niciodată
splendidele vise ale nebunilor."
CHARLES BAUDELAIRE (1821–1867)

Victorine aștepta răbdătoare, tremurând în corset și pantalonași. Își îmbrățișă genunchii și abia atunci își dădu seama de notele care se ridicau din sala de bal unde muzicienii își acordau instrumentele: trilul unui flaut, o ciupitură de corzi de vioară.

– Astea arată splendid pe tine, spuse Philippe, punându-și pe lângă corp o rochie de bal din tafta roșie și contemplându-se în oglinda rabatabilă din garderobul lui Victorine. Imaginea puternicului duce de Lyon înfășurat în volane de satin și garnituri din catifea o făcu să zâmbească. Philippe puse rochia roșie pe o banchetă tapițată și încercă o alta. Catifeaua asta verde arată foarte bine. Firele de argint îți accentuează culoarea ochilor, spuse el pe un ton serios.

– *Ma'm'selle* e foarte frumoasă cu oricare, interveni Toinette bătând uşor din picior.

Victorine îi făcu cu ochiul.

Negresa îi puse halatul peste umeri şi înteţi focul în şemineul de marmură, încercând să mai încălzească puţin camera cu tavanul boltit. Oftă şi se uită la Philippe care contempla cele două rochii.

– Pentru mine e important să arăţi perfect ori de câte ori apari în public, spuse el, dându-i rochia roşie. Ea se aşeză la masa de toaletă şi aprinse becurile de gaz de pe ambele laturi ale oglinzii ca să se fardeze. Philippe o privea absorbit.

– Văd că eşti bosumflată. Din cauza incidentului de la recepţia de azi?

Victorine nu-i răspunse imediat.

– Am parte de destule conflicte în activitatea mea. Nu de-asta vin aici. E clar? întrebă el iritat.

Ea dădu din cap, tăcută.

– Foarte bine. Îmbracă-te repede; în curând îţi vin musafirii.

Victorine stătea lângă Philippe sub candelabrul de cristal şi argint masiv cântărind un sfert de tonă şi primea *le tout Paris* în grandioasa ei locuinţă.

Complimente ca „decor magnific" şi „gust perfect" erau rostite de aceiaşi oameni care priviseră oripilaţi cum Victorine aproape escaladase pereţii sanctuarului lor privat cu doar câteva ore în urmă. Victorine schimba politeţuri banale cu cei care soseau. Se simţea

ridicolă îmbrăcată în roşu şi spera ca rubinele şi diamantele din care era format colierul de la baza gâtului să abată atenţia de la rochia de bal stacojie şi vulgară.

– Ce-i cu rochia asta ca un lampion chinezesc? îi şopti André, sărutând-o uşor pe obraz.

– Îmi pare aşa de bine că eşti aici! Eşti singura persoană din această încăpere pe care mă bucur c-o cunosc, îi spuse ea, strângându-i mâna.

– Suntem singurii care au mai puţin de o sută de ani, replică el arătând spre matroanele cu păr argintiu şi spre aristocraţii chei de lângă ele. Crezi că după cină fosilele alea mai reuşesc să se târască până în sala de bal şi să danseze?

Philippe îi conducea pe oaspeţi din foaierul pardosit cu marmură în salon să bea şampanie şi să se minuneze de obiectele de artă pe care le alesese personal pentru vilă. Servitorii lui Victorine treceau cu platouri dichisite cu *hors d'oeuvres,* iar în colţ, o harpistă acompania murmurul conversaţiei invitaţilor. Apoi Ariel, numit recent şeful valeţilor din casa lui Victorine, a anunţat cina.

În sufragerie, totul a decurs firesc, până când servirea mesei a fost întreruptă de un servitor cu un mesaj urgent pentru Victorine. Ea a citit biletul, apoi s-a ridicat şi s-a scuzat faţă de ceilalţi meseni. Toată lumea s-a uitat după ea cum se duce spre scaunul lui André, îi şopteşte acestuia ceva la ureche, apoi se uită spre capul mesei.

– Trebuie să plec, spuse ea.

– Ce s-a întâmplat? Picioarele scaunului lui Philippe au scârțâit pe parchet, iar el s-a ridicat și a apucat-o de încheietură. Musafirii schimbau între ei priviri și zâmbete cu subînțeles.

– Baudelaire. S-a îmbolnăvit..., răspunse ea, trăgându-și mâna.

– Du-te înapoi la locul tău. Nu poți pleca acum, îi șopti el.

– Ba pot. Și plec.

Victorine ieși din cameră urmată de André care încerca să țină pasul cu ea. Deschise ușile cu atâta convingere, încât tresăriră până și valeții din hol.

– Pelerina! Și spune-i vizitiului să-mi pregătească trăsura. Repede!

În salonul casei din Paris a lui Baudelaire, de pe rue Mozart, Victorine o găsi pe Julia care cânta la pian din Wagner, preferatul lui. Frumoasa lui amantă caraibeană, Jeanne Duval, stătea lângă Julia, pe bancheta de la pian.

Jeanne se ridică să-i îmbrățișeze pe Victorine și pe André.

– Îmi pare așa de bine că sunteți aici, le spuse ea.

– A început azi-dimineață. Julia părea obosită și palidă. S-a înroșit tare la față și respira sacadat.

– Eu am fost toată după-amiaza la recepția lui Philippe... Victorine se simțea vinovată.

– E sifilis. L-a contactat cu ani în urmă, dar în seara asta febra i-a crescut brusc și ne-a speriat foarte tare, îi spuse Julia. A fost doctorul; tocmai a plecat.

Ușa de la dormitorul lui Baudelaire s-a deschis și Victorine a simțit un nod în gât – Edouard. Trecuseră atâtea luni; uitase efectul magnetismului lui, aura de geniu care-l învăluia ca o mantie confortabilă. Timp de câteva clipe, se holbară pur și simplu unul la celălalt. Edouard se uita la Victorine cu o privire infinit de tandră până când, brusc, i s-a schimbat expresia.

– Ce amabilă ești că ți-ai făcut timp în agenda ta socială atât de încărcată.

– Te rog, Edouard. Am venit de îndată ce am aflat.

– Cine a oprit muzica? Cântă, fir-ar să fie, se auzi din dormitor vocea slabă a lui Baudelaire.

Julia s-a uitat pe partitură să vadă unde a rămas și a început să cânte.

– Pot să intru să-l văd?

Edouard se dădu la o parte să le facă loc ei și lui André.

Pielea lui Baudelaire căpătase culoarea pergamentelor vechi, obrajii îi erau supți, ca două găuri. Zăcea în pat înconjurat de teancuri de hârtii mâzgălite pe jumătate; lângă el se afla o tavă de adus mâncarea la pat, pe care erau o călimară și un toc. Se chinuia să se ridice în capul oaselor.

– Victorine... André... Nu trebuia să veniți.

– Deci asta ţi-a făcut ţie dragostea? Sper ca fata să fi meritat, crai bătrân, spuse André aşezând strâmb tichia de noapte pe capul lui Baudelaire.

Scriitorul schiţă un zâmbet de apreciere.

– Am auzit despre recepţia de astăzi. Bravo, spuse el luând mâna lui Victorine. Invitaţii la recepţii imperiale... Nu-i rău pentru o mică *lorette* din Saint-Roule.

– Dragul meu. Îi aranjă mai bine învelitoarea sub bărbie şi îi sărută fruntea fierbinte.

– Edouard... L-ai văzut? întrebă el cu glasul ceva mai puternic decât o şoaptă. Nu poate să picteze fără tine. Ştii asta. Uită şi împăcaţi-vă. De dragul meu.

Ea dădu din cap. I se umplură ochii de lacrimi văzându-l pe dragul ei Baudelaire în asemenea hal.

– Ascultă muzica asta frumoasă. Pe faţă îi apăru un zâmbet împăcat. Pipa, spuse el arătând spre o narghilea. Îl ajută să şi-o ducă la gură şi se uită cum inhalează opiul, suspină şi se lăsă apoi pe spate, privirea devenindu-i înceţoşată şi satisfăcută.

– Nu trebuie să te obosim, zise ea.

– Trimiteţi-o pe Jeanne. Am nevoie de ea.

Ieşind din dormitorul lui Baudelaire, îi făcu semn lui Jeanne să intre, apoi se uită în jur.

– Edouard... a plecat?

Julia se opri din cântat şi-i arătă cu capul spre bibliotecă. Dădu să se ridice de pe banchetă, dar André o apucă de braţ şi clătină din cap, ca şi cum ar fi vrut să spună: *Las-o să meargă singură la el.* Julia se aşeză, cam în silă.

Victorine l-a găsit pe Edouard în biblioteca cu lambriuri, întins pe un șezlong din piele. În lumina slabă a focului, a văzut că desena. Nu și-a ridicat ochii când a intrat.

– Nu pot să cred că e atât de schimbat, spuse ea.

– Toți ne-am schimbat, nu?

Se apropie de șezlong și se așează lângă el.

Edouard contemplă schița în cărbune aproape terminată, care-l reprezenta pe Baudelaire.

– Niciodată nu și-a dorit să urce munții din India sau să stea pe malul nu știu cărui lac îndepărtat, ca alți poeți. A găsit și raiul, și iadul chiar aici, la Paris, spuse el.

În cele din urmă își ridică privirea spre Victorine și privi umbrele focului jucându-i-se pe față.

– Îmi aduc aminte că am trecut odată pe stradă pe lângă o fostă iubită de-a lui. Ea abia l-a recunoscut, dar el mi-a zis: „Păstrez esența sacră și forma tuturor iubitelor mele pe măsură ce ele decad." În ziua în care te-a întâlnit, Baudelaire ți-a spus că vei cuceri Parisul. Câtă dreptate a avut! Îți amintești că în ziua aceea ai venit prima oară la atelierul meu? Șaptesprezece ani. Ai fascinat trei francezi sofisticați... ne-a dat gata o copilă, clătină el din cap, râzând.

Înstrăinarea îndelungată și cuvintele dure dintre ei păreau dintr-odată lipsite de importanță. El își deschise brațele și o strânse la piept. Victorine își puse tandră mâinile pe obrajii lui și îi trase încet gura spre a ei. El se îndreptă însă de spate și o împinse.

– Vreau să..., îi şopti ea.

Edouard îi luă mâna şi i-o duse la gură, sărutându-i degetele unul câte unul, apoi îi scoase pieptenele cu diamante şi perle şi îi lăsă părul liber. Focul din cămin trosnea; îşi coborî gura spre a ei. Îi desfăcu de la gât colierul greu din diamante şi rubine şi-l lăsă să cadă pe covor. Tremură când degetele lui îi traseră rochia de pe umeri şi simţi mâinile pe care le observase de atâtea ori pictându-i trupul, atingându-l acum ca şi cum ar fi păşit pe un drum bine cunoscut pe care umblase toată viaţa lui. Îşi dădea seama că i se zbate ceva în urechi, că e de fapt propria-i inimă. Cu cât o săruta mai tandru, cu atât îl dorea mai mult. Apoi intră în panică.

– Nu! Şi îi puse mâinile în piept, împingându-l cu toată puterea.

Edouard îşi înălţă capul, respirând precipitat.

– Victorine, nu mai poţi da înapoi acum.

– Trebuie... altfel vom distruge totul.

– Spune-mi că nu mă iubeşti şi mă opresc.

– Opreşte-te.

Arăta de parc-ar fi căzut într-o prăpastie. Se desprinse de lângă ea, se îndepărtă câţiva paşi şi se agăţă de poliţa căminului, sprijinindu-se. Îl privea din spate, îl văzu ridicându-şi umerii şi încercând să-şi potolească respiraţia.

– Lasă-mă să fac parte din viaţa ta aşa ca înainte, şopti ea abia auzit.

– N-o să-ţi dea voie stăpânul tău, îi răspunse el cu amărăciune.

– Vreau să mă întorc. Te rog!

Văzuse puțini oameni care să se lupte așa de tare cu ei înșiși ca Manet în acel moment.

– Bine. Întoarce-te. O să fim cum am fost.

Se uitau unul la altul, conștienți că nimic nu va mai putea fi cum a fost, dar străduindu-se să creadă că așa ceva era posibil. În clipa aceea, se deschise ușa bibliotecii și în prag apăru Julia.

– I-a scăzut febra, slavă Domnului, spuse ea.

La ora trei dimineața, melancolia coborî peste masa din colț de la Café Tortoni. Chelnerii se agitau încoace și încolo, împlinind ritualul de dinainte de închidere. Au întors scaunele cu picioarele în sus și le-au pus pe mese, pregătindu-le pentru noapte, iar barmanul zăngănea paharele de whisky proaspăt spălate, stivuindu-le în ordine pe rafturile din spatele barului strălucitor de mahon.

– Îmi aduc aminte de o excursie de o zi la plajă, la Argenteuil, spuse Edouard. Baudelaire nu a vrut să facă baie în pielea goală cu noi. N-am să uit niciodată imaginea lui stând pe nisip ca un adevărat gentleman în salon, asudând în frac și lavalieră, în vreme ce noi ceilalți ne zbenguiam goi în valurile înspumate.

Julia îi dădu batista să-și șteargă lacrimile.

– Oare în Franța va mai exista vreodată un alt poet ca Baudelaire? întrebă André.

– N-ați văzut că de la accidentul vascular de acum câțiva ani, de fiecare dată când mai face unul, se recuperează un pic mai prost decât înainte?

Victorine se uită în oglinjoara din buzunar, își tamponă obrajii uzi de lacrimi și se scuză să meargă la toaletă să se spele pe față. Când se întoarse, se opri o clipă înainte de a intra în câmpul lor vizual.

– Baudelaire moare, Victorine revine, îl auzi ea pe Edouard, care privea fix la băutura verde-papagal din pahar, de parcă ar fi căutat acolo misterele vieții.

– Ești încă îndrăgostit de ea, spuse Julia pe un ton neutru.

– Nu suntem cu toții îndrăgostiți de Victorine? E doar o chestiune de intensitate. Unii mai puțin. Alții mai mult, îi răspunse el.

– Scuză-mă că ți-o spun direct, dar o să fiu acolo când, în cele din urmă, o să ți-o ștergi din inimă.

– Julia, ți-am mai spus. Ceea ce s-a întâmplat între noi nu e mai mult decât a fost. Erai acolo și...

Julia ridică mâna, făcându-i semn să tacă.

– Voi avea răbdare.

Victorine făcu un pas înapoi, în vestibul, ca să-și recapete stăpânirea de sine.

– Știi că Monet te adoră, îl auzi spunând pe André.

– Monet? N-am observat.

– Ar fi bun cu tine, spuse Edouard. El e genul tău de om.

– Edouard, eu sunt drumul sigur spre casă. Victorine e piscul provocator al muntelui. Știu că pericolul atâtă, dar aduce nenorocire.

– Monsieur Manet, întrerupse un chelner. E aproape ora trei. Închidem, vă rog să mă scuzați.

– E în ordine, bătrâne. Uite, ia asta, spuse Edouard, ridicându-se și punându-i o bancnotă de cinci franci în mână.

Victorine mai așteptă câteva clipe și își făcu apariția. Au plecat pe jos de la cafenea, pe străzile liniștite, cuprinși de tristețe. Până și Parisul părea cumva mâhnit în somnul său profund. Edouard și-a amintit de-o poezie a lui Baudelaire și a început să recite din memorie.

– „Să fii departe de casă și să te simți, totuși, pretutindeni acasă: să vezi lumea, să fii în centrul lumii și să fii, totuși, ascuns de lume – iată câteva din micile plăceri ale celor cu fire independentă, pasională, imparțială." Ei, acum e aproape acasă, dragul de Baudelaire.

Victorine s-a întors la vila ei. S-a uitat prin ușile sălii de bal și a văzut câțiva întârziați care beau șampanie. Alți musafiri, în pelerine de seară, coborau scara și au trecut pe lângă ea. I-au strigat „noapte bună" cu glasuri de beți și i-au mulțumit pentru seara superbă.

S-a dus direct în garderob. Philippe o aștepta în întuneric, învăluit în fum de țigară.

– Cum îți închipui că poți pleca așa de la propria-ți petrecere? Tonul lui nu trăda nici o emoție.

– Baudelaire a avut nevoie de mine astă-seară. E pe moarte.

– Am fost umilit. Toată lumea m-a întrebat unde te-ai grăbit așa. Își încleștа și-și descleștа pumnul. Niciodată să nu mă mai pui într-o asemenea situație stânjenitoare, auzi? Tonul îi era încă moale ca mătasea, însă privirea o amenința. Ea continuă nonșalantă să se dezbrace, însă îngheță brusc când atenția lui se îndreptă spre gâtul ei gol.

– Unde ți-e colierul?

Își duse mâna la gât. Un zâmbet, amintirea unui sărut.

– Manet. A fost și el acolo, nu?

Ea dădu din cap.

– Mâine pozez pentru un tablou.

– Îți interzic. Ochii i se îngustară, dând drumul unui arabesc de fum de țigară.

Se uitau fix unul la altul, fiecare așteptând să capituleze celălalt.

– Nu pot să te introduc la Curte, Victorine, dacă-ți expui corpul dezbrăcat prin tot Parisul.

– Să mă introduci la Curte?

– O să aranjez detaliile prin Ludovic-Napoleon. Nu-mi poate refuza această mică favoare, îi răspunse, privind-o atent. Odată prezentată, vei putea să participi la recepțiile și la balurile imperiale de la palatul Tuileries.

Victorine îi înconjură gâtul cu brațele.

– Acum te-am făcut să zâmbești, îi spuse el.

Edouard lăsase uşa întredeschisă pentru ea. Intră şi inspiră mirosul înţepător de vopsea de ulei. Duşumelele pătate de vopsea îi scârţâiră sub pantofi când traversă vestibulul şi deschise uşile duble. Ieşi pe balcon şi se aplecă peste balustrada de metal coclit. Îmbrăţişă cu privirea talmeş-balmeşul de acoperişuri din ardezie roşcată şi gri care se întindeau din place de l'Europe până dincolo de Montmartre.

Victorine se întoarse apoi înăuntru şi se uită la Edouard de pe culoar. Era aplecat asupra unei pânze recent terminate, atingând grijuliu cu arătătorul suprafaţa lipicioasă ca să vadă dacă s-a uscat. Şi-a dat la o parte o buclă de pe frunte cu un gest familiar, iar Victorine a suspinat ca un călător ce-şi lasă jos bagajele, mulţumit că a ajuns acasă după o călătorie lungă.

El îşi îndreptă spatele şi o privi ca şi cum nu-i venea încă să creadă că s-a întors.

– Mă bucur că eşti aici, îi spuse.

O ajută să-şi scoată pelerina, pe care o puse pe divan. Stăteau pur şi simplu şi se priveau. Nu aveau cuvinte pentru acest moment.

– PĂSĂRI AFURISITE! PĂSĂRI AFURISITE! Un cârâit strident spintecă aerul şi abia atunci văzu Victorine papagalul verde-strălucitor.

– Cum îl cheamă? întrebă ea, vârându-şi degetul în colivie. Pasărea se repezi s-o muşte.

Edouard i-a spus că l-a cumpărat abia cu o zi în urmă, ca recuzită, şi nu s-a gândit să-i dea vreun nume.

– Hai să-i zicem Bismarck. Îmi aduce aminte de Otto von Bismarck, cu capul lui chel și vocea stridentă.

– L-ai cunoscut pe Bismarck?

– Nici n-o să crezi câți oameni snobi și plicticoși a trebuit să suport. Bismarck, desfrânatul ăla bătrân, ar trebui să vezi ce monoclu caraghios are. Și când se înclină, își love ște călcâiele uite așa, Edouard...

El îi întrerupse însă pantomima.

– Ce are de gând de Lyon cu tine?

– Hai să nu vorbim despre el. Povestește-mi mai bine despre tablou.

Reuși astfel să-l abată de la subiectul Philippe.

– Săptămâna trecută eram lângă Grădinile Luxembourg. E acolo un magazin universal mare și m-am oprit să mă uit la vitrine. Erau expuse botine, vreo douăzeci de perechi perfecte, lucrate în fabrică. Bunurile astea realizate mecanic sunt antiteza individualității și a spontaneității. Și atunci mi-a venit ideea acestui tablou.

– Și eu ce rol joc?

– Mă gândesc la o femeie elegantă, în halat; o să fii foarte reținută. În afară de privire, celebra privire. Pe măsură ce intra în detalii, devenea tot mai înflăcărat. Courbet m-a intrigat cu un tablou splendid pe care l-a expus recent la Salon. A pictat un papagal plutind lasciv deasupra unei femei, nud, întinsă pe spate. În arta renascentistă, papagalul simbolizează Adevărul și Frumusețea. În viziunea mea, papagalul

e cocoţat pe o stinghie, sus, în stânga ta, şi te priveşte, fiind la fel de serios ca şi tine.

Edouard i-a dat un neglijeu din satin de culoarea piersicii şi a început să adune de prin atelier şi alte obiecte de recuzită. Victorine s-a dezbrăcat, vorbind întruna şi făcând striptease atât de firesc, încât nici măcar nu şi-a dat seama de efect.

– Să-mi ridic părul sau îl preferi lăsat în jos?

Nu-i răspunse. Se uită la Edouard şi tresări văzându-l nemişcat, cum se oprise din curăţarea unei portocale pentru decor, privind-o fascinat. Surprinsă de intensitatea privirii lui, îşi strânse neglijeul pe lângă ea pentru a-şi ascunde goliciunea.

– Ar trebui să ne apucăm de treabă, spuse ea blând.

El se grăbi să-şi pregătească paleta şi să pună pânza albă pe şevalet. Apoi se apropie şi o apucă de umeri, pentru a o întoarce spre lumina după-amiezii. Atingerea degetelor lui prin ţesătura de mătase îi trimise fiori pe şira spinării. Îi aranjă faldurile neglijeului, drapându-l pe lângă corp ca pe o tunică dintr-o sculptură greacă, cu un gest care sugera multă tandreţe; era atât de diferit de felul de a fi al lui Philippe.

– Stai aşa, îi spuse. Acum ţine violetele astea aşa, adăugă, punându-i în mâini un buchet de flori de mătase şi strângându-i degetele în jurul lui.

Îi înclină apoi faţa la patruzeci şi cinci de grade spre stânga şi îi aranjă tandru o buclă din spatele urechii. Mâna lui întârzie puţin, mângâindu-i cicatricea de pe obraz.

– Nu-mi spui de unde ai asta?

– Era un bărbat, cel mai important client al lui Madame Goulue. Când a aflat că nu am decât cincisprezece ani, a început să mă ceară numai pe mine. A vrut să... voia să... să-i fac Lachaise. Eu n-am vrut. M-a obligat, arzându-mă cu ţigara.

– Îmi pare foarte rău. Iartă-mă că te-am întrebat. Ce pervers poate învăţa Lachaise pe o copilă de cincisprezece ani?

– Oh, nu el m-a învăţat. Am învăţat la treisprezece ani de la Monsieur Kaye. După aia, când am alergat plângând la Madame Goulue, m-a plesnit şi mi-a spus că nici un bărbat n-o să respecte o fată ca mine. Că nu trebuie să uit că sunt doar un obiect destinat plăcerii lor pe care pot să-l folosească aşa cum vor.

– N-o să ţi se mai întâmple niciodată, spuse el, strângându-i capul la piept. Niciodată.

Ea se retrase şi-l privi în ochi. Înţelegeau amândoi că relaţia dintre ei nu trebuie să se consume. Se întoarse şi el şi-şi reluă locul pe scăunelul pliant din faţa şevaletului.

– Hai să începem, îi spuse, luându-şi creta de desen.

15

„Ipocrizia e un viciu la modă
şi toate viciile la modă
sunt considerate virtuţi."
JEAN-BAPTISTE MOLIÈRE, *Don Juan*, 1665

– Ce faci, idiotule? ţipă Philippe la maseurul lui.

– *Monsieur le duc.* Cum să vă scap de nodurile de la picioare dacă urlaţi? După o şedinţă cu maestrul de scrimă, muşchii sunt întotdeauna foarte încordaţi.

Philippe îi făcu semn să plece şi se ridică cu mare grijă în capul oaselor, înfăşurându-şi prosopul în jurul taliei. Victorine îşi ascunse un zâmbet în spatele evantaiului, dar o văzu.

– Am îmbătrânit, Victorine.

Ea se apropie şi îi cuprinse gâtul cu braţele.

– Prefer înţepăturile sabiei tale celor ale oricărui tânăr, îi şopti ea la ureche.

– Să nu mă părăsești niciodată pentru un amant tânăr. Mă auzi? râse el și o trase în poală.

– De ce m-ai chemat așa de urgent?

– Tocmai am primit vestea că Prusia a învins Austria. Și-au anexat toate statele germane de nord, iar Austria s-a predat necondiționat. Ambasadorul nostru s-a dus de la Berlin la Sadowa să negocieze cu noul tău prieten, contele von Bismarck. În schimbul neutralității noastre, ambasadorul Benedetti i-a cerut Prusiei, în numele Franței, o parte din teritoriul luat de la austrieci.

– Ce teritoriu?

– Porțiuni de pe malul stâng al Rinului, plus Luxemburgul și Belgia. A fost o greșeală stupidă. Și chiar mai rău decât atât, i-a făcut lui Bismarck cererea în scris. Acesta l-a refuzat cu revolverul încărcat pe masă.

Philippe luă mâna lui Victorine și o ridică la buze.

– Am nevoie de o favoare din partea ta, scumpa mea. Vreau să scoți niște informații de la Bismarck, așa, firesc, în timpul unei conversații. O să-ți dau niște hârtii care să te ajute și să te îndrume.

Victorine avu o presimțire sumbră.

– Nu, *merci*, nu mă bag în așa ceva.

– Victorine, Franța a fost salvată de multe doamne nobile. Orice copil de școală știe că Sfânta Geneviève l-a convins pe Attila să nu distrugă Parisul în secolul al V-lea. Și mai e, bineînțeles, Ioana d'Arc.

– Philippe, nu vreau să mă implic în probleme de stat. Totul e prea...

– Germania e invidioasă pe statutul nostru de cea mai mare putere a Europei. Țara noastră e ca o femeie frumoasă, invidiată de vecinele ei, spuse el, mângâindu-i părul. Bismarck plănuiește ceva. Îți dau un dosar în care îți schițez în termeni simpli capacitățile lui militare. În felul acesta, vei fi pregătită să-i smulgi câteva mici secrete.

– Cum?

– Folosește-ți inteligența și pune și un pic de farmec feminin, draga mea.

– Doar nu-mi sugerezi să mă culc cu el!

– Orice e necesar, îi răspunse ridicând din umeri.

Sări de la el din poală. Ca și cum Philippe ar fi aruncat un chibrit aprins într-o fabrică de praf de pușcă.

– Deci asta mă consideri: jucăria ta personală pe care s-o dai în dreapta și-n stânga după cum vrei? urlă ea.

– Bineînțeles că nu. Te rog să mă ierți.

Clipele treceau și Victorine văzu apărându-i cutele de pe frunte. Însemna că se gândește la o strategie.

– Dacă aș devansa data prezentării tale la Curte pentru a putea participa la festivalul muzical al împăratului de la palatul Fontainebleau, te-aș face să mă ierți?

– Cumva, din întâmplare, vine și Bismarck?

– Da.

– Ar trebui să plec chiar acum, spuse ea, repezindu-se spre ușă.

– Te rog, Victorine, stai. Îmi pare rău. Vreau doar ce-i mai bine pentru Franța. O apucă de braț. Mă poți ierta? Te rog să mă scuzi, o spun cu toată sinceritatea.

Se uită la el, luptându-se între cele două opțiuni. Era sigură că nu voia să fie implicată în planurile lui. Și totuși, dat fiind prestigiul de a fi acceptată la palatul Tuileries, cum ar putea refuza?

– Foarte bine! Dă-mi hârtiile alea nenorocite, spuse ea întinzând mâna.

Philippe se apropie de un dulap mare cu intarsii, răsuci cheia și scoase niște dosare dintr-un sertar secret. Îi dădu câteva care purtau sigiliul imperial.

– Îți mulțumesc, Victorine.

Îi răspunse printr-un epitet colorat și plecă trântind ușa.

Nu la mult timp după aceea, într-o după-amiază fierbinte și umedă de august, în atelierul lui Edouard se adunase un grup vesel. Își învățase papagalul un cântec vulgar de bețivi: „Ferdinand cel cu trei picioare." Pasărea cânta refrenul, iar Victorine și André râdeau. Julia chicotea de prostioarele lor copilărești, ceea ce-i abătu atenția de la ultimul ei tablou la care lucra, portretul a două femei care-și beau ceaiul într-un salonaș confortabil. Tema feminină era accentuată de piesele de argint masiv puse în contrast cu delicatețea ceștilor din porțelan.

– Vă aduceți aminte de pacienta internată la azilul La Salpêtrière, despre care v-am mai povestit? întrebă ea, punând pensula jos. Cea pe care mi-a dat-o în grijă comitetul de voluntari? Ieri, l-am întrebat pe doctorul Charcot dacă bolnavii mintal spun numai prostii

sau dacă nu cumva gândurile lor au la bază o anumită logică. Mi-a răspuns că realitatea lor e diferită, că trăiesc în mintea lor. Vrea să publice într-o revistă ştiinţifică o lucrare despre Mademoiselle Marie.

– Şi de ce-a ales-o pe ea? întrebă Victorine.

– Pentru că e fascinantă. Pentru ea, timpul n-are nici un sens. E o femeie de patruzeci şi ceva de ani, dar crede că are încă douăzeci. Ieri mi-a spus că fetiţa ei a făcut gripă. Ba şi-a strigat şi servitoarea: „Gerthe! Scoate-i pătura aia, nu vezi că are febră?" Era aşa de convingătoare, încât aproape că am uitat că nici n-are copii.

– Pe una din mătuşile mele o cheamă Gerthe, spuse Victorine fără a se adresa cuiva anume.

– Victorine, întoarce-te aşa, te rog, îi spuse Edouard. Lipseşte ceva, mormăi el ca pentru sine. Privi intens pânza, mângâindu-şi barba nerasă de o zi care-i umbrea faţa.

– Ce vrei să faci, Edouard?

– Mă gândeam la introspecţie; la felul în care ne oferă ea un refugiu din spectacolul public în care suntem antrenaţi zi de zi.

Julia se întoarse să-l asculte.

– V-am pictat, pe tine şi fundalul, fără linie de orizont pentru ca privitorul să simtă că n-are nici o legătură cu spaţiul picturii. Vreau să se simtă incomod, stingherit, bizar imaterial, aşa cum ne simţim cu toţii în epoca modernă.

Victorine se duse în faţa şevaletului să-şi studieze propria imagine.

– Expune prăpastia dintre latura noastră publică, lipsită de conținut, și cea particulară, încărcată de sens.

– Tu îmi înțelegi opera mai bine decât oricine, Victorine, îi spuse Edouard.

Își aduse aminte de prima vizită făcută la atelierul lui, la cât de ciudate și urâte i se păruseră atunci lucrările sale. Acum, vedea numai geniu în fiecare trăsătură de penel.

Edouard luă o mantie din dantelă subțire, o puse în jurul umerilor lui Victorine, o privi și i-o scoase. Apoi îi așeză pe cap o bonetă croșetată. Se dădu din nou câțiva pași înapoi, bombăni ceva și o trânti pe podea. Trecu în revistă diversele obiecte de recuzită, până când privirea i se opri asupra unui monoclu atârnat de un șiret de mătase.

– De ce asta? întrebă Victorine, punându-l în jurul gâtului.

– Monoclul simbolizează un singur focar. Ești o femeie modernă, liber-cugetătoare, care privești în viitor.

– Mi-a spus cineva că lesbienele poartă monoclu ca să se recunoască între ele, spuse Victorine.

– Privitorul poate interpreta cum vrea, dădu el din umeri.

– Vreau să evit orice controversă, Edouard. Luna viitoare voi fi prezentată la Curte.

Edouard și André schimbară priviri uluite. Edouard o întrebă dacă nu face cumva o glumă.

– Eşti curtezană. N-ai nume de familie, n-ai avere, nimic din ceea ce se cere unei persoane ca să fie prezentată împăratului şi împărătesei. Nu te vor accepta, te asigur.

– Vom vedea. Voi fi prezentată, iar tu va trebui să-ţi ceri scuze.

Julia schimbă subiectul şi o rugă pe Victorine s-o însoţească în vizitele pe care trebuia să le facă din partea comitetului de binefacere. Vrând să-i dovedească lui Edouard că poate fi o mare doamnă şi că merită să fie prezentată la Curtea imperială, Victorine acceptă amabilă.

După ce suportă, împreună cu Julia, o după-amiază plicticoasă de vizite de caritate, Victorine se întâlni cu André la croitoreasă, unde el o ajută să-şi aleagă modelele pentru noile rochii de bal. André avea un gust desăvârşit, pe care susţinea că l-a moştenit de la mama şi de la bunica lui, ambele, frumuseţi celebre ale vremii lor, îmbrăcate desăvârşit.

În amurg, stând în trăsură în drum spre casă, vizitiul opri brusc vehiculul chiar în mijloc, în place de la Concorde. Victorine dădu la o parte perdeluţa şi văzu o harababură de trăsuri şi privitori adunaţi în cerc, arătând spre ceva de pe stradă. Îşi strigă vizitiul, vrând să afle ce s-a întâmplat.

Acesta i-a răspuns că o trecătoare a fost lovită de doi cai şi se aştepta ambulanţa. I-a mai spus că femeia era fosta curtezană Regina de la Bal Mabille.

– Asta-i cerşetoarea pe care am văzut-o în prima zi în care am venit la Paris!

– Există o poveste apocrifă despre Regina de la Bal Mabille, spuse André. Când era pe culmile succesului, avea şapte iubiţi, toţi prieteni între ei, care proveneau din cele mai bune familii aristocratice. Aceştia au hotărât să cumpere un scrin cu şapte sertare pentru budoarul ei, un sertar pentru fiecare amant, în noaptea destinată lui. Uită-te acum la ea, e un nimic.

Restul drumului până acasă, Victorine a rămas tăcută. Se uita pe fereastră la străzile pe care le lăsau în urmă, dar mintea îi era în altă parte. După întâlnirea atât de neaşteptată cu Regina de la Bal Mabille, închise ochii şi revăzu scena foarte clar, se revăzu pe ea ca tânără provincială ajunsă în sfârşit în oraşul de vis – Paris – unde nu şi-a găsit visul cel mai frumos, ci un cumplit coşmar. Acum, după atâţia ani, după atâtea experienţe, a înţeles cât de perfect definea Regina de la Bal Mabille Parisul ei. De pe culmile succesului poţi ajunge brusc în cea mai abjectă sărăcie. Un amant prost, un motiv greşit pot transforma un aliat în duşman şi dragostea în ură, precipitând căderea periculoasă.

Încă din prima zi, principiul călăuzitor al lui Victorine a fost să nu facă niciodată greşeala pe care a făcut-o acea femeie. Să nu se prăbuşească niciodată în acel coşmar infernal. Simţea un dor inexplicabil de Edouard. După ce l-a lăsat pe André, i-a poruncit vizitiului s-o ducă la el acasă.

– Aşadar, te-ai aflat faţă în faţă cu Regina de la Bal Mabille, spectrul din trecutul tău, spuse Edouard.

– Da. Şi am început să mă gândesc la călătoria mea din Alsacia până unde mă aflu azi. Întotdeauna am crezut că trecutul a murit şi nu trebuie dezgropat, dar am atâtea întrebări. Cum să găsesc oare răspunsurile?

– Dacă eşti pregătită să le găseşti, angajează un avocat să facă investigaţii. Te-aş putea trimite la unul foarte bun. O să-ţi dau o scrisoare de recomandare.

16

„Cu cât descoperi mai multe despre tine,
cu atât mai multe ai încă de descoperit."
CHARLES BAUDELAIRE (1821–1867)

Edouard o convinsese de virtuţile aflării adevărului, dar în drum spre biroul avocatului Victorine oscila între speranţă şi groază. Avea nevoie de suportul moral al lui André şi al Juliei, pentru că ezita încă dacă să încerce să-şi descopere propria identitate sau să lase lucrurile aşa cum sunt, iar ei fuseseră de acord s-o însoţească. Se uită la punguţa uzată din catifea purpurie pe care o ţinea în poală. Acolo erau adunate fărâme şi fragmente din viaţa ei, purtate din loc în loc, după cum fusese şi ea purtată de rude. O însoţiseră la Paris şi, pentru ea, aveau o mare valoare sentimentală. Erau singurele amintiri pe care le avea din copilărie şi puteau fi folositoare astăzi pentru avocat, Maître Mollet.

Mollet îi prezentă lui Victorine un act îngălbenit, certificatul ei de naştere. Reieşea că Marie Laurent, în vârstă de douăzeci şi doi de ani, fusese mama lui Victorine.

– Dar aici scrie că locul naşterii e Paris, spuse Victorine ţinând documentul cu mâinile încărcate de bijuterii. Nu înţeleg.

André şi Julia schimbau priviri surprinse.

Mollet răsfoi un teanc de hârtii de pe biroul în dezordine.

– Mademoiselle Laurent, pot să vorbesc deschis cu dumneata?

– Bineînţeles. Ei sunt cei mai buni prieteni ai mei. Orice aveţi de spus puteţi spune în faţa lor.

Mollet îşi drese glasul. I-a spus că povestea ei despre copilăria şi originile umile din Alsacia nu corespund datelor din certificatul de naştere. A corespondat cu persoanele care au îngrijit-o acolo şi cercetările ulterioare au scos la iveală scrisori între mama ei şi cele care i-au purtat de grijă.

– Adică mătuşile mele? întrebă ea.

El se lăsă pe spate în scaun, cântărind-o din priviri.

– Femeile pe care le numeşti mătuşi au fost, de fapt, servitoarele mamei dumitale.

– Cum adică?

– Te-ai născut la Paris ca fiica unei tinere doamne, Marie Laurent, adresa rue de Turenne, lângă Bal Mabille. După câteva luni, ai fost trimisă la familia servitoarei ei din Alsacia.

Dezvăluirea fu întâmpinată cu tăcere. Era prea șocată.

– Vreau să înțeleg bine. Mama era pariziană?

– Da. Te-a trimis din Paris din motive personale. N-am găsit nici o căsătorie înregistrată la primărie. A hotărât să nu aibă nici o legătură directă cu dumneata, deși te-a întreținut, trimițându-le sume generoase îngrijitoarelor dumitale.

– Generoase! Numai generoase nu se pot numi. Am fost crescută în condiții foarte modeste, spuse Victorine cu amărăciune.

Avocatul își puse pince-nez-ul și căută prin teancul de hârtii de sub cot. I-a spus că din contabilitatea sumară ținută de Gerthe Zissner reiese că n-au administrat bine depozitul care li s-a încredințat.

– Și cine a fost tatăl meu?

– În ceea ce privește numele tatălui, aici scrie „Pierre Pierre". Nu pot decât să trag concluzia...

– Da, da, continuați.

– În cazul în care o tânără doamnă poartă copilul nelegitim al unui aristocrat, numele tatălui se trece de obicei Pierre Pierre, din motive evidente de discreție.

Victorine inspiră adânc pentru a-și veni în fire.

– Un aristocrat? Dar nu înțeleg, spuse ea.

Apoi goli pe birou punguța din care se revărsară lucrurile atât de îndrăgite – cotorul biletului spre Paris, scrisoarea de acceptare la școala de balet a operei și alte amintiri copilărești. Dintre ele, Maître Mollet scoase o batistă din dantelă cu monograma M.L.

O desfăcu și dădu la iveală o mică brățară din perle, având exact circumferința unei încheieturi de copil. De brățară atârna o inimioară din aur cu o inscripție.

– „Micuței mele *jolie*", citi el cu voce tare, apoi o întoarse și citi de pe partea cealaltă. „Victorine Laurent, Decembrie 14, 1845." Cine ți-a dat asta? o întrebă.

– Nu știu. O am dintotdeauna.

Julia se ridică deodată în picioare.

– Ți-a spus cineva vreodată „micuța mea *jolie*"? o întrebă ea.

– Nu, niciodată. De ce întrebi?

– Mademoiselle Marie, pacienta de la spital vorbește despre „micuța ei *jolie*". Credeam că-i vreun cățel, dar acum înțeleg! Mica ei *jolie* e fetița de care îi e atât de dor. Cred că fetița, micuța ei *jolie*, ești tu.

– Julia, e ridicol. Doar nu crezi că nebuna aia ar putea fi...

– Dar copilul stă undeva la *familia servitoarei ei*...

– Imposibil, spuse Victorine. Mama mea a murit la naștere.

Maître Mollet se uita când la una, când la cealaltă.

– De fapt, nu-i așa.

Victorine a rămas tăcută mai mult timp.

– Trăiește? întrebă ea apoi. Mama mea ar putea fi la Paris?

– Nu am reușit să aflu nimic despre Marie Laurent. Poate că s-a căsătorit și are acum un alt nume. Sau poate că a murit. Observă dezamăgirea din

privirea lui Victorine. Ce vreți să fac mai departe, Mademoiselle Laurent?

Capul îi vâjâia.

– Îmi pare rău... Încercă să se ridice, dar recăzu în scaun.

– Vă rog să mă scuzați că v-am provocat un asemenea șoc, spuse avocatul.

– Nu, nu-i nimic. Julia îi duse la gură un pahar cu apă și luă o înghițitură. Vă rog să continuați cercetările și să aflați ce s-a întâmplat cu Marie Laurent. Cred că aveți nevoie de bani pentru a le convinge pe mă..., pe servitoarele mamei să vă furnizeze informații suplimentare. Vă autorizez să le promiteți orice sumă considerați necesar.

– O tactică înțeleaptă, Mademoiselle Laurent, spuse el, înclinându-se politicos.

– Nici nu pot să vă mulțumesc îndeajuns, Monsieur Mollet. Se uită la copia certificatului de naștere. Acest document mi-a schimbat întreaga viață.

Pista spre Marie Laurent l-a dus la registrele de la Prefectura Poliției arondismentului treisprezece. Maître Mollet a informat-o pe Victorine că o Marie Laurent a fost ridicată de poliție în ianuarie 1856, pentru că vagabonda pe străzi și părea să nu aibă locuință. A fost internată la spitalul Salpêtrière.

17

„Prin natura lor, toţi oamenii tind spre cunoaştere."
ARISTOTEL (384–322 î.Hr.)

Julia era convinsă că pacienta de care avea ea grijă era mama lui Victorine. A insistat să-i facă o vizită doctorului Charcot şi să-i aducă la cunoştinţă faptele. Era aproape sigură că le va da actele confidenţiale ale pacientei, le va spune numele, dovedind astfel că are dreptate.

Victorine şi André au coborât din trăsură pe boulevard de l'Hôpital şi au mers pe jos până la intrarea în La Salpêtrière, vizavi de Gare d'Orléans. Cu fiecare pas, Victorine era tot mai îngrijorată, aşteptându-se la mirosuri respingătoare şi la imagini înspăimântătoare. Văzu însă în faţa ei o clădire care-i amintea de spitalul Invalizilor, o structură geometrică iluministă cu o cupolă clasică. Au traversat o curte încântătoare,

numită La Cour Manon Lescaut, și au ajuns în holul de la intrare, unde-i aștepta Julia.

Au trecut prin mai multe culoare până la biroul doctorului Charcot. Din spatele unui birou plin cu teancuri de documente, cărți și fișe medicale, se ridică să-i salute un bărbat mărunțel, cu ochi negri adânci, îmbrăcat într-un halat de laborator.

– Bună ziua, bună ziua! Intrați și vă rog să scuzați dezordinea, spuse el luând fișele de pe trei scaune cu spătar și făcându-le semn să se așeze. În timp ce discutau, Victorine simțea cum îi cântărește fiecare vorbă și fiecare gest.

– Cariera mea a început aici acum cincisprezece ani, după ce am studiat cu marele doctor Paul Janet, tatăl psihologiei moderne, spuse el pentru a se recomanda.

– Mademoiselle Stanhope-Morgan este foarte impresionată de munca dumneavoastră, domnule doctor, spuse Victorine.

O privi cu seriozitate.

– Vă mulțumesc, mademoiselle. De ani de zile mă interesează manifestările bolii mintale la femeile catalogate în mod eronat drept „nebune". De obicei, nu sunt decât victime ale unor împrejurări nefericite din tinerețe: tați care le-au abuzat, mame alcoolice...

– Și cum ajung aici? îl întrebă Victorine.

– Aleg viața pe străzi de la o vârstă fragedă. Străzile sordide ale Parisului devin „căminul" lor până când sunt aduse aici de poliție sau sunt internate de bărbații care nu le mai vor. Ei, v-am spus destule despre munca

mea. Vă rog să-mi vorbiți despre dumneavoastră, spuse el luând tocul, gata să noteze.

Victorine îi relată pe scurt povestea ei din Alsacia.

– După un accident nefericit la vârsta de treisprezece ani, o fostă profesoară m-a ajutat să plec din sat și m-a înscris la școala de balet a operei, subvenționată de stat.

Notă conștiincios toate aceste fapte într-un carnețel și ceru câteva date specifice.

– S-o ducem acum pe *Mademoiselle* Laurent să vadă pacienta? întrebă Julia.

– Toate la timpul lor, îi răspunse el Juliei. Marie este un nume obișnuit, iar faptul că fetița ei a locuit în altă parte nu dovedește prea multe, adăugă el zâmbind.

– Dar am ajuns s-o cunosc. Intuiesc că așa e, spuse Julia. Victorine observă în ochii lui, când se uită la Julia, o urmă de afecțiune. Putem merge acum în salonul ei, domnule doctor? Abia aștept s-o cunoască și Victorine.

Medicul îi conduse prin mai multe culoare. Victorine privi pe furiș în saloane, așteptându-se să vadă femei sălbatice, urlând și bătându-se, legate de paturi. Înaintând însă pe podelele lustruite, de-a lungul coridoarelor, întâlniră o atmosferă calmă și cât se poate de umană.

– Am ajuns.

Victorine se uită la plăcuța cu numele de pe ușă: MADEMOISELLE MARIE. O femeie slăbuță stătea pe un scaun, cu mâinile puse cuminți în poală și se uita pe fereastra deschisă spre curte. Părul ei cărunt

era pieptănat cu grijă și purta o rochie lungă standard, de spital. La intrarea vizitatorilor nu s-a întors, ci a continuat să se uite pe fereastră. Când doctorul Charcot a salutat-o, l-a privit cu o expresie indiferentă. Pe fața ei ridată, Victorine a văzut urmele frumuseții, intuind tristețea unui suflet pustiit.

– Bună ziua, Mademoiselle Marie! Azi v-am adus o prietenă, spuse Julia, apucând-o pe Victorine de mână s-o tragă mai în față. Părea s-o vadă pe Victorine, dar în ochii ei nu se observa nimic. Victorine nu prea știa ce să facă.

– Bună ziua, spuse ea în cele din urmă, nesigură.

– Noi stăm mai în spate să vă facem loc, spuse doctorul Charcot și îi făcu semn Juliei să se apropie, ea și Victorine, mai mult de pacientă. Victorine văzu că are creionul pregătit să ia notițe.

Pacienta își ignoră oaspeții, uitându-se în continuare pe fereastră, privind în gol. Deodată, începu să vorbească.

– Repede, adu rochia bleu de satin cu garnitură de hermină! O s-o pun diseară la teatru. Și adu-mi și caseta de bijuterii.

Victorine tresări auzindu-i inflexiunile tinerești al vocii.

– Nu uita că trăiește în trecut. Crede că e o tânără frumoasă în perioada fericită a vieții ei. E mai bine să n-o contrazicem, altfel devine cam... gălăgioasă, îi șopti Julia.

– Ai mai aflat ceva despre fetiţă? o întrebă femeia pe Julia.

Victorine şi Julia schimbară o privire.

– Fetiţa e bine, îi răspunse Julia calm.

– Când vine să mă vadă? N-am mai văzut-o de câteva luni. Micuţa mea *jolie*. Victorine a mea.

Victorine apucă strâns braţul Juliei, înfigându-i unghiile în carne.

– De ce spune aşa? şuieră Victorine.

Julia îi descleştă cu blândeţe degetele şi o apucă de mână.

– Fetiţa o să vină curând în vizită, Mademoiselle Marie.

– O să plec cu baronul la Biarritz, în sezon, şi vreau să-mi văd copilul înainte de plecare. Mi-e foarte dor de ea.

– Unde e fetiţa dumneavoastră, mademoiselle? o întrebă Victorine.

– E la Schirrhoffen, îi răspunse.

Victorine se holbă la ea, simţind că nici nu mai poate să respire. Niciodată nu spusese cuiva numele satului ei; niciodată. Cercetă faţa ridată, ochii stinşi, mâinile deformate – cum e posibil? Avea nevoie de aer. Simţea că se sufocă. Ieşi în grabă din încăpere şi o luă la fugă pe culoarul lung. Coti de câteva ori, neştiind încotro se îndreaptă, apoi găsi o uşă şi ieşi în curte.

Simetria încântătoare a grădinii contrasta total cu haosul din mintea ei. Nu era posibil. Poate că era o înşelătorie bine pusă la punct. Poate că această femeie

auzise de Victorine Laurent și încerca să stoarcă niște bani de la metresa preferată a ducelui de Lyon. Se opri să-și regăsească suflul. Nu putea fi asta mama ei. Ea nu avea mamă. Era orfană. Totul se poate explica printr-o coincidență.

În afară de numele satului.

Pentru Schirrhoffen nu exista nici o explicație.

Victorine se așeză pe o bancă din grădină. Natura își bătea joc de ea prin ciripitul vioi al păsărilor și prin voluptatea obscenă a verdelui înmuiat în aburul cald al soarelui. Trebuia să se gândească, dar nu putea. Peste un șoc atât de profund nu se poate trece prea ușor. Întreaga ei viață, propria-i identitate nu erau decât un hățiș de minciuni și întuneric.

– Victorine! Victorine! Oh, Doamne sfinte! Te simți bine?

Julia alerga spre ea gâfâind, scoasă din minți. André o urma îndeaproape.

Julia îi întinse lui Victorine fișa medicală a pacientei pe care doctorul Charcot o dădea rudei celei mai apropiate. Victorine deschise dosarul și citi numele din partea de sus a foii: „Marie Laurent."

– Deci a știut; ar fi trebuit să mă prevină.

– Doctorul Charcot mi-a spus să nu te pregătesc. Voia să-ți înregistreze prima reacție.

– Să-mi înregistreze reacția? Pentru el sunt un experiment științific?

Observația lui Victorine o jigni pe Julia.

– Nu, bineînțeles că nu. Pregătește o lucrare științifică despre ea și...

– Și eu? Are de gând să publice o lucrare despre o femeie care a crezut că mama ei a murit și descoperă apoi că e o nebună care rătăcea pe străzi? Că „rudele" despre care credea că-i sunt mătuși nu aveau altă legătură cu ea în afara unei sume lunare?

– Îmi pare rău, Victorine. Credeam că o să fii fericită că ți-ai găsit mama, spuse Julia încet. Nu mi-am dat seama că asta-ți va produce un asemenea șoc, adăugă ea și ochii i se umplură de lacrimi.

– Și eu ce să fac acum? Să facem schimb de amintiri? Se simțea complet goală pe dinăuntru.

– Ai putea să-i pui întrebări ca să afli adevărata ta poveste, îi sugeră André.

– Nu e nevoie. Nu e clar? Un bărbat oarecare și-a făcut de cap cu ea, m-a născut, a scăpat de povară și și-a continuat nestingherită cariera.

– Poate că n-a avut încotro, Victorine. Cred că te-a iubit și te-a trimis departe ca să te apere de lumea ei.

– Înseamnă că în zilele noastre domnește ironia. Teamă mi-e, Julia, că înclinația ta de a vedea numai ce e mai bun în oameni nu-și are locul aici. A scăpat de mine prin familia servitoarei, a trimis bani... asta e, atât timp cât a câștigat. Când a ajuns la fundul sacului, acolo am ajuns și eu.

Julia a clătinat din cap; mila și bunătatea o făceau aproape frumoasă.

– Te-a iubit, Victorine. Doar că acum eşti prea tulburată ca să vezi asta.

– Am făcut o mare greşeală venind aici, spuse Victorine, ridicându-se.

Julia o prinse de braţ.

– Stai, nu vrei s-o întrebi despre tatăl tău?

– Nu mai vreau s-o văd niciodată pe femeia aia, spuse ea.

O briză tăioasă umfla boneta lui Victorine care se afla în faetonul lui Philippe, pe largul boulevard de la Mer de pe malul mării, la Deauville. Pescăruşii ţipau înălţându-se şi afundându-se apoi în valuri. Îşi ridică umbreluţa pentru a se proteja de soarele de început de septembrie şi îşi miji ochii spre lumina reflectată de nisip. Ţărmul mării era punctat de cabinele din prelată în dungi albastre şi albe, unde înotătorii se puteau schimba. Steaguri în aceleaşi dungi albastru cu alb fluturau molcom pe acoperişul ţuguiat al Grand Hotel. Pe promenada de scânduri, vântul umfla rochiile albe de vară, iar marea de azur se unea cu cerul printr-o linie armonioasă.

Philippe admira peisajul cu binoclul, ca un senior care-şi supraveghează domeniul.

– Uită-te acolo, îi arătă el spre întinderea vastă. Un pescar ne-a vândut toată suprafaţa aia pe o nimica toată, râse el. Am un profit foarte frumos din această mică tranzacţie.

– Ai profitat de un simplu pescar?

– A profita e un cuvânt blând. L-am furat, chicoti el. N-o să uit niciodată privirea lui plină de triumf când ne-a dat actul. Ce prostănac!

Victorine știa că Philippe și prietenii lui cumpăraseră pământ în încântătorul sătuc Deauville de pe malul mării, o comunitate mică și adormită aflată vizavi de stațiunea Trouville, peste râul Touques. Proprietarii de bănci puseseră toți banii, iar Philippe își exercitase întreaga influență politică ca să obțină permisiunea guvernului de a nivela dunele și de a draga râul Touques ca să facă un golf pentru iahturi și pentru a construi o linie de cale ferată care să aducă lumea la Deauville, și nu la Trouville. A mai amenajat și un hipodrom pentru a-i momi aici pe turiștii de la Baden-Baden. Hotelurile de lux și vilele de la malul mării sporeau atracția; acum, litoralul era împânzit de vile ostentative, iar trenurile pline îi aduceau aici pe cei în căutare de distracție.

Philippe îi arătă mândru fiecare nouă vilă în construcție, anunțându-i numele proprietarului și felul în care și-a făcut averea.

– Monsieur Wainer, industriaș, stil neogotic. Monsieur Griguer, bancher, stil neo-renascentist. Mademoiselle Laurent, arătă el apoi, încântătoarea și fermecătoarea, stil neo-normand.

– Ce-ai spus? deveni ea brusc atentă.

– Vila ta de la mare, dragostea mea. E chiar lângă a mea.

Philippe întinse mâna acoperită cu mănușa galbenă din șevro. Victorine văzu o construcție aflată în fază inițială, de dimensiuni uriașe, care dădea spre ocean.

– E încântătoare, spuse ea pe un ton neutru.

– Un răspuns cam reținut. Abia ai scos o vorbă toată ziua. Te deranjează ceva? o întrebă. Ai nevoie de bani?

– Nu. Întoarse capul și se uită departe, spre orizont. De când o întâlnise pe Marie Laurent nu se putea gândi la nimic altceva.

– Ești neliniștită în legătură cu prezentarea ta la palatul Tuileries? Tot protocolul ăla scorțos e destul de intimidant.

– Nu. Nu-mi fac griji.

– În ziua în care ți-am pledat cauza pentru a fi prezentată, nici nu-ți poți imagina la ce țipete am asistat între împărat și Eugenie, îi spuse el pocnind biciul peste capetele cailor. N-a fost deloc plăcut. Însă micuțul nostru împărat și-a respectat promisiunea. N-a cedat și e în ordine.

Se întoarse spre Victorine, dar ea stătea impasibilă.

– Nu ești mulțumită?

– Ba da, sunt foarte mulțumită, spuse ea încet.

– Atunci ce te frământă?

Să-i spună? Știa că el nu dă nici o atenție îndoielilor și spaimelor ei. Decât dacă e vorba de bani. Și atunci rezolvă imediat problema completând un cec. Singurul om căruia îi păsa într-adevăr de ea și care-i putea alina durerea și zbuciumul inimii era Edouard Manet.

– Nu mă frământă nimic.

– Bine, atunci hai să mergem la gară. Trebuie să-ți alegem rochia pentru Curte. Trebuie să fii fermecătoare, însă în limitele bunului-gust, continuă el.

Oriîncotro se uita, Victorine nu se vedea decât pe ea, scotocind prin lăzile de gunoi, asemenea Mariei Laurent.

18

„Când e vorba de inimă, nu există lucruri minore.
Ea amplifică totul; așază pe același cântar
prăbușirea unui imperiu...
și căderea mănușii unei doamne.
Și aproape întotdeauna mănușa cântărește
mai mult decât imperiul."
HONORÉ DE BALZAC (1799–1850)

Philippe era ocupat cu sesiunea corpului legislativ, așa că Victorine l-a luat pe André ca însoțitor oficial la palatul Tuileries. În fracul negru, vestă și pantaloni gri, cu panglica Legiunii de Onoare la butonieră, arăta într-adevăr a marchiz. În trăsură, o impresionase cu toate cunoștințele lui în ceea ce privește protocolul de la palat. Tatăl lui era pair al Franței și André vizitase frecvent palatul, încă din copilărie.

– Aici era reşedinţa preferată a Caterinei de Medici, îi spuse el, trecând de linia de ofiţeri din Cent Gardes care stăteau în poziţie de drepţi.

Philippe îi spusese că el a creat acest magnific escadron în 1854 pentru a servi drept simbol al regimului imperial. Fiecare ofiţer avea exact un metru optzeci înălţime şi o condiţie fizică perfectă. Toţi erau îmbrăcaţi în tunici bleu-ciel şi aveau platoşe din oţel. Mănunchiurile de fire din coamă de cal care le împodobeau coifurile se legănau în bătaia vântului, iar săbiile de ceremonie străluceau pe pantalonii albi şi cizmele negre.

Victorine trecu pe lângă ei, urmată de trena ca un evantai a rochiei care aluneca pe covorul de Savonnerie. Philippe îi dăduse voie să poarte o rochie elegantă aleasă de ea, din mătase de culoarea şampaniei, cu o broderie subtilă din mărgele, fără obişnuitele panglici, dantele şi volane. Părul îi era strâns într-un nod cuminte la ceafă, pentru a scoate mai bine în evidenţă un *collier* uluitor din diamante care costase cinci sute de mii de franci, darul lui Philippe pentru această ocazie foarte importantă.

Când a intrat în palat pe uşile duble s-a uitat înspre cupola magnifică a pavilionului d'Horloge şi a inspirat adânc să se mai liniştească. Prezenţa împăratului în palat era indicată de steagul tricolor care flutura pe fundalul de nori şi cer albastru.

Înaintând pe culoarul lung, a privit pajii care stăteau în poziţie de drepţi, minunaţi în uniformele lor albastre, cu pantaloni albi până la genunchi şi ciorapi albi.

Prințesa Mathilde i-a salutat pe Victorine și pe André de pe banca aflată într-un intrând de sub fereastră, unde-i aștepta.

– Dragilor! Nu sunteți emoționați? izbucni ea. André de Montpellier, bună ziua, micuțul meu frumos. Un sărut pentru Mathilde? făcu ea întinzând obrazul. Victorine, *mon ange*, arăți absolut superb.

– Și tu, minți Victorine. Mathilde își vopsise părul, din roșu, într-o nuanță flamboaiantă de blond. Rochia de culoarea fucsinei, cu crinolină, distona oribil cu părul. Machiajul, la fel de îndrăzneț ca și caracterul, includea gene rimelate abundent și obraji în aceeași nuanță cu rochia.

Au urcat o scară monumentală, care ducea într-o anticameră. Trei valeți, cu vestoane maro-roșcat și garnituri de argint, stăteau în poziție de drepți pentru a o anunța pe prințesa Mathilde Bonaparte și pe musafirii ei doamnelor de onoare din Salon Vert. Mathilde și André au trecut repede, însă Victorine s-a oprit să se uite în sus, la frescele cu papagali verzi pictate deasupra ușilor și la lianele tropicale *trompe l'oeil* care se încolăceau în jurul mulurilor de pe tavan. O oglindă bizotată din spatele încăperii reflecta simetria carteziană a Grădinilor Tuileries.

Victorine străbătu salonul și se opri în fața oglinzii, copleșită să-și vadă imaginea în acel cadru. Se privea și nu-i venea să creadă că ea, Victorine Laurent, dintr-un sat obscur din Alsacia, stătea acum în palatul imperial, sediul puterii din întreaga Franță.

– Grăbește-te, Victorine. Simți cum André o apucă de cot, trăgând-o spre următoarea sală de primire. Una din doamnele de onoare te va prezenta Maiestății Sale.

– Sunt două ranguri de doamne de onoare, îi explica prințesa Mathilde lui Victorine în timp ce intrau în Salon Rose. Cele două doamne de dormitor sunt de prim rang, continuă Mathilde, conducând-o în Salon Bleu.

Aici era destinația finală, unde urma să-i primească Eugenie, pe ei și alți câțiva musafiri adunați deja. Așteptând sosirea împărătesei, Victorine observă arcadele de deasupra ușilor. Erau decorate cu portretele în medalion ale diverselor doamne din societate, pe care le recunoștea după ilustrațiile din reviste. *Les cygnes*, așa li se spunea, deși mai puțin grațioase ca lebedele, erau prietenele împărătesei. André îi arătă portretul sever al baroanei de Rothschild, care se întrezărea deasupra ușii din spate.

– Nu-i așa că pare posomorâtă? îi șopti ea lui André.

– Se gândește la tine când îi regulezi bărbatul, o necăji André în joacă.

Victorine își înăbuși un chicotit nervos. Cercetând cu privirea salonul, o copleșise o senzație de claustrofobie la vederea vazelor de Sèvres cât ea de înalte, a scaunelor generos tapițate, a draperiilor grele de brocart, a lambriurilor aurite și a enormelor candelabre din cristal de stâncă, atârnând amenințătoare deasupra lor.

– Oribil gust are Eugenie, spuse Mathilde. *Quelle parvenue,* pufni ea.

Victorine simțea discretele priviri piezișe aruncate de celelalte doamne care așteptau să fie prezentate.

– Ai fost recunoscută! Mathilde le privi crunt pe indiscrete, care întoarseră înciudate capetele, fiind surprinse asupra faptului.

– Pregătește-mă, Mathilde. Ce se întâmplă mai departe? o întrebă Victorine.

– Când intră Eugenie, ne ridicăm cu toții. Una din doamnele de onoare, care vine cu ea, i-o prezintă pe fiecare doamnă în parte, care îi este, la rândul ei, prezentată de persoana care garantează pentru ea. Cred că azi o însoțește cumnata mea, prințesa d'Esseling. Când era mai tânără a fost favorita lui Ludovic-Napoleon.

– Eugenie acceptă ca o fostă amantă a soțului ei să-i fie doamnă de onoare?

– Le suportă pe cele de vârstă mijlocie. Frumusețile tinere, așa ca tine, nu-i sunt pe plac, râse Mathilde.

– Soții de rând înșală, dar această ipocrizie îți face greață. Doar sunt împăratul și împărăteasa Franței! spuse Victorine.

Îi surprinse pe André și pe Mathilde schimbând priviri amuzate.

– Scumpa mea, felul în care idealizezi cuplul imperial e așa de pitoresc, de burghez, îi spuse Mathilde. Pragmatismul cere ipocrizie. Minciunile sporesc pe măsură ce poziția devine mai înaltă, spuse ea

observând fruntea încruntată a lui Victorine. Nu e decât un joc, *chérie*.

Foşnetul de mătase şi satin anunţa intrarea iminentă a lui Eugenie. Musafirii se grăbiră să se ridice şi îşi întinseră gâturile să vadă mai bine. Părul îi era pieptănat foarte sus, pentru a-i scoate în evidenţă faimosul gât de lebădă, deşi o bărbie dublă se profila în locul maxilarului fin de odinioară. Dinţii albiţi artificial, strălucitori, îţi luau ochii. Defilă încet prin salon, salutând fiecare oaspete, discutând amiabil câteva momente, înainte de a fi îndemnată uşor de prinţesa d'Esseling să treacă la următorul. Îşi îndeplinea îndatoririle cu un farmec exersat. Cuvintele şi gesturile erau cele ale unui monarh mărinimos, însă felul abil în care le executa nu putea masca invidia din spatele zâmbetului. Când îşi îndreptă atenţia spre Victorine, în ochi i se aprinse o sclipire de mânie. Ridică mâna înmănuşată şi îi şopti în aparteu prinţesei d'Esseling: „Ce caută *femeia aia* aici?"

Mathilde, în calitatea sa de garant, i-o prezentă oficial lui Eugenie pe Victorine.

– Mademoiselle Laurent, spuse Eugenie, este într-adevăr foarte neobişnuit să primim la Curtea imperială o persoană ca dumneavoastră.

Victorine se înclină adânc, aşa cum o învăţase André.

– Vă mulţumesc, Maiestatea Voastră. Am auzit atâtea despre dumneavoastră de la ducele de Lyon şi de la prinţesa Mathilde. Şi se pare că absolut totul e adevărat.

Mathilde își duse mâna la față să-și ascundă zâmbetul. André își stăpâni râsul și fu cuprins de un acces de tuse.

Eugenie înțelegea disprețul lui Mathilde și al lui Philippe față de ea. Cei aflați în încăpere nu și-au dat seama de insulta subtilă, însă ochii lui Eugenie se îngustară, iar vena de la gât îi pulsa vizibil din cauza furiei. Se întoarse, lovind cu trena de satin pantofii lui Victorine, și se îndepărtă repede.

Odată încheiată ceremonia de prezentare, doamnele și-au luat șalurile de cașmir și s-au îndreptat spre ușile duble, un murmur ușor ridicându-se deasupra capetelor lor coafate. Vocile le răsunau în sala strălucitoare, cu parchet, în timp ce se sărutau și se felicitau cu ocazia noului statut pe care-l dobândiseră. Un paj dădea, cu oarecare dificultate, mulțimea la o parte, pentru a deschide drum, anunțând în același timp, cu voce limpede de tenor: „Ludovic-Napoleon, împăratul Franței!"

– Asta-i cât se poate de ciudat. Ludovic-Napoleon nu-și pierde niciodată vremea cu astfel de ceremonii neînsemnate, îi șopti Mathilde lui Victorine.

Tinerei începu să-i bată inima cu putere.

– Te rog, n-am putea pleca? spuse ea, trăgând-o pe Mathilde de braț.

– Nu putem pleca acum, îi răspunse aceasta, privind-o de parcă ar fi fost nebună.

De îndată ce o zări, Ludovic-Napoleon nu-și mai luă privirea de la Victorine și se îndreptă direct spre

ea. Sabia de ceremonie îi lovea coapsa la fiecare pas, iar nasturii de aur ai tunicii militare scânteiau de la lumina candelabrelor. Eugenie îl urmărea cu furie mută cum stă lângă Victorine și îi face semn lui Mathilde să i-o prezinte.

– Da, da. Aceasta e preafrumoasa Mademoiselle Laurent. Ducele de Lyon e foarte încântat de dumneavoastră, domnișoară, spuse el, luându-i mâna.

Victorine se înclină adânc.

– E o mare onoare, Maiestatea Voastră. Apoi se ridică grațioasă și îl privi direct cu celebrii ei ochi cenușiu-argintii.

– Mi s-a spus că dragostea pentru artă v-a făcut faimoasă, mademoiselle.

– Mie mi s-a spus că arta dragostei, Maiestatea Voastră, îi răspunse. Își deschise evantaiul și îl ridică până la gură, lăsându-și privirea să coboare pe pieptul lui și să zăbovească sugestiv mai jos de eșarfa care-i încingea talia. Nu putea rezista tentației de a o stârni pe Eugenie.

– Va trebui să descopăr într-o zi talentele dumneavoastră artistice, spuse el, apăsându-și buzele pe mâna ei înmănușată.

După cum era de așteptat, împărăteasa ripostă, își prinse soțul de braț și îl trase supărată de acolo.

– Bravo, dragă! îi șopti Mathilde, strângând-o de mână.

A doua zi dimineață, Victorine stătea în fața oglinzii de la masa de toaletă, scăldată în lumina care intra

pe ușile duble, înalte. Nu mai era doar amanta ducelui de Lyon. Își înmuie puful în pudra albă de orez, tamponându-și pielea de porțelan. Nu mai era doar muza lui Edouard Manet, subiectul tablourilor lui scandaloase. Își înmuie două degete în roșu și își coloră partea superioară a obrazului, urmând linia pometelui. Acum aparținea oficial celor mai înalte straturi ale societății pariziene. Alese un borcănel cu fard negru de ochi, înmuie în el vârful unei pensule fine și își desenă câte o linie în jurul fiecărui ochi. O periuță de rimel pe genele dese și, în cele din urmă, roșul-intens de pe buze completă imaginea.

Roșu și negru. Fața viu machiată îi evocă titlul capodoperei lui Stendhal, unul din romanele ei preferate, amintindu-i de ceva ce-i spuse odată Baudelaire: „Roșul și negrul reprezintă viața, o viață supranaturală și excesivă a focului și a pământului." Ce realizare extraordinară să fie prezentată împăratului și împărătesei, își zise ea, privindu-se apreciativ în oglindă. Eu, o fată orfană din provincie. Doar că, de fapt, ea avea mamă. Și avea și un tată. Victorine se uită fix la fața ei în oglindă. Cine era tatăl ei? Își studie pometii înalți și nasul elegant. Ochii ei, cu licăriri cenușii și argintii, care-i fascinau pe atâția bărbați. Ai cui ochi erau?

– Toinette! strigă ea. Spune-i rândașului să aducă trăsura!

Victorine se așează în fața lui Marie Laurent. Doctorul Charcot stătea lângă Victorine pentru a consilia această întrevedere delicată.

– Mademoiselle Marie, această tânără doamnă ar vrea să stea de vorbă cu dumneata. Femeia se uită la Victorine cu ochii goi. Hai să discutăm despre fetiță. Ce face?

– Nu știu. Nu-mi trimit nici un fel de vești. Am scris și am trimis un mesager, dar n-am primit răspuns. Femeia părea foarte nefericită.

– Cine e tatăl copilului? o întrebă Victorine.

Marie Laurent își îndreptă brusc atenția spre ea, dar nu-i răspunse.

– Știi cine e tatăl copilului, Marie? o întrebă doctorul Charcot cu blândețe.

– Nimeni nu trebuie să-i afle identitatea; e secret. Dar ți-am spus o dată, nu ți-amintești, Louis? Era la balul de Anul Nou, când autorul și contele belgian și ambasadorul străin s-au îngrămădit cu toți să danseze cu mine. Louis, nu-ți amintești?

Doctorul Charcot se întoarse spre Victorine.

– Pentru ea, eu sunt Louis. Confidentul ei din trecut, se pare, îi spuse el și se întoarse din nou spre Marie.

– Cine e tatăl copilului? Poți să-mi mai spui încă o dată?

– N-o să-ți spun niciodată. Și își strânse buzele.

Victorine și doctorul Charcot schimbară priviri îndurerate.

– E unul din iubiții tăi? întrebă medicul.

– Nu trebuie să afle niciodată că are o fiică. Când i-am spus că sunt însărcinată, s-a înfuriat. Mi-a spus să scap de copil. I-am spus că așa am făcut, dar am mințit; era prea târziu. M-a scos din viața lui; nu l-am mai văzut niciodată.

– Cum îl cheamă? insistă Victorine, aplecându-se mai în față.

– Cine-i asta? țipă Marie Laurent. Nu-mi place de ea, Louis. Știi că nu suport în aceeași cameră o femeie la fel de frumoasă ca mine. Spune-i să plece. Pleacă de aici, strigă ea, întinzând un deget osos spre Victorine.

Doctorul dădu din cap și o grăbi să iasă și să aștepte afară.

Ridicându-se să plece, Victorine aruncă o ultimă privire spre Marie Laurent. Nu detectă în ochii ei nici un fel de emoție. Așteptând pe coridor, Victorine se întreba dacă n-ar trebui să aibă vreun sentiment filial. Femeia îi era total străină și se întreba încă dacă, totuși, povestea e adevărată.

Doctorul Charcot ieși din cameră, cu fața albă ca varul.

Victorine tresări, văzându-l atât de emoționat.

– V-a spus?

El dădu din cap că da.

– Și? Ce-a spus?

Își îndoi un deget și îi făcu semn lui Victorine să vină lângă el. Apoi își apropie gura de urechea ei și-i șopti răspunsul.

– Ce? Cum e posibil?

– Mi-a dat asta, spuse el și îi înmână o poezie scrisă elegant, de o mână masculină.

– Doamne sfinte, spuse ea citind.

– Nu spuneți nimănui, Mademoiselle Laurent, o sfătui el, uitându-se în jur. Și nici acestui om. Sunt convins că habar nu are și să-i dezvăluiți asta acum... n-are nici un rost. Din ceea ce știu despre el, nu e deloc genul patern, ca să nu zic mai mult. Credeți-mă, cunosc natura umană. Păstrați totul pentru dumneavoastră.

– Trebuie să mi se confirme. O să-mi rog avocatul să afle dacă el e cu adevărat tatăl meu.

Victorine bătea în ușa lui Edouard și îl striga disperată.

– Precis ești acasă, șopti ea. Edouard!

Avea în mână scrisoarea avocatului; se sprijini cu capul de ușă, cu trupul scuturat de suspine. Avea nevoie de Edouard. Trebuia să-i spună că adevărul s-a confirmat. Știa cine e tatăl ei și trebuia să-i împărtășească secretul care-o mistuia. Edouard era singurul căruia voia să i-l spună.

Victorine se întoarse și se agăță de balustradă ca să coboare, temându-se să nu se împiedice având privirea încețoșată de lacrimi.

De cealaltă parte a ușii, Julia se retrase încet și se întoarse în dormitor. Edouard dormea adânc, cu brațul îndoit în jurul pernei; pe cearșaf era încă întipărită urma trupului ei.

19

„Din când în când, în fiecare epocă,
târfele au dirijat treburile monarhilor."
CATERINA DE MEDICI (1519–1589)

– Nu pot să cred că sunt aici, André.

Victorine și André se plimbau prin grădinile Fontainebleau în amurg, admirând palatul, cu acoperișurile cenușii, mansardate și turnurile care se înălțau ascuțite spre cerul vârstat în argintiu și trandafiriu. Atmosfera magică le îndemna pe doamnele și pe domnii bine educați ai celui de-al Doilea Imperiu să se hârjonească precum satirii și sirenele.

– Aici, unde regii Franței au dansat la baluri și și-au sărutat metresele, în pădurile în care au vânat secole de-a rândul. Încă pare un vis.

Cotind pe o alee, se întâlniră cu Philippe și cu contele von Bismarck, care se bucurau și ei de aceeași plimbare de seară. În timp ce o saluta, Victorine

simți mâna lui Philippe pe spate, împingând-o ușor spre Bismarck.

– Domnule ministru von Bismarck, sunteți atât de amabil s-o însoțiți dumneavoastră pe Mademoiselle Laurent înapoi la palat? Trebuie să merg la hangarul pentru bărci.

– Îmi face o deosebită plăcere. *Fräulein?* Îi oferi brațul, cu o mică plecăciune. Ea și-a pus mâna pe mâneca tunicii lui aspre și au început să vorbească în germană.

– E o vizită plăcută, *Herr Minister?*

– Între noi doar, spuse el, aplecându-se ca să-i simtă mai bine parfumul, nu-i suport pe francezii ăștia. Cei mai mulți sunt indolenți și le stă capul numai la plăceri. Noi, prusacii, slavă Domnului, nu suntem deloc așa, nu?

– În nici un caz ca acești francezi leneși, îi răspunse ea.

– Alsacienii reprezintă idealul teutonic. Suntem o rasă virtuoasă și muncitoare care a dat cei mai de seamă compozitori, filozofi și inventatori ai lumii.

– Recent am fost la o serată muzicală și l-am întâlnit acolo pe Herr Krupp. M-a fascinat cu noua sa invenție.

– Tunul încărcat pe la culasă. E construit pe același principiu ca și pușca încărcată pe la culasă; asta ne-a ajutat să-i învingem pe austrieci la Sadowa.

– Noi, prusacii, nu suntem doar cea mai nobilă dintre rase, ci și cea mai avansată științific, spuse ea.

– Iar moravurile noastre sunt ireproşabile, spre deosebire de cele ale acestor francezi decadenţi. În mai, când am fost la Paris pentru vizita de stat a kaizerului, am fost acostat de o simplă prostituată de stradă, care mi-a oferit petala de trandafir, micul vagon Shanghai, Napoleon pe metereze. Se uită la ea pe deasupra pince-nez-ului. Mă întreb ce înseamnă oare toate astea.

– Cred că ştiu, răspunse ea zâmbind şi zicându-şi în gând: Ipocritule! Murdar pe dinăuntru şi faci pe mironosiţa.

– Din păcate, Frau Bismarck nu a putut să mă însoţească la Fontainebleau, aşa că poate că mai târziu, am putea... adică..., se bâlbâi el.

– O să-mi deschid evantaiul, îi şopti ea, ridicându-se pe vârfuri. Acesta va fi semnalul pentru a ne întâlni în salonul de muzică. Vă arăt eu ce înseamnă Napoleon pe metereze.

– O să număr minutele, *Fräulein*, îi şopti el.

Îl lăsă în grădina întunecată şi se grăbi pe aleea care ducea la hangarul pentru bărci, nerăbdătoare să-l găsească pe Philippe. Apropiindu-se, fu surprinsă să vadă trecând pe lângă ea, în fugă, o femeie cu rochia boţită şi fardul întins pe faţă. La cabana de la hangar, găsi uşile încuiate şi îl strigă pe Philippe s-o lase să intre. Auzi înăuntru foşnete şi paşi grăbiţi, înainte ca el să deschidă uşa. Când el se dădu la o parte, simţi clar mirosul de parfum al altei femei pe hainele lui. Victorine îl privi mai atentă. Părul îi era ciufulit şi

gâfâia. Se uită în spatele lui şi văzu pernele de creton în dezordine pe şezlong.

– Am pentru tine o informaţie foarte interesantă, spuse ea cu vocea tremurând de furie, deşi se străduia să-şi păstreze calmul. Dar spune-mi tu, mai întâi, cine e?

– Prinţesa Romanoff, spuse el oftând resemnat.

O înşela cu rusoaica aia desfrânată.

– Cum îndrăzneşti! Nu îngădui aşa ceva! ţipă ea.

– Scumpa mea. Familia ei deţine unul din cele mai mari monopoluri de minereu de cupru din Rusia şi sunt în negocieri ca să-l cumpăr. E pur şi simplu obsedată de mine. Anul trecut m-a hăituit prin toată Europa. O urmă pe Victorine în jos, pe scări. E o achiziţie substanţială pentru firma mea şi, prin extensie, şi pentru tine, pentru că eşti acţionarul meu majoritar, spuse el oprindu-se şi apucând-o de mâini. Te rog să mă crezi că vreau să scap de ea mai mult decât tine. Dar trebuie să fiu diplomat. Mâine pleacă, îţi promit.

Victorine se uită adânc în ochii lui. Părea atât de convingător. Era adevărat că anul trecut îl vânase prin toată Rusia. I-a spus şi Mathilde. Stând aşa, în braţele lui, simţi cum se înmoaie.

– Bine, te cred. Bismarck mi-a spus că Krupp face un tun care se încarcă pe la culasă.

Lui Philippe îi scăpă un fluierat prelung, a surpriză.

– La fel ca şi puşca lor cu ac. O să-i trimit un mesaj generalului Vinoy. Excelent, Victorine. A fost greu să obţii informaţia asta?

– Uite-așa, îi răspunse ea pocnind din degete.

– Atunci, află mai multe. Ia tot ce poți. O să fii recompensată pentru loialitatea ta, Victorine. Pe cuvântul meu de onoare.

După câteva ore, Victorine se uita de la balconul ei la servitorii care aranjau scaunele albe din fier forjat în fața scenei ridicate într-un pavilion de pe marea pajiște. Un șir de lampioane chinezești roșii luminau tresărind în briza serii, legănându-se peste capetele membrilor orchestrei care-și acordau instrumentele, spintecând aerul cu arcușurile viorilor și vibrând din corni. În pădurea învecinată, Victorine a auzit un crescendo de cântece de greieri care făceau concurență concertului nocturn. Când s-a întunecat, servitorii s-au dus pe malul lacului să le strige petrecăreților din bărcile luminate de torțe că începe spectacolul.

La ora nouă, marea pajiște a început să se umple de doamne, splendide în crinolinele lor și pline de bijuterii, însoțite de domni în haine elegante de seară. Se auzea zumzetul vesel al celor care-și descopereau prietenii. Victorine și Philippe se plimbau prin mulțime, salutând figurile cunoscute. Părul ei era coafat după noua modă, o parte pieptănat în sus și punctat de mici diamante strălucitoare, restul căzând liber pe umeri. Și chiar dacă toată lumea era îmbrăcată în diferite culori de carnaval, ea părea diafană, într-o rochie albă, întrețesută cu fir de argint și aur, cu o trenă foarte lungă. Brățări cu diamante îi încercuiau încheieturile,

peste mănușile albe, lungi până deasupra cotului. Straturile superioare ale societății pariziene numărau oficial două mii de membri, însă numai crema cremelor, cam patru sute, fuseseră invitați la Fontainebleau. Elita se autocomplimenta din plin, fiecare uitându-se pe furiș cine era acolo și cine lipsea.

Victorine auzi o voce bine cunoscută, strigând-o pe nume.

– Edouard. Ce naiba... tu... aici?

Era încântată de apariția lui surpriză. Îl cercetă. Era foarte frumos în fracul ajustat, cu revere din satin, cu pantaloni negri de seară croiți la centimetru, cu cămașa din olandă albă, apretată, cu vesta din mătase lucioasă și, ultimul strigăt al modei, un papion negru în locul lavalierei tradiționale. Iar obișnuita gardenie albă îi împodobea butoniera reverului.

– Am venit invitat de una din prietenele tale, răspunse el misterios, aranjându-și repede mănușile albe.

– Credeam că-i disprețuiești pe acești snobi de palat, șopti ea din spatele evantaiului. Nu-ți place ție să râzi de ei?

– Cu cât e mai înalt titlul, cu atât râd mai tare, spuse el dând din cap spre Philippe. Uite, înaltul nostru vicepreședinte al corpului legislativ, ducele de Lyon.

– Manet, îmi pare bine că te văd, spuse Philippe.

– Și mie, răspunse Edouard scurt.

– Am auzit că numele dumitale de familie e de Manet. Spune-mi, de ce ai renunțat la particula aristocratică? îl întrebă Philippe.

– Pentru că nu iau în seamă distincțiile obscure de clasă.

– Adică vrei să spui că nu crezi că săracii se nasc în clasa lor printr-o lege a naturii, așa cum sunt aranjate și animalele, fiecare într-o anumită clasă științifică? Așadar, e adevărat că ești socialist de stânga?

– Dacă e adevărat, sper să nu fiu atât de prost, încât să recunosc aici acest lucru, la căldura sânului imperial.

Victorine își reținu un chicotit, iar Philippe deveni rigid. Se uită la cei doi bărbați care stăteau unul lângă altul. Philippe, cu părul cărunt și mai degrabă fragil, fără îndoială chipeș, având comportamentul arogant al unui om de acțiune ferm și debordând de energie. Edouard era cu un cap mai înalt, cu părul blonziu, cu trăsături puternice, umerii lați și o atitudine la fel de solid înrădăcinată în sufletul lui francez precum un stejar măreț în pământul din Fontainebleau. Unul era intelectual, creator de lucruri frumoase, iubitor de femei. Celălalt era om de afaceri, colecționar de obiecte frumoase, consumator de femei.

– Îmi spui cine te-a invitat aici? îl întrebă ea.

În acel moment, s-a apropiat prințesa Mathilde, strălucitoare în rochia de satin turcoaz cu paiete. Colierul pe care-l avea la gât conținea diamante de mărimea ouălor de porumbel.

– Bună seara, Victorine, o salută Mathilde. Și dragul meu Philippe, spuse ea, sărutându-l iute pe buze, deloc platonic. Apoi îi zâmbi cu cochetărie lui Edouard. Hai să ne căutăm locurile, Manet.

– Voi doi...? Victorine se lovi cu mâna peste gură.

– Delicios, nu? În noaptea asta e al meu, *chérie*. Nu trebuie să fii geloasă, mai spuse ea peste umăr în timp ce se îndepărtau.

Philippe îi făcu semn unui băiat din mulțime și o întrebă pe Victorine dacă vrea să-l cunoască pe Alteța Sa prințul imperial. Prințul Eugen, de zece ani, îl salută afectuos pe Philippe și dădu, fără nici un chef, mâna cu Victorine. În timp ce se înclină și se îndepărtă, Philippe rămase gânditor.

– Eugenie intenționează să-l bată la cap pe împărat să abdice și s-o numească pe ea regent până când fiul lor devine major. Cel care se opune cel mai mult acestui plan sunt eu.

– Și de ce-ar accepta împăratul așa ceva? întrebă Victorine.

– E bolnav, Victorine. E obosit și tânjește după liniște. Dar n-o să-l las să dărâme tot ce-am construit. Eugenie știe că n-are nici o șansă atât timp cât eu fac parte din Cabinet, iar aliații mei controlează Adunarea Legislativă. Hotărârea care se citea pe chipul său era înfricoșătoare.

André se desprinse din mulțime și o sărută pe Victorine pe amândoi obrajii.

– André! Arăți foarte bine în seara asta, spuse ea, îndreptându-i lavaliera. Philippe, ți-l amintești pe prietenul meu, marchizul de Montpellier, cel mai scump bărbat din lume.

– Marchize de Montpellier... nu sunteți rudă cu prințul și prințesa Lafite? În timp ce strângea mâna lui André, încerca să-i afle locul în societatea pariziană.

– Așa e, *monsieur le duc*.

– Și sunteți un fel de scriitor, nu?

– Da, de un fel sau altul, răspunse el.

Victorine știa că André era foarte intimidat; prefera compania artiștilor și a scriitorilor celei a bărbaților cu ambiții politice.

Exact atunci a apărut pe scenă maestrul de ceremonii și a anunțat că va începe imediat concertul. Când ministrul von Bismarck a zărit-o pe Victorine, s-a dus drept spre ea, prin mulțime. Philippe și Bismarck o încadrau de o parte și de alta și stăteau cu toții în spatele lui Ludovic-Napoleon și al lui Eugenie care se aflau în primul rând, însoțiți de regele Țărilor de Jos și de ambasadorul Siamului, îmbrăcat într-o tunică roșie, cu pantaloni negri până la genunchi. Aplauze entuziaste l-au întâmpinat pe chipeșul *maestro* Johann Strauss când a pășit pe scenă. Publicul a făcut liniște, iar el și-a înălțat capul, a aruncat o privire trufașă spre orchestră și a ridicat arcușul viorii pentru a ataca primele note din *Valsul celui de-al Doilea Imperiu*.

Ludovic-Napoleon dădea din cap în ritmul muzicii, uitându-se din când în când înapoi și zâmbindu-i lui Victorine, până când Eugenie și-a înfipt unghiile în brațul lui. În timp ce orchestra cânta, Victorine a început să se uite după Edouard și în cele din urmă l-a zărit. Stătea cu ochii închiși, transportat de muzică,

cu figura extaziată. Apoi își îndreptă atenția spre Mathilde, al cărei braț acoperit de mănușa albă era încolăcit pe după gâtul lui, cât se poate de posesiv. Dându-și seama că, de fapt, se culcau împreună, s-a simțit neliniștită. Își deschise evantaiul și începu să-și facă vânt. Bismarck s-a ridicat imediat și s-a strecurat printre spectatorii nemulțumiți, pentru a ajunge la culoar. Toată lumea s-a întors să se uite la ministrul de Externe prusac, inclusiv Eugenie, care a observat că și Victorine s-a ridicat și a plecat.

– Mă temeam că n-ai să vii, Victorine, spuse el în germană. O apucă de braț și o trase brusc mai aproape de el. Ești atrasă de bărbați puternici. Își îndreptă spre ea mâinile foarte mari și îi cuprinse fața.

– *Herr Minister,* orice femeie adoră un bărbat care poate schimba istoria.

Îi privi cu dezgust capul chel și lucios aplecat să-i sărute sânii.

– Omul nu poate schimba cursul evenimentelor, Victorine, spuse el, privind-o. Nu poate decât să le urmeze și să stea la cârmă.

Se uită fix în ochii lui cenușii, reci și duri ca gloanțele, și văzu în ei cruzime și geniu. Apoi se lăsă în genunchi și îl împinse ușor pe divan.

– Asta înseamnă Napoleon pe metereze.

Când Victorine s-a întors la Philippe, care era pe terasă, concertul se terminase de mult. Musafirii beau

șampanie din cupele servite de chelneri în livrele. Philippe ridică o sprânceană, iar Victorine dădu din cap. Ieșiră din mulțime pentru a avea mai multă intimitate. Ea își privi degetul împodobit cu un dar spontan de la Bismarck – inelul lui cu sigiliu. Își ridică mâna.

– Uite ce mi-a dat, îi spuse și îi arătă inelul de aur gravat cu blazonul familiei von Bismarck. După ce am terminat, a început să se fudulească. Și-a aprins o țigară și mi-a spus niște lucruri uluitoare.

Philippe radia. Nu era deloc gelos și nici nu părea că regretă c-o împărțea cu altul.

– S-a lăudat cu succesele lui în unificarea Germaniei, care trebuie să preceadă înfrângerea Franței.

– Ce înfrângere... ce-a vrut să spună?

– Război, răspunse Victorine. Se simțea bizar de triumfătoare văzând cum lui îi dispare culoarea din obraji.

– Și ce-a mai spus?

– M-a invitat la Berlin și, ca să-l citez, acolo, oriunde te duci, nu auzi decât tropăitul bărbaților la instrucție și zgomotul încărcării puștilor. A spus că armata sa are o jumătate de milion de oameni, echipați și gata să treacă în marș granițele Alsaciei și Lorenei.

Philippe a rămas ca lovit în moalele capului.

– Ludovic-Napoleon discută despre dezarmare, în timp ce Bismarck... Doamne sfinte, suntem total nepregătiți. Împăratul trebuie pus în gardă; trebuie să-i spui, Victorine.

– Și dacă Bismarck află că te-am informat? Era speriată.

– Bismarck, în marea lui admirație de sine, nu-și va permite niciodată să-ți suspecteze motivele.

– Pare riscant.

Îl lăsă și se apropie de balustrada balconului. Uitându-se în sus, la cerul nopții, lăsă aerul proaspăt al pădurii să-i limpezească mintea și să-i liniștească sufletul. Întregul palat, sute de ferestre, luceau în spatele perdelelor fine. Care era a lui Edouard? se întrebă. În minte îi apăru imaginea lui, făcând dragoste cu Mathilde. Închise ochii, dar imaginea nu dispăru. Se uită peste întinderea vastă, întunecată, la lacul ce tremura sub lumina rece a lunii. Citise odată despre un copil găsit în pădurea Fontainebleau, care fusese crescut de lupi. Fusese salvat și adus în lumea civilizată, dar el fugise. Se simțea ca acel copil; voia să fugă.

A doua zi dimineață, Victorine își bea cafeaua afară, pe terasa ce dădea spre grădinile Le Nôtre. Era abătută din cauza lui Edouard și a lui Mathilde. Ce idee avusese să-i spună lui uluitoarea identitate a tatălui ei! Oare ce i-a trecut prin cap când a fugit la el, la atelier, crezând că-i pasă de ea? Că-i va împărtăși bucuria descoperirii adevăratei identități? Ce idee stupidă! Îi păsa de problemele și de grijile ei la fel de mult cât îi păsa și lui Philippe. N-o să-i spună niciodată, nici lui și nici altcuiva. O să păstreze pentru ea prețiosul secret, așa cum a sfătuit-o doctorul Charcot.

A venit André care avea chef de vorbă.

– Îți aduci aminte când m-a îndemnat Edouard să-mi trăiesc viața? Ei, bine, cred c-am găsit pe cineva. Într-o seară, săptămâna trecută, am auzit prin fereastra deschisă un vals de Chopin; venea din apartamentul de deasupra, unde s-a mutat un tip, Eric Chevalier. Este student la Conservatorul din Paris. Zâmbetul lui cald, ochii strălucitori, felul în care îi cade părul peste guler și îi încadrează fața... N-am mai fost atât de afectat de când l-am văzut pe Edouard pentru prima dată...

I-a întrerupt prințesa Mathilde.

– Îmi dați voie? întrebă ea și se lăsă pe un fotoliu. Avea ochii adormiți, părul ciufulit, halatul legat lejer în talie. Pe scurt, arăta de parcă n-ar fi dormit toată noaptea. Timp de câteva clipe se așternu o tăcere penibilă. Mă dor așa de tare coapsele că abia merg, spuse ea, râzând răgușit. E *absolut uluitor!*

– Scutește-ne, Mathilde, se strâmbă Victorine.

– Dar, Victorine! E adevărat tot ce se spune despre el. Nu sunt chiar ingenuă, dar oh, draga mea! Sunt îndrăgostită de el nebunește, nebunește, nebunește.

Victorine o privi. Nu are de gând să înceteze? Colțurile gurii lui Mathilde se ridicară într-un zâmbet și îi făcu lui André cu ochiul.

– Victorine, ești geloasă pe mine, râse Mathilde.

– E ridicol.

– E mai bine să știi, spuse ea, ridicându-se să plece. Edouard Manet este îndrăgostit de mine nebunește, nebunește, nebunește. Apoi îi trimise un sărut din vârful buzelor și plecă.

Victorine o urmări îndepărtându-se, cu ochii mijiți. André își adună tot curajul.

– Victorine, tu nu ești un pic îndrăgostită de Edouard?

Se ridică atât de brusc, încât ceașca de cafea căzu pe podea și se sparse.

– Dragoste! Nu vreau să mai aud niciodată acest cuvânt. Niciodată!

– Îmi pare rău. Nu te supăra pe mine.

– Nu sunt supărată! țipă ea.

André bătea darabanaua în masă, încercând să se gândească la ceva care s-o binedispună.

– Ce facem azi? întrebă el vesel.

– Nu vreau să fac nimic.

– Edouard desenează lângă lac. Hai să mergem la el și să facem un picnic.

În mintea ei se produse o schimbare.

– Asta chiar că-i o idee bună. O să facem și baie. Ne întâlnim pe malul lacului la prânz. Se ridică și se uită peste umăr cu un zâmbet șiret, în timp ce se îndepărta. Costumele de baie sunt opționale.

Când a intrat în palat, de sub o boltă s-a apropiat de ea un bărbat, de parcă ar fi așteptat-o. Era îmbrăcat într-un frac stacojiu brodat cu șireturi și dantelă de aur.

– Scuzați-mă, Mademoiselle Laurent? întrebă el cu voce profundă.

– Da?

– Sunt contele Bacchiochi, primul şambelan al împăratului, spuse el şi se înclină. Îmi faceţi onoarea de a mă urma? Împăratul Franţei vă solicită câteva clipe din timpul dumneavoastră.

Asta este, îşi zise. *Droit du seigneur*.

O conduse în tăcere pe culoare a căror linişte era întreruptă doar de vocile servitorilor din încăperile pe lângă care treceau. În cele din urmă se apropiară de nişte uşi duble masive, pictate cu blazonul imperial. Contele se înclină şi se retrase discret. Ea inspiră adânc şi bătu.

– Intră!

Ludovic-Napoleon stătea confortabil, îmbrăcat într-un halat de mătase, şi fuma pipă. Ea rămase înţepenită, uitându-se la el. În grandiosul dormitor cu tavan foarte înalt, cu lambriuri din lemn şi aplicaţii din aur, părea mic şi neînsemnat fără însemnele imperiale.

– Mademoiselle Laurent... Pot să-ţi spun Victorine?... Nu sta aşa departe; vino şi aşază-te lângă mine, o chemă el bătând uşurel locul de lângă el, pe divan.

Victorine încercă să nu se uite la patul din aur şi onix ridicat pe o platformă, care domina încăperea. Au vorbit câteva clipe, Ludovic-Napoleon adresându-se direct decolteului, nu ochilor ei, apoi el se apropie.

– Ia te uită! De Lyon are un gust desăvârşit în materie de femei, spuse el, mângâindu-i obrazul cu un deget bont.

– Vă mulţumesc, Maiestatea Voastră, îi răspunse, dându-se înapoi pe măsură ce el se apleca.

– Relaxează-te, Victorine. La de Lyon te gândești? Draga mea, hai să nu ne batem capul cu el. Și o smuci mai aproape de el.

În timp ce o împingea spre pat, înțelese dintr-odată. Totul fusese aranjat dinainte de Philippe.

Atât de multe distracții oficiale îi atrăgeau pe oaspeții de la palatul Fontainebleau, încât timpul părea prea prețios pentru a se implica în vreun scandal. Și totuși, bărbații și femeile celui de-al Doilea Imperiu reușeau întotdeauna să le dea de lucru bârfitorilor. Povestea care a făcut la prânz turul salonului se referea la o tânără doamnă, actriță populară de la *Comédie Française*, care fusese invitată în dimineața respectivă la o plimbare cu trăsura de către o doamnă mai în vârstă, o prințesă apropiată familiei imperiale.

Drumul le-a purtat adânc în pădure, unde cele două femei au devenit foarte indiscrete, sărutându-se pe bancheta din spate și comportându-se într-un mod cât se poate de safic. Când au fost descoperite în această postură compromițătoare, prințesa a râs pur și simplu și i-a spus intrusului că dragostea plutește în aer și l-a trimis să-și vadă de treabă. André a jurat că povestea e totalmente adevărată pentru că el le surprinsese în pădure pe prințesa Mathilde și pe Sarah Bernhardt.

Victorine s-a străduit să asculte încă o dată povestea în timp ce se odihneau, împreună cu Edouard, pe o pătură, la umbra unor stejari. Resturile picnicului somptuos, preparat de bucătarul-șef de la palat,

erau împrăştiate în jurul lor. André a scos dopul de la cea de-a doua sticlă de şampanie rece Veuve Clicquot, iar Edouard şi-a deschis caietul de schiţe ca s-o deseneze pe Victorine întinsă leneş pe iarbă.

– Ei, Edouard, se pare că noua ta dragoste se bucură de plăcerile sexului feminin la fel de mult ca şi tine, surâse afectat Victorine. Ce păcat că n-ai ştiut.

– De fapt, chiar am ştiut. Astă-noapte, Mathilde şi Mademoiselle Bernhardt au avut amabilitatea să mă includă în cel mai fascinant *ménage à trois,* spuse el.

– Se spune că trei aduce noroc, chicoti André.

Victorine îi înjură şi se ridică.

– Mă duc să fac baie.

Îşi scoase corsajul şi îl lăsă să cadă pe jos. Urmă corsetul. Apoi fusta şi straturile lucioase ale jupoanelor, lăsând în urma ei o dâră de dantele şi mătase. Privitorii rămaseră cu gurile căscate, în extaz, iar ea, chiar asta intenţionase. Îşi scoase un pieptăn din baga să-şi lase părul să-i cadă liber, până la talie. Aruncându-le un zâmbet nonşalant peste umăr, intră în apă. *Venus* a lui Boticelli nu se compara cu tabloul creat de ea.

– De ce nu vii şi tu? îl strigă ea pe Edouard, în timp ce înota pe spate în cercuri leneşe, plutind ca o naiadă nepământeană, nuditatea ei licărind sub un arc de lumină pe suprafaţa apei.

Reveni pe ţărm şi rămase în picioare; Edouard se uita de parcă era gata-gata să-i stea inima în loc. Îi aduse o pătură şi rămaseră împreună preţ de câteva

clipe, cu piepturile și coapsele aproape lipite. Victorine se frecă ușor de el, apoi se dădu un pas înapoi.

După ce s-a șters, Edouard i-a rugat, pe ea și pe André, să pozeze pentru el. S-a întins să-și ia cămașa, dar el a oprit-o.

– În după-amiaza asta mi-a venit o idee pentru un nou tablou, un dejun pe iarbă. E de fapt reluarea unui tablou mai vechi de al meu, inspirat după un Tițian pe care l-am văzut la Veneția. Însă acesta îl va reprezenta pe André ca pe un domn modern complet îmbrăcat, iar pe tine, Victorine, o alegorie nudă a trecutului.

O umbră îi întunecă ei fața.

– Reprezintă asta o problemă pentru tine?

Știau amândoi ce vrea să spună. Ea se opri câteva clipe să se gândească.

– Nu. Merge încă un nud.

Edouard îl așeză pe André pe iarbă, cu cotul drept pe genunchi, cu mâna stângă pe pământ, pentru a se sprijini. Îi spuse să stea nemișcat în timp ce-o poziționa pe Victorine. După cinci minute, André începu să se plângă că i-a amorțit mâna și că-i tremură piciorul de durere.

– Acum pot să mă mișc? se rugă el de Edouard.

– Conservatorii vor fi șocați să vadă un bărbat în haine moderne așezat lângă un nud. E în spiritul picturii clasice, însă cadrul e familiar tuturor.

– În opera ta trecutul sărută viitorul, spuse Victorine blând. Edouard o privi uimit. Lăsase oare ea tandrețea să-i coloreze cuvintele?

20

„Doamne sfinte! Câtă indecență!
Publicul a avut mare grijă să nu judece
Dejunul pe iarbă ca pe o adevărată operă de artă.
Singura observație a fost că unele din persoanele de
acolo mănâncă, în timp ce stau goale pe iarbă
după ce s-au scăldat."

EMILE ZOLA, *Revue du XX Siècle*, ianuarie 1867

Pe scara de marmură se auzeau pași grăbiți urcând două trepte deodată, apropiindu-se dinspre hol de budoarul lui Victorine. Ușa s-a deschis brusc și Philippe a năvălit înăuntru.

– Afară! strigă el la coafor, care o luă la fugă, lăsându-și acolo valijoara cu perii și piepteni.

Apoi dădu cu ochii de un valet aplecat peste grătarul șemineului pentru a repara ceva.

– Cine-i ăsta? arătă el într-acolo.

– E Fouquet, noul meu valet, îi răspunse Victorine.

Omul se întoarse și rămase cu ochii la Philippe.

– Te-am mai văzut undeva, spuse aceasta.

– Da, domnule. Am lucrat înainte la palatul Tuileries.

– Bine, bine, nu mă interesează cine ești. Afară!

Valetul își lăsă jos uneltele și plecă. Victorine știa ce urmează. Se deschisese Salonul la Palais de l'Industrie și tabloul lui Edouard cu picnicul pe iarbă șocase întreg Parisul. Și-a încrucișat mâinile și și-a regăsit stăpânirea de sine, privindu-l pe Philippe care străbătea încăperea de la un capăt la celălalt.

– Explică-mi. Se străduia să-și stăpânească vocea, înfrânându-și furia.

– E o capodoperă, îi spuse.

Se uită la ea de parc-ar fi vrut s-o strângă de gât.

– Mi-ai promis că nu mai pozezi nud.

– Nu am pozat nud. Sunt reprezentată ca o *alegorie*. Nu ți-ai dat seama că face referire la Tițian?

– Știi ce se spune acolo, afară? întrebă el arătând spre ușile duble care dădeau spre balcon. Se spune că e indecent. Că e ofensator. Despre Manet zic că e un răzvrătit. Ție-ți spun... Se opri.

– Philippe, te rog să mă asculți. Edouard pune față în față clasicul și modernul. Eu sunt o alegorie în cel mai pur sens al cuvântului. Tabloul e un îndemn: „Uitați-vă cât ne seamănă trecutul și prezentul, cum își dau mâna în orașul nostru modern, fiind în același timp atât de izolate unul de celălalt."

– Oprește-te. Nu mai vreau să aud așa ceva. De ce naiba ai făcut-o? Nu-ți ajunge casa asta? Fondul fiduciar, servitorii, bijuteriile și rochiile?

Nu îndrăznea să spună ce gândește cu adevărat: Cum altfel te pot răni, cum te pot răsplăti pentru că te culci cu rusoaica aia, pentru că m-ai oferit lui Bismarck și lui Ludovic-Napoleon ca pe ultima femeie de stradă?

– Am făcut-o pentru că eu cred în artă. Pentru că am norocul să fac parte din ceva care va fi nemuritor.

El își luă o țigară dintr-o tabacheră de argint, scăpără chibritul și scoase fumul prin nări. O privea în timp ce-și aranja singură părul în oglindă.

– Cum crezi că mă afectează? Cum crezi că m-am simțit astăzi la întrunirea Cabinetului când Eugenie mi-a aruncat în față că trupul tău gol...

– Nud, nu gol...

–... trupul tău *gol* este expus la Palais de l'Industrie? A insinuat, în fața celorlalți miniștri ai Cabinetului, că Franța o ia la vale din cauza lipsei de morală afișată de tine, o curtezană, și de mine, fiul nelegitim al contelui de Gabbay.

Victorine se crispă.

– Bineînțeles că acei miniștri știu că tu l-ai adus pe Ludovic-Napoleon pe tron. Știu cine e adevărata putere din spatele acestui imperiu.

– Sunt un copil din flori. În fața lor asta voi fi întotdeauna.

Umerii îi căzură atât de tare, încât Victorine se alarmă. Apoi se lăsă pe un scaun, cu ochii țintă pe covor. Victorine se apropie și îngenunche lângă el; îi mângâie părul și îi luă fața în mâini. Refuză să o privească în ochi, se uita la arabescurile covorului persan de parcă acolo ar fi aflat răspunsul pentru disperarea sa.

– Ești cel mai puternic om din Franța. Nimeni nu poate nega asta.

Se lăsă îmbrățișat de ea. Îi murmură cuvinte de alinare, legănându-l ușurel. Apoi păru să-și vină în fire, își îndreptă umerii și oftă adânc.

– Trebuie să vii cu mine la un eveniment de la palat, acum, în dimineața asta. O să-i arăt și ei, și celorlalți miniștri că nu m-au intimidat, că n-o să-mi înec rușinea în slăbiciune.

– În numele Văduvelor Veteranilor din Războaiele Napoleoniene, anunță o fetiță emoționată în marea Salle des Maréchaux din palatul Tuileries, oferind, cu mâna tremurând, un buchet de trandafiri. În semn de mulțumire pentru patronajul Maiestății Voastre, încheie ea și făcu o reverență.

Din o sută cincizeci de perechi de mâini vârstnice izbucniră aplauze entuziaste care răsunau până sus, la tavanele chesonate. Împărăteasa Eugenie a zâmbit și a făcut câțiva pași în față ca să ia buchetul, răspunzând ovațiilor pline de ardoare printr-o înclinare a capului coafat perfect și printr-o fluturare a mâinii înmănușate în alb.

– Vă mulţumesc, doamnelor. Vă sunt recunoscătoare pentru amabilitatea dumneavoastră. După cum ştiţi, muncesc neobosită pentru cei năpăstuiţi şi oprimaţi din ţara noastră... A fost întreruptă de un alt ropot de aplauze. Aţi dăruit atât de mult. Iubiţii dumneavoastră soţi şi-au pierdut viaţa în serviciul militar al ţării. Aţi făcut supremul sacrificiu, dumneavoastră sunteţi adevăratele eroine ale regimului nostru imperial.

– *Vive* împărăteasa Eugenie!

După ce şi-a încheiat scurtul discurs, suverana le-a atins, în trecere, mâinile întinse. Victorine şi Philippe se uitară unul la altul şi o urmară spre ieşire, înconjuraţi de o hoardă de Văduve ale Veteranilor din Războaiele Napoleoniene.

Victorine deveni obsesia lui Ludovic-Napoleon, exact cum îşi dorise Philippe. Fu surprinsă când constată că micuţul împărat avea, din fire, şi o latură romantică. Se amuza primind zilnic buchete de flori, însoţite de scrisori de dragoste pline de sentimente poetice şi ode adresate alor ei „prea minunate coapse", la care visa cu ochii deschişi în timpul liber. Citea scrisorile de amor, apoi le ascundea repede la loc sigur. Vizitiul lui Victorine o ducea adesea la palatul Tuileries, la intrarea personală a împăratului, iar trăsura ei le era atât de cunoscută gărzilor palatului, încât o lăsau să intre fără a mai face verificările de rigoare. După ani de zile de *rendez-vous*-uri clandestine ale

împăratului cu diferite metrese, pajii și ușierii se obișnuiseră. Cu maximă discreție, o conduceau pe Victorine în biroul privat al lui Ludovic-Napoleon, o introduceau pe o ușă secretă, pe scara în spirală care ducea la apartamentele sale și se retrăgeau încet în momentul în care apărea stăpânul lor.

21

„Puterea e răul."
LOUISE MICHEL,
conducătoare comunardă (1830–1905)

Victorine stătea în biblioteca ei odihnitoare. Era îmbrăcată într-un halat din catifea roşu-burgund, cu stele de aur aplicate, legat lejer cu un cordon auriu în talie. Părul îi era desfăcut şi îi cădea ca o cascadă pe umeri şi pe spate. În picioarele delicate purta papuci cu toc înalt, tot din catifea, de aceeaşi nuanţă cu halatul, brodaţi cu blazonul Casei de Lyon. Când a auzit în foaier vocea lui Philippe, şi-a pus deoparte tocul de ochelari. Philippe a depus pelerina în mâinile majordomului, lui Ariel, şi i-a dat porunci ca şi cum acesta ar mai fi fost încă angajatul lui.

– Sună-l pe valet, spune-i să pregătească masa de joc şi scoate din bufet cărţile pentru *bezique*.

Victorine s-a uitat la ceasul de pe poliţa căminului: opt şi jumătate. La nouă trebuia să sosească Ludovic-Napoleon. Philippe era nerăbdător să-l impulsioneze pe împărat; aranjase ca Ludovic-Napoleon s-o viziteze astă-seară pe Victorine şi o învăţase să-i divulge planurile secrete ale lui Bismarck în cadrul erotic şi opulent al budoarului ei. Cu o armată germană atât de formidabilă, Philippe nu-şi putea permite să mai piardă timpul.

– Toinette a fost la toţi vânzătorii de fructe din Les Halles să caute pere exotice pentru o minunată *poir belle Hélène*, îi spuse ea, sărutându-l pe obraz. Eşti sigur că asta-i place cel mai mult?

Philippe o asigură că da, apoi îşi văzu blazonul pe papucii ei.

– Mai bine-i scoţi şi-ţi pui alţii.

Se uită şi ea în jos şi-şi dădu seama că blazonul de Lyon era o aluzie grosolană la faptul că Victorine era proprietatea consilierului de încredere al lui Ludovic-Napoleon. A urcat să-şi schimbe papucii. Când s-a întors, s-a speriat văzând în salon un bărbat străin.

– E locotenentul l'Aiglon de la poliţia palatului, îi spuse Philippe. Inspectează orice locuinţă particulară înainte de sosirea împăratului.

Ofiţerul îşi duse mâna la chipiu şi se îndreptă spre foaier.

– O să stea de gardă cu un revolver încărcat în hol până la încheierea vizitei. Observă expresia ei preocupată. Nu-ţi face griji, aşa se obişnuieşte. *Rendez-vous*-urile

lui Ludovic-Napoleon sunt orchestrate cu precizia unui vals de Strauss, mai adăugă el, deschizându-şi ceasul de buzunar. Acum trebuie să plec.

– Mă îngrijorează totuşi că, dacă ceva nu merge cum trebuie, eu o să fiu luată la întrebări..., spuse Victorine.

– Nu e cazul. Ai încredere în mine. Fii fată bună, o linişti el şi o sărută pe frunte.

– Ba nu sunt fată bună! răspunse ea, arcuindu-şi o sprânceană. Să nu-mi mai spui aşa.

După cum o învăţase Philippe, Victorine îi spuse cele aflate de la Bismarck, oferindu-i apoi şi comentariul ducelui. Ludovic-Napoleon o asculta rotind paharul de cristal cu un excelent Armagnac, ridicându-l să-i inhaleze aroma şi sorbindu-l apoi dintr-o înghiţitură. O privea cu admiraţie în timp ce-i relata faptele, cu un respect amestecat cu dorinţă. După cină, l-a invitat sus. A urcat greoi scara, sprijinindu-se de braţul majordomului. Era evident că nu se simte bine, iar roşul aplicat pentru a-i ascunde boala se ştersese, dându-i un aspect macabru.

La câteva minute după miezul nopţii, l-a însoţit până la uşa de la intrare, potrivindu-şi paşii după mersul lui de om bolnav. Ariel i-a ţinut uşa, iar Victorine s-a uitat după el cum coboară şchiopătând scara din marmură spre trăsura care-l aştepta. Un fulger de lumină explodă din întuneric şi se auziră focuri de armă. Doi bărbaţi au sărit din tufişuri şi s-au repezit cu pistoalele îndreptate spre Ludovic-Napoleon.

Gărzile împăratului au sărit şi ele, dar agresorii au luat-o la fugă. Cei din poliţia palatului şi-au scos revolverele şi au pornit în urmărirea lor. Împăratul a fost împins în trăsura care a ieşit în viteză pe porţi, în timp ce Victorine se uita înmărmurită.

Toinette s-a repezit şi ea afară, pe terasă, în cămaşă de noapte.

– Am auzit focuri de armă? Ce se întâmplă, *ma'm'selle*?

Un ofiţer a prins-o pe Victorine de braţ. Ea s-a smucit din strânsoare.

– Veniţi cu noi pentru interogatoriu, Mademoiselle Laurent.

– Ce?

– E o rutină doar, doamnă, spuse el, trăgând-o pe trepte în jos. Astea sunt ordinele.

– Ale cui ordine?

Doi ofiţeri o prinseră pe Victorine de sub ambele braţe şi o urcară într-o dubă de poliţie.

– *Ma'm'selle!* Ce să fac? strigă Toinette.

– Fugi la Monsieur Manet! Spune-i ce s-a întâmplat, să vină să mă ajute, strigă Victorine de la fereastră, în timp ce duba se îndepărta.

Victorine s-a trezit în dormitorul lui Edouard. Se ridică încet în capul oaselor şi se uită în oglinda mare, rabatabilă; părul îi era ciufulit şi îmbâcsit, halatul roşu de catifea, soios. L-a văzut pe Edouard dormind în hol, pe divanul roşu, cu trupul chircit ca al

unui contorsionist, cu un braţ atârnând pe podea şi un picior îndoit peste braţul mobilei. André sforăia în fotoliul din faţa lui.

– Edouard, trezeşte-te, îi şopti ea, îngenunchind lângă el.

El îşi frecă perii ţepoşi ai bărbii şi îşi strânse ochii albaştri, deranjat de lumina care se strecura pe fereastră. Adormise în cămaşa de seară cu care fusese la operă şi mirosea încă a fum de ţigară şi a parfum scump feminin.

– Oh, Doamne sfinte, Victorine.

Se ridică în capul oaselor şi îi veniră în minte evenimente care avuseseră loc cu doar câteva ore în urmă.

– Îţi mulţumesc că m-ai salvat astă-noapte, îi spuse ea. Dacă nu erai tu...

– Nu-mi mulţumi mie, mulţumeşte influenţei pe care o are tata la Ministerul de Justiţie, spuse el zâmbind, dar a văzut că ea rămâne gravă. Ce s-a întâmplat, de fapt? Spune-mi ca să-mi pot da seama, adăugă el, trecându-şi mâinile prin părul ciufulit.

– Oamenii ăia, ofiţerii de la palat... Au zis că e un „interogatoriu".

– Ce fel de interogatoriu?

– M-au întrebat de ce fac spionaj pentru Prusia. Şi de ce am vrut să-l asasinez pe Ludovic-Napoleon! Am fost... Nu putea să continue. A fost mai rău ca un coşmar. Mi-au promis că mă eliberează dacă accept să depun mărturie împotriva lui Philippe.

– Şi ce-ai spus?

– Le-am spus să se ducă dracului. Că nu sunt informatoare.

– Grozavă fată, interveni André.

– Cine mai știa că Ludovic-Napoleon urma să vină aseară la tine? întrebă Edouard.

– Nu știu. Philippe și garda de corp și... nu mai știu.

Au auzit bătăi grăbite în ușă. Julia s-a repezit înăuntru cu ziarele de dimineață.

– Ia uitați-vă! strigă ea deschizând cotidianul politic *Le Figaro* la un titlu cu litere de-o șchioapă, ATENTAT ÎMPOTRIVA ÎMPĂRATULUI, apoi, cu caractere ceva mai mici, VICTORINE LAURENT SUSPECTĂ.

Victorine se lăsă greu pe divan.

– Citește-ne, îi spuse Edouard.

Julia se așează pe un taburet și începu să citească cu voce tare.

– „Mademoiselle Victorine Laurent, celebra curtezană și model al lui Edouard Manet, este suspectă în atentatul violent la viața împăratului Ludovic-Napoleon." Făcu o pauză și se uită la fiecare pe rând, apoi continuă. „Împăratul a scăpat fără nici o zgârietură și acum se odihnește. Se pare că alsaciana acționa în serviciul Prusiei și se spune că are legături strânse cu un important ministru din guvernul kaizerului Wilhelm."

– Ce? țipă Victorine.

– „Este prietena intimă și confidenta ministrului de Externe Otto von Bismarck și a fost văzută recent cu el la Berlin."

– Asta-i o minciună! N-am fost la Berlin în viața mea!

– „Surse apropiate palatului confirmă că va fi trimisă în judecată ca spion prusac și acuzată de trădare pentru că a vândut secrete militare unui guvern străin."

– Cum poate publica un ziar asemenea porcării? întrebă Victorine.

– Presiune politică și mită, spuse Edouard. Villemessant, editorul lui *Le Figaro*, este purtătorul de cuvânt loial al cuplului imperial.

– Mită? Bani în schimbul minciunilor? întrebă Victorine.

– Nu neapărat bani; ar fi prea evident. L-au cumpărat cu favoruri politice sau cu exclusivitatea știrilor în detrimentul concurenței. Am văzut asta de multe ori.

– Mă duc la Philippe. O să lămurească el asta, spuse ea, ridicându-se.

– Dacă te aventurezi afară, te arestează poliția, îi aminti Edouard.

– Nu se poate, clătină ea din cap. Probabil că Philippe e foarte îngrijorat din cauza mea. Trebuie să-i trimit un mesaj și să-i spun că sunt în siguranță.

– Mă duc eu, se oferi Edouard.

– Tu? Credeam că-l detești, se miră André.

– Față de acest om nu simt decât dispreț. Însă înțeleg ceva din lumea sa politică.

– Ești prea modest, îi spuse André, având în vedere numărul de iluștri diplomați și magistrați din familia ta. Vin și eu cu tine.

Victorine și Julia le așteptau îngrijorate întoarcerea, când au auzit voci în foaier.

– Ei? Ce-a zis? întrebă Victorine, ridicându-se pe jumătate de pe scaun.

– Ne-a spus că, dacă recunoaște că te-a pus să spionezi pentru Franța, consecințele pentru el vor fi grave, îi răspunse André. Un ministru din guvern care se folosește de o fată să-l seducă pe ministrul de Externe al unei națiuni inamice? Asta ar putea precipita un incident internațional. Poate duce chiar la război.

– E politician și-și salvează gâtul. Te surprinde? întrebă Edouard.

– Dar mi-a promis că mă protejează...

– Edouard l-a făcut jigodie, i-a spus că e laș pentru că s-a folosit de tine pentru propriile lui scopuri politice și acum te dă la câini...

Edouard puse o mână pe brațul lui André și clătină din cap.

– Stă deoparte și-i lasă să mă distrugă, spuse ea încet. Cum am putut avea încredere în el?

– Ești epuizată, draga mea, și ești cu nervii la pământ. Edouard o trase lângă el și-i mângâie părul lung. Brusc, trupul lui Victorine se cutremură de suspine. Ce-i asta? întrebă el. O apucă de umeri și încercă s-o facă să-l privească în ochi, dar ea se uita în altă parte. Să fie asta Victorine a mea? Asta-i fata care le-a spus nobililor ălora aristocrați să se ducă naibii?

Ea râse și își șterse obrajii de lacrimi.

– Trebuie să te odihnești, spuse Edouard.

O luă de mână și o conduse în patul lui. O acoperi și-i trase învelitoarea până sub bărbie, mângâind-o pe obraji și pe buze cu degetul arătător.

– Încearcă să dormi, îi șopti.

Victorine se lăsă pe pernă și se uită prin ușa deschisă la Edouard care privea, de la fereastra ce dădea spre balcon, acoperișurile Parisului. André plecase, iar Julia stătea în spatele lui, cuprinzându-i talia cu brațele. Apoi își culcă obrazul pe spatele lui.

– Edouard, Victorine are nevoie de tine, dar și eu am.

S-a întors și i-a privit fața. Când el a închis ușa de la dormitor, Victorine a văzut-o pe Julia descheindu-și bluza. A închis ochii și a încercat să-și alunge din minte imaginea lor.

Scandalul a cuprins întreg Parisul.

În fiecare zi, în jurnale apăreau povești incredibile. „Surse apropiate palatului" o acuzau că are documente oficiale purtând ștampila „Strict secret". Ziarele susțineau că sunt secrete de stat furate de Victorine pentru a le vinde prusacilor. Cei doi pretinși asasini, etnici prusaci, erau în custodia poliției, dar refuzau să vorbească. Un inel cu sigiliu, cu blazonul familiei von Bismarck, a fost socotit încă o dovadă a trădării. Edouard a apelat la puternicele legături politice ale defunctului său tată și a angajat un vechi prieten de familie ca s-o ajute pe Victorine.

– I-am trimis o telegramă și l-am rugat să ne consilieze de urgență. Această persecuție se agravează tot mai mult, o anunță Edouard, așezându-se lângă ea. Victorine era îmbrăcată în haine împrumutate de la Julia.

– Mă întreb ce va face oare? spuse Julia.

– Tatăl meu a păstrat relații bune cu actualul regim. Nu-ți face griji, ne putem încrede în legăturile judecătorului Manet.

– Dar cine e *în spate?* întrebă Victorine.

– Vom descoperi. Ai răbdare.

A doua zi, când Edouard a ieșit să facă un comision, au dat buzna gărzile imperiale, întrebând de Victorine Laurent. Înainte ca André și Julia să apuce să reacționeze, au împins cu o lovitură de picior ușa dormitorului și au încătușat-o pe Victorine. Apoi au tras-o afară pentru că se zbătea, în timp ce Julia i-a urmat până jos pe scări, strigând că Victorine e nevinovată.

Duba poliției a apucat-o în grabă pe boulevard Haussmann. Zburau pe lângă ea bolțile magazinelor, vânzătorii de ciocolată, parfumeriile, vânzătorii de produse din piele, magazinele de bijuterii, toate locurile pe care le vizita ea de obicei. Apoi vehiculul a cotit și a intrat pe avenue Marigny, a încetinit când a traversat Sena pe Pont-au-Change și a făcut la stânga pe quai de l'Horloge. A auzit porțile închizându-se și roțile din lemn ale dubei izbindu-se de pietrele de pavaj în timp ce opreau în fața intrării principale a noii ei

locuințe, Conciergerie, închisoarea rezervată celor mai notorii deținuți ai statului.

Când s-a deschis ușa, a coborât și și-a mijit ochii din cauza soarelui strălucitor al dimineții. Și-a pus mâna streașină la frunte și s-a uitat la fațada formidabilă din piatră cenușie a fortăreței medievale până a fost îmbrâncită brutal din spate.

– Mișcă-te, spuse un soldat.

Ochii i se obișnuiau cu întunericul din Coridorul Deținuților. Gărzile o escortau între zidurile jilave și mucegăite din piatră și o trecu un fior pe șira spinării din cauza umezelii reci. S-au oprit la un birou pentru înregistrare. Câțiva paznici s-au adunat să se holbeze, la lumina torțelor, la celebra Mademoiselle Victorine.

– Măi, măi! Mademoiselle Laurent. Ce plăcere să vă întâmpinăm, rânji funcționarul. Am avut aici foarte mulți criminali faimoși, dar nici unul n-a fost așa de frumos.

Paznicii din jurul ei au început să râdă.

– Nu sunt criminală, se apără ea.

– Trebuie să așteptăm procesul ca să vedem asta, nu? Până atunci, duceți-o în aripa femeilor, spuse el, făcându-i semn să plece.

Urcă nesigură scara îngustă din piatră, apoi intrară pe un culoar cu tavanul jos ca o criptă, până când paznicul se opri în fața unei uși din lemn. Cheile zăngăniră în lacătul ruginit, ușa se deschise cu un scârțâit și pași înăuntru. Își ridică mâna încătușată la nas, ca

să oprească duhoarea de urină ce venea dinspre oala de noapte din colț. Pe un perete era un pat acoperit cu paie, iar în fața lui un birou ros de cari și un scaun cu spătarul drept. Dacă stăteai cu brațele întinse pe lățimea celulei, atingeai pereții. Paznicul mări flacăra din lampa cu gaz. Când se întoarse cu fața spre Victorine, văzu că era un bărbat tânăr, de vreo douăzeci de ani, la fel ca și ea.

– Așa, acum să desfacem astea, spuse el.

Se întinse să-i scoată cătușele și îi trase mâinile spre el cu un gest atât de neașteptat de tandru, încât ei îi dădură lacrimile.

– Nu vă faceți griji, doamnă, n-o să vă fac rău.

– Mi-e foarte frică.

– Tuturor celor care vin aici le e frică.

Și, după o scurtă ezitare, trânti ușa cu putere.

22

„Să fii generos cu cei mărunți e
cel mai sigur mod de a te face egalul celor mari."
CARDINALUL DE RETZ (1613–1679)

Aerul închisorii era îmbibat de groaza adunată acolo de secole. Victorine nu-și putea opri tremurul care-o cuprinsese din cauza frigului și a visurilor urâte ce-o chinuiau noapte de noapte. Apa se condensa pe tot tavanul celulei și picăturile cădeau pe podea, iar ea le simțea ca și cum un deget i-ar fi izbit tâmpla fără încetare. Intervalele în care aținea erau urmate de treziri violente; era în mijlocul unui vis improbabil de-al lui Baudelaire, în care el stătea pe marginea patului ei, când fu trezită de un zornăit metalic.

– Deținută Laurent. Ai musafiri.

Se deschisă ușa. Edouard, André și un domn mai în vârstă, pe care nu-l cunoștea, stăteau în prag.

– Victorine? Edouard intră.

Alergă spre el şi-şi îngropă faţa la pieptul lui. Suspina ca şi cum ar fi avut o convulsie. După ce-şi veni puţin în fire, Edouard i-o prezentă avocatului ei, contele Jules de Briac. Un coleg de-al răposatului tată al lui Edouard îl contactase pe distinsul conte, care acceptase să-i preia cazul. Nu era numai descendentul uneia dintre cele mai bogate familii din epoca napoleoniană, ci şi urmaşul unei generaţii întregi de consilieri şi avocaţi ai aristocraţiei. De Briac personal salvase multe titluri de la dezastru legal în cariera sa plină de succes. Şi, mai ales, ştia unde erau îngropate secretele şi cine-i înfundase.

Mai calmă acum, Victorine acceptă batista lui Edouard pentru a-şi şterge lacrimile. Apoi îşi concentră atenţia spre domnul care stătea lângă el.

– Vă mulţumesc foarte mult pentru că mi-aţi preluat cazul, spuse ea din toată inima.

– *Mademoiselle* Laurent, se înclină el fără ceremonie. Era clar că n-o aproba nici pe Victorine, nici reputaţia ei. Judecătorul August Manet mi-a fost prieten apropiat şi coleg respectat, spuse el cu răceală. Sugerez să ne consultăm într-un loc mai puţin apăsător. Cred că e o curte pentru femei unde putem să respirăm puţin aer curat şi să începem acolo discuţia.

Îl urmară pe paznic pe Culoarul Deţinuţilor, unde paşii stârneau ecouri ca într-un mormânt, şi ieşiră într-o curte. Strălucirea soarelui îi răni lui Victorine ochii. Se aşeză pe o bancă din piatră şi se uită la edificiul înalt de cinci etaje, care-i înconjura. Trei caturi

erau construite peste un grilaj cu țepi care înconjura clădirea, închizând curtea. Deși toate ferestrele aveau zăbrele, această curte strâmtă era destul de plăcută, cu grădina mică, pătrată, în mijlocul căreia creșteau tufe de trandafir și cimișir. Mai erau acolo o fântână pentru spălatul rufelor și o masă din piatră unde deținutele puteau mânca la aer curat. De Briac se uita la Victorine.

– Un lucru interesant, Mademoiselle Laurent, spuse el; chiar împăratul nostru Ludovic-Napoleon a fost încarcerat aici o scurtă perioadă de către regele Ludovic-Filip, după prima încercare de lovitură de stat, în 1840.

O rugă pe Victorine să-i relateze toate detaliile evenimentelor care au dus la arestarea ei. I-a povestit fiecare pas al legăturii ei cu familia imperială, cu ducele de Lyon și cu contele von Bismarck. El își lua conștiincios notițe în timp ce ea vorbea, iar sprâncenele albe și stufoase i se ridicau expresiv în punctele esențiale ale povestirii. I-a pus întrebări tranșante și, pe măsură ce-și lămurea mai bine evenimentele, scrierea lui pedantă umplea pagină după pagină din carnetul cu coperte uzate, din piele verde. Când și-a încheiat relatarea, a închis carnetul și a mângâiat coperta din piele, privind-o gânditor câteva clipe pe Victorine, fără a spune nimic.

– Există un singur mod, evident, de a vă exonera, Mademoiselle Laurent, începu el, masându-și fruntea.

Spuneți adevărul despre ducele de Lyon; că el a fost cel care v-a ordonat să spionați Prusia.

Ea a rămas tăcută un timp.

– Nu. Nu vreau să-l ruinez, îi răspunse.

– N-aș zice că el își face griji pentru tine, izbucni André.

Edouard îl apucă de braț și îl împinse mai la o parte.

– Nu-i mai tot spune că de Lyon o sacrifică pentru a-și salva pielea, îl auzi ea pe Edouard șoptindu-i lui André. De câte ori aude asta, e distrusă.

– Dându-le autorităților dovezile pe care le vor împotriva ducelui de Lyon...

– Nu-l trădez, spuse ea, încrucișându-și brațele.

– Poate că aveți motive personale, dar e cel mai înțelept lucru de făcut, având în vedere repercusiunile diplomatice pentru țara noastră, încheie de Briac. Se ridică și se înclină corect, rigid, ca un militar.

– Nici nu știu cum să vă mulțumesc, *monsieur le comte,* spuse Edouard în timp ce-și strângeau mâinile. Veți începe prin a cere eliberarea pe cauțiune?

– Am făcut acest pas ieri. Cauțiunea a fost refuzată.

– Dar de ce? Adică, din al cui ordin?

– De la cel mai înalt nivel, răspunse el. În mod normal, judecătorul numit de *cour d'assises* decide problema cauțiunii. Însă în acest caz particular, procurorul suprem s-a dus direct la palat. Împăratul are puterea de a ierta sau de a refuza. De această dată a ales să refuze dreptul de eliberare pe cauțiune.

– Deci va trebui să rămână aici? întrebă Edouard arătând cu mâna în jur. Nu puteţi să-l contactaţi pe ducele de Lyon? Desigur, cu influenţa lui....

– Am încercat deja. Philippe de Lyon a plecat din ţară într-o misiune diplomatică în Italia. Intenţionează să se distanţeze de acest scandal la propriu şi la figurat. A cerut această favoare de la editorii ziarelor şi a reuşit să-şi ferească numele din ştirile zilei. Dacă vina şi oprobriul public se concentrează asupra domnişoarei Laurent, atunci el va reuşi să-şi salveze cariera politică.

– *Maître* de Briac, da ea *e* nevinovată. Vă asigur că a fost folosită ca un simplu pion de cei puternici.

El dădu din cap şi-l bătu pe Edouard pe umăr.

– Tânăra dumitale doamnă este în mare pericol, spuse el.

Toinette şi André au venit a doua zi cu o trăsură încărcată cu lucrurile ei. Paznicul a spus că nici unul dintre ele nu încape în celula strâmtă. Au parlamentat şi până la urmă au ajuns la un compromis. Victorine a fost mutată într-o celulă mai mare, de la etajul întâi, aproape de biroul directorului de pe Culoarul Deţinuţilor.

– Oh, aici e mult mai bine, spuse Victorine când paznicul deschise uşa spre noua încăpere. Sunt două ferestre, aşa că am aer şi mai multă lumină.

– O să sfârşeşti ca ultima deţinută celebră care a stat în această celulă, spuse André.

– Cine a fost?

– Maria-Antoaneta. Au luat-o direct de aici, au suit-o în cotiga condamnaților și au dus-o în piața Revoluției, unde au... Și își trase mâna peste gât. Toinette se înfioră.

André încercă să-i distragă atenția lui Victorine arătându-i ultimele jurnale mondene pe care le adusese cu el. Au răsfoit împreună ilustrațiile cu persoanele atât de familiare lor, îmbrăcate în ținute elegante. Criticile lui vulgare, insultătoare, o făcură pe Victorine să zâmbească. În timp ce ei vorbeau, Toinette își făcea de lucru, transformând celula într-un budoar, cât putu ea de bine. Adusese perdele din dantelă pentru ferestre și perne din mătase pentru patul umplut cu paie. Negresa sugeră ca ea să doarmă pe un alt pat așezat în colțul camerei, ca să aibă grijă de stăpâna ei, să-i spele rufele și să-i aranjeze părul. Victorine se îndoia că i se va face o asemenea concesie și o asigură pe Toinette că totul va fi bine.

Victorine petrecea orele lungi brodând sau citind din Balzac în curtea pentru femei, deși citea de mai multe ori aceeași pagină fără să înțeleagă nimic, pentru că nu reușea să se concentreze. Mânca la o masă cioplită grosolan din celula întunecată. După trei zile, Victorine a primit un mesaj de la de Briac în care-o anunța că strânsese informații importante și-i cerea o întâlnire imediată.

Ploaia torențială i-a împiedicat să se vadă în curte, obligându-i să discute în Chapelle des Girondins, de

lângă celula lui Victorine, un loc calm și pustiu unde au avut parte de o oarecare intimitate. După câteva observații banale, Maître de Briac a chemat-o pe Victorine deoparte, în intrândul mic și intim numit Chapelle Expiatore. Au trecut câteva ore; Edouard și André s-au dus să mănânce la o braserie din apropiere, iar pașii lor nu s-au mai auzit pe dalele de piatră decât după lăsarea întunericului. În cele din urmă, Victorine și avocatul au ieșit.

– M-au acuzat de *lèse-majesté*, înaltă trădare. Înalta trădare înseamnă pedeapsa cu moartea.

Edouard s-a lăsat greoi într-o strană din lemn.

– *Maître* de Briac a aflat că luna trecută Philippe l-a convins pe Ludovic-Napoleon să-i interzică lui Eugenie accesul la viitoarele ședințe de cabinet. Împărăteasa mi-a întins această cursă ca să-l prindă de fapt pe Philippe; se aștepta ca el să iasă în față ca să mă disculpe. Însă s-a înșelat și în privința lui.

– Eugenie și-a schimbat acum planul, interveni de Briac. Victorine e acuzată de cel mai grav lucru, de *lèse-majesté*. Învinuită de înaltă trădare, ea depune mărturie sub jurământ la tribunal, îl implică pe de Lyon și îl aduce pe el în centrul acestui scandal de sex și spionaj. El cade în dizgrație, iar împărăteasa câștigă.

– Asistenții maestrului de Briac au găsit un cartuș orb lângă scara din fața casei mele, spuse Victorine.

– Și ce înseamnă asta? întrebă André.

– Înseamnă că „asasinarea" n-a fost decât o înscenare bine pusă la punct, îi răspunse Manet. Gloanțele

erau oarbe, deci nu-l puteau răni pe Ludovic-Napoleon. Totul a fost orchestrat de...

– Eugenie, completă Victorine.

– Și ce e de făcut acum? vru să știe André, uitându-se spre statuia din marmură albă a Fecioarei Maria, care se zărea sus, în umbrele capelei. Mâna ei întinsă părea ca un semn al binecuvântării peste capul lui Victorine.

– Va trebui să-mi folosesc singurul mijloc de constrângere pe care-l am, spuse Victorine.

– Și care e? întrebă Edouard.

– Scrisorile lui Ludovic-Napoleon. O să-i spun lui Eugenie că, dacă nu-și retrage aceste acuzații nefondate, o să dau scrisorile lui de dragoste jurnalelor de scandal pentru a le publica.

– O strategie excelentă. Publicul nu știe că mariajul imperial e doar o ficțiune, spuse Edouard.

André se plimba pe culoarul strâmt al absidei.

– Nici un ziar, nici măcar o fițuică de scandal, nu va îndrăzni să publice asemenea scrisori incendiare. Cenzura l-ar închide înainte de a apuca să se pună în mișcare mașina de imprimat.

– Marchizul de Montpellier e jurnalist, îi explică Edouard lui de Briac.

– Dar jurnalele de la Londra vor fi încântate să publice o dovadă atât de deocheată a libertinajului împăratului nostru. Cuvântul circulă repede peste Marea Mânecii și am putea obține același rezultat, continuă André.

– Da! Foarte ingenios, spuse Edouard, bătându-l pe André pe spate.

De Briac întrebă cum ar putea face să ajungă scrisorile în mâinile nerăbdătoare ale baronilor britanici ai presei. Toți trei se întoarseră spre André, care ridică din umeri. Când înțelese, se cutremură.

– Nu, nu, nu! Nu eu. Nu, imposibil, se bâlbâi el.

Edouard îi spuse că era singurul. Nu era bine s-o facă de Briac. Iar el, Edouard, era acum urmărit de poliția secretă a palatului de câte ori ieșea din atelier.

– Dar e foarte periculos. E prea riscant. André își tamponă fruntea cu batista. Numai gândindu-se la așa ceva i se umpluseră sprâncenele de broboane de transpirație. Sugeră să angajeze pe cineva. Edouard însă îi aduse aminte că aveau nevoie de cineva de încredere, cineva care să nu se lase mituit și care să poată trece în Anglia fără a trezi suspiciuni.

– Tu ai un unchi la Londra, nu? E cât se poate de firesc să-i faci o vizită venerabilului unchi Angus, ducele de Marmalade.

– Unchiul Willie, duce de Alsopp. Dar nu se poate să fiu eu curierul. Nu pot suporta stresul unei misiuni atât de periculoase. Și am și o formă ușoară de gâlci, spuse el pentru a fi mai convingător. Se uită pe rând la fiecare și văzu că nu-i convinsese. Victorine, știi că aș face orice pentru tine..., începu el.

Victorine își aruncă brațele în jurul gâtului lui și-i dădu o mulțime de sărutări, pe toată fața. Și una pe buze.

– Trebuie să spun că pentru asta merită să risc...

– Unde sunt acum scrisorile? îi întrerupse de Briac.

– Într-un loc sigur, îi răspunse Victorine. Le-am ascuns.

De Briac i-a spus că poliția palatului îi percheziționase casa. André a adăugat și el că au fost în fiecare zi și au răvășit încăperile în căutare de dovezi. De Briac îl corectă însă.

– Au toate dovezile necesare pentru a o acuza pe Mademoiselle Laurent. Poliția secretă caută scrisorile împăratului. Își dă seama cât sunt de importante, la fel ca și noi. Unde se află? o întrebă el pe Victorine.

Când i-a spus că un volum din biblioteca ei de patru sute de volume a fost decupat înăuntru și că acolo a ascuns scrisorile, a crezut că avocatul o să sară în sus în adevăratul sens al cuvântului.

– Sunteți o tânără genială! exclamă el.

În următoarele zile au pus la punct fiecare detaliu al misiunii clandestine. Se întâlneau zilnic și discutau în șoaptă în capelă, unde de Briac i-a dat instrucțiuni lui André. În primul rând, André trebuia să-i telegrafieze unchiului Willie și să-i spună că intenționează să-l viziteze, cerându-i să-i răspundă prin poștă. Acest lucru le-a furnizat o scrisoare scrisă de mâna unchiului Willie prin care-l invita pe André să ia cina cu el la Union Club în prima seară a sosirii sale la Londra. Iată alibiul în formă tangibilă pentru călătoria lui André.

André trebuia să obțină scrisori de credit de la banca lui din Paris pe care să le prezinte unei instituții financiare din Londra, oferind o dovadă în plus că

voiajul era cât se poate de firesc şi n-avea nimic suspect, ca al oricărui turist. De Briac a sugerat să facă şi o rezervare la selectul Hotel Brunswick din Mayfair şi i-a mai spus să reţină bilete la teatru pe numele lui. Toate aceste detalii erau absolut necesare pentru verosimilitate. De Briac a luat în calcul toate posibilităţile. Victorine îi compătimea pe cei care trebuiau să-i facă faţă în tribunal. Lui André i-a spus să cumpere toate cele patru locuri din compartimentul privat al trenului care urma să-l ducă până la Calais, pentru a avea intimitate completă. Apoi, odată ajuns la Calais, lua vaporul până în portul de destinaţie, la Admiralty Pier din Dover. Avocatul i-a spus că s-ar putea să fie urmărit pas cu pas de „umbre" angajate de palatul imperial şi că trebuie să viziteze locurile turistice obişnuite pentru a înlătura orice suspiciune.

– Şi, mai ales, protejează scrisorile. Sunt unica speranţă a lui Mademoiselle Laurent.

Urma să-l viziteze pe magnatul presei Sir Geoffrey Black la biroul lui, de la ziarul londonez *Times*. De Briac se folosise de serviciile nepoatei lui Sir Geoffrey ca intermediar: tânăra i-a trimis unchiului său o scrisoare prin care-l ruga să-l primească pe un prieten de-al ei, jurnalist francez, care voia să mai câştige şi el ceva bani, fiind corespondent la Londra. Toate aceste precauţii erau necesare pentru a amăgi poliţia secretă de la palat, care deschidea şi citea toată corespondenţa trimisă de Victorine, de Briac şi Edouard.

André plecase deja de trei zile, când Edouard a intrat în celula lui Victorine, a așteptat până când s-a stins ecoul pașilor gardianului și a apucat-o de amândouă mâinile.

– Gata. Ai câștigat, spuse el.

De Briac se întâlnise cu împărăteasa Eugenie în cel mai mare secret, i-a arătat cartușul orb găsit pe aleea din fața casei lui Victorine și a avertizat-o că, în timp ce ei discutau, „agentul" lui oferea spre vânzare presei engleze scrisorile de dragoste trimise de soțul ei lui Victorine. Eugenie îi ceruse răgaz să-și formuleze răspunsul. Conform bârfei de la palat, furia împărătesei a fost de-a dreptul înfricoșătoare. Țipetele ei și cuvintele obscene au răsunat peste tot. Și-a interogat imediat bărbatul și i-a comunicat lui de Briac că s-a făcut o eroare regretabilă și că adevărații asasini și-au mărturisit vina. Victorine a fost exonerată.

Prietenii lui Victorine au organizat acasă la ea o petrecere pentru a o întâmpina la ieșirea de la Conciergerie. Masa de banchet era împodobită cu ghirlande de flori naturale, i-au fost preparate mâncărurile preferate, iar șampania Dom Pérignon curgea în cupele de cristal. Jules de Briac stătea la loc de cinste, aclamat ca un erou.

– Aș vrea să propun un toast pentru contele de Briac. Edouard se ridică și înalță paharul. Pentru dumneavoastră, domnule, și pentru Victorine, care a avut curajul să ducă această luptă. Sărbătorim victoria cu

şampania trimisă de împărătească, care ni se pare la fel de dulce ca şi scuzele oficiale de la palatul Tuileries.

Toastul a fost însoţit de strigăte de *Salut!*

Victorine a ridicat paharul.

– Aş vrea să propun un toast pentru toţi prietenii mei care m-au sprijinit în această cumplită încercare.

Înalţă paharul spre de Briac. I-a mulţumit lui André pentru curajul lui şi Juliei pentru bunătate. I-a trimis o bezea lui Baudelaire.

– Pentru scumpul nostru Baudelaire. Pentru mine însemni mai mult decât vei şti vreodată. Dar, mai ales – şi se întoarse spre Edouard – vreau să-i mulţumesc geniului artistic care m-a făcut celebră...

– Scandalos! strigă André.

– A fost scandalos atunci, râse ea, dar m-a pictat mai frumos decât a fost vreodată pictată o femeie. Şi tot el mi-a salvat viaţa. Îţi datorez totul. Mulţumesc, Edouard Manet.

Privirea Juliei se muta de la unul la altul, în timp ce ei îşi ridicau paharele, uitând parcă de toţi cei din jur.

În sufragerie au răsunat aplauze şi s-a servit desertul.

Petrecerea s-a încheiat spre dimineaţă. Ultimii care au plecat au fost Edouard şi André.

– Te duc acasă, Edouard? îngăimă André.

Erau amândoi, el şi Edouard, beţi după ce goliseră împreună câteva sticle de Dom Pérignon. Victorine îl ajuta pe Edouard să se ţină pe picioare. Se rezema greu de ea, ţinând-o cu un braţ pe după umăr. Ea râdea

și se clătina sub greutatea lui, îndreptându-se spre ușa de la intrare. Îi ținu pelerina neagră de seară, dar el stătea și se uita fix în ochii ei. Se apropie, ca și cum ar fi vrut s-o sărute. Ea își întoarse însă capul.

– Edouard, te rog, ești beat.

– Nu sunt beat. Te iubesc, bolborosi el, ridicându-i o buclă de pe față și inspirându-i parfumul.

– Nu mă iubești, ești beat.

– Sunt beat de dragoste. Sărută-mă.

– Gata, îi spuse ea, dându-se înapoi.

– Nu fi atât de *egoistă*.

Victorine râse.

– Ego*istă*, se corectă el. M-ai sărutat o dată. La Baudelaire, îți aduci aminte? De Lyon a plecat. A fugit. S-a dus, s-a dus, mai spuse el, clătinându-se spre ea și prinzând-o de umeri.

– Lasă-mă, te rog.

– De ce?

– Edouard, gata.

– Nu mă crezi? Te iubesc.

Îl privi o clipă. Oare să-l creadă? El sughiță și izbucni în râs. Apoi, Victorine își aminti cine era el. Edouard Manet. Ce noțiune ridicolă.

– Te *iubesc*.

– Da, da. Acum te așteaptă trăsura afară. Du-l pe André acasă și dormi un pic. Apoi se ridică pe vârfuri și îi puse pelerina pe umeri.

O prinse în braţe şi o sărută pe gură. Sărutarea a fost atât de profundă şi de prelungă, încât a simţit că leşină.

– Aşa. Toată seara am vrut să fac asta. Se clătină şi André îl apucă de subsuoară. Edouard reuşi să-şi scoată gardenia de la rever.

– Uite, un dar pentru tine. Îi dădu floarea lui Victorine.

– Noapte bună, dragilor, le strigă ea din prag, uitându-se la André care se lupta să-l ajute pe Edouard să urce în trăsură. Apoi el se întoarse, îşi duse mâna la joben şi se urcă după Edouard. Noapte bună, şopti Victorine şi închise uşa.

Ridică gardenia şi îi inhală parfumul.

23

„În viața bărbatului,
dragostea e un lucru de sine stătător,
Pentru femeie însă e existența-ntreagă."
LORD BYRON, *Don Juan* (1819–1824)

Într-o după-amiază urâtă de noiembrie, Edouard îl împingea pe Baudelaire în scaunul cu rotile, iar Victorine îl ținea de mână; André pășea alături. Când s-au apropiat de pont d'Alma au început să cadă primii fulgi timpurii ai iernii, care li se topeau pe obraji, moi ca niște sărutări. Victorine tremura și îl rugă pe Edouard să se grăbească spre destinație, călduroasa Café Guerbois.

– Dacă s-ar putea găsi o metodă ca publicul să vadă opera unui artist, ocolindu-se cumva acest sistem îngrozitor al Salonului, spuse Edouard.

Victorine vedea tinere femei aruncându-i, în trecere, priviri lui Edouard. Avea un fular roșu tricotat,

înfăşurat de câteva ori în jurul gâtului şi un palton de stofă neagră, care-i dădea înfăţişarea unui husar romantic.

– Doamne Dumnezeule! exclamă el, oprindu-se în loc. De ce să nu expun direct pentru public şi să elimin Salonul cu totul?

Victorine îl trase de mânecă, îndemnându-l să meargă mai departe.

– Ce vrei să spui? întrebă Baudelaire.

Boala se agrava; era îmbrăcat într-o haină din caşmir, iar genunchii îi erau înveliţi într-o pătură, ca să nu-i fie frig.

– Ce se întâmplă dacă un artist îşi face un spaţiu propriu de expunere şi invită publicul?

– Dar „expoziţie" sună monden, civilizat, spuse André. „Expunere" pare vulgar, ca şi cum ar fi vorba de mărfurile etalate la magazinul universal Le Bon Marché.

– La naiba cu asemenea subtilităţi. Sunt dispus să pariez că oamenii vor veni să-mi vadă tablourile cu mintea deschisă.

– De Salon ştie toată lumea; cum or să afle de expoziţia ta?

Manet i-a spus c-o să cumpere spaţiu de reclamă în revistele de artă şi o să distribuie anunţuri prin tot oraşul. Le arătă un petic de pământ pe avenue Montaigne colţ cu rue d'Alma, pe lângă care tocmai treceau, şi le-a spus c-ar putea închiria un teren viran ca acela, de la marchizul de Pomereu.

– Pot să ridic un mic pavilion.

– Și percepi taxă de intrare? întrebă André clănțănind.

– O taxă simbolică. Va fi gata până sosesc hoardele de turiști la Expoziția Universală. Se deschide pe 1 aprilie. Mai sunt aproape cinci luni. Perfect!

Exact în acel moment i-a oprit o tânără frumoasă, cam de douăzeci și ceva de ani. Avea părul șaten lung, ochii negri de spaniolă, scoși în evidență de tenul ca de piersică.

– Scuzați-mă, nu sunteți cumva Monsieur Edouard Manet? întrebă, frământându-și mâinile. Îmi pare rău că vă acostez așa, dar vă urmăresc de departe...

Victorine schimbă o privire cu André.

– Mi-au plăcut foarte mult tablourile dumneavoastră încă de când le-am văzut prima dată, la Salonul din 1863. Pentru mine, tablourile dumneavoastră cântă.

– Mulțumesc. Nici nu știți cât de mult înseamnă acest lucru pentru mine, mademoiselle...

– Gonzales. Eva Gonzales. Și eu sunt artistă. Bineînțeles, nu ca dumneavoastră. Însă încerc și eu, în felul meu, să pictez viața modernă, spuse ea, înfiorându-se de la o pală rece de vânt care i se strecură prin haina subțire.

– Mademoiselle Gonzales, permiteți-mi să vă ofer o ciocolată caldă. Un coleg artist e întotdeauna bine-venit în cercul nostru, spuse Edouard.

Era atât de mieros. Victorine se uita supărată cu câtă ușurință îi face Edouard loc acestei frumuseți în

viața sa. Și-au continuat drumul spre Guerbois. Victorine fierbea, amintindu-și de cuvintele lui false despre cât de îndrăgostit era de ea.

În acea lună, noiembrie, ori de câte ori a primit vreo invitație pentru o serată întreba dacă era așteptat și ducele de Lyon. Dacă da, atunci refuza să participe. Au sosit numeroase scrisori de la Bismarck în care-i spunea că Berlinul s-ar considera onorat să devină noua ei casă în cazul în care ar vrea să părăsească Parisul după tratamentul de care avusese parte. Soseau permanent mesaje de sprijin din partea unor lideri din domeniile industrial, militar și de la corpul diplomatic. De nenumărate ori au venit mesageri la ușa lui Victorine și de nenumărate ori i-a trimis înapoi fără nici un răspuns la misivele urgente ale lui Philippe. Într-o dimineață, servitorul i-a anunțat o vizită și i-a făcut loc unui valet în livrea lila cu alb, culorile Casei de Lyon. Acesta s-a înclinat și i-a dat lui Victorine o cutie frumos ambalată și o scrisoare cu o caligrafie masculină cunoscută. A luat scrisoarea, a făcut-o bucățele fără s-o citească și a aruncat-o în foc. Apoi a desfăcut cutia. Înăuntru, pe căptușeala de satin crem, era un colier de perle negre strălucitoare, din sudul Pacificului, la fel de rare ca și diamantele perfecte. Puse cutia jos și o sună pe Toinette, aruncându-i o privire valetului lui Philippe.

– *Ma'm'selle?*

– Toinette, acesta – spuse ea, deschizând cutia – e pentru tine.

Negresa și valetul lui Philippe deschiseră gurile în același timp.

– Nu pot..., îngăimă ea, dându-se înapoi, cu ochii măriți din cauza șocului.

– Insist. Un dar pentru loialitatea și bunătatea ta față de mine. Vino să-l iei.

Toinette înghiți în sec și se apropie. Se holba la perle, temându-se că stăpâna ei înnebunise.

– Pentru mine? Vă simțiți bine, *ma'm'selle?*

– Poți să le păstrezi sau să le vinzi. Valorează cel puțin cincizeci de mii de franci. Dacă ți-e frică să nu te acuze cineva de furt, merg cu tine. Din câte te cunosc, o să le vinzi și o să investești banii cu înțelepciune.

Negresa strânse cutia la piept și făcu o reverență.

– Și acum, spuse ea, întorcându-se spre servitorul lui Philippe care rămăsese ca trăsnit, du-te acasă și raportează-i stăpânului dumitale exact ce s-a întâmplat aici.

Victorine și André coborau treptele de marmură ale clădirii operei într-o dispoziție de zile mari, încântați de un spectacol extraordinar de Rossini. Așteptându-l în mulțime pe vizitiul lui Victorine, a oprit în fața lor o trăsură elegantă, iar în ochii ei s-a citit groaza.

– Victorine! Te rog, o clipă.

Victorine și-a făcut loc înapoi printre cei care ieșeau pe ușa clădirii, dar Philippe a urmat-o. S-a repezit în foaierul întunecat al operei și a luat-o în sus pe

scară. El, după ea, sărind câte trei treptele acoperite cu covor roşu. La capătul scării, i-a apucat mâna înmănuşată în alb şi a întors-o spre el.

– De săptămâni întregi îţi trimit scrisori de scuze. Te rog să mă asculţi!

– Nu! strigă ea, trăgându-şi mâna.

– A trebuit să fac ceea ce am făcut.

– Pleacă. Simţea un nod în gât şi abia a reuşit să articuleze cuvântul în şoaptă.

– Victorine, te rog să mă ierţi. Sunt nefericit fără tine.

– Au vrut să mă distrugă şi i-ai lăsat. M-ai părăsit.

– Ce-aş fi putut face? Trebuia să-mi protejez numele, reputaţia.

I-a întors spatele. El şi-a pus mâinile pe umerii mantiei ei de seară, din satin. S-a crispat de parcă atingerea lui ar fi ars-o prin ţesătură.

– Ce sunt eu altceva decât un politician? Vocea o mângâia. Mi-am dedicat întreaga viaţă unei singure pasiuni, politica. Dar în aceste săptămâni din urmă mi-am dat seama că am nevoie de tine. Tu mi-ai dăruit ceva fără de preţ...

– Pleacă. Încerca să-şi oprească lacrimile; nu voia să pară slabă sau afectată, dar îi şiroiau pe obraji, trădând-o.

– Victorine, te iubesc.

Era uluită. Nu se aşteptase niciodată la aceste cuvinte din partea lui.

– De unde să știu că-i adevărat? Se întoarse spre el și-l înfruntă.

– N-am mai spus-o niciodată. Nici ție, nici altei femei. Te iubesc, Victorine.

O mințise, o trădase, o înșelase, își zise ea încăpățânată. Și-a amintit cu câtă abilitate a manipulat-o și a controlat-o, dar știa că ea e în egală măsură creația lui și a lui Edouard. Privirea ei zăbovi pe fiecare trăsătură a feței atât de bine cunoscute. Detesta linia de automulțumire a gurii, expresia plictisită din ochii cu gene grele. Și, totuși, tânjea să se simtă din nou a lui, să știe că îi aparține, un sentiment pe care-l ura și-l căuta deopotrivă. Știa că e ceva pervers, dar își îngădui să se lase copleșită, să simtă că se prăbușește fizic și sufletește în el.

Când le-a spus că l-a primit înapoi, prietenii au fost surprinși. Lui Edouard nu i-a picat prea bine. A jurat că aceasta era lovitura finală și sfârșitul absolut al relației lor. A anunțat că părăsește Parisul pentru o ședere mai lungă în Spania cu Mademoiselle Gonzales. Acolo, intenționa să viziteze muzeul Prado și să le aducă omagiu zeilor lui, pictorii spanioli El Greco, Velázquez și Goya.

24

1867

„Întâmplarea e un cuvânt lipsit de sens;
nimic nu poate exista fără cauză."
VOLTAIRE (1694–1778)

Despre Expoziția Universală, care urma să se deschidă peste trei luni, se discuta practic în tot Parisul. Philippe i-a spus lui Victorine că va fi evenimentul cel mai elaborat, fără egal, al domniei lui Ludovic-Napoleon, menit să prezinte deosebitele realizări ale Franței în industrie, armament și artă. Era, de asemenea, o modalitate de a distrage atenția populației de la protestele care-și făceau simțită prezența printre facțiunile de stânga. „Cluburi" răzvrătite socialiste apăreau peste tot în cartierele cele mai sărace din estul Parisului, *banlieus,* organizate de Emile Ollivier și de Henri Rochefort, prietenii antiimperialiști ai lui

Edouard. Acum, în 1867, Franța trăia deja de șaisprezece ani sub jugul strălucitor al împăratului Ludovic-Napoleon. Toată știa lumea că fusese propulsat în vârful piramidei puterii de valul de nostalgie față de drama și gloria unchiului său, Napoleon I. Populația nu mai avea astâmpăr, după cum îi spunea adesea Philippe lui Victorine, și cea mai la îndemână soluție, pe care o propusese de Lyon, era să le distragă oamenilor atenția printr-un spectacol grandios, Expoziția Universală de la Paris din 1867.

La câteva minute după miezul nopții, pe 1 ianuarie 1867, Victorine și Philippe erau împreună cu o mulțime de petrecăreți în sala de bal de la palatul Tuileries. În timp ce dansau, Victorine se întreba dacă era momentul potrivit. Era zgomot, cuplurile se sărutau și a hotărât că aceasta-i noaptea cea mare.

– E așa de aglomerat aici, spuse ea. Hai să mergem sus, pe acoperișul Luvrului. Vreau să fiu singură cu tine și să auzim clopotele din Paris marcând sosirea Anului Nou.

Stăteau pe acoperișul pustiu al palatului Luvru, iar luminile Parisului licăreau dedesubt. Stelele pâlpâiau de parcă le-ar fi bătut un vânt rece. Băteau vechile clopote ale tuturor catedralelor din oraș; era ca o simfonie dumnezeiască. Victorine se înfioră din cauza vântului rece care șuiera pe lângă turnulețe.

– La mulți ani, îi ură ea lui Philippe, sărutându-l pe buze. Apoi îi șopti ceva la ureche.

– Nu-i al meu. Philippe se dădu un pas înapoi și o privi cu suspiciune.

– Bineînțeles că-i al tău!

– Nu-i al meu, repetă el.

– Tu ești tatăl, Philippe, spuse ea exasperată.

Se întoarse cu spatele la ea.

– Atunci plătește cât e de plătit ca să scapi de el.

– Nu vreau, spuse ea calmă.

Philippe se răsuci repede spre ea.

– Victorine, fii rezonabilă. Nu așa se fac lucrurile între un bărbat ca mine și o femeie ca tine.

– O femeie ca mine? Ce vrei să spui?

– Trebuie să-mi protejez numele. Am o reputație. Un copil nelegitim...

– Și tu ești copil nelegitim.

– Mama a fost aristocrată. Nu a fost o...

– Ai spus că mă iubești, spuse ea încet. Lumina stelelor arunca umbre tremurătoare peste fața-i palidă.

– Nu pot să mă căsătoresc cu tine, spuse el simplu.

– Nu mă interesează căsătoria. Dar vreau să am acest copil.

– De ce? A trebuit să mă lupt toată viața cu faptul că sunt un bastard. Nu-l întreții, Victorine. Nu-i dau nici un *sou*. Și nu te aștepta să recunosc acest copil ca fiind al meu.

– E al meu. N-am avut niciodată în viață un suflet care să fie numai al meu, Philippe, dar acum voi avea. Cu tine sau fără tine, m-am hotărât să am acest copil.

– N-o să-l recunosc niciodată ca fiind al meu. Te previn, repetă el.

– Adio, Philippe. Şi plecă.

Deschiderea pavilionului cu expoziţia privată a lui Edouard coincidea cu cea a Expoziţiei Universale din 1867. Cedase în cele din urmă şi o invitase pe Victorine la vernisaj. În fond, după cum îi spusese şi André, majoritatea capodoperelor sale o reprezentau pe Victorine. Cum putea Edouard să-i poarte pică modelului şi muzei sale? În acelaşi timp, André a fost copleşit de o avalanşă de lucruri bune. A primit o telegramă care-i aducea trista veste a morţii unchiului Willie. Însă, spre marea surpriză a lui André, îl inclusese în testament şi primise o moştenire surprinzătoare. Primul lucru pe care l-a făcut a fost să-şi dea demisia de la *Le Moniteur*. Apoi s-a dus imediat la Boucheron şi i-a cumpărat lui Victorine cea mai stridentă şi mai ostentativă bijuterie pe care a găsit-o acolo.

La începutul lui aprilie, la deschiderea Expoziţiei Universale din 1867, au venit la Paris toate capetele încoronate din Europa. În seara premierei operei lui Offenbach, *Marea ducesă de Gerolstein,* Philippe, unul din principalii sponsori şi producători ai spectacolului, stătea în primul rând, pe unul din cele mai bune locuri. Alături, era noua lui metresă, prinţesa Romanoff.

Victorine îşi aştepta în foaier însoţitorul care întârzia la coadă la garderobă. Şi-a ridicat binoclul şi

s-a uitat la publicul din *Théâtre des Variétés*. Primele, le-a văzut pe Madame McMillan și pe prințesa Mathilde, însoțită de actrița Sarah Bernhardt. Erau uluitor de mulți demnitari și de multe celebrități. I-a mai văzut pe Jules Verne, Hector Berlioz, Gustave Flaubert, Louis Pasteur, Emile Zola, Georges Bizet, Baudelaire, George Sand, Stéphane Mallarmé, un tânăr prieten de-al lui Edouard pe care îl cunoscuse, James Whistler, și pe mulți alții. Însă când însoțitorul ei a venit în sfârșit și și-au făcut intrarea prin ușile duble, toți au amuțit. În sala de teatru era liniște ca într-un templu. Victorine purta o rochie superbă din satin crem, brodată cu mărgele din cristal și jais. Pe umeri avea drapată o pelerină din chinchila argintie, lungă până în pământ. Colierul care-i strălucea la gât valora milioane, însă motivul uluirii nu erau toate aceste lucruri. Pentru că ea străbătea culoarul central al teatrului la brațul înaltului și foarte distinsului cancelar Otto von Bismarck.

Era un act îndrăzneț și provocator. În timp ce Victorine și Bismarck își căutau locurile, care erau în rândul din spatele ducelui de Lyon și al familiei imperiale, publicul izbucni în șoapte furioase. Nici măcar regele Prusiei și țarul Alexandru n-au rezistat ispitei de a o privi cu coada ochiului pe preafrumoasa Mademoiselle Victorine, a cărei faimă ajunsese în toate capitalele europene. Însoțitoarea lui de Lyon i-a șoptit ceva, însă privirea lui a rămas ațintită cu stoicism înainte, refuzând să se uite înapoi la fosta-i metresă.

– Şocant, pur şi simplu şocant, îi şuieră Eugenie prinţesei rusoaice.

Victorine se prefăcea că răsfoieşte programul, dar nu reuşea să-şi ascundă zâmbetul delicios care-i stăruia pe buze.

– N-ar fi putut face ceva mai calculat ca să devină centrul atenţiei, comentă prinţesa Romanoff suficient de tare pentru ca Victorine s-o audă.

Nimic n-ar fi făcut-o mai fericită. A început uvertura, cortina s-a ridicat şi şoaptele au încetat.

– Ar fi trebuit să vezi expresia împărătesei! Victorine era cuibărită în colţul marelui divan din pluş roşu al lui Edouard, retrăind momentele serii.

Edouard o privea în tăcere.

– Ce? îl întrebă.

– Mai ai încă timp să... nu e nevoie să faci copilul, Victorine.

– Nu începe şi tu! Toată lumea îmi spune să nu-l fac. Dar eu îl vreau.

– Să zicem c-o să-l ai. Cum îl creşti? Ce le spui oamenilor?

– Sugerezi să-l dau unei servitoare, să nu mai ştiu de el, să-l chinui? S-o las să-l crească crezând că nu merită dragostea şi atenţia după care tânjeşte fiecare copil?

– Bineînţeles că nu asta vreau să spun! Şşt. Nu mai plânge. O să faci copilul. Şi sunt sigur că vei fi cea mai minunată mamă care stă pe bancă în parcul Tuileries.

Râse printre lacrimi.

– O să-i dau numele meu de familie. O să meargă la o școală bună și o să primească o bună educație.

– Ești sigură că-i fată? Ei, oricum, băiat, fată, o să-l răsfeți îngrozitor, dacă nu apucă s-o facă mai întâi unchiul Edouard.

– Unchiul Edouard! izbucni ea în râs. Ce știi tu despre copii?

– Știu cum se fac, o tachină el.

– De ce ești atât de bun cu mine? Știi doar că nu merit.

– Știu. Cred că sunt pervers.

25

„Expoziția particulară a artistului Edouard Manet, deschisă în propriul pavilion, creează senzație. Prestigioasa Galerie Mayfair de la Londra l-a invitat pe Manet să-și expună acolo tablourile, la toamnă. Și o realizare importantă pentru o artistă americană: domnișoara Julia Stanhope-Morgan din Boston, Massachusetts, protejată a domnului Manet, va expune și ea patru dintre tablourile sale."

New York Tribune, 1867

– Încă nu se vede, nu? Victorine se întoarse într-o parte și își cercetă imaginea în oglinda mare, rabatabilă, din budoar, trecându-și mâna peste gogoloiul de sub rochia cu talie înaltă, stil Empire.

– Ești umflată ca balonul lui Nadar.

André se feri de evantaiul lui Victorine care zbură spre el.

Julia își ridică privirea de la lucrul pe care-l tricota.

– Victorine *embonpoint* – împlinită. E greu de imaginat, spuse ea ridicând un pătrat drăgălaș din lână roz. Vă place până acum?

– E foarte frumos, Julia. Dar e roz. Și dacă-i băiat?

– O, e fată. Sunt sigură. Îți spun asta după burtă. Am știut dinainte sexul tuturor nepoatelor și nepoților mei și n-am greșit niciodată.

– Victorine! se auzi de pe scară vocea lui Edouard.

– Suntem aici.

– O știre îngrozitoare despre Mexic. Edouard flutură teancul de ziare pe care le avea în mână. Împăratul Maximilian a fost omorât, împușcat de un pluton de execuție. Asta-i făcătura lui de Lyon. Are mâinile mânjite de sângele lui Maximilian, mai spuse el și se lăsă greu într-un fotoliu, întinzându-și picioarele lungi. Vreau să pictez execuția, iar cei din pluton vor avea trăsăturile lui de Lyon și ale lui Ludovic-Napoleon.

– Edouard, doar știi că cenzura guvernamentală...

– Trebuie s-o fac, Victorine. Regimul e putred pe dinăuntru. E felul meu de a condamna această familie imperială împuțită și strategia lor nemiloasă.

– Sunt întru totul de acord cu tine, spuse ea și tresări, apucându-se de burtă.

– Ce s-a întâmplat?

Victorine râse.

– Dacă-i fată, dă foarte tare din picioare.

În iulie, Victorine era în luna a şaptea. Îi era acum greu să-şi mai ascundă sarcina sub rochiile voluminoase şi sub şaluri. Venise vremea să plece din Paris la vila ei din Deauville şi să aştepte acolo venirea bebeluşului. Înainte de plecare, trebuia însă să se ocupe de un lucru foarte important. I-a trimis doctorului Charcot de la spitalul Salpêtrière o scrisoare, în care a pus o bancnotă de cinci sute de franci şi l-a informat că-i va remite în fiecare lună aceeaşi sumă pentru a-i acorda o grijă specială lui Marie Laurent. L-a rugat să-i cumpere rochii potrivite şi să-i facă viaţa cât mai confortabilă.

Victorine i-a luat cu ea la Deauville pe Toinette, bucătarul şi câţiva servitori pentru a rămâne acolo în ultimul trimestru de sarcină. L-a invitat şi pe André s-o însoţească. În fond, o femeie însărcinată nu poate rămâne respectabilă dacă nu e însoţită de un bărbat.

– Să sperăm că-i băiat, nu, domnule? spuse conductorul făcând cu ochiul, în timp ce-i conducea pe Victorine şi pe André în compartimentul lor de clasa întâi.

– Băiat sau fată, oricum o să fiu fericit, spuse André.

– Nu s'poate, pe pariu că vreţi băiat.

– Ah, nu sunt eu tatăl. Sunt unchiul.

Conductorul se îndepărtă ridicând din umeri.

Ajunşi la Deauville, Victorine şi-a instalat gospodăria în marea vilă în stil neonormand, cu multe culoare, din spatele unui gard viu de cimişir, de pe avenue Strassburger. În fiecare dimineaţă, după micul dejun, Victorine făcea plimbări pe ţărm, inspirând aerul proaspăt marin, mirosind puternic a sare. Cutreiera

împreună cu André parapetele medievale și degustau cidrul local la cramele din apropiere. Când au vizitat capela Saint-Laurent, Victorine a spus că asta-i dovada că ea descinde dintr-un sfânt.

După câteva săptămâni însă, viața rurală a început să-și piardă farmecul. Au devenit amândoi nerăbdători, negăsind mai nimic cu care să-și ocupe zilele lungi. În afară de plimbările de dimineață, de pe boulevard de la Mer, de-a lungul țărmului, nu avea altă viață socială decât cea de acasă; eticheta interzicea unei femei în starea lui Victorine să fie văzută pe străzi. Plimbările cu trăsura pe drumurile de țară erau destul de plăcute; treceau pe lângă livezi întinse de meri și pe lângă ferme în care se producea brânza Camembert. Dar unde era aglomerația? Unde erau *grands passages*, braseriile, caruselele și *café concerts*? Timpul trecea și unica formă de distracție era să se uite la pescărușii care prindeau pești.

Edouard și Julia traversau cu vaporul Marea Mânecii, îndreptându-se spre Galeria Mayfair. Victorine abia aștepta să primească scrisori de la ei și ziarele trimise prin poștă. Ea și André comentau știrile din paginile mondene, amuzându-se mai ales de istoriile preluate din ziarele britanice despre escapadele lui Edouard la Londra.

– Uite, ascultă asta! spuse Victorine, așezându-se lângă André în salon și încrucișându-și brațele peste burtă. Apoi citi cu voce tare: „Din ziarul londonez *Times:* «Pictorul francez Edouard Manet și artista

americană Julia Stanhope-Morgan au provocat aseară scandal în restaurantul White's de pe Strand. Domnul Manet a umplut pianul cu coadă cu şampanie pentru a dovedi că poate funcţiona şi ca acvariu. Se pare că pentru a câştiga un pariu cu prietenii...».“

În august, doctorul a început s-o viziteze săptămânal şi îşi mângâia barba, prezicând că de-acum copilul se poate naşte în orice clipă. Şi în fiecare săptămână se dovedea că se înşelase.

– La primul copil nu se ştie niciodată, dădea el din mână, gestul fiind versiunea normandă a ridicatului din umeri. Primul copil al surorii mele a întârziat atât de mult, încât s-a născut cu mustaţă şi cu ţăcălie.

Încerca s-o înveselească pe Victorine cu istorii despre copilaşi care s-au născut cu întârziere de două sau chiar trei săptămâni. Ea însă nu găsea aceste poveşti amuzante.

– Copilul ăsta n-o să mai iasă din burtă, suspina ea.

În ultima zi din august a sosit o telegramă urgentă, care a smuls-o dureros din cumplita plictiseală.

ASTĂZI A MURIT BAUDELAIRE ÎN
BRAŢELE MAMEI SALE.
NENOROCIRE. CU TRISTEŢE,
EDOUARD.

Victorine şi André au jelit împreună.

– În sfârşit, şi-a găsit pacea interioară pe care a căutat-o, spuse André.

Victorine își șterse ochii înroșiți cu batista din dantelă și cită câteva versuri din *Florile răului:* „O, moarte, bătrân căpitan, a venit vremea să ridicăm ancora. Să găsim ceva nou în adâncul neștiut."

A doua zi, lui Victorine i s-a scurs un șuvoi de lichid pe coapse. Timp de treizeci și șase de ore s-a chircit și și-a încleștat mâinile în așternuturile patului pentru a suporta contracțiile dureroase. Toinette stătea lângă ea, moțăind noaptea în scaunul de lângă pat și întinzând mâna ca să i-o strângă în timpul contracțiilor. În cele din urmă, în dimineața de 3 septembrie, doctorul a prins ghemotocul alunecos care și-a făcut intrarea în lume cu un țipăt puternic. Victorine a plâns de bucurie când a auzit primul strigăt.

– Felicitări! Puteți fi mândră că ați născut un copilaș sănătos și puternic!

A întins mâinile spre doctorul care i-a dat ușurel fiul. S-a uitat la mica ființă cu mare tandrețe; lacrimile cădeau ca sărutările pe fața copilului. Îi privea uimită mâna micuță, fiecare unghie delicată ca o perluță. I-a mângâiat cu vârful degetului fruntea, apoi nasul și a râs de respirația lui, care-o gâdila pe gât. O să-l înconjoare cu o fortăreață de dragoste. O să facă exact opusul a ceea ce i se făcuse ei în copilărie. O să crească și o să fie un om de seamă, sigur și încrezător în forțele lui. Era dreptul lui prin naștere. Nu avea nici o importanță că nu avea tată sau nume patern. Prin venele lui curgea măreția.

Victorine a auzit voci înfundate dincolo de uşă. Doica se certa cu André şi nu-l lăsa s-o deranjeze pe Victorine. A strigat să-i dea voie să intre.

André a dat buzna în cameră, nerăbdător să-şi vadă „nepotul". În timpul travaliului, stătuse în aripa cea mai îndepărtată a casei, incapabil să suporte strigătele ei de durere. Acum însă s-a repezit la Victorine şi a căzut în genunchi la marginea patului. Ea i-a întins bebeluşul să-l sărute.

– E perfect! Văd c-a moştenit părul de la mine, spuse el mângâind puful moale blond de pe căpşorul rotund al bebeluşului. Cum o să-l cheme?

– O să-i spun Alexander, numele regilor. Victorine sărută capul copilului. Micuţule, în venele tale curge sânge de nobili şi de poeţi.

Îi mângâie obrazul cu degetul arătător. Copilaşul căsca şi, uitându-se la el cum adoarme, se simţi mulţumită şi, în sfârşit, împăcată.

– André, tu îmi eşti cel mai loial prieten. Ai fost întotdeauna lângă mine şi nu m-ai dezamăgit niciodată. O să-ţi spun un secret pe care trebuie să juri că nu-l vei dezvălui niciodată, niciodată nimănui. Nici chiar lui Edouard sau Juliei.

I-a promis.

– Baudelaire a fost tatăl meu.

André părea incapabil să înţeleagă enormitatea acestei dezvăluiri. După ce îşi mai veni în fire, începu să treacă în revistă asemănările dintre tată şi fiică. Hotărî că totul se potriveşte. Relaţia lui Baudelaire

cu Marie Laurent și consecințele acesteia pentru copilul lor erau previzibile.

– Societatea asta nenorocită a noastră. Nu ți s-a îngăduit niciodată să te bucuri de privilegiul dreptului pe care-l aveai prin naștere. Această societate condamnă tablourile lui Edouard și tot această societate, această temă, e cea care l-a inspirat pe Baudelaire! Nu ești furioasă, Victorine, pentru ceea ce ți-a furat?

– Acum mă simt liniștită. Parc-ar fi talerele unei balanțe: simt că pierderea unui tată a fost compensată prin nașterea fiului.

– Baudelaire a știut că e tatăl tău?

– Nu i-am spus niciodată și nici el nu mi-a spus nimic. A fost mai bine așa.

A trecut o lună și doctorul a declarat că bebelușul e destul de puternic pentru a face călătoria cu trenul acasă. Totul devenise un vacarm, servitorii erau ocupați întreaga zi cu împachetarea cuferelor cu hainele copilului, cu celelalte lucruri ale băiețelului, cu ultimele cumpărături, cu cadouri pentru cei de acasă, de la Paris.

26

1869

„Parizienii nu judecă, ci simt; nu discută,
ci se agită. Parisul e un conglomerat nervos,
guvernat de impresii."
MAXIME DU CAMP (1822–1894)

Doi ani au trecut repede. Victorine şi-a reluat viaţa socială, primind în vila ei din rue Van Dyck admiratori iluştri, prezidând în calitate de gazdă amabilă saloane literare, recitaluri muzicale şi baluri mascate.

Edouard a început un tablou nou cu Victorine, inspirat de eroul său, pictorul spaniol Goya, şi de celebra sa operă *Majas pe balcon*. Victorine era în centru, aşezată; André şi Julia stăteau în picioare, lângă ea. Tabloul era magnific; privirea arzătoare a lui Victorine îi sugera sexualitatea, deşi era îmbrăcată într-o rochie virginală, albă, din muselină. Edouard glumea spunând

că viziunea i-a fost inspirată de noul ei statut de mamă, dar, de fapt, contrastul dintre senzualitatea ei fățișă și inocența veșmântului genera o încărcătură erotică care depășea cadrul tabloului. Julia a fost foarte nemulțumită de felul în care Edouard a înfățișat-o pe ea – o siluetă palidă, în planul doi. André stătea între ele două pe balcon, un dandy tipic din cel de-al Doilea Imperiu. Tabloul a fost respins de Salonul din 1870; fără îndoială că Palatul jucase un rol în acest refuz.

Tuileries i se părea acum lui Victorine un vis îndepărtat. Abia a dat atenție relatării din presă despre vizita oficială a împărătesei Eugenie în Egipt, cu ocazia deschiderii Canalului de Suez. Editorialele sugerau că regimul lui Ludovic-Napoleon se confruntă cu o escaladare a provocărilor din partea stângii. Un prieten de-al lui Edouard, spiritualul aristocrat stângist Henri Rochefort, a scos un ziar care îndemna la răzvrătire, numit *La Lanterne*, în care satiriza regimul Bonaparte, criticând eșecul din Mexic. A reușit să scape de arestare fugind în Belgia, unde a continuat să publice. Ziarul a fost introdus pe furiș în Franța și se vindea la colț de stradă; cu ajutorul lui Edouard, bănuia Victorine. Când autoritățile au confiscat toate exemplarele de pe bulevarde, le-a fost distribuit abonaților prin poștă, în plicuri simple maro.

La alegerile din 1869, pentru corpul legislativ, Philippe a suferit un eșec. Electoratul provenit din rândurile clasei muncitoare l-a votat pentru Cameră pe radicalul Rochefort, iar mișcarea liberală s-a răspândit

în întreaga țară. Toată lumea vorbea despre democrație. Victorine a auzit, prin intermediul prietenilor cu legături sus-puse, că Philippe a propus o schimbare de tactică și un pas spre democrație. Înțelesese că era un rău necesar pentru a rămâne la putere. Eugenie n-a fost de acord și a încercat să-și influențeze soțul. Însă atâta timp cât Philippe era mâna dreaptă a împăratului, vocea ei reacționară nu s-a făcut auzită. Victorine a zâmbit în sinea ei când i-a auzit pe apropiații Palatului prezicând că viitorul politic al împăratului era incert, iar regimul era condamnat.

Într-o zi, Victorine și André stăteau pe o bancă în Parc Monceau și mâncau migdale dintr-o pungă, la umbra tremurătoare a plopilor. Alexander și bona lansaseră o barcă de jucărie în heleșteu. Victorine deveni atentă când zări o siluetă cunoscută înaintând pe alee. Domnul mergea cu dificultate, sprijinindu-se greoi într-un baston, însă era o apariție elegantă, cu joben, mănuși galbene, haină de dimineață gri și pantaloni în dungi. S-a oprit brusc și s-a holbat la ea. Era Philippe.

– Alexander, vino aici, a strigat Victorine.

Scumpul ei băiețel, îmbrăcat în costum alb de marinar, s-a îndepărtat imediat de țărm și a venit cu pași nesiguri la ea în brațe. Cu buclele blonde și trupul mic și vânjos, era leit tatăl său. Victorine l-a strâns mai aproape de ea, iar Philippe a făcut câțiva pași spre ei, s-a răzgândit și s-a întors pe călcâie. Îmbrățișându-și protectoare fiul, Victorine s-a uitat cum a dispărut după colț.

După câteva săptămâni, a venit în vizită prințesa Mathilde.

– Tocmai m-am întors de la New York. Oh, scumpa mea, ce loc extraordinar. Mi-am găsit un rege al oțelului care s-a îndrăgostit nebunește de mine. Nu vorbea o boabă franțuzește, dar am reușit să comunicăm prin limbajul lui Eros.

– Mathilde, noi ne-am îndepărtat din motive evidente. Pot să te întreb care e scopul vizitei?

S-a așezat pe divanul acoperit cu damasc de mătase.

– Cred că ai ghicit din a cui poruncă sunt aici. Victorine, e vorba de...

– Nu vreau să discut despre asta.

– Te rog. Philippe îți cere permisiunea să viziteze copilul. E un alt om; nici nu l-ai mai recunoaște. Și e bolnav.

– Nimic din ceea ce-mi spui nu-mi poate schimba sentimentele.

– Nu vrea decât să-și vadă fiul.

– A luat o hotărâre în legătură cu acest copil și mi-a spus clar că e definitivă.

– Victorine, oamenii se schimbă. Și el s-a schimbat.

Tânăra se ridică pentru a-i da de înțeles că întâlnirea s-a sfârșit.

– Îți mulțumesc pentru vizită.

Mathilde s-a ridicat suspinând.

– Te rog să te mai gândești la cererea lui, draga mea.

27

1870

„Parisul se schimbă, dar într-o tristeţe ca a mea
nimic nu se clinteşte; clădiri noi,
cartierele vechi devin alegorie, iar amintirile
cântăresc mai mult decât pietrele."
CHARLES BAUDELAIRE, „Lebăda", 1859

Alexander şi bona lui englezoaică, Miss Rosedale, s-au întors din parc. Bona avea în mână o cutie cu intarsii. Victorine stătea în bibliotecă, la birou, şi-i scria o scrisoare lui Degas, la New Orleans, când a intrat în fugă Alexander şi i-a sărit în poală.

– Bună ziua, doamnă. Uitaţi-vă ce cadou frumos a primit Alexander. Miss Rosdale şi-a dezlegat boneta şi i-a arătat cutia sculptată.

– De unde aveţi asta? întrebă Victorine, trecându-şi degetele prin cârlionţii blonzi ai copilului şi inspirându-i mirosul de lapte cu biscuiţi.

– I-a dat-o domnul. A spus că i-ar plăcea să fie a lui Alexander.

Victorine l-a îmbrăţişat şi mai tare pe Alexander.

– Ce domn?

– Un domn amabil, cu înfăţişare aristocratică. Îl vedem întotdeauna pe banca din apropiere, când ne jucăm. Ştie că mergem în parc în fiecare zi la aceeaşi oră şi de obicei ne aşteaptă acolo. Îl place foarte mult pe Alex şi astăzi i-a adus asta. A spus că sunt jucăriile cu care se juca el şi că ar vrea să fie ale lui Alex.

A deschis cutia în care era un set de soldaţi napoleonieni, pictaţi foarte frumos de mână; jucării de cea mai bună calitate.

– Uită-te la soldaţii mei! îi arătă Alexander cu degetul durduliu, cu vocea piţigăiată de încântare.

– Nu ar fi trebuit să-i îngădui unui străin să se apropie de Alex, o certă Victorine.

– Oh, doamnă, nu vă faceţi griji. Domnul acesta e un gentleman respectabil. Are joben, mănuşi galbene din şevro, ştiţi genul. A fost destul de bolnav în ultima vreme şi se mai înveseleşte un pic când îl vede pe Alex jucându-se. Astăzi a venit într-un scaun cu rotile împins de un angajat.

– Totuşi, n-aş vrea să mai mergeţi în parcul ăla. De-acum înainte, Alexander se poate juca şi la noi în grădină.

– Dar, doamnă, îi place la leagăne. Vă rog, doamnă...

– Am spus nu! De azi înainte se joacă acasă. S-a înţeles?

– Da, doamnă, spuse Miss Rosedale, coborându-şi privirea.

De ani de zile, Bismarck căuta scuza perfectă pentru a declara război Franţei. Prilejul s-a ivit odată cu neverosimilul personaj Leopold, un nepot îndepărtat al kaizerului Wilhelm. Când a abdicat regina Isabella a Spaniei, următorul la succesiune a fost prinţul Leopold. După ani de dispute diplomatice, lui Bismarck nu i-a rămas altceva de făcut decât să stea deoparte şi să se uite cum explodează francezii într-o isterie tipic galică, văzând palatul Tuileries confruntat cu perspectiva unui conducător prusac la graniţa sudică a Franţei.

În iulie, la Paris se vorbea oficial despre ascensiunea lui Leopold. Mulţi dintre oamenii de stat erau în vacanţă şi au fost chemaţi de urgenţă la posturi. Rothschild s-a întors de la Biarritz şi i-a făcut o vizită lui Victorine. După o cină somptuoasă, a mai zăbovit la un pahar de Armagnac şi i-a povestit că Ludovic-Napoleon i-a cerut ramurii londoneze a familiei sale să facă presiuni asupra prim-ministrului Gladstone pentru a i se alătura în protestul contra lui Leopold. I-a mai spus şi că Ludovic-Napoleon l-a trimis pe ambasadorul Benedetti la kaizerul cel bătrân pentru a-l îndemna să se răzgândească în privinţa nepotului său.

După multe manevre, numele prințului prusac a fost retras și criza părea să se fi încheiat.

Însă, după spusele lui Rothschild, Eugenie și ministrul de Externe Gramont au refuzat să lase lucrurile în pace. Au trimis o telegramă bătrânului rege cerându-i să condamne vehement alegerea nepotului său și să insiste ca acesta să nu mai fie propus niciodată. Wilhelm a refuzat politicos să accepte ordine de la palatul Tuileries. Ambasadorul Benedetti a insistat să mai fie primit o dată în audiență. Regele a refuzat politicos să-l mai întâlnească.

Victorine a spus că e sigură că retragerea prințului Leopold l-a dezamăgit profund pe Bismarck, însă îl cunoștea destul de bine pentru a ști că nu poate fi oprit atât de ușor. Și Rothschild era de acord că problema nu s-a încheiat încă.

În orice caz, după câteva zile a apărut, nu se știe cum, în ziarele din toate capitalele Europei, copia unei telegrame private trimise de kaizerul Wilhelm lui Bismarck. În telegramă, regele îi insulta pe francezi trimițându-l la plimbare pe reprezentantul lor, Benedetti. Bismarck i se lăudase lui Victorine că va flutura „cârpa roșie în fața taurului galic".

Pe 14 iulie, Ziua Bastiliei, parizienii au citit în ziarele de dimineață că un ambasador francez a fost insultat de un „bătrân rege nemțălău". Presa, slujitoarea loială a împărătesei, a stârnit o adevărată nebunie în rândul populației. În timp ce mulțimea înconjura agitată palatul Tuileries, miniștrii s-au strâns într-un

consiliu şi au cerut război contra prusacilor. Era în joc onoarea Franţei.

Victorine a prezis că Philippe se va opune ferm belicoşilor. El ştia cât de bine pregătiţi sunt prusacii. Philippe va fi vocea raţiunii; el le va spune: „Am informaţii irefutabile, care provin chiar de la Bismarck, că generalul von Moltke are linii ferate foarte bune pentru transport, plus artilerie blindată, plus tunuri de câmp care bat mult mai departe decât ale noastre."

Însă Victorine şi-o imagina foarte bine şi pe împărăteasă, acoperindu-i vocea cu ţipetele sale.

Philippe va insista că aveau să cadă în capcana lui Bismarck, dar Ludovic-Napoleon va asculta vocea stridentă a soţiei sale.

Titlurile din ziare au anunţat cu litere de-o şchioapă: RĂZBOI ÎMPOTRIVA PRUSIEI.

Într-o dimineaţă umedă şi fierbinte de august, Victorine îşi bea cafeaua şi răsfoia ziarele, citind ştirile zilei. Rapoartele de pe front erau descurajatoare. Bravele trupe franceze se retrăgeau de la Metz la Verdun. Un regiment de cuirasieri călare care atacaseră o ulicioară dintr-un sat de lângă Strasbourg au fost făcuţi bucăţele de artileria germană. Ambasadorul francez în Statele Unite se împuşcase în cap cu un revolver, la Washington D.C. Însă când a citit titlul din partea de jos a ziarului *Le Figaro*, chiar s-a înecat cu înghiţitura de cafea. Ducele de Lyon murise cu o seară în urmă

din cauza unor complicații provocate de pneumonie. S-a uitat pierdută spre fereastră și ziarul i-a alunecat din mână. A străbătut-o un fior și a început să tremure. Nu i s-au umplut ochii de lacrimi, însă i s-a părut că s-a tras o draperie și încăperea s-a întunecat dintr-odată.

Victorine a fost convocată urgent la biroul unui respectat avocat, un membru de încredere al cercului intim al familiei imperiale. În ziua respectivă le-a promis tuturor că se vor întâlni mai târziu la Café Riche.

Seara, când a intrat în restaurant, Victorine a fost condusă de servilul *maître d'hôtel* la masă. Edouard, Julia și André erau nerăbdători să audă veștile.

– Adu-mi imediat o *coupe de champagne*, spuse ea, lăsându-se pe scaun, îmbujorată și buimacă.

– Ei? Ce-i cu convocarea aia misterioasă? o întrebă Edouard.

– S-a citit testamentul lui Philippe. Lui Victorine i s-a adus cupa de șampanie și a băut-o pe toată dintr-o înghițitură.

– Victorine, ce naiba? se revoltă Edouard.

Se uită pe rând la fiecare din prietenii ei.

– S-a căsătorit cu mine post-mortem. Sunt ducesă de Lyon, unica proprietară a companiilor lui, a căilor ferate, a palatului de pe Champs-Elysées, Château de Beauvois, caii de cursă și... Alexander are dreptul să-i poarte numele și este moștenitorul averii lui.

Toți au rămas uluiți.

– Oh, scumpa mea! Julia se repezi s-o îmbrățișeze.

– Aşadar, escrocul ăla a avut, totuşi, conştiinţă, remarcă Edouard.

– *Madame la duchesse,* spuse André făcând o plecăciune exagerată. Acum, că suntem amândoi membri ai aristocraţiei, o să ne debarasăm de gloata asta de rând, continuă el arătând spre prietenii de la masă.

Victorine nu râdea. Avea un plic închis în mână şi nu-şi lua ochii de la el.

– Ce-i aia? o întrebă Edouard.

– Mi-a scris o scrisoare pe care s-o citesc după moartea lui. Rupse sigiliul de ceară şi începu să citească tare.

Scumpa mea Victorine,

Îţi scriu regretând profund multe din lucrurile pe care le-am făcut în viaţă. Însă cel mai mare regret este că m-am înşelat în privinţa fiului meu. Şi îmi mai regret mândria, care m-a ţinut departe de tine. Până când nu am înţeles că şi eu sunt muritor, nu am ştiu ce este cu adevărat etern. Acum e prea târziu ca să mai îndrept ceva în ceea ce mă priveşte, dar pot cel puţin să vă pun la adăpost pe tine şi pe băiat. Deşi nu sunt demn de iertarea ta, te rog să-i vorbeşti frumos fiului nostru despre mine şi să ştii că te iubesc.

Philippe

Când repetă ultimul rând, lacrimile îi curgeau pe hârtie.

– Să ştii că şi eu te iubesc.

28

„Vinul se toarnă, trebuie să-l bem."
Împărăteasa EUGENIE (1826–1920)

Trupele franceze se îndreptau spre câmpurile de bătălie pentru a se confrunta cu ucigașa mașină de război prusacă, înzestrată cu tunul încărcat pe la culasă, cu care i se lăudase Bismarck lui Victorine. Ziarele cenzurate de palat publicau rapoarte optimiste despre efortul de război, însă Victorine a auzit o relatare adevărată de la Rothschild, care era implicat în evenimentele de pe front. I-a spus că proviziile n-au sosit când au avut nevoie de ele. Generalii nu aveau hărți actualizate. Când țăranii îi întrebau unde merg, soldații dădeau un singur răspuns: „Să fim măcelăriți."

Prezența lui Ludovic-Napoleon a început să înfurie trupele; înaintau cu dificultate, în noroi până la genunchi, și se mai trezeau și împroșcați de trăsurile imperiale care treceau pe lângă ei cu suita împăratului.

Ploaia le stingea focurile, în timp ce corturile împăratului străluceau de lumină. Soldaţii primeau raţii neîndestulătoare, iar aroma meselor lui Ludovic-Napoleon, pregătite de bucătarii imperiali, plutea până la ei adusă de briză. Moralul le-a scăzut şi mai mult când Ludovic-Napoleon s-a îmbolnăvit prea tare pentru a mai călări. În loc să conducă armata în bătălie ca Napoleon I pe calul său alb, venea în urma ei, în trăsură. Înaltul Comandament s-a gândit c-ar fi mai bine să se întoarcă la Paris, dar împărăteasa i-a telegrafiat: „În nici un caz. Va fi considerată o înfrângere. E mai bine să fii ucis în acţiune decât să mă umileşti astfel." În calitatea ei de regentă, se amăgea şi mai tare în privinţa rolului pe care-l juca pe scena lumii. La sfârşitul lui august, când a fost informată că generalul MacMahon a ordonat trupelor să se retragă spre Paris, a trimis de îndată o telegramă urgentă, contramandându-i ordinele şi forţându-le să se întoarcă.

Când comandantul prusac, generalul von Moltke, a auzit acest lucru, a încercuit cu cei două sute de mii de oameni ai săi armata franceză şi a ordonat ofensiva într-un oraş numit Sedan. Un general francez de pe front îi scria soţiei, la Paris: „Suntem într-un ţucal şi aşteptăm să se cace pe noi." Rothschild i-a spus lui Victorine că dezintegrarea armatei celui de-al Doilea Imperiu a fost provocată de superioritatea prusacă, dar şi de incompetenţa şi aroganţa conducerii franceze.

Pe 2 septembrie, inevitabilul s-a produs. Ludovic-Napoleon a fost înconjurat de prusaci. Bismarck

l-a luat prizonier și l-a ținut la mica lui fermă de lângă câmpul de bătălie. Vestea umilitoarei înfrângeri a ajuns la Paris a doua zi. Mulțimea a atacat Hôtel de Ville, primăria, strigând, „Jos împăratul! Jos spanioloaica!" Gloata cerea capul lui Eugenie. Victorine a pus jos ziarul. Femeia care încercase s-o distrugă era acum distrusă.

În cele din urmă, se făcea dreptate.

Prusacii mărșăluiau spre Paris. André intrase în panică și suferea de o cumplită urticarie pe fond nervos.

– Trebuie să plecăm, Victorine. N-o să fim în siguranță când hunii ăia ne dau jos zidurile. Gândește-te la Alexander. Cine știe ce ne așteaptă.

– Asta-i casa mea, André. Nu plec.

– Julia, spune-i tu, o rugă André.

– Victorine dragă, Alexander mi-e drag de parc-ar fi copilul meu. Sunt îngrijorată pentru el.

– O să-l trimit cu bona la Château de Beauvois. Acolo va fi în siguranță.

Un servitor a anunțat sosirea locotenentului Manet. S-au uitat unii la alții de parc-ar fi vrut să întrebe: *Cine?* Edouard a intrat în cameră îmbrăcat în tunică militară bleumarin, cu epoleți bordați cu aur și două rânduri de nasturi de aur, găitane roșii și pantaloni albi, cu cizme negre lustruite. La îndoitura cotului avea un chipiu, iar de brâu îi atârna o sabie.

– Te-ai înscris în Garda Națională? l-a întrebat Victorine, iar André și-a ridicat mâinile, dându-și ochii peste cap.

– M-am înrolat într-o unitate de artilerie să apăr Parisul de hunii de la porțile noastre, îi răspunse el salutând scurt.

– Și dacă o să fii rănit? țipă Julia.

– Nu-ți face griji. Sunt țintaș de elită. Îi aruncă lui André o privire șireată. Având în vedere familia ta și numărul mare de iluștri eroi militari printre strămoșii tăi, de ce nu te înrolezi să aperi gloria Franței?

– Eu? Cu nervii mei?

– În momentul de față iau pe oricine, chiar și pe tine.

André a refuzat vehement, citându-i numeroasele probleme digestive și o slăbiciune serioasă a organelor interne.

Victorine s-a apropiat de Edouard.

– De ce trebuie să te expui unui asemenea pericol?

Premoniția unui dezastru îi strângea măruntaiele.

– Acum, că Ludovic-Napoleon s-a dus, aș fi ipocrit să nu lupt pentru a ocroti lucrurile în care cred. O să apăr Parisul până la ultima suflare.

– Oo, ce discurs de senzație! spuse Victorine bătând din picior. Nu te duce, Edouard!

– Te rog, i se alătură Julia.

Micuțul Alexander intră în cameră și rămase cu gura căscată, văzându-l pe Edouard îmbrăcat în uniformă.

– Ești soldat, unchiule Edouard? întrebă el, uitându-se cu ochii strălucitori la însemnele militare.

Edouard se aplecă și-și desfăcu brațele. Copilul i se cățără încântat pe genunchi și începu să cerceteze cu degetele-i grăsulii nasturii de aur ai tunicii.

– Soldat! spuse el cu mare respect.

Edouard îl sărută de rămas-bun și se ridică să plece.

– Stai, locotenente Manet, îl strigă Victorine. Traversă camera și îl cuprinse de talie. Ai grijă, te rog! îi șopti cât se poate de serioasă.

A fost atât de surprins, încât s-a uitat la André și la Julia, vrând parcă să întrebe *Ce-a fost asta?*

Degas s-a înrolat și el din motive patriotice, dar la instrucție a descoperit că ochiul său drept e complet inutil. A fost dezamăgit când a fost trimis pe un post de contopist în Provence. Renoir a fost repartizat la cavalerie. Monet și Pissaro au decis că ei nu vor să fie curajoși – Monet a plecat în Olanda, iar Pissaro în Egipt. Cézanne s-a mutat foarte departe, în sud, într-un orășel numit L'Estaque. Mulți alții au preferat să părăsească orașul în loc să rămână ca să-l apere.

Pe măsură ce treceau săptămânile, era din ce în ce mai neplăcut să locuiești la Paris. Prusacii au instituit un embargo foarte strâns în jurul orașului: nu permiteau hranei și proviziilor să intre și nici corespondenței să iasă. Puținii prieteni care mai rămăseseră în oraș s-au adunat în înzorzonata sală de banchete a lui Victorine să întâmpine Anul Nou, 1871. Pentru a menține moralul ridicat, ea le-a cerut tuturor să se îmbrace în cele mai elegante haine, în amintirea zilelor

fericite. Ea purta o rochie din satin, verde-smarald, cu un colier asortat, din diamante şi smaralde. Julia împrumutase de la Victorine o rochie din catifea galben-canar, cu mâneci scurte, uşor căzute peste umeri şi cu mărgele din perle şi jais, care se potriveau modelului floral al rochiei. Domnii erau îmbrăcaţi în frac. Contrastul a fost izbitor pentru toată lumea şi l-au găsit chiar amuzant: la o masă strălucitoare din mahon, sub candelabre de cristal, cu farfurii de porţelan şi tacâmuri din argint masiv, mestecau nişte carne aţoasă şi dubioasă, cu o garnitură de napi şi cartofi amărâţi.

– Toinette s-a dus azi la măcelarul englez, cel de pe boulevard Haussmann, le spunea Victorine. Nu prea a avut ce să aleagă: cămilă, cangur şi zebră.

– Am auzit că la grădina zoologică nu mai sunt deloc căprioare şi antilope. Toată masa se clătina când Edouard se chinuia din greu să-şi taie carnea din farfurie.

André le-a spus că Bismarck se ascunde în Château de Ferrières al lui Rothschild, dând iama prin cele mai selecte vinuri din crame.

– Poate că noul an ne va aduce fericire, spuse Victorine ridicând paharul de cristal.

– Un toast pentru 1871 şi pentru vremuri mai bune.

– Pentru vremuri mai bune. Şi pentru carne de măgar mai bună, spuse Edouard.

29

1871

„În viaţă există o singură fericire, să iubeşti
şi să fii, la rândul tău, iubit."
GEORGE SAND, scrisoare unui prieten, 1862

În prima săptămână din ianuarie, Victorine a fost surprinsă să primească, cu poşta, o scrisoare de la Bismarck. Capitularea Parisului era, îi scria el, ţelul prusacilor, dar el şi generalii săi nu se puteau pune de acord în privinţa căii de urmat. Bismarck refuza cu încăpăţânare să bombardeze oraşul, crezând că o blocadă e suficientă pentru ca Parisul să capituleze. Îi mărturisea că în fiecare seară urcă singur pe vârful unui deal şi priveşte luminile capitalei, pâlpâind ca un vis, încercând să şi-o imagineze pe ea în mătăsuri şi satinuri elegante, în casă, în spatele zidurilor înalte ale curţii. Bismarck însă nu-i mai putea ţine în frâu

pe generali. Aceştia au ordonat o campanie de bombardare a Parisului. Bubuitul tunurilor a luat locul valsurilor, devenind muzica de fiecare zi.

Când Edouard a aflat că unitatea sa a primit ordin de mutare, a hotărât să-şi transporte preţioasele capodopere din atelier la Victorine, ca să fie în siguranţă. Chiar dacă Parisul va arde până în temelii, Edouard era sigur că Bismarck o va ocroti pe Victorine. Îl privea cum aduce pânzele şi le pune pe pardoseala de marmură din foaierul ei.

– Ăsta-i ultimul, spuse Edouard rupând hârtia maro în care era ambalat *Cântăreaţa străzii.*

Cu trecerea anilor, pictura parcă strălucea şi mai incandescent.

– Îţi aduci aminte când criticii au spus că e „bizar"?

– Baudelaire le-a răspuns cel mai bine, îşi aminti Victorine. Frumosul e întotdeauna bizar. Baudelaire n-ar fi fost de acord cu hotărârea asta a ta perversă de a te face soldat. Ţi-ar fi spus să-ţi păstrezi talentul pentru artă.

– Nu-ţi bate joc, Victorine. Tu nu eşti patriotă?

O înconjură cu braţele şi începu să danseze cu ea, în joacă, prin foaier. Dacă i-ar fi văzut cineva ar fi zis că el e un ofiţer tânăr şi frumos, în uniformă atrăgătoare, şi ea o femeie frumoasă, aristocrată, îmbrăcată într-o rochie de mătase în dungi; în vremuri mai bune ar fi putut face repetiţii pentru un vals la balul imperial de la palatul Tuileries.

– Edouard, dacă ţi se întâmplă ceva...

– Mi-ai spus odată că nu eu sunt cel de care ai nevoie, îți mai amintești? râse el. Te-ai răzgândit?

– Nu știam de ce am nevoie. Atunci nu știam nimic, spuse ea dulce.

El tăcu, încercând să-și dea seama dacă glumește. Apoi, luând-o din nou în brațe, o strânse cu atâta drag, de parcă ar fi îmbrățișat toate culorile lumii.

Victorine răsfoi repede corespondența. A fost distrusă când a aflat că Bazille, care nu avea decât douăzeci și nouă de ani, a fost ucis în luptă.

– O scrisoare de la Edouard! îi strigă Victorine Juliei care coborî în fugă din dormitorul ei de la etajul doi. Victorine o convinsese să își părăsească apartamentul din rue Visconti pentru a fi mai în siguranță.

– A fost rănit și are mâna dreaptă bandajată...

Victorine a petrecut o noapte îngrozitoare. A tot ațipit și s-a trezit apoi din niște coșmaruri oribile, până când a țipat și s-a ridicat în capul oaselor, cu inima bătându-i nebunește și cămașa de noapte udă de transpirație. Stând în pat și tremurând, imaginea din vis i-a rămas fixată în minte: cadavrul plin de sânge al unui soldat, chircit într-o tranșee de pe un câmp de luptă plin de noroi. Era trei dimineața; s-a dus în salon, a pus unul lângă altul douăsprezece din tablourile lui Edouard și s-a ghemuit pe divan, cu genunchii la piept, contemplându-le. A auzit pași în spatele ei; era André, căruia i-a făcut semn să stea lângă ea.

– Nici tu nu poți să dormi? l-a întrebat.

El a clătinat din cap.

– Cu tunurile alea infernale care bubuie?

– Când mergeam cu trăsura la prima întâlnire cu Philippe, i-am spus lui Baudelaire că nu vreau decât siguranță materială, spuse ea zâmbind cu tristețe. Credeam că banii îți oferă siguranță.

– Și ce înseamnă siguranță?

– Nu știu, ridică ea din umeri. Însă mă simt în siguranță înconjurată de tablourile lui Edouard. André, mă duc să-l caut.

– Cum?

– O să merg la comandamentul militar. Ei îmi pot spune unde e Edouard. Vii cu mine?

După câteva investigații, a aflat că Edouard participase la rezistența finală, plină de eroism, împotriva armatei prusace.

– Deci e la Versailles? a întrebat Victorine.

– Da, rănit și în curs de vindecare la spitalul de campanie de acolo.

Trăsura huruia pe pietrele de pavaj și se legăna la curbe în drum spre rue l'Impératrice. Ieșeau din Paris prin Porte Dauphine. Poarta era păzită de un grup de soldați care i-au strigat vizitiului să oprească.

– Nu puteți ieși din oraș; întoarceți-vă!

Victorine a deschis portiera și a pășit pe treaptă. S-a auzit un murmur general de recunoaștere.

– Mă duc la trupele noastre de la Versailles.

– Nu sunteţi în siguranţă, doamnă. Avem ordin să nu lăsăm pe nimeni să intre sau să iasă din oraş.

– E Victorine Laurent! E Mademoiselle Victorine.

– Acum e împuţita ducesă de Lyon!

– Nu sunt aristocrată, sunt o fată muncitoare, strigă ea.

S-au auzit strigăte de aprobare.

– Lăsaţi-o să meargă! Lăsaţi-o să treacă!

S-au dat la o parte, iar vizitiul înfricoşat a dat bice cailor. Au trecut fără să păţească nimic. Când zidurile ocrotitoare ale oraşului au rămas în urmă, trăsura a luat viteză pe drumul alburiu ce ducea la Versailles. N-au ajuns prea departe, când, pe lângă ferestrele trăsurii au şuierat gloanţe.

– Stai!

În drum a apărut un mic grup de soldaţi prusaci, cu baionetele întinse, îmbujoraţi şi agitaţi. Victorine a afişat cel mai fermecător zâmbet şi li s-a adresat de la fereastră într-o germană fluentă. Un ofiţer a înaintat şi a interogat-o. O uşoară tachinare, un mic flirt, o clipire din ochi şi tânărul ofiţer i-a făcut semn să treacă.

André s-a închinat.

– Ce le-ai zis?

– N-are importanţă.

Spre amurg, au ajuns la destinaţie. O tabără de corturi din muselină albă, aşezată la marginea unei ferme, servea drept spital de campanie. André s-a dus cu trăsura la un han din apropiere să reţină, la indicaţiile lui Victorine, două camere pentru noapte, iar

ea a pornit în căutarea lui Edouard. Când a ridicat clapa cortului-spital și a păşit înăuntru, a dat cu ochii de medici obosiți și de șiruri înghesuite de paturi de campanie cu soldați răniți.

– Manet? Îl cunoaște cineva pe locotenentul Manet? a întrebat ea tare.

Câțiva pacienți s-au uitat la ea cu ochii strălucind, iar alții au strigat: „Eu sunt Manet!"

În cele din urmă, a ajuns la ultimul rând de paturi și s-a oprit. I s-a pus un nod în gât și a reușit doar să șoptească.

– Edouard.

A alergat lângă patul lui și s-a lăsat în genunchi. El s-a întors încet și s-a uitat fix la ea timp de câteva minute, ca și cum ar fi avut halucinații.

– Victorine?

Părea să nu-și creadă ochilor. A întins mâna s-o atingă; era reală sau era doar un vis?

Victorine i-a luat mâna și și-a lipit-o de obraz.

– Edouard, ce s-a întâmplat? l-a întrebat, văzându-i bandajul înfășurat în jurul mâinii drepte.

– Un șrapnel.

Se chinuia să se ridice în capul oaselor. Și piciorul drept îi era bandajat. A fost cuprins de un acces de tuse. Mirosul înțepător de cloroform amestecat cu cel de carne putredă înghițea parcă tot oxigenul.

– Nu mai pot să stau nici o clipă în acest loc.

S-a ridicat tremurând, și-a pus un braț pe umărul ei și a șonticăit spre ieșire. Nici o soră sau medic n-a

încercat să-l oprească. Le convenea să aibă un pacient mai puțin. Când au ieșit din cortul-spital, i-a lovit o pală de vânt rece de iarnă. Edouard inspira și expira aerul care se transforma în abur.

Prin noroi se formase o cărăruie. Deasupra lunecau norii, descoperind și acoperind o lună înghețată ce plana peste câmpurile albite de ger. Se luptau să meargă; el se lăsa cu toată greutatea pe ea, iar pașii le scârțâiau pe noroiul înghețat.

– De ce-ai bătut atâta drum până aici?

– Mi-a fost frică. Am visat un soldat care zăcea mort pe câmpul de luptă, spuse ea închizând ochii. Nu i-am văzut fața. Dar părea atât de real. A trebuit să vin să te caut.

Erau lângă un grajd. Edouard i-a spus că trebuie să intre ca să se odihnească un pic. Victorine a desfăcut încuietoarea ruginită și a împins ușa cu umărul. I-a învăluit mirosul uscat și galben al fânului. El s-a dus șchiopătând și a luat un felinar, a aprins fitilul cu un chibrit și s-a lăsat jos, în fân, întinzându-și cu grijă piciorul rănit.

– N-am murit. După câte vezi, sunt cât se poate de viu, îi spuse el zâmbind.

– Când am crezut că te-am pierdut... Obrajii i s-au umplut de lacrimi.

El s-a ridicat în șezut și i-a cercetat fața în lumina galbenă a felinarului. Parcă nici nu mai putea să respire auzindu-i cuvintele, nevenindu-i să creadă că-i spune așa ceva.

– Tu ai fost, întotdeauna, spuse ea simplu, ridicându-i mâna și ducând-o la buze.

– Și de Lyon...

– Philippe era ca și mine. Îi era frică să iubească. Eu nu am vrut decât siguranță și am crezut că banii lui mi-o vor oferi. Voiam bani mai presus de orice, dar n-am știut niciodată ce sunt. Sunt gunoi. Întotdeauna mi-a fost teamă să nu devin pentru tine o oarecare.

– Am știut asta. Am știut că trebuie să aștept să te schimbi, să crești.

– Am crezut că, dacă te iubesc, o să te pierd.

– Niciodată. Buzele lui îi atinseră obrajii. Dacă n-ai fi tu, Mademoiselle Victorine, tablourile mele, viața mea ar fi doar o pânză goală.

Încet, cu tandrețe a făcut dragoste cu ea. Nu era nimic violent, nici grăbit în mângâierile sale. Vârfurile degetelor lui făceau să-i vibreze fiecare nerv din corp, apoi s-a oprit, căutând doar plăcerea ei, neluând-o în seamă pe a lui. Și, pentru prima oară, ea a atins culmile extazului.

30

„Marile probleme ale zilei nu vor fi soluționate prin discursuri și decizii, ci prin sânge și fier."

OTTO VON BISMARCK, discurs ținut în adunarea legislativă prusacă, 1862

Trenul din Provence intra încet în Gare de Lyon, pufăind și scoțând aburi ca o matroană masivă așezată într-un fotoliu. Valuri-valuri de pasageri nerăbdători să vadă Parisul după exilul auto-impus se repezeau să coboare treptele precum caii de la Longchamp nerăbdători în fața barei de start. Victorine și Julia încercau să-l zărească pe Degas în grămada de oameni care se loveau unii de alți luptându-se să răzbată cu valizele și cuferele prin mulțime. Victorine alergă de-a lungul vagoanelor vopsite în verde-strălucitor și cafeniu și-i ateriză direct în brațe. Degas lăsă să-i cadă geamantanul și o strânse la pieptul acoperit de jacheta aspră de tweed, gâdilându-i obrazul cu barba. Le luă de

mâini pe cele două femei și ieșiră din gară împreună cu ceilalți refugiați îmbrăcați elegant, care reveneau la Paris după ridicarea blocadei prusace.

Landoul deschis al lui Victorine se înscrise în fluxul greoi al omnibuzelor trase de cai și al altor vehicule ce încercau să-și facă loc pe Champs-Elysées. Se aplecă mai tare spre Degas ca să acopere cu glasul scârțâitul roților din lemn ale trăsurii și păcănitul copitelor, dar și înjurăturile birjarilor de la trăsurile de piață.

– Poate nu-ți vine să crezi, dar armata prusacă a trecut chiar pe aici în drum spre Arc de Triomphe.

La un moment dat, au întâlnit o mulțime de socialiști furioși, care coteau pe boulevard Sébastopol, strigând lozinci necuviincioase și fluturând drapele roșii.

– Ce-i asta, pentru numele lui Dumnezeu? întrebă Degas arătând spre gloata dezordonată.

– De când ministrul Thiers a câștigat alegerile, clasele muncitoare s-au ridicat împotriva claselor superioare, îl lămuri Victorine. Acum, că Ludovic-Napoleon e în exil la Londra, Roșiii acuză noul guvern că a pierdut războiul.

Victorine și-a amintit că manifestul lui Karl Marx, pe care i-l arătase Edouard, prezicea că burghezia bonapartistă a celui de-al Doilea Imperiu va avea același destin ca și aristocrația franceză din 1789.

– Probabil că e mai bine să stai la mine, Degas. În spatele zidurilor mele înalte, am fost până acum cu toții în siguranță.

Pe 16 martie, președintele Adolphe Thiers a cerut ca două sute de tunuri, plătite și turnate în timpul asediului prusac de irascibilul district Montmartre, să fie date guvernului. Locuitorii stângiști din satul Montmartre au refuzat, spunând că sunt proprietatea lor. Sâmbătă dimineață, pe 18 martie, Victorine a deschis *Le Figaro* și a citit că cetățenii din Montmartre s-au proclamat *Commune* și erau hotărâți să răstoarne guvernul președintelui Thiers.

– Uite proclamația. Victorine le citea cu voce tare lui André, Degas și Juliei la micul dejun. „Soldați, fii ai poporului! Cei care ne-au adus înfrângerea au dezmembrat Franța și le-au dat aurul nostru prusacilor în schimbul armistițiului nu vor să-și asume nici o responsabilitate. Singura soluție e... – vocea lui Victorine se frânse – războiul civil."

Zăngănitul furculițelor în farfurii se opri. Ceștile de cafea rămaseră în aer.

Se uitară unii la alții, apoi citi mai departe.

– „Locuitorii Parisului doresc să-și păstreze armele, să-și aleagă singuri conducătorii și să renunțe la ei când nu mai sunt de încredere. Nu mai vrem armată permanentă, ci ca întreaga națiune să fie înarmată!"

Victorine se uită la un servitor tânăr care stătea tăcut lângă bufet, în colțul sufrageriei, cu o expresie în care se amestecau emoția și un început de speranță că și-ar putea rupe mănușile albe ca să se alăture tovarășilor săi de arme.

– Ce-o să se întâmple cu orașul nostru? întrebă Julia.

– Parisul va fi o tabără înarmată, îi răspunse Victorine. Asta e luptă de clasă. Exact cum a prevăzut Marx.

Lăsă jos ziarul și se uită dincolo de servitor, dincolo de draperiile din brocart, pe fereastră, lăsând privirea să-i alunece peste copacii verzi, văzând cu ochii minții cartierele neliniștite din Montmartre, de pe deal.

– Fostul batalion al lui Edouard nu e la post pe Montmartre? întrebă Degas.

Victorine se gândise exact la același lucru. Dacă el se afla în oraș, era într-un pericol la fel de mare ca și pe câmpul de luptă.

Victorine pleca de acasă doar când era absolut necesar. Toate lucrurile de care avea nevoie îi erau livrate sau se descurca fără ele. Luptele cele mai serioase izbucneau în jurul colinei Montmartre. Cetățeni înarmați, inclusiv femei, amenințau cu arma soldații loiali guvernului. Ziarele însă scriau că baricade, vechiul simbol al insurecției, fuseseră ridicate și în multe alte cartiere, din Faubourg du Temple până în rue de Rivoli, peste rue Royale. Când Comuna a ocupat primăria și clădirile corpului legislativ, parizienii au aflat cu stupoare că guvernul fugise în secret la Versailles.

Și totuși, în ciuda revoltelor, Julia a refuzat cu încăpățânare să își anuleze expoziția din prestigioasa Galerie Jordan. Pe 16 mai, cobora scara de marmură din casa lui Victorine cu un teanc de anunțuri în mână.

– Vă rog să nu întârziați.

O sărută pe Victorine pe obraz și își puse un șal pe umeri.

– Uite un exemplar pentru tine și André. Eu mă duc la galerie, mai spuse ea, legându-și panglicile bonetei sub bărbie. Începe la patru fix.

Victorine o urmă în foaier.

– Julia, poate că n-ar trebui să te aventurezi azi afară.

– Nu-ți face griji. E după-amiază și ne întoarcem înainte de a se înnopta.

– Dar ziarele i-au avertizat pe cetățeni să nu iasă în stradă.

– Victorine, te rog să înțelegi. Nu voi anula expoziția. Sunt o mulțime de oameni pe stradă; dacă nu ești soldat guvernamental sau comunard, ești în siguranță. Azi nu e nici o diferență față de alte zile.

Julia își învârti umbrela.

– La revedere, draga mea. Și să fiți acolo la patru, că altfel mă supăr, spuse ea și ieși.

Victorine își puse pelerina din cașmir căptușită cu blană, apoi se răzgândi.

– Cred că n-ar trebui să arătăm prea burghezi, spuse ea și alese alta mai modestă, din stofă, pe care și-o puse pe umeri.

– O să cumpărăm câteva din tablourile Juliei și-o să ne întoarcem acasă cât se poate de repede. André stătea în fața unei oglinzi mari din foaier și-și studia gâtul și fruntea ca să vadă dacă mai are urticarie. Își strânse mai bine lavaliera și își puse dezinvolt melonul,

imitându-l pe Edouard. Victorine rupse o gardenie din buchetul de pe pian și i-o prinse la butonieră.

– Așa e ca și cum ar fi și Edouard cu noi astăzi, să ne bucurăm împreună de succesul elevei lui.

Când s-au deschis porțile, Victorine a constatat cu surprindere că era plin de oameni peste tot. Vizitiul a oprit cam pe la jumătatea străzii și i-a spus că nu crede că poate trece cu trăsura mai departe; era prea aglomerat. Victorine și André s-au hotărât să pornească pe jos. Și-au croit drum pe boulevard des Batignolles, însă au fost îndreptați în altă direcție de poliția municipală din cauza unei agitații care se produsese mai în față. Au luat-o pe boulevard Malesherbes și au trecut de agitatorii care purtau pancarte și cântau cântecul interzis *La Marseillaise*; alții scandau „Moarte burgheziei!".

Victorine asista la o scenă bizară: câțiva comunarzi mânau, sub amenințarea puștii, un grup de călugări și de călugărițe. Mergând mai departe, de lângă magazine cu obloanele trase și tarabe de legume închise, Victorine i-a făcut semn lui André și i-a arătat unica prăvălie deschisă, taverna unui muncitor. Prin ușile deschise se revărsau acordurile unei cunoscute melodii de Offenbach, însoțită de râsetele stridente ale clienților beți și ale prostituatelor, *files de joie,* ca și cum nimic nu s-ar fi întâmplat. Deodată s-au auzit explozii de cealaltă parte a străzii. Victorine l-a apucat pe André de mână și s-au strecurat în tavernă.

– Măiculiţa lui Dumnezeu, da' asta ce-a mai fost? Un client beat a trecut împleticindu-se pe lângă Victorine şi i-a vărsat bere pe fusta de mătase.

Toţi ceilalţi s-au ridicat şi s-au îngrămădit în jurul ferestrelor pline de funingine. Fetele, sprijinindu-şi coatele pe umerii bărbaţilor, încercau să vadă mai bine.

– Asta-i, flăcăi! Ticălosu' ăla bătrân de Thiers şi trupele lui îi bat pe Roşii de-i înmoaie, sus pe Montmartre, strigă stăpânul tavernei.

– Am auzit că ăia din Comună vor să ardă catedrala Notre-Dame până-n temelii.

– Dacă nu-i termină soldaţii mai întâi.

– Oho, azi se lasă cu vărsare de sânge! Un client îşi frecă bucuros mâinile la gândul cumplitului spectacol.

Pe stradă trecea o coloană de infanterişti cu baionete.

– Victorine, hai să ne întoarcem, îi spuse André.

– Şi s-o lăsăm pe Julia acolo sus, pe Montmartre? André, hai să ne grăbim.

Victorine şi-a strecurat braţul pe sub al lui şi s-au aventurat mai departe. Au cotit pe rue Castiglione şi s-au oprit înmărmuriţi, văzând vreo sută de muncitori care încercau să tragă în jos cu frânghii statuia lui Napoleon I de pe coloana Vendôme. Un grup de gură-cască îi încurajau: „Trageţi, fraţilor! Trageţi!" Se auzi o voce. „Distrugeţi monumentele regimurilor care au exploatat muncitorii şi clasele de jos!"

Victorine i l-a arătat pe conducătorul lor.

– Nu-i Gustave Courbet?

Au auzit un bubuit și au văzut capul lui Napoleon I rostogolindu-se sinistru pe lângă ei, spre rigolă.

– Bună treabă, flăcăi! strigă Courbet alergând spre tovarășii săi.

Victorine se uita uimită la statuia decapitată din vârful coloanei și la norii de ploaie care înnegreau cerul.

– Cât e ceasul?

André deschise capacul ceasului de buzunar.

– Cinci și jumătate.

Au urcat cu greu pe lângă place de Clichy, una din cele mai animate zone din Paris, și n-au întâlnit decât vitrine întunecate și cafenele pustii cu ferestrele bătute în scânduri. Atmosfera din arondismentul al optsprezecelea era încărcată de violență mocnită. Cei de jos erau simpli amatori mulțumiți să cânte *La Marseillaise* și să ridice baricade din pietrele de pavaj; aici sus însă, toată gloata era înarmată cu puști, revolvere și săbii. Victorine l-a luat pe André de mână și au ocolit baricadele și bandele înarmate care strigau obscenități, până au ajuns pe un loc terasat, liniștit, unde s-au oprit să-și tragă răsuflarea. S-a uitat la cerul greu și plumburiu care părea atât de jos, încât avea impresia că, dacă se ridică pe vârfuri, îl poate atinge cu degetele. Privind spre est, a văzut norii grei adunându-se peste Notre-Dame și mai departe înspre spitalul Salpêtrière. Cupola aurie a palatului Tuileries semăna cu o cocoașă care se estompa în mijlocul unui petic întunecat de grădină, iar podurile din apropiere se arcuiau peste șarpele negru care era Sena. Totul părea nefiresc

de liniştit. Privindu-şi oraşul din înalt, ca o pasăre în zbor, i se făcu dor de Alexander şi de Baudelaire şi simţi remuşcarea grea, ca un pietroi, faţă de Philippe. Şi unde era Edouard? Undeva pe deal, printre răzvrătiţii plini de ură, făcând-o pe soldatul brav? A încercat să se scuture de tristeţe. Trebuia să meargă mai departe.

Când au ajuns la des Abbesses, le-a fost şi mai greu să-şi facă loc printre agitatori. Au cotit pe o stradă şi au dat peste o bandă dezordonată de comunarzi cu torţe, care înconjuraseră un general bătrân şi derutat, călare.

– Uite, e prietenul bunicului, generalul d'Amboise! îi arătă André.

Încolţit, faimosul general, veteran al războiului din Algeria şi al campaniei din Italia, îşi învârtea disperat calul, în timp ce mâini jegoase se întindeau spre el încercând să-l tragă jos. Garda sa de ofiţeri de elită, depăşită numeric, se străduia să-i respingă pe atacatori, fără nici un rezultat.

– Şaptezeci de mii de soldaţi din trupele mele se îndreaptă spre noi în marş dinspre pont du Jour. Vocea generalului era firavă. Şi voi, trădătorilor, aţi face mai bine să vă predaţi acum!

Victorine a văzut cu oroare cum, înfuriaţi şi incitaţi de mulţime, comunarzii l-au tras de pe cal şi l-au târât pe bătrânul distins, de optzeci de ani, până la un zid. Un comunard şi-a scos o batistă murdară din buzunar şi i-a oferit-o generalului. Acesta a refuzat şi şi-a întors capul.

Victorine a simțit un gol în stomac. Puștile s-au ridicat la umăr, au zburat gloanțele și s-au auzit chiote. Și, ca o încununare, câteva comunarde s-au apropiat și au lovit cu paturile puștilor trupul generalului, care mai tresărea, zdrobindu-i capul.

Victorine a fugit la rigolă, s-a aplecat și a vomat. Gloata s-a pus în mișcare și tânăra s-a trezit despărțită de André; el a fost împins într-o parte, iar ea înghiontită spre place du Tertre. În cele din urmă, pe rue Saint-Eleuthère, când a reușit să iasă din mulțime, a zărit-o pe Julia. A strigat-o, dar erau prea multe împușcături și țipete. Julia a luat-o la fugă. Victorine s-a repezit prin mulțime până când a reușit, în cele din urmă, s-o apuce de fustă. Julia s-a răsucit și a ridicat umbrela să lovească, dar a rămas cu gura căscată și cu umbrela în aer. S-au îmbrățișat și, câteva momente, au stat așa, ținându-se una de cealaltă. Victorine striga ca să acopere rumoarea, întrebându-se unde să fugă, când a apărut de după colț un escadron de femei înarmate, mărșăluind. O femeie a strigat la Julia și i-a pus o torță în mână.

– Dacă nu ești cu noi, ești împotriva noastră! Conducătoarea lor, Louise Michel, a îndreptat pușca spre capul Juliei. N-a avut încotro, a luat torța și a intrat în rând.

De după colțul opus, a apărut un escadron de soldați sub comanda generalului Martin.

– Te provocăm să tragi în propriii cetățeni, i-a strigat Louise Michel, iar tovarășele ei și-au agitat

puștile și pistoalele în aer. Hai, împușcă-ne dacă îndrăznești! țipa ea.

Generalul le-a ordonat trupelor să tragă. Tinerii din Garda Națională au ridicat puștile țintind spre gospodine și prostituate. Au ezitat, au schimbat direcția și au îndreptat focul asupra generalului și a soldaților guvernamentali.

Brigada de femei i-a ovaționat pe cei din Garda Națională, care s-au aliniat în urma lor.

– Spre arsenal! strigau, mărșăluind mai departe, trăgând-o pe Julia după ei, măturați de gloata înnebunită.

Victorine a încercat să-și facă loc spre ea, dar a fost înghiontită și îmbrâncită într-o parte. Brigada femeilor a fost întâmpinată de și mai multe trupe guvernamentale și s-a implicat într-o confruntare plină de țipete înfierbântate, iar Victorine s-a întors, îndreptându-se spre arsenal. S-a ferit de un furgon care a trecut huruind. Era plin de cadavre, oameni ale căror divergențe ideologice devenisră acum irelevante. În fața ei l-a văzut pe André, șchiopătând; și el se îndrepta spre arsenal. L-a strigat, a fugit spre el și l-a apucat de ambele mâini. Au râs ușurați că s-au regăsit și și-au promis să nu se mai lase despărțiți. Victorine l-a întrebat dacă a fost rănit, dar i-a mărturisit că și-a luxat doar glezna când a fugit, încercând să scape de o bandă de femei-luptătoare nebune.

Noaptea s-a lăsat înainte de a ajunge ei la arsenal. Apropiindu-se, Victorine a văzut o siluetă care stătea de gardă, sprijinită de un zid de piatră parțial dărâmat.

Ar fi recunoscut-o oriunde. În timp ce-l privea, Edouard se legăna ţinându-se de baionetă; părea extenuat. Apoi s-a lăsat la pământ şi a scos un carnet din raniţa militărească. Victorine se întreba ce naiba poate desena în întuneric. A văzut un ţchibrit pâlpâind şi vârful arzând al ţigării.

Şi-a netezit rochia murdară şi s-a îndreptat calmă spre el. L-a văzut înălţându-şi capul şi fixând-o cu privirea în timp ce se apropia. Pentru astfel de momente nu existau cuvinte, ci doar o rugăciune tăcută de mulţumire că l-a găsit şi că se afla în viaţă. L-a cuprins de talie şi l-a ţinut strâns. Ţipetele şi bubuitul tunurilor s-au îndepărtat, iar ea a închis ochii şi s-a simţit învăluită în el.

– Opreşte-te, gloată! a strigat o voce de soldat din spatele lui Edouard.

Mulţimea de femei, o masă de contururi întunecate pe fundalul luminilor torţei, se îndrepta cu zgomot spre ei, agitându-şi armele.

– Aruncaţi armele! striga soldatul către femei. Rămâneţi pe loc.

Nu l-au ascultat, ci şi-au agitat din nou puştile. În lumina pâlpâitoare, Victorine nu le distingea clar formele. Brusc, din rândurile aflate în spatele lui Edouard şi al tovarăşului său a răsunat o ploaie de împuşcături. Femeile s-au ghemuit la pământ.

– Aşa, comunarde împuţite, a mârâit un soldat tânăr.

Ofiţerul comandant le-a ordonat oamenilor săi să trieze morţii. Edouard a apucat o torţă şi i-a spus lui

Victorine să aştepte lângă perete, apoi a traversat strada şi s-a îndreptat spre trupul unei femei care zăcea cu faţa în jos pe dalele de piatră. A îngenuncheat lângă ea şi a văzut că în mână avea o umbrelă, nu o puşcă.

– Idioţilor! Asta nu era înarmată. Nu avea puşcă, avea...

A întors corpul şi a privit faţa lipsită de viaţă.

Victorine s-a speriat văzând cum îi cad umerii şi cât de tare şi-a lăsat capul în jos. O premoniţie ca o mână îngheţată atingându-i umărul i-a străbătut inima.

A alergat spre Edouard. Tovarăşii săi stăteau în jur, aplecaţi deasupra trupului nemişcat. Julia zăcea acolo unde fusese secerată, cu trupul acoperit de şalul îmbibat de sânge şi cu capul într-o baltă de sânge. Alături era umbrela. Victorine a ţipat, a căzut în genunchi şi a luat capul Juliei în braţe, legănându-l. I-a strigat numele de multe, multe ori ca şi cum ar fi vrut s-o trezească.

– Victorine, nu. Edouard o trăgea de fusta plină de sângele Juliei. A luat-o de acolo, au trecut pe lângă André care amuţise şi a dus-o pe un loc ridicat, liniştit, de unde se vedea oraşul. Şi-a îngropat faţa la pieptul lui.

– De ce? repeta ea la nesfârşit. I-am spus să nu iasă astăzi. I-am spus...

Edouard îi murmura cuvinte liniştitoare. În cele din urmă a tăcut, răpusă de oboseală. A strâns-o şi mai tare în braţe, neluându-şi privirea de la scena de jos. Deodată, l-a simţit tresărind.

– Doamne, ajută-ne, a șoptit el.

Înfricoșată, a deschis ochii; a rămas cu gura căscată. Focuri se răspândeau în toate arondismentele Parisului. De la palatul Tuileries la Palais de Justice, flăcările încolăceau orașul ca un infern. Sena era un fluviu de foc. Vântul întețea flăcările și nori furioși de fum negru se ridicau spre cerul luminat acum de strălucirea fantasmagorică a focurilor care se încrucișau prin toate cartierele. Peste tot în jur auzeau țipete.

– Uită-te la palatul Tuileries. I-au dat foc, i-a șoptit Edouard lui Victorine. Au privit cu o fascinație morbidă, apoi au auzit o explozie îngrozitoare. S-a prăbușit Pavilion de l'Horloge.

Victorine și-a amintit cum a trecut ea triumfătoare pe sub cupola aurie în ziua în care Philippe aranjase să-i fie prezentată împărătesei Eugenie. Philippe era mort acum, Baudelaire era mort, orașul era în flăcări și doar Edouard stătea între ea și haosul din jur. O ținea strâns și s-au întors să privească infernul de dedesubt. El era unica siguranță pe care a avut-o vreodată și de care avea nevoie.

– Mărețul nostru oraș, șopti el, înveșmântat în purpuriu și stacojiu, bătut în aur și pietre prețioase... și în fumul propriei mistuiri.

Epilog

Pescărușii se năpusteau spre valuri și le atingeau în zbor într-o zi caldă de iunie, pe plaja de la Deauville. Edouard își instalase șevaletul pe dune, pentru ultimele tușe de culoare ale unui tablou, neluând în seamă firele de nisip aduse de vânt și încastrate pentru posteritate în vopseaua udă. André și Alexander se plimbau desculți pe lângă apă.

Tabloul o reprezenta pe Victorine, cu o eșarfă albă și vaporoasă umflată de vânt, cu rochia unduindu-se în jurul ei, pe vârful unui deal ce dădea spre plajă. O înconjura o lumină pură, filtrată, ce părea să pornească efectiv din tablou. Viața lui era acum împlinită de Victorine. Paleta sa, inundată de lumină, devenise și mai strălucitoare.

Se strecură prin spatele lui încet, pe vârfuri, și-l sărută, făcându-l să tresară.

O prinse de mână și o trase pe genunchi.

– E aproape gata, spuse ea admirativ. Ce-au spus când ţi-au dat Legiunea de Onoare? Ah, da, expresia lui Baudelaire, „Pictorul vieţii moderne".

– Legiunea de Onoare, făcu el disprețuitor. Cu zece ani întârziere.

– Tabloul e superb, spuse ea.

– E superb datorită ţie, îi răspunse el blând.

– Oare de ce am irosit atât timp fugind unul de celălalt?

– Viaţa nu se poate măsura în timp. E doar o serie de impresii.

Nota autoarei

Personajul principal al romanului, Victorine Laurent, este combinația fictivă a două femei care au scandalizat însă au si fascinat opinia publică: contesa Virginia de Castiglione, o curtezană aristocrată, și Victorine Meurent, muza și modelul preferat al lui Edouard Manet. Prototipul ducelui Philippe de Lyon este ducele Charles-Auguste de Morny, adevăratul creier din spatele domniei prospere a lui Napoleon al III-lea. Personajul Julia Stanhope-Morgan este inspirat de pictorița americană Mary Cassatt.

Unul dintre principalele puncte ale intrigii este un atentat la viața împăratului, care a avut într-adevăr loc pe 6 aprilie 1857. Frumoasa metresă italiană a lui Napoleon al III-lea, Virginia de Castiglione, a fost acuzată că ar fi complotat să-l ucidă în folosul unei cauze naționaliste italiene, destul de obscure. Totul a fost însă pus la cale de soția suveranului, împărăteasa Eugenie, pentru a obține expulzarea mai tinerei ei rivale din Franța.

Identitatea modelelor unora dintre tablourile lui Edouard Manet este încă subiect de discuție printre istoricii artei. Numele tablourilor și o parte din lucrurile descrise în ele sunt fictive. Unele tablouri prezentate de critici în revistele vremii au dispărut. Poate că ele vor reapărea cândva.

NEMIRA ONLINE

LIBRĂRIA ONLINE NEMIRA

Pe **nemira.ro** găsești noutăți editoriale la prețul cel mai bun.

BLOGUL EDITURII NEMIRA

Vino pe **blog.nemira.ro** să discutăm împreună despre cărți, noi apariții și autori.

REVISTA NAUTILUS

Ești pasionat de science fiction sau fantasy?
Intră pe **nautilus.nemira.ro**, citește povestiri, recenzii ale genului și află ultimele evenimente.

SCRIE CA SĂ PRIMEȘTI O CARTE!

E simplu. Scrii despre o carte Nemira și primești reducere de 50% la următoarea comandă sau chiar o carte cu 100% reducere! Detalii pe **www.nemirabooks.ro**

CĂRȚI PENTRU COPII

Aici regăsești cărțile copilăriei și magia poveștii!
www.nemi.ro

Victorine Laurent se alătură baletului marii Opere din Paris, sperând să devină amanta unui om bogat, unica șansă de supraviețuire pentru o orfană în decadentul Oraș al Luminilor. Dar viața ei se schimbă dramatic după ce Degas o prezintă lui Manet, pentru care acceptă să pozeze. Tabloul *Olympia* avea să șocheze întreaga societate a saloanelor pariziene prin provocatorul său erotism. Peste noapte, Victorine devine cea mai dorită curtezană. Când ajunge favorita Ducelui de Lyon, adevărata putere din culisele guvernului, legătura ei cu Manet devine deosebit de periculoasă pentru amândoi. Un secret teribil din trecut iese la lumină...

„Viu, seducător și puternic, asemenea unui tablou de Manet, un roman care trezește la viață sclipitoarea și frământata lume artistică din Imperiul lui Napoleon al III-lea."

ELEANOR HERMAN

„Un amestec exploziv de artă și intrigă politică în Parisul anilor 1860, având-o în centru pe fascinanta Victorine Laurent, a cărei metamorfoză din dansatoare în curtezană a regilor dezvăluie pasiunile și pericolele unei epoci fascinante."

PAMELA AIDAN

ISBN 978-606-8073-14-9

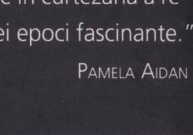

121.ro

www.nemira.ro